Regeringens proposition 1987/88: 124

om god man och förvaltare

Prop.
1987/88: 124

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 25 februari 1988.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Anna-Greta Leijon

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att institutet omyndigförklaring avskaffas. I stället införs – vid sidan av nuvarande godmansinstitut – en utbyggd form av godmanskap benämnd förvaltarskap. Den som behöver hjälp för att handha sina angelägenheter skall i fortsättningen i första hand få en god man. Endast i fall där den hjälpbehövande är ur stånd att vårda sig själv eller sin egendom och det är otillräckligt att förordna god man skall i stället en förvaltare förordnas för honom. Ett förvaltarförordnande kan begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet.

Den som får förvaltare förlorar rådigheten över det som omfattas av förvaltaruppdraget men behåller i övrigt rätten att bestämma över sina ekonomiska angelägenheter. Framför allt är han inte – som vid omyndigförklaring – fråntagen rösträtt vid allmänna val.

I propositionen föreslås också vissa ändringar i reglerna om god man. Ändringarna syftar till att minska risken för att den som godmansförordnandet rör och den gode mannen företar rättshandlingar som strider mot varandra, s. k. kolliderande rättshandlingar.

Reformen innebär att ändringar behöver göras framför allt i föräldrabalken men också i ett stort antal andra författningar. Ett par författningar som berörs är regeringsformen och tryckfrihetsförordningen. Med hänsyn till de tidsfrister som gäller vid grundlagsändringar har ändringsförslagen beträffande dessa lagar behandlats med förtur. De återfinns i prop. 1987/88: 32, som överlämnades till riksdagen i november 1987.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1989.

De flesta lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 129), lagrådets yttrande (s. 228) och föredragande statsrådets ställningstaganden till lagrådets synpunkter m. m. (s. 247).

Den som vill ta del av samtliga skäl för lagförslagen måste läsa alla tre delarna.

1 Förslag till
Lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs i fråga om föräldrabalken[1]

dels att 4 kap. 2 §, 10 och 18 kap. skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 11 kap. 1–17 §§ skall betecknas 10 kap. 2–18 §§,

dels att 3 kap. 4 §, 4 kap. 5 a §, de nya 10 kap. 2–18 §§, 12 kap. 2–6 §§, 13 kap. 2–10 §§, 14 kap. 1 §, 16 kap. 2 och 5 §§, 17 kap. 7 §, 19 kap. 17 §, 20 kap. 1, 2, 5, 8 och 11 §§ samt rubrikerna till 10–17 kap. skall ha följande lydelse,

dels att det i balken skall införas åtta nya paragrafer, 10 kap. 1 §, 15 kap. 20–22 §§, 16 kap. 15 § och 20 kap. 2 a–c §§ samt ett nytt kapitel, 11 kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
4 §	
Är part i mål som avses i 1 eller 2 § underårig, får förmyndaren eller god man, om sådan enligt *18* kap. skall förordnas, föra talan för honom.	Är part i mål som avses i 1 eller 2 § underårig, får förmyndaren eller god man, om sådan enligt *11* kap. skall förordnas, föra talan för honom.
Modern skall höras i målet, om det kan ske.	
4 kap.	
5 a §	
Den som inte har fyllt arton år får ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Moderns samtycke skall ha lämnats sedan hon har återhämtat sig tillräckligt efter nedkomsten. Vid adoption av någon annans adoptivbarn skall i stället samtycke inhämtas från barnets adoptivföräldrar eller, om en adoptivförälder är gift med någon av barnets föräldrar, från båda dessa makar.	
Samtycke enligt första stycket behövs ej av den som är sinnessjuk, sinnesslö, utan del i vårdnaden eller på okänd ort. Är detta fallet beträffande var och en av dem som enligt första stycket skall samtycka till adoptionen, skall i stället samtycke inhämtas från barnets förmyndare.	
Den som är förklarad omyndig får inte adopteras utan förmyndarens samtycke.	
11 kap. Om förmyndare	10 kap. Om förmyndare
	10 kap. 1 §
	Den som är underårig eller som har förvaltare utan begränsning av uppdraget får inte vara förmyndare.

[1] Balken omtryckt 1983: 485.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap. 1 §	10 kap. 2 §
För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna *äro föräldrarna* förmyndare. *Dör en av föräldrarna eller kan någon av dem enligt 4 § icke vara förmyndare*, eller blir *någon av dem* entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.	För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna *är dessa* förmyndare. *Om någon av föräldrarna inte får vara förmyndare enligt 1 §* eller blir entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.
För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.	För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.
11 kap. 2 §	10 kap. 3 §
Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltjämt vara barnets förmyndare.	Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltjämt vara barnets förmyndare.
11 kap. 3 §	10 kap. 4 §
Finnes ej någon som efter vad i 1 eller 2 § sägs skall vara förmyndare för underårig, skall rätten förordna förmyndare.	*Har en underårig inte någon förmyndare*, skall rätten förordna *sådan*.
För den som är förklarad omyndig skall ock förmyndare förordnas.	
11 kap. 4 §	10 kap. 5 §
Den som själv är omyndig må ej vara förmyndare; och upphöre därför förmyndares befattning, om han varder förklarad omyndig.	
Har förmyndare förordnats enligt *3 § första stycket* på grund av att *fader* eller *moder* är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.	Har förmyndare förordnats enligt *4 §* på grund av att *fadern* eller *modern* är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.
11 kap. 5 §	10 kap. 6 §
När förmyndare skall *förordnas skall därtill* utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.	*Till* förmyndare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.
För underåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, *såvida icke* särskilda skäl *tala däremot.*	För underåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, *om inte* särskilda skäl *talar emot det.*
11 kap. 6 §	10 kap. 7 §
Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för underårig,	Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för *en* underårig

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
och *hava* föräldrarna eller en av dem *givit* tillkänna, vem de *önska* till förmyndare *för den underårige, varde han därtill förordnad, såframt* han *ej finnes* olämplig.	och *har* föräldrarna eller en av dem *gett* tillkänna vem de *önskar* till förmyndare, *skall denna person förordnas, om* han *eller hon inte är* olämplig.
11 kap. 7 §	10 kap. 8 §
För omyndig må, när omständigheterna *sådant påkalla,* flera förmyndare förordnas.	*När* omständigheterna *påkallar det, får* flera förmyndare förordnas *för den underårige.*
Prövas den eller de som på grund av lag *skola* vara förmyndare *icke* lämpligen *böra handhava* förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.	*Kan* den eller de som på grund av lag *skall* vara förmyndare *inte* lämpligen *handha* förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.
11 kap. 8 §	10 kap. 9 §
En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet *för en underårig* utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.	En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.
Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.	Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.
11 kap. 9 §	10 kap. 10 §
Gör förmyndaren sig skyldig till missbruk eller försummelse *vid utövandet av sin befattning, eller* kommer *han* på ekonomiskt obestånd, och *prövas han* på grund *härav vara* olämplig *såsom* förmyndare, eller *finnes han* av annan orsak *icke* längre lämplig att *innehava förmynderskapet, varde han entledigad.*	*En förmyndare skall entledigas, om förmyndaren vid utövandet av förmynderskapet gör* sig skyldig till missbruk eller försummelse, *om förmyndaren* kommer på ekonomiskt obestånd och på grund *därav är* olämplig *att vara* förmyndare eller *om förmyndaren* av *någon* annan orsak *inte* längre *är* lämplig *som förmyndare.*
11 kap. 10 §	10 kap. 11 §
Dör förmyndaren, och *finnes ej* någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den *rätt,* hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.	Dör förmyndaren och *finns det inte* någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den *tingsrätt* hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap. 11 §	10 kap. 12 §
Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och *rätten.*	Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och *tingsrätten.*
11 kap. 12 §	10 kap. 13 §
Fråga om förordnande av förmyndare *för underårig upptages* av den *rätt* där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet *icke* ägt rum, av den *rätt* där inskrivning skall ske.	Fråga om förordnande av förmyndare *tas upp* av den *tingsrätt* där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet *inte har* ägt rum, av den *tingsrätt* där inskrivning skall ske.
Då någon som uppnått myndig ålder förklaras omyndig, skall förmyndare förordnas av den rätt där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes. Erfordras ny förmyndare, skall sådan förordnas av den rätt där förmynderskapet är inskrivet.	
Fråga om entledigande av förmyndare *upptages* av den *rätt* där förmynderskapet är *inskrivet* eller skall *inskrivas.*	Fråga om entledigande av förmyndare *tas upp* av den *tingsrätt* där förmynderskapet är eller skall *vara inskrivet.*
11 kap. 13 §	10 kap. 14 §
I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.	I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.
11 kap. 14 §	10 kap. 15 §
Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från *sådan befattning* utan att ha fått tillfälle att yttra sig *i ärendet.*	Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från *ett förmyndarskap* utan att ha fått tillfälle att yttra sig.
11 kap. 15 §	10 kap. 16 §
Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om *omedelbar vård erfordras om* den omyndiges angelägenheter, förordna förmyndare för tiden *intill* dess ärendet *avgöres av rätten.*	Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om den omyndiges angelägenheter *kräver omedelbar vård,* förordna förmyndare för tiden *till* dess ärendet *avgörs.*
Har i mål om omyndighetsförklaring rätten meddelat beslut enligt 10 kap. 14 § om att den, vars försättande i omyndighet det är fråga om, skall vara omyndig för tiden intill dess målet avgöres, skall rätten i där angiven ordning förordna förmyndare för honom för nämnda tid.	

Nuvarande lydelse

11 kap. 16 §

Uppkommer fråga om *förmyndares entledigande av orsak som anges i 9 §* och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den *omyndiges rätt och bästa, förordna om förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet* för tiden *intill* dess ärendet *avgöres av rätten.*

Innan beslut *fattas om förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet*, skall, *om det kan ske utan märklig tidsutdräkt,* förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig.

11 kap. 17 §

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den *omyndige* själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden *om en underårig* får entledigas även på ansökan av socialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör *omyndig* som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Mot rättens beslut i ärende som avses i första stycket får *talan föras*, förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

Föreslagen lydelse

10 kap. 17 §

Uppkommer fråga om *att enligt 10 § entlediga en förmyndare* och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den *underårige, besluta att förmyndaren skall skiljas från sitt uppdrag* för tiden *till* dess ärendet *avgörs.*

Innan *rätten meddelar* beslut *enligt första stycket*, skall förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig, *om det inte är fara i dröjsmål.*

10 kap. 18 §

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den *underårige* själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden får entledigas även på ansökan av socialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör *en underårig* som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Rättens beslut i ärende som avses i första stycket får *överklagas*, förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

11 kap. *Om god man och förvaltare*

Om god man

11 kap. 1 §

Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir förmyndaren enligt 10 kap. 17 § skild från utövningen av det, skall

rätten förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter.

11 kap. 2 §

Har en förmyndare eller förmyndarens make och den underårige del i oskiftat dödsbo, skall rätten förordna god man att vårda den underåriges rätt i boet vid boutredningen liksom vid bodelning och skifte eller ingående av avtal om sammanlevnad i oskiftat bo.

God man skall även förordnas när den som har en förmyndare, god man eller förvaltare skall företa en rättshandling eller vara part i en rättegång och behöver biträde men enligt 13 kap. 2 § inte kan företrädas av förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren.

God man skall också i annat fall än som avses i första eller andra stycket förordnas för den som har förmyndare, god man eller förvaltare, om det förekommer en angelägenhet i vilken han eller hon har ett intresse som strider mot sådan företrädares eller dennes makes intresse. Rätten skall meddela sådant förordnande om förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren eller den som denne i sådan egenskap företräder begär det eller det annars är lämpligt.

11 kap. 3 §

Rätten skall förordna god man,

1. om det vid ett dödsfall finns en till namnet känd arvinge som vistas på okänd eller avlägsen ort och därför inte kan bevaka sin rätt i boet och förvalta sin lott i det,

2. om det vid ett dödsfall inte kan utredas, huruvida den döde har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före allmänna arvsfonden eller före eller tillsammans med någon annan känd arvinge, eller också kännedom finns om arvinge efter den döde men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort, och det på

grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans eller hennes lott i boet förvaltas,

3. om en testamentstagare vistas på okänd eller avlägsen ort eller är okänd och hans eller hennes rätt därför behöver iakkttas enligt vad som föreskrivs om arvinge,

4. om det i övrigt krävs att en bortavarandes rätt bevakas eller en bortavarandes egendom förvaltas,

5. om det enligt förordnande i testamente eller annan rättshandling beror av en framtida händelse, vem egendom skall tillfalla, eller egendom först framdeles skall tillträdas med äganderätt, och det krävs att den blivande ägarens rätt bevakas eller att egendomen förvaltas för den blivande ägarens räkning, eller

6. om egendom, enligt vad som särskilt föreskrivs, skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i detta kapitel.

Förordnande enligt första stycket sker efter anmälan eller när behovet blir känt på annat sätt. Krävs en god man för den som har rätt i ett dödsbo, skall det anmälas hos tingsrätten av den som har boet i sin vård.

Rättshandlingar som en god man har företagit med stöd av ett förordnande enligt denna paragraf gäller, även om den egendom som förordnandet avsåg tillfaller någon som den gode mannen inte var förordnad att företräda.

11 kap. 4 §

Om någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, förordna god man för honom eller henne. Förordnande får inte meddelas utan samtycke av den för vilken god man skall utses, om inte den

enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

11 kap. 5 §

En rättshandling som en god man har företagit utanför sitt förordnande är inte bindande för den som förordnandet avser. En rättshandling som utan dennes samtycke företagits inom ramen för förordnandet är inte heller bindande för den som förordnandet avser, såvida inte denne på grund av sitt tillstånd varit ur stånd att ge uttryck för sin mening eller denna av annan orsak inte har kunnat inhämtas.

Har den gode mannen inom ramen för förordnandet ingått en rättshandling som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen, skall samtycke från den som han företräder anses föreligga, om denne inte före rättshandlingen har gett uttryck för annat till den mot vilken rättshandlingen riktade sig.

11 kap. 6 §

Om en rättshandling som en god man har företagit inte blir bindande enligt 5 §, är den gode mannen skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne har tillfogats. Detta gäller dock inte, om rättshandlingen saknar bindande verkan mot den för vars räkning den har företagits till följd av någon särskild omständighet, som den gode mannen inte kände till och som tredje man inte med fog kunde förutsätta att den gode mannen skulle känna till.

Om förvaltare

11 kap. 7 §

Om någon beträffande vilken det föreligger en sådan situation som anges i 4 § är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får rätten förordna förvaltare för honom eller henne. Förvaltare får dock inte förordnas, om det är tillräckligt att god man förordnas eller att den en-

skilde på något annat mindre ingripande sätt får hjälp.

Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde.

Rätten får överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma uppdragets omfattning.

11 kap. 8 §

Utan hinder av förvaltarförordnande enligt 7 § har den som avses med förordnandet rätt att själv

1. sluta avtal om tjänst eller annat arbete,

2. förfoga över vad han eller hon genom eget arbete har förvärvat efter det att förvaltare har förordnats, liksom avkastningen av sådan egendom och vad som har trätt i egendomens ställe samt

3. förfoga över vad han eller hon efter det att förvaltare har förordnats erhåller genom gåva eller testamente under villkor att egendomen inte skall omfattas av förvaltarens rådighet.

Om särskilda skäl föranleder det, får dock rätten föreskriva att förvaltaruppdraget skall omfatta även förhållande som avses i första stycket.

11 kap. 9 §

Förvaltaren har inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget.

Den som har förvaltare utan begränsning av uppdraget är inte behörig att företa rättshandlingar för annans räkning.

11 kap. 10 §

Med förvaltarens samtycke får den enskilde själv företa rättshandlingar även i en angelägenhet som omfattas av förvaltaruppdraget. Om verkan av avtal som den enskil-

de har ingått utan samtycke gäller vad som föreskrivs i 9 kap. 6 och 7 §§ för underåriga.

11 kap. 11 §

Den enskilde är inte bunden av en rättshandling som en förvaltare har företagit utanför sitt förordnande. Förvaltaren är i sådant fall skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne har tillfogats.

Gemensamma bestämmelser

11 kap. 12 §

Till god man eller förvaltare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Skall en god man förordnas att bevaka en underårigs eller bortavarandes rätt i dödsbo och har den avlidne gett tillkänna vem den avlidne önskar till god man, skall denna person förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

Den som är underårig får inte vara god man eller förvaltare.

11 kap. 13 §

När omständigheterna påkallar det, kan flera gode män eller förvaltare förordnas för den enskilde.

Är flera gode män eller förvaltare ansvariga för skada som har tillfogats tredje man, svarar de solidariskt för ersättningen. Ersättningsansvaret skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter den grad av vållande som åvilar dem. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas enligt samma grunder.

11 kap. 14 §

Godmanskap och förvaltarskap står under tillsyn av överförmyndaren och tingsrätten.

11 kap. 15 §

Ansökan om förordnande av god man eller förvaltare får göras av

överförmyndaren, förmyndare, den som ansökningen avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar.

Ansökan om förordnande av förvaltare får också göras av god man som avses i 4 §.

Frågor om förordnande av god man eller förvaltare skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

11 kap. 16 §

I ärende om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt sexton år skall rätten bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ärende om förordnande av god man enligt 4 § eller förvaltare skall, om det inte är obehövligt, rätten också inhämta yttrande från make och närmaste släktingar, överförmyndaren, vårdinrättning, omsorgsnämnd och socialnämnd. Den som ansökningen avser skall höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Rätten kan dock underlåta att höra den enskilde muntligen om denne själv har gjort ansökan eller medgivit det ifrågasatta förordnandet eller det annars finns särskilda skäl.

Myndigheter och inrättningar som anges i andra stycket är skyldiga att lämna rätten sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet.

11 kap. 17 §

Innan rätten förordnar förvaltare skall den inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Detta gäller även i ärende om förordnande av god man enligt 4 §, när den enskilde inte har lämnat sitt samtycke.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

meddela närmare föreskrifter om sådan utredning som avses i första stycket.

11 kap. 18 §

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av god man eller förvaltare, får rätten, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för den enskilde eller hans egendom, förordna god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs. Sådant förordnande kan beträffande god man som avses i 4 § eller förvaltare meddelas även för den som är underårig att gälla från och med den dag då han eller hon fyller arton år.

Innan beslut enligt första stycket meddelas skall den som ansökningen avser ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Beslut enligt första stycket får när som helst ändras av rätten.

11 kap. 19 §

Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, skall rätten besluta att godmanskapet eller förvaltarskapet skall upphöra. Har god man förordnats enligt 3 § 1–5, skall den gode mannen entledigas så snart den som förordnandet avser begär det. När en god man eller förvaltare har slutfört sitt uppdrag, skall han genast anmäla det till rätten.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Skall godmanskapet eller förvaltarskapet fortsätta, är han dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts.

11 kap. 20 §

En god man eller förvaltare som gör sig skyldig till missbruk eller

försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig för uppdraget eller som av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha detta, skall entledigas från uppdraget.

Uppkommer fråga om att enligt första stycket entlediga en god man eller förvaltare och kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser, besluta att den gode mannen eller förvaltaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

11 kap. 21 §

Ansökan om entledigande av en god man eller förvaltare och om upphörande av godmanskap eller förvaltarskap får göras av någon av dem som avses i 15 § första stycket eller av den gode mannen eller förvaltaren.

Rätten får också självmant ta upp frågor som avses i första stycket.

I ärende enligt denna paragraf skall rätten bereda den enskilde tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

11 kap. 22 §

Dör en god man eller förvaltare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den tingsrätt där godmanskapet eller förvaltarskapet är eller skall vara inskrivet.

11 kap. 23 §

Rätten är skyldig att på ansökan av någon av dem som anges i 15 § första stycket eller av den gode mannen eller förvaltaren pröva om ett godmanskaps eller förvaltarskaps omfattning bör jämkas. Rätten kan också utan ansökan göra en sådan prövning.

Innan rätten meddelar beslut enligt första stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren samt

överförmyndaren och den enskilde beredas tillfälle att yttra sig.

Kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den enskilde, meddela beslut i frågan för tiden till dess ärendet avgörs. I fråga om sådant beslut tillämpas bestämmelserna i 18 § andra och tredje styckena.

11 kap. 24 §

Innan rätten förordnar någon till god man eller förvaltare eller entledigar någon från ett sådant uppdrag, skall han eller hon ges tillfälle att yttra sig. Är det fråga om beslut enligt 20 § andra stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

11 kap. 25 §

Frågor om förordnande eller entledigande av god man enligt 1 eller 2 § tas upp av den tingsrätt där förmynderskapet, godmanskapet eller förvaltarskapet är eller skall vara inskrivet. Är det fråga om förmynderskap som inte skall vara inskrivet, avgörs frågan om behörig domstol med tillämpning av 12 kap. 1 § andra stycket.

Uppkommer vid utredning av ett dödsbo fråga om förordnande av god man enligt 3 §, hör ärendet till den tingsrätt varunder boet lyder. Skall god man annars förordnas enligt 3 §, tas ärendet upp av tingsrätten i den ort där den för vilken god man skall förordnas har egendom eller där annars behov av god man har yppat sig.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt 1–3 §§ tas upp av den tingsrätt där godmanskapet är inskrivet.

11 kap. 26 §

Ansökan om förordnande av god man enligt 4 § eller av förvaltare tas upp av tingsrätten i den ort där den som avses med ansökningen

har sitt hemvist eller, om han eller hon inte har hemvist i riket, av Stockholms tingsrätt.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt 4 § eller förvaltarskap tas upp av den tingsrätt där godmanskapet eller förvaltarskapet är inskrivet.

11 kap. 27 §

Rättens beslut i frågor som gäller godmanskap eller förvaltarskap får överklagas, förutom av den som beslutet rör, av var och en som har rätt att göra ansökan i frågan. Den i vars ställe god man förordnats enligt 2 § första och andra styckena får dock inte överklaga beslut om sådant förordnande.

11 kap. 28 §

Rätten skall genast kungöra beslut om anordnande eller upphörande av förvaltarskap i Post- och Inrikes Tidningar. Sådan kungörelse skall också ske av beslut om jämkning av förvaltarskaps omfattning enligt 23 §.

12 kap. Om inskrivning av förmynderskap

12 kap. Om inskrivning av förmynderskap, *godmanskap och förvaltarskap*

2 §

Då någon som uppnått myndig ålder förklarats omyndig, varde förmynderskapet inskrivet vid den rätt, där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes.

Godmanskap och förvaltarskap skall skrivas in vid den tingsrätt där ansökan om anordnande av godmanskapet eller förvaltarskapet gjordes.

3 §

Finner *rätten*, där förmynderskap är inskrivet, med hänsyn till den omyndiges eller hans föräldrars boningsort eller av annan orsak, att tillsynen över förmynderskapet lämpligen bör *överflyttas* till annan *rätt, äge* den *rätt*, där förmynderskapet är inskrivet, besluta *därom*. Underrättelse om beslutet skall *ofördröjligen givas* den *rätt till vilken* tillsynen *sålunda överflyttas*, och *varde* förmynderskapet där *inskrivet*.

Finner *den tingsrätt* där *ett* förmynderskap är inskrivet, med hänsyn till den omyndiges eller hans föräldrars boningsort eller av annan orsak, att tillsynen över förmynderskapet lämpligen bör *flyttas över* till *en* annan *tingsrätt, får* den *tingsrätt* där förmynderskapet är inskrivet besluta om *överflyttning*. Underrättelse om beslutet skall *utan dröjsmål ges till* den *tingsrätt dit* tillsynen *flyttas*, och förmynderskapet *skall skrivas in* där.

Första stycket tillämpas även i fråga om godmanskap enligt 11 kap. 1–3 §§. Överflyttning av godmanskap som avses i 11 kap. 1 eller 2 § får dock, om även förmynderskapet, godmanskapet eller förvaltarskapet är inskrivet, inte ske annat än i samband med överflyttning av detta.

Om den tingsrätt där ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § eller ett förvaltarskap är inskrivet får kännedom om att den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser har fått sitt hemvist på en ort som hör under en annan tingsrätt, skall den förstnämnda tingsrätten flytta över tillsynen dit. Underrättelse om beslutet skall utan dröjsmål ges till den tingsrätt dit tillsynen har flyttats, och godmanskapet eller förvaltarskapet skall skrivas in där.

4 §

När förmynderskap *inskrives*, skall *rätten, där så erfordras, angiva*, vilken överförmyndare *det tillkommer att* utöva *tillsyn över förmynderskapet.*	När förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap skrivs in*, skall *tingsrätten, om det behövs, ange* vilken överförmyndare *som skall* utöva *tillsynen.*
I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga, *skall vad i* 3 § *sägs äga motsvarande tillämpning.*	I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap* från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga *tillämpas* 3 §.

5 §

Rätten tillser, att förmynderskap *inskrives* och förmyndare *varder förordnad*, då det skall ske.	*Tingsrätten skall se till* att förmynderskap *skrivs in* och förmyndare *förordnas*, då det skall ske.

6 §

Då rätten meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok, som *föres vid rätten.*	Då rätten har meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap*, skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok som *förs hos tingsrätten.*

13 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares plikter	13 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares, *god mans och förvaltares* plikter

2 §

Uppstår fråga om rättshandling mellan *myndlingen* och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, *äge* förmyndaren *ej den* rätt att företräda myndlingen, *varom i* 1 § *sägs. Hava* syskon gemensam förmyndare, *äge* denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, *såframt* de *ej hava* inbördes stridande intressen.

Uppstår fråga om rättshandling *eller rättegång* mellan *en myndling* och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, *har* förmyndaren *inte* rätt att företräda myndlingen *enligt* 1 §. *Har* syskon gemensam förmyndare, *får* denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, *om* de *inte har* inbördes stridande intressen.

En god man eller förvaltare har inte rätt att företräda den för vilken han har förordnats, om det uppstår fråga om rättshandling eller rättegång mellan denne, å ena sidan, och den gode mannen eller förvaltaren, dennes make eller någon som den gode mannen eller förvaltaren företräder, å andra sidan.

Har *förmyndaren* slutit avtal, *vartill han, enligt vad* i första stycket *sägs, saknat behörighet, skall angående skyldigheten att återbära vad jämlikt avtalet må vara uppburet, eller att utgiva ersättning därför, vad i* 9 kap. 7 § första stycket *är stadgat äga motsvarande tillämpning.*

Har *en förmyndare, god man eller förvaltare* slutit avtal i *strid med* första *eller andra* stycket, *tillämpas* 9 kap. 7 § första stycket *i fråga om återbärings- och ersättningsskyldighet.*

3 §

Upphävd genom lag 1974: 1038.

Förmyndare skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning används till nytta för myndlingen.

4 §

Förmyndaren skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning användas till nytta för myndlingen.

Vad som sägs i 3 § gäller också för en god man och en förvaltare i förhållande till den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser.

5 §

Har *myndlingen* fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall *jämväl* makens mening inhämtas.

Har *en myndling* fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall *även* makens mening inhämtas.

Motsvarande skyldighet åvilar en god man och en förvaltare gentemot den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser och dennes make. Om betydelsen av samtycke i vissa fall finns bestämmelser i 11 kap. 5 §.

6 §

Förmyndaren skall rörande allt *vad* till förmynderskapet *hörer giva* överförmyndaren *ävensom* rätten de upplysningar som infordras.

Förmyndare, gode män och förvaltare skall rörande allt *som hör* till förmynderskapet, *godmanskapet eller förvaltarskapet ge* överförmyndaren *och* rätten de upplysningar som infordras.

7 §

För *den omyndiges* egendom skall förmyndaren, *såframt rätten prövar skäl därtill vara för handen,* lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. Säkerheten skall, *på sätt* rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

För *en omyndigs* egendom skall förmyndaren, *om rätten finner skäl till det,* lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. *Motsvarande skyldighet att ställa säkerhet åvilar gode män och förvaltare.* Säkerheten skall, *enligt vad* rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

8 §

Har en omyndig flera förmyndare, skall de, såvitt rör egendomen, ha hand om förmynderskapet gemensamt. Rätten kan dock förordna att tillgångarna skall för förvaltning fördelas på visst sätt mellan dem eller att vissa tillgångar skall förvaltas av en förmyndare ensam. Den som ensam råder över vissa tillgångar får också ikläda den omyndige sådana förbindelser som faller inom området för dessa tillgångars förvaltning.

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland förmyndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtrotts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter. *Har den som är förklarad omyndig flera förmyndare, förordnar rätten en av dem att ha den omsorg om myndlingens person som anges i 1 §.*

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland förmyndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtrotts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter.

Har en omyndig flera förmyndare och kan dessa ej enas i ett ärende som rör den omyndiges egendom och som de skall besluta i, gäller den mening som överförmyndaren biträder. Är det fråga om en åtgärd som kräver överförmyndarens samtycke, kan samtycke ges till åtgärden även om förmyndarna har olika mening. I sådana fall skall överförmyndaren dock bereda medförmyndare tillfälle att yttra sig innan överförmyndaren beslutar i saken.

Första och tredje styckena tillämpas även när någon har flera gode män eller förvaltare.

9 §

Förmyndare *vare pliktig* att ersätta skada som *han* uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* den omyndige.

Förmyndare, *gode män och förvaltare är skyldiga* att ersätta skada som *de* uppsåtligen eller av vårdslöshet *har orsakat* den omyndige *eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser.*

Äro flera förmyndare ansvariga för skada som de *tillskyndat* den omyndige, *svare* de för ersättningen *en för alla och alla för en. Ersättningsbeloppet varde förmyndarna emellan slutligen fördelat* efter den *större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last. Finnes* någon *sakna tillgång till gäldande av vad på honom belöper,* skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas *efter enahanda grunder.*

Är flera förmyndare, *gode män eller förvaltare* ansvariga för skada som de *har orsakat* den omyndige *eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser, svarar* de *solidariskt* för ersättningen. *Ersättningsansvaret skall slutligt fördelas mellan de ansvariga* efter den *grad av vållande som åvilar dem. Om* någon *saknar tillgångar att betala sin andel med,* skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas *enligt samma grunder.*

10 §

Vill *den omyndige,* sedan han blivit myndig, eller ny förmyndare göra anspråk på ersättning *efter vad i* 9 § *stadgas,* skall han, *såframt* de handlingar, *varom* i 16 kap. 12 § *förmäles,* överlämnats till honom *efter vad där sägs,* inom ett år därefter väcka talan om anspråket, *eller vare sin talan förlustig.* Vad *sålunda stadgats skall ej äga tillämpning,* om den avgående förmyndaren gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Vill *en omyndig,* sedan han blivit myndig, eller *en* ny förmyndare göra anspråk på ersättning *enligt* 9 §, skall han, *om* de handlingar *som anges* i 16 kap. 12 § *har* överlämnats till honom, inom ett år därefter väcka talan om anspråket. *I annat fall har han förlorat sin rätt till talan.* Vad *som nu har sagts gäller inte* om den avgående förmyndaren *har* gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Första stycket tillämpas även i fråga om talan mot god man eller förvaltare.

14 kap. Om vård av *omyndigs* rätt i oskiftat bo

14 kap. Om vård av rätt i oskiftat bo *vid förmynderskap, godmanskap och förvaltarskap*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 §
Har omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet.	Har *en* omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet. *Vad som föreskrivs i detta kapitel i fråga om förmyndare gäller också i fråga om gode män och förvaltare som har att förvalta del i oskiftat bo. Vad som föreskrivs beträffande omyndig skall därvid gälla den som har god man eller förvaltare.*
15 kap. Om förmyndares *förvaltning av omyndigs egendom*	15 kap. Om förmyndares, *gode mäns och förvaltares egendomsförvaltning*
	20 §
	Vad som föreskrivs i 1–18 §§ om förmyndares förvaltning skall gälla också i fråga om godmanskap och förvaltarskap.
	21 §
	Gode män och förvaltare är berättigade att efter uppdragets slutförande eller, om uppdraget varar längre tid än ett år, årligen erhålla skäligt arvode för uppdraget samt ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. *Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas av överförmyndaren. Denne bestämmer dessutom i vad mån arvode och ersättning för utgifter skall utgå av medel som tillhör den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser. Arvode och ersättning som ej skall utgå av sådana medel skall betalas av kommunen.*
	22 §
	Har egendom i dödsbo, vilken har förvaltats av en god man som avses i 11 kap. 3 §, efter preskription av rätt att ta arv eller testamente eller annars tillfallit allmänna arvsfonden, gäller i fråga om egendomens försäljning lagen (1921:281) om allmänna arvsfonden.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
16 kap. Om förmyndares redovisningsskyldighet	16 kap. Om förmyndares, *gode mäns och förvaltares* redovisningsskyldighet
	2 §
När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren *ingiva* förteckning över egendomen. *Varder den som uppnått myndig ålder förklarad omyndig skall förmyndaren, inom tre månader från det förmynderskapet inskrevs, till överförmyndaren ingiva förteckning över den omyndiges egendom vid tiden för omyndighetsförklaringen.*	När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller *en* underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren *ge in en* förteckning över egendomen.
	Gode män och förvaltare som har förordnats att förvalta egendom skall inom två månader från det att inskrivning ägt rum ge in en förteckning till överförmyndaren över den egendom som omfattas av förordnandet. Denna skyldighet gäller inte, om förvaltningen avser andel i oskiftat dödsbo.
	Förteckning som avges av en god man som har förordnats enligt 11 kap. 1 § behöver endast uppta den lösa egendom som den gode mannen har tagit hand om.
Har den omyndige efter den tid som avses i första stycket erhållit egendom som skall stå under *förmyndarens förvaltning*, skall förteckning över denna egendom *ingivas* till överförmyndaren inom en månad därefter.	Har den omyndige *eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser* efter den tid som avses i första *eller andra* stycket erhållit egendom som skall stå under *förvaltning av förmyndare, god man eller förvaltare*, skall förteckning över denna egendom *ges in* till överförmyndaren inom en månad därefter.
Är det andel i oskiftat bo som tillfallit omyndig, skall förteckning, *varom ovan stadgas, ingivas* först inom en månad efter det bodelning eller skifte skett.	Är det andel i oskiftat bo som *har* tillfallit *en* omyndig *eller någon för vilken har förordnats god man eller förvaltare*, skall förteckning *ges in* först inom en månad efter det bodelning eller skifte har skett.
	Har rätten beslutat utvidga omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag när det gäller annan egendomsförvaltning än sådan som avser andel i oskiftat bo, skall den gode mannen eller förval-

taren inom en månad från beslutet till överförmyndaren ge in en förteckning över den egendom som omfattas av det utvidgade uppdraget.

5 §[2]

Före den 1 mars varje år *avgive* förmyndaren till överförmyndaren årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året, varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren *avgiva* sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.

Före den 1 mars varje år *skall* förmyndaren till överförmyndaren *avge* årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren *avge* sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.

I årsräkning och sluträkning *skola upptagas* tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.

I årsräkning och sluträkning *skall upptas* tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.

Första och andra styckena gäller i tillämpliga delar även god man och förvaltare.

Har rätten inskränkt omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag, gäller reglerna om sluträkning i fråga om den egendom som inte längre omfattas av uppdraget.

Upphör ett godmanskap enligt 11 kap. 1 § innan tid för avgivande av årsräkning eller sluträkning rörande förmynderskapet för den omyndige inträffar, får sluträkning rörande godmanskapet begränsas till att avse en redogörelse endast för de åtgärder som har vidtagits av den gode mannen. I övrigt skall redogörelse för förvaltningen avges av förmyndaren även för den tid som godmanskapet har varat.

15 §

Bestämmelserna i 1, 3, 4 och 6–14 §§ om förmyndare och förmyn-

[2] Senaste lydelse 1985: 941.

dares förvaltning gäller även i fråga om godmanskap och förvaltarskap.

17 kap. Om tillsyn över *förmyndares* förvaltning

17 kap. Om tillsyn över förvaltning *som utövas av förmyndare, gode män och förvaltare*

7 §

Upphävd genom lag 1974: 1038.

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas också i fråga om godmanskap och förvaltarskap.

19 kap.

17 §

Överförmyndare och överförmyndarnämnd *äro* skyldiga att föra bok angående de förmynderskap *och* godmanskap som inskrivits och *stå* under deras tillsyn. Över ärenden rörande förmynderskap, *vilka* ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.

Överförmyndare och överförmyndarnämnd *är* skyldiga att föra bok angående de förmynderskap, godmanskap *och förvaltarskap* som *har* inskrivits och *står* under deras tillsyn. Över ärenden rörande *de* förmynderskap, *som* ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.

20 kap.

1 §[3]

I mål om faderskap, vårdnad, umgänge, underhåll *och omyndighetsförklaring eller dess hävande* tillämpas 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken.

I mål om faderskap, vårdnad, umgänge *och* underhåll tillämpas 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken.

2 §

Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt *18* kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej *kunna* delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl *föreligga* att förordna god man. *Gode mannen skall samråda med part för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske.*

I fråga om ersättning till god man som avses i första stycket gäller vad som föreskrives i 10 kap. 13 § om ersättning åt rättegångsbiträde.

Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt *11* kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej *kan* delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl *föreligger* att förordna god man.

I ett ärende om förordnande av förvaltare eller utvidgning av ett förvaltarskaps omfattning, där den enskilde uppenbarligen inte förstår vad saken gäller eller skulle lida

[3] Senaste lydelse 1987: 790.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part äga motsvarande tillämpning på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.	*skada av att få del av handlingarna i ärendet, skall rätten förordna en god man enligt 11 kap. att företräda den enskilde i ärendet och bevaka hans eller hennes rätt.* *En god man som avses i första eller andra stycket skall samråda med den för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske.*
Då fråga är om omyndighetsförklaring, bör iakttagas att förordnande om skyldighet att inställa sig personligen ej ges beträffande den som avses med ansökningen, om inställelsen skulle kunna medföra men eller fara för honom.	
	2 a §
	I ett ärende om förordnande av förvaltare eller utvidgning av ett förvaltarskaps omfattning, där det inte föreligger fall som avses i 2 § andra stycket, skall rätten förordna ett biträde att bevaka den enskildes rätt i ärendet. Ett rättegångsbiträde skall också förordnas, om den som har förvaltare begär att förvaltarskapet skall upphöra eller att dess omfattning skall inskränkas. *Rättegångsbiträde skall inte förordnas, om det är uppenbart att ett biträde inte behövs.*
	2 b §
	Den som har förordnats till god man enligt 2 § eller rättegångsbiträde enligt 2 a § har efter rättens prövning rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Kostnaden skall stanna på staten, såvida inte motparten till den, för vilken god man eller rättegångsbiträde har förordnats, skäligen bör åläggas att ersätta staten kostnaden.
	2 c §
	Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part tillämpas också på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.

5 §

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap *gälla* i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap. Härvid *skola* bestämmelserna om omyndig, *hans* make och närmaste *fränder, då* fråga *är* om godmanskap som avses i *18* kap. 3 eller 4 §, gälla den, för vilken god man förordnats, *samt* dennes make och närmaste *fränder. Då* fråga *är* om godmanskap för omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där.

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap *gäller* i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap *samt förvaltare och förvaltarskap*. Härvid *skall* bestämmelserna om omyndig, *dennes* make och närmaste *anhöriga, när det är* fråga om godmanskap som avses i *11* kap. 3 eller 4 §, gälla den för vilken god man har förordnats *och* dennes make och närmaste *släktingar samt i fråga om förvaltarskap den för vilken förvaltare har förordnats och dennes make och närmaste släktingar. Är det* fråga om godmanskap för *en* omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där.

8 §

Beslut *eller dom*, som *i mål om omyndighetsförklaring eller* i ärende om förmynderskap *eller* godmanskap enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten, länder till efterrättelse utan hinder av att *talan föres däremot*. Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo *häves* eller förmyndare *eller* god man *dömes* till utgivande av försuttet vite.

Beslut som i ärende om förmynderskap, godmanskap *eller förvaltarskap* enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten länder till efterrättelse utan hinder av att *beslutet överklagas*. Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo *hävs* eller förmyndare, god man *eller förvaltare döms* till utgivande av försuttet vite.

11 §

Mot beslut som *underrätt* har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. *14 §*, 11 kap. *15 eller 16 § eller 18 kap. 14 §*, skall *talan föras* särskilt.

Beslut som *tingsrätten* har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. *16 eller 17 § eller* 11 kap. *18 §, 20 § andra stycket eller 23 § tredje stycket* skall *överklagas* särskilt.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2. Den som vid ikraftträdandet är omyndigförklarad enligt äldre bestämmelser skall tills vidare anses ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § i dess nya lydelse. Härvid skall förmyndaren anses vara förvaltare med uppdrag att vårda den enskildes angelägenheter utan begränsning av uppdraget.

3. Förordnande av god man som har skett enligt äldre bestämmelser skall anses ha meddelats enligt motsvarande nya bestämmelser i 11 kap.

4. Om det vid ikraftträdandet pågår ett mål om omyndighetsförklaring

eller hävande av sådan förklaring, skall handläggningen fortsättningsvis anses avse ett ärende angående förvaltarskap.

5. Förekommer i lag eller annan författning någon hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den bestämmelsen.

2 Förslag till
Lag om ändring i vallagen (1972: 620)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § samt 4 kap. 2 och 11 §§ vallagen (1972: 620)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
3 §	
Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller *aderton* år *och som ej på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig.*	Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller arton år.
4 kap.	
2 §	
I allmän röstlängd tas upp svensk medborgare som den 1 juni enligt länsskattemyndighetens personband är kyrkobokförd i valdistriktet och som har fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år. Om en beslutad ändring i den kommunala indelningen skall träda i kraft vid följande årsskifte, tas i längden upp den som skall vara kyrkobokförd i distriktet enligt den nya indelningen.	
Under de förutsättningar som i första stycket anges för svenska medborgare tas i röstlängden upp även de utlänningar som enligt länsskattemyndighetens personband har varit kyrkobokförda i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret.	
Den som den 1 juni enligt länsskattemyndighetens personband på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig tas dock ej upp i längden.	
För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.	
För utlänningar antecknas att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen.	
11 §	
Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit kyrkobokförd här någon gång och *ej på grund av 3 kap. 2 § regeringsformen är utesluten från rösträtt.*	Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit kyrkobokförd här någon gång och *har uppnått arton års ålder senast på valdagen.*

[1] Lagen omtryckt 1987: 1334.

Svensk medborgare skall anses bosatt utom riket, om han enligt länsskattemyndighetens personband ej är kyrkobokförd här.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

3 Förslag till
Lag om ändring i kommunallagen (1977: 179)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § kommunallagen (1977: 179) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
3 §	
Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. *Den som är omyndigförklarad av domstol har dock ej rösträtt.* Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.	Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i landsting har den som är röstberättigad vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige i kommun inom landstingskommunen.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgöres på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

4 Förslag till Lag om ändring i äktenskapsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om äktenskapsbalken
dels att 2 kap. 2 § skall upphöra att gälla,
dels att 3 kap. 2 §, 6 kap. 4 §, 7 kap. 3 § och 18 kap. 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
2 §	
Den som varken är eller skall vara kyrkobokförd här i landet skall vid hindersprövningen visa upp ett intyg av utländsk myndighet om sin behörighet att ingå äktenskapet, om ett sådant intyg kan anskaffas.	
Om det fordras tillstånd *eller samtycke* till äktenskapet, skall bevis om tillståndet *eller samtycket* visas upp vid hindersprövningen.	Om det fordras tillstånd till äktenskapet, skall bevis om tillståndet visas upp vid hindersprövningen.
6 kap.	
4 §	
Kan den ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv sköta sina angelägenheter och fattas det medel för familjens underhåll, får den andra maken i behövlig omfattning lyfta den sjuka eller bortavarande makens inkomst och avkastning av dennes egendom samt kvittera ut banktillgodohavanden och andra penningmedel. Detta gäller dock ej, om samlevnaden mellan makarna har upphört eller om det finns fullmäktig, förmyndare *eller* god man *för* den sjuka eller bortavarande maken.	Kan den ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv sköta sina angelägenheter och fattas det medel för familjens underhåll, får den andra maken i behövlig omfattning lyfta den sjuka eller bortavarande makens inkomst och avkastning av dennes egendom samt kvittera ut banktillgodohavanden och andra penningmedel. Detta gäller dock ej, om samlevnaden mellan makarna har upphört eller om det finns fullmäktig, förmyndare, god man *eller förvaltare som har rätt att företräda* den sjuka eller bortavarande maken *i dessa angelägenheter.*
Rättshandling som avses i första stycket är bindande för den sjuka eller bortavarande maken även om medlen inte behövdes för familjens underhåll, såvida tredje man varken insåg eller borde ha insett att behovet inte förelåg.	
7 kap.	
3 §	
Genom äktenskapsförord kan makar eller blivande makar bestämma att egendom som tillhör eller tillfaller någon av dem skall vara dennes enskilda egendom. Genom nytt äktenskapsförord kan makar bestämma att egendomen skall vara giftorättsgods.	
Äktenskapsförord skall upprättas skriftligen och undertecknas av makarna eller de blivande makarna.	Äktenskapsförord skall upprättas skriftligen och undertecknas av makarna eller de blivande makarna.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Detta gäller även om någon av dem är *omyndig*. I så fall skall dock förmyndarens skriftliga medgivande inhämtas.	Detta gäller även om någon av dem är *underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. I så fall skall dock förmyndarens *eller förvaltarens* skriftliga medgivande inhämtas.

Äktenskapsförord skall registreras hos domstolen. Ett äktenskapsförord som har slutits mellan blivande makar gäller från äktenskapets ingående, om det ges in till domstolen inom en månad från det att äktenskapet ingicks. I annat fall gäller äktenskapsförord först från och med den dag då det ges in till domstolen.

18 kap.

1 §

Om den som talan enligt denna balk riktas mot saknar känt hemvist och det inte heller kan klarläggas var den parten uppehåller sig, skall dennes rätt i saken bevakas av god man enligt *18* kap. föräldrabalken. Detsamma gäller, om den som har känt hemvist utom riket inte kan nås för delgivning eller om denne underlåter att utse ombud för sig och det finns särskilda skäl att förordna god man.	Om den som talan enligt denna balk riktas mot saknar känt hemvist och det inte heller kan klarläggas var den parten uppehåller sig, skall dennes rätt i saken bevakas av god man enligt *11* kap. föräldrabalken. Detsamma gäller, om den som har känt hemvist utom riket inte kan nås för delgivning eller om denne underlåter att utse ombud för sig och det finns särskilda skäl att förordna god man.
Gode mannen skall samråda med den som han har förordnats för, om det kan ske. I fråga om ersättning till gode mannen gäller *10 kap. 13 §* föräldrabalken.	Gode mannen skall samråda med den som han har förordnats för, om det kan ske. I fråga om ersättning till gode mannen gäller *20 kap. 2 b §* föräldrabalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

5 Förslag till Lag om ändring i ärvdabalken

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 9 och 11 §§, 17 kap. 2 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 1 och 18 §§, 20 kap. 8 § samt 24 kap. 4 och 5 §§ ärvdabalken[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
12 kap.	
9 §	
Om nyttjanderättshavaren genom vanvård av egendomen eller genom annat otillbörligt förfarande uppenbarligen äventyrar ägarens bästa, *må* rätten på ansökan ålägga honom att ställa säkerhet för egendomen eller *ock* förordna, att denna skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i *18* kap. föräldrabalken.	Om nyttjanderättshavaren genom vanvård av egendomen eller genom annat otillbörligt förfarande uppenbarligen äventyrar ägarens bästa, *får* rätten på ansökan ålägga honom att ställa säkerhet för egendomen eller *också* förordna, att denna skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i *11* kap. föräldrabalken.
För skada, som nyttjanderättshavaren uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* ägaren, skall ersättning *gäldas*, då nyttjanderätten upphör eller egendomen *ställes* under vård och förvaltning av god man.	För skada, som nyttjanderättshavaren uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* ägaren, skall ersättning *betalas*, då nyttjanderätten upphör eller egendomen *ställs* under vård och förvaltning av god man.
11 §	
Skall enligt testamente någon njuta avkomst av egendom i kvarlåtenskapen och egendomen, till betryggande av hans rätt, sättas under särskild vård, skall den, där ej annat följer av testamentet, ställas under förvaltning av god man som avses i *18* kap. föräldrabalken.	Skall enligt testamente någon njuta avkomst av egendom i kvarlåtenskapen och egendomen, till betryggande av hans rätt, sättas under särskild vård, skall den, där ej annat följer av testamentet, ställas under förvaltning av god man som avses i *11* kap. föräldrabalken.
17 kap.	
2 §	
Avsäger sig arvinge, genom godkännande av testamente eller eljest, skriftligen hos arvlåtaren sin rätt till arv, är det gällande. Bröstarvinge äger dock utfå sin laglott, med mindre han avstått från denna mot skäligt vederlag eller ock egendom, svarande mot laglotten, tillkommer arvingens make enligt testamente eller tillfaller hans avkomlingar enligt lag eller testamente med föreskrift om fördelning på sätt om bröstarv är stadgat.	
Ej må underårig avsäga sig arv, *ej heller omyndigförklarad utan förmyndarens skriftliga samtycke.*	*En* underårig *får inte* avsäga sig arv. *Den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget får inte avsäga sig arv utan förvaltarens skriftliga samtycke.*

[1] Balken omtryckt 1981: 359.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Där ej annat framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse *ock* mot arvinges avkomlingar.	*Om något* annat *inte* framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse *också* mot arvinges avkomlingar.

18 kap.

2 §

Till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare eller av den som i annat fall har att förvalta boet, skall egendomen, om den ej står under vård av förmyndare, syssloman eller annan, vårdas av delägare som sammanbodde med den avlidne eller annars kan ta hand om egendomen. Den som har tagit hand om egendomen skall genast underrätta övriga delägare om dödsfallet och, om det behövs god man för någon delägare, göra anmälan hos rätten enligt *18* kap. föräldrabalken. Vad som har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.	Till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare eller av den som i annat fall har att förvalta boet, skall egendomen, om den ej står under vård av förmyndare, syssloman eller annan, vårdas av delägare som sammanbodde med den avlidne eller annars kan ta hand om egendomen. Den som har tagit hand om egendomen skall genast underrätta övriga delägare om dödsfallet och, om det behövs god man för någon delägare, göra anmälan hos rätten enligt *11* kap. föräldrabalken. Vad som har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.

Finns det inte någon som sålunda tar hand om den dödes egendom, skall medlem av hushållet som den döde tillhörde, hyresvärd eller annan som är närmast till det ta hand om egendomen samt tillkalla delägare eller anmäla dödsfallet till socialnämnden. Då anmälan skett eller förhållandet på annat sätt blir känt, skall socialnämnden, om det behövs, göra vad som enligt första stycket åligger delägare. För kostnaderna med anledning av detta har kommunen rätt till ersättning av boet.

19 kap.

1 §

Då dödsbodelägare begär det, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap *handhava* förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsett att i *avseende å* förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äger jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall *ock* meddelas på begäran av den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verk-	Då dödsbodelägare begär det, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap *handha* förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsedd att i *fråga om* förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äger jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall *också* meddelas på begäran av den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestäm-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ställande, eller på begäran av borgenär eller den som står i ansvar för betalning av gäld efter den döde, där det måste *antagas* att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt *18* kap. 3 *eller* 4 § föräldrabalken god man förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl därtill.	melsens verkställande, eller på begäran av borgenär eller den som står i ansvar för betalning av gäld efter den döde, där det måste *antas* att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken god man *eller förvaltare* förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl därtill.
Skall enligt testamente egendomen vara undantagen delägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller kan den utsedde ej utföra uppdraget, skall rätten, då ansökan *göres* av någon vars rätt är beroende av utredningen eller förhållandet eljest *varder kunnigt*, meddela beslut som i första stycket *sägs*.	Skall enligt testamente egendomen vara undantagen delägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller kan den utsedde ej utföra uppdraget, skall rätten, då ansökan *görs* av någon vars rätt är beroende av utredningen eller förhållandet eljest *blir känt*, meddela beslut som *avses* i första stycket.
Beslut enligt denna paragraf *må* grundas *jämväl å* testamente som ej vunnit laga kraft.	Beslut enligt denna paragraf *får* grundas *även på* testamente som ej vunnit laga kraft.
18 §	
Boutredningsman är pliktig att ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* dödsboet eller någon, vars rätt är beroende av utredningen.	Boutredningsman är pliktig att ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* dödsboet eller någon, vars rätt är beroende av utredningen.
Äro flera utredningsmän ersättningspliktiga, *svara* de *en för alla och alla för en*. Ersättningsbeloppet skall utredningsmännen emellan slutligen fördelas efter den större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last.	*Är* flera utredningsmän ersättningspliktiga, *svarar* de *solidariskt*. Ersättningsbeloppet skall utredningsmännen emellan slutligen fördelas efter den större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last.
Om skyldighet att hos bank nedsätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som *tillkomma* omyndig eller den för vilken god man förordnats, stadgas i föräldrabalken.	Om skyldighet att hos bank nedsätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som *tillkommer* omyndig eller den för vilken god man *eller förvaltare* förordnats, stadgas i föräldrabalken.
20 kap.	
8 §	
Bouppteckning skall inom en månad efter upprättandet jämte bestyrkt avskrift för registrering *in-*	Bouppteckning skall inom en månad efter upprättande jämte bestyrkt avskrift för registrering *ges*

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
givas till rätten i den ort där den döde skolat svara i tvistemål i allmänhet eller, om behörig domstol ej sålunda *finnes*, till Stockholms tingsrätt. *Äro* flera bouppteckningar, *skola* de *ingivas* samtidigt; och skall tiden härför räknas från det den sista bouppteckningen upprättades.	*in* till rätten i den ort där den döde skolat svara i tvistemål i allmänhet eller, om behörig domstol ej sålunda *finns*, till Stockholms tingsrätt. *Finns det* flera bouppteckningar, *skall* de *ges in* samtidigt; och skall tiden härför räknas från det den sista bouppteckningen upprättades.

Bestyrkt avskrift av bouppteckningen skall förvaras hos rätten.

Har omyndig del i boet eller *finnes* delägare, för vilken god man skall förordnas, skall ytterligare en bestyrkt avskrift *ingivas* för varje överförmyndare som skall ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap eller godmanskap. Är bouppteckningen av vidlyftig beskaffenhet, *må* denna avskrift omfatta endast erforderliga delar.	Har omyndig del i boet *eller är någon för vilken förvaltare enligt föräldrabalken har förordnats delägare* eller *finns* delägare, för vilken god man skall förordnas, skall ytterligare en bestyrkt avskrift *ges in* för varje överförmyndare som skall ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap, *förvaltarskap* eller godmanskap. Är bouppteckningen av vidlyftig beskaffenhet, *behöver* denna avskrift omfatta endast erforderliga delar.
Äro ej erforderliga avskrifter ingivna, *skola* sådana *tagas* på boets bekostnad.	*Är inte* erforderliga avskrifter ingivna, *skall* sådana *tas* på boets bekostnad.

24 kap.

4 §

Träder efterlevande make, som deltagit i avtalet, i nytt gifte, eller dör delägare och efterlämnar han såsom dödsbodelägare någon, som ej deltagit i avtalet, skall detta, om uppsägning sker inom fyra månader därefter, upphöra att gälla tre månader efter uppsägningen.

Där förmyndare *eller* god man deltagit i avtalet, skall vid förmynderskapets *eller* godmanskapets upphörande rätt till uppsägning som i första stycket *sägs* tillkomma den *å* vars vägnar avtalet slutits.	*Om* förmyndare, god man *eller förvaltare* deltagit i avtalet, skall vid förmynderskapets, godmanskapets *eller förvaltarskapets* upphörande rätt till uppsägning som *avses* i första stycket tillkomma den *på* vars vägnar avtalet slutits.

5 §

Har, efter det avtal om sammanlevnad i oskiftat bo slutits, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden som därvid *voro* avgörande, eller *finnes* avtalet av annan särskild orsak ej böra bestå, *må* rätten på delägares talan förklara, att avtalet skall upphöra att gälla.	Har, efter det avtal om sammanlevnad i oskiftat bo slutits, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden som därvid *var* avgörande, eller *befinns* avtalet av annan särskild orsak ej böra bestå, *får* rätten på delägares talan förklara, att avtalet skall upphöra att gälla.
Om hävande av avtal, vars fortsatta bestånd medför äventyr för	Om hävande av avtal, vars fortsatta bestånd medför äventyr för

delägare som är omyndig eller för vilken god man är förordnad, är särskilt stadgat.	delägare som är omyndig eller för vilken god man *eller förvaltare* är förordnad, är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

6 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1928: 281) om allmänna arvsfonden

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1928: 281) om allmänna arvsfonden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 §[1]	
Har egendom i dödsbo, vilken förvaltats av god man, *som i 11 kap. 4 § lagen om förmynderskap sägs*, efter preskription av rätt att *taga* arv eller testamente eller *ock eljest* tillfallit fonden, *vare han pliktig* fullgöra vad enligt 8 § första stycket åligger god man, som där avses.	Har egendom i dödsbo, vilken förvaltas av god man *enligt 11 kap. 3 § föräldrabalken*, efter preskription av rätt att *ta* arv eller testamente eller *annars* tillfallit fonden, *är denne skyldig att* fullgöra vad *som* enligt 8 § första stycket åligger *en* god man som där avses.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1933: 318.

7 Förslag till Lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 3 § jordabalken[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	18 kap.
	3 §
Bestämmelserna i 1 och 2 §§ äger ej tillämpning, om	
1. handling på vilken äganderätten grundats är förfalskad eller på rätte ägarens vägnar utfärdad av någon som saknade behörighet därtill eller är ogiltig såsom tillkommen under sådant tvång som avses i 28 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,	
2. rätte ägaren, när han utfärdade den handling på vilken äganderätten grundats, var i konkurs eller omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet,	2. rätte ägaren, när han utfärdade den handling på vilken äganderätten grundats, var i konkurs eller omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet *eller inte hade rådighet över den fasta egendomen på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom,*
3. förvärvet enligt lag är ogiltigt, när det icke skett i föreskriven form eller med iakttagande av andra föreskrivna villkor eller med samtycke av någon vars rätt beröres eller med stöd av tillstånd eller annan åtgärd av domstol eller annan myndighet.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Balken omtryckt 1971: 1209.

Lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970: 988)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 12 § fastighetsbildningslagen (1970: 988)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	4 kap.
	12 §
Om god man enligt *18 kap. 4 §* föräldrabalken behöver förordnas, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla detta hos rätten.	Om god man enligt *11 kap. 3 §* föräldrabalken behöver förordnas, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla detta hos rätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1971: 1035.

9 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter

Härigenom föreskrivs att 10 och 30 §§ lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 §	
Kallelse och delgivning enligt 9 § *ombesörjes* av den som skall hålla sammanträdet. Denne skall vidare göra anmälan hos rätten, när god man enligt *18 kap. 4 §* föräldrabalken behöver förordnas.	Kallelse och delgivning enligt 9 § *ombesörjs* av den som skall hålla sammanträdet. Denne skall vidare göra anmälan hos rätten, när god man enligt *11 kap. 3 §* föräldrabalken behöver förordnas.
30 §	
Styrelsen för samfällighetsförening skall bestå av en eller flera ledamöter och ha sitt säte i den ort där medlemmarnas fastigheter eller huvuddelen av dessa ligger. Styrelseledamot *skall vara myndig.*	Styrelsen för samfällighetsförening skall bestå av en eller flera ledamöter och ha sitt säte i den ort där medlemmarnas fastigheter eller huvuddelen av dessa ligger. Styrelseledamot *får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1987: 128.

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 1, 6, 10 a och 13 §§, 8 kap. 2 §, 10 kap. 7 §, 12 kap. 2 § och 20 kap. 14 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
1 §[1]	
Lagfaren domare skall vara svensk medborgare och hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.	
Ej må den utöva domarämbete, som är *omyndig eller* i konkurstillstånd.	Ej må den utöva domarämbete, som är i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*
Om kunskapsprov och villkor i övrigt för utövande av domarämbete förordnar regeringen.	
6 §[2]	
Valbar till nämndeman är *myndig* svensk medborgare, som är kyrkobokförd i kommunen eller, i fråga om nämndeman i hovrätt, i länet eller den del därav som hör till hovrätten, och *ej* fyllt sjuttio år. Lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta må ej vara nämndeman.	Valbar till nämndeman är svensk medborgare, som är kyrkobokförd i kommunen eller, i fråga om nämndeman i hovrätt, i länet eller den del därav som hör till hovrätten, och *som inte är underårig eller har* fyllt sjuttio år *och inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* Lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta må ej vara nämndeman.
Ej må någon samtidigt vara nämndeman i hovrätt och tingsrätt. Ej må annan vägra att mottaga uppdrag som nämndeman än den som fyllt sextio år eller eljest uppgiver giltigt hinder. Den som avgått som nämndeman vare ej skyldig att åter inträda förrän efter sex år.	
Rätten prövar självmant den valdes behörighet.	
10 a §[3]	
Regeringen förordnar för tre år i sänder dem som skall tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 1 kap. 8 § och 2 kap. 4 a §. Under treårsperioden får vid behov ytterligare personer förordnas för återstående del av perioden. Inträffar medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett	

[1] Senaste lydelse 1974: 573.
[2] Senaste lydelse 1976: 560.
[3] Senaste lydelse 1985: 415.

mål en omständighet som medför att förordnandet skall upphöra att gälla, skall förordnandet oberoende därav anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet.

Den som skall tjänstgöra som ekonomisk expert skall vara svensk medborgare och får ej vara *omyndig* eller i konkurstillstånd.	Den som skall tjänstgöra som ekonomisk expert skall vara svensk medborgare och får ej vara *underårig* eller i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

13 §[4]

Domare *vare* jävig att handlägga mål:	Domare *är* jävig att handlägga mål:

1. Om han själv är part eller eljest har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada;

2. om han med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller om han på liknande sätt är part närstående;

3. om han till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 2;

4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare *eller* god man för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;	4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare, god man *eller förvaltare* för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;

5. om han eller någon honom närstående, som sägs i 2, till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 4;

6. om han är parts vederdeloman, dock ej om parten sökt sak med honom för att göra honom jävig;

7. om han i annan rätt såsom domare eller befattningshavare fattat beslut, som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller såsom skiljeman tagit befattning därmed;

8. om han i saken såsom rättegångsombud fört parts talan eller biträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig; eller

9. om eljest särskild omständighet föreligger, som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i målet.

[4] Senaste lydelse 1973: 240.

8 kap.

2 §

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. är svensk medborgare,
2. har hemvist i Sverige,
3. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,
4. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,
5. har gjort sig känd för redbarhet, och
6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1 och 2.

Den som är *omyndig eller* försatt i konkurs får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985: 354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Den som är försatt i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985: 354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

10 kap.

7 §

Tvist på grund av förmyndares *eller* god mans förvaltning *må* väckas vid den rätt, där förmynderskapet *eller* godmanskapet är eller senast varit inskrivet, eller *ock* vid rätten i den ort, där förvaltningen förts.

Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, *må* tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort, där förvaltningen förts.

Tvist på grund av förmyndares, god mans *eller förvaltares* förvaltning *får* väckas vid den rätt där förmynderskapet, godmanskapet *eller förvaltarskapet* är eller senast varit inskrivet, eller *också* vid rätten i den ort där förvaltningen förts.

Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, *får* tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort där förvaltningen förts.

12 kap.

2 §[5]

Såsom ombud må ej brukas annan än den som rätten med hänsyn till redbarhet, insikter och tidigare verksamhet finner lämplig att vara ombud i målet.

[5] Senaste lydelse 1956: 230.

Ombud skall vara svensk medborgare med hemvist inom riket; dock må även annan brukas såsom ombud, om rätten med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter finner det lämpligen kunna ske.

Ej må den vara ombud, som är *omyndig* eller i konkurstillstånd.

Ej må den vara ombud, som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

20 kap.

14 §[6]

Är målsäganden omyndig och rör brottet egendom, varöver han ej råder, eller rättshandling, som han ej själv äger ingå, *äge* hans ställföreträdare angiva brottet eller tala därå. Rör brottet den omyndiges person, *äge* den som har vårdnaden om honom angiva brottet eller tala därå. Vad i 11 kap. 2–5 §§ är stadgat om part och ställföreträdare i tvistemål *äge motsvarande tillämpning* beträffande målsägande, även om han ej för talan.

Om rättegångsombud för målsägande *gälle* vad i 12 kap. är stadgat.

Är målsäganden omyndig och rör brottet egendom, varöver han ej råder, eller rättshandling, som han ej själv äger ingå, *får* hans ställföreträdare angiva brottet eller tala därå. *Samma rätt har en förvaltare enligt föräldrabalken för en målsägandes räkning när brottet rör egendom eller rättshandling som omfattas av förvaltarens uppdrag.* Rör brottet den omyndiges person, *får* den som har vårdnaden om honom angiva brottet eller tala därå. Vad i 11 kap. 2–5 §§ är stadgat om part och ställföreträdare i tvistemål *tillämpas* beträffande målsägande, även om han ej för talan.

Om rättegångsombud för målsägande *gäller* vad i 12 kap. är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[6] Senaste lydelse 1974: 239.

11 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §[1]	
Underrätt är vid handläggning av ärende domför med en lagfaren domare, om ej annat följer av vad som *föreskrives* nedan i denna paragraf.	Underrätt är vid handläggning av ärende domför med en lagfaren domare, om ej annat följer av vad som *föreskrivs* nedan i denna paragraf.
Vid annan handläggning än som sägs i 3 eller 4 § skall rätten *hava* den sammansättning som anges i tredje stycket,	Vid annan handläggning än som sägs i 3 eller 4 § skall rätten ha den sammansättning som anges i tredje stycket,

om ärendet är tvistigt,
om eljest särskild anledning föreligger därtill, eller
om ärendet angår

1. *tillstånd till äktenskap enligt 2 kap. 2 § äktenskapsbalken,*	1. *anordnande, upphörande eller ändring av förvaltarskap enligt 11 kap. 7, 19 eller 23 § föräldrabalken,*

2. talan mot överförmyndares beslut,
3. nedsättning av bolags aktiekapital eller grundfond eller tillstånd till vinstutdelning i bolag eller till fusion,
4. förvaltning av stiftelse, eller
5. tillstånd till viss förvaltningsåtgärd i annat fall än som avses ovan i detta stycke.

I fall som avses i andra stycket skall rätten bestå av en lagfaren domare och nämndemän, när ärendet skall prövas enligt äktenskapsbalken, lagen (1987: 232) om sambors gemensamma hem eller föräldrabalken, och annars av minst tre och högst fyra lagfarna domare. När nämndemän ingår i rätten, skall 14 kap. 17 § äktenskapsbalken tillämpas.

Regeringen får för andra fall än som avses i andra stycket föreskriva att tjänstemän som inte är lagfarna får handlägga ärenden som är av enkel beskaffenhet och som avser

1. förordnande eller entledigande av förmyndare *eller* god man,	1. förordnande eller entledigande av förmyndare, god man *eller förvaltare,*
2. inskrivning av förmynderskap *eller* godmanskap,	2. inskrivning av förmynderskap, godmanskap *eller förvaltarskap,*

3. avträdande av egendom till förvaltning av boutredningsman och förordnande eller entledigande av boutredningsman,
4. förordnande av bodelningsförrättare,
5. förordnande av skiftesman vid arvskifte, eller
6. dödande av handlingar och inteckningar enligt lagen (1927: 85) om dödande av förkommen handling, dock ej i fall som avses i 12 a § nämnda lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1987: 1109.

Lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
15 §	
Vad i denna lag *stadgas* skall *äga motsvarande tillämpning* i fråga om vård av värdehandlingar, som *tillhöra* den, för vilken god man *förordnats efter vad i 18* kap. 3 eller 4 § föräldrabalken *stadgas, så ock* i fråga om medel, som för *hans* räkning *innestå* hos bank och *ej må uttagas* utan överförmyndarens tillstånd.	Vad *som föreskrivs* i denna lag skall *tillämpas även* i fråga om vård av värdehandlingar som *tillhör* den, för vilken god man *enligt 11* kap. 3 eller 4 § föräldrabalken *eller förvaltare enligt samma balk har förordnats, liksom* i fråga om medel som för *sådan persons* räkning *står inne* hos bank och *inte får tas ut* utan överförmyndarens tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1976: 616.

Lag om ändring i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt

Härigenom föreskrivs att 9, 12 och 19 §§ lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 §	
I *sammanhang* med förordnande om offentlig auktion *bestämme* rätten *ock, där sådant* av någon delägare *yrkas*, ett pris, *varunder* godset *ej må* försäljas. Är fråga om försäljning av fastighet, *däri* omyndig har del, skall sådant pris *utsättas, ändå att yrkande därom ej framställes.*	I *samband* med *ett* förordnande om offentlig auktion *skall* rätten *också, om det yrkas* av någon delägare, *bestämma* ett pris *under vilket* godset *inte får* försäljas. Är *det* fråga om försäljning av *en* fastighet, *i vilken en* omyndig har del *eller som till någon del omfattas av ett förvaltarskap enligt föräldrabalken*, skall *ett* sådant pris *bestämmas, även om det inte yrkas av någon.*
I övrigt *varde* försäljningsvillkoren *bestämda* av gode mannen.	I övrigt *skall* försäljningsvillkoren *bestämmas* av gode mannen.
12 §[1]	
Äro samtliga delägare vid auktionen *tillstädes* och *varda* de överens om *antagande* eller *förkastande av* anbud, som *å* auktionen *göres skall vid* deras beslut *bero; dock att, där* fråga *är* om fastighet, *vari omyndig har del*, försäljning *ej må* ske, *utan* den omyndiges andel *varder* betald *efter* det *enligt 9 § utsatta pris.*	*Om* samtliga delägare *är närvarande* vid auktionen och de *är* överens om *att anta* eller *förkasta ett* anbud som *lämnas på* auktionen, *gäller* deras beslut. *Är det* fråga om *en* fastighet, *för vilken rätten utan yrkande enligt 9 § skall bestämma ett visst lägsta pris, får* försäljning *dock inte* ske *om inte* den omyndiges andel *eller den andel som omfattas av ett förvaltarskap enligt föräldrabalken blir* betald *enligt* det *bestämda priset.*
Varda delägarna ej ense, *efter ty nyss är sagt, gälle* högsta anbudet såsom antaget, *där* det ej understiger *pris, som* enligt 9 § *må vara utsatt.* Är lott i samfälld fastighet särskilt intecknad och uppgår den på sådan lott belöpande *andel* i den bjudna köpeskillingen icke till beloppet av den gäld, för vilken lotten på grund av inteckning häftar, *må ej* anbudet *antagas, med mindre* ägare av övriga lotter *det medgiva; dock att vad sålunda föreskrivits*	*Är* delägarna ej ense, *gäller* högsta anbudet såsom antaget, *om* det ej understiger *det pris som har bestämts* enligt 9 §. Är lott i samfälld fastighet särskilt intecknad och uppgår den på sådan lott belöpande *andelen* i den bjudna köpeskillingen icke till beloppet av den gäld, för vilken lotten på grund av inteckning häftar, *får* anbudet *inte antas, om inte* ägare av övriga lotter *medger det. Vad som nu har sagts gäller dock inte, om* försäljningen avser

[1] Senaste lydelse 1907: 83 s. 3.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
icke äger tillämpning, där försäljningen avser att från två eller flera hemmanslotter avsöndra mark, som varit till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp *anslagen.*	att från två eller flera hemmanslotter avsöndra mark, som varit *anslagen* till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp.

19 §[2]

Vad i denna lag finnes stadgat äge ej tillämpning å sådan samfällighet, som avses i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter, eller å sådan allmänning, som avses i lagen (1952: 166) om häradsallmänningar eller lagen (1952: 167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av allenast en fastighet, eller av fiskevårdsområde, omfattande allenast en fastighet eller det till allenast en fastighet hörande fisket.

Beträffande egendomsförhållanden som rör makar, sambor, delägare i oskiftat dödsbo, bolagsmän, redare som ingått överenskommelse om partrederi eller deltagare i samma gruvrörelse finns särskilda bestämmelser.

Bestämmelserna i 15 kap. 15 § föräldrabalken skall inte tillämpas i fråga om försäljning enligt denna lag av samfälld fast egendom, *vari omyndig äger del.*	Bestämmelserna i 15 kap. 15 § föräldrabalken skall inte tillämpas i fråga om försäljning enligt denna lag av samfälld fast egendom, *som till någon del ägs av omyndig eller omfattas av ett förvaltarskap enligt föräldrabalken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[2] Senaste lydelse 1987: 796.

Lag om ändring i lagen (1915: 218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1915: 218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	22 §
Där fullmaktsgivaren *förklaras omyndig eller kommer under annans målsmanskap, have* rättshandling, som fullmäktigen *företager, icke* större verkan än den skulle haft, om fullmaktsgivaren själv företagit *densamma.*	*Om* fullmaktsgivaren *får en förvaltare enligt föräldrabalken, har en* rättshandling som fullmäktigen *företar och som omfattas av förvaltarens uppdrag inte* större verkan än den skulle *ha* haft, om fullmaktsgivaren själv *hade* företagit *rättshandlingen.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1936: 81) om skuldebrev

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1936: 81) om skuldebrev skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 §	
Ändå att ny borgenär är i god tro, *må* gäldenären mot honom göra gällande:	*Även om en* ny borgenär är i god tro, *får* gäldenären mot honom göra gällande att skuldebrevet är förfalskat, *att det på* gäldenärens vägnar *har utfärdats* av någon som saknade behörighet *till det* eller *att det är* ogiltigt *på grund av att det har kommit till* under *sådant* tvång *som anges* i 28 § lagen *(1915:218)* om avtal *och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.*
att skuldebrevet är förfalskat, *eller å* gäldenärens vägnar *utfärdat* av någon som *därtill* saknade behörighet, eller ogiltigt *såsom tillkommet* under tvång *varom sägs* i 28 § lagen om avtal, *eller såsom utfärdat* av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet; eller	
	Vidare får gäldenären även mot en godtroende borgenär göra gällande att skuldebrevet har utfärdats av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet eller *inte hade rätt att utfärda skuldebrevet på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom.*
att skuldebrevet dödats eller betalning fullgjorts genom *fordringsbeloppets nedsättande* i allmänt förvar, eller att borgenären *i följd* av preskription eller proklama förlorat sin talan, eller att skuldförhållandet ändrats genom tvångsackord.	*Slutligen får gäldenären även mot en godtroende borgenär åberopa* att skuldebrevet *har* dödats eller *att* betalning *har* fullgjorts genom *att fordringsbeloppet har satts ned* i allmänt förvar eller att borgenären *på grund* av preskription eller proklama *har* förlorat sin talan eller att skuldförhållandet *har* ändrats genom tvångsackord.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer

Härigenom föreskrivs att 3 och 6 §§ lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[1]	
När ansökan om äktenskapsskillnad eller anmälan enligt 9 kap. 1 § andra stycket äktenskapsbalken har gjorts, får vardera maken ansöka om kallelse på egna eller andra makens okända borgenärer.	
Kallelse på okända borgenärer får också sökas av *förmyndaren, när någon har förklarats omyndig.*	Kallelse på okända borgenärer får också sökas av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken.*
6 §	
En borgenär, som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Har kallelsen skett på ansökan av *förmyndare,* gäller vad som har sagts om gäldenären i stället *förmyndaren.* Anmälan behövs inte, om borgenären inom anmälningstiden åberopar sin fordran i gäldenärens konkurs eller i förhandling om offentligt ackord.	En borgenär, som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Har kallelsen skett på ansökan av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken,* gäller vad som har sagts om gäldenären i stället *gode mannen eller förvaltaren.* Anmälan behövs inte, om borgenären inom anmälningstiden åberopar sin fordran i gäldenärens konkurs eller i förhandling om offentligt ackord.

Förlust av rätten att kräva ut en huvudfordran omfattar även fordran på ränta och annan tilläggsförpliktelse samt fordran på grund av borgen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1987: 810.

Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 8 och 10 §§ samt 20 kap. 8 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
16 kap.	
8 §	
Försäkrad som åtnjuter förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall beträffande försäkrad, vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet, så ock den som åtnjuter änkepension eller förmån enligt 9 kap. gälla, om förhållandena så ändras att rätten till pensionen eller förmånen därav påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren.	Försäkrad som åtnjuter förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall beträffande försäkrad, vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet, så ock den som åtjnuter änkepension eller förmån enligt 9 kap. gälla, om förhållandena så ändras att rätten till pensionen eller förmånen därav påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den försäkrade har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget.*
Underlåtes anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *må* pensionen eller förmånen *indragas* för viss tid eller tills vidare.	*Underlåts* anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *får* pensionen eller förmånen *dras in* för viss tid eller tills vidare.
10 §	
Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antagas* att han avlidit, *äga* hans efterlevande *åtnjuta* familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *må* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den *bortovarande*. I fråga om omyndig *må* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Finnes den bortovarande sedermera vara* vid liv, skall pension ej vidare utgå.	Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antas* att han avlidit, *har* hans efterlevande *rätt till* familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *får* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den *bortavarande*. I fråga om omyndig *får* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken. Visar det sig sedermera att*

[1] Lagen omtryckt 1982: 120.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	den bortavarande är vid liv skall pension ej vidare utgå.
20 kap.	
8 §	
Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, av riksförsäkringsverket, lämna de uppgifter, som *äro* av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande omyndig *åvilar uppgiftsskyldigheten* förmyndaren.	Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, av riksförsäkringsverket, lämna de uppgifter som *är* av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande *den som är* omyndig *eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* har förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, gode mannen eller förvaltaren skyldighet att lämna uppgifterna.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom föreskrivs att 8 och 11 §§ lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

8 §[2]

Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan *härom* till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och *mantalsskrives* i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Uppbäres* förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, är *jämväl* sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.

11 §

Ansökan om förmån enligt denna lag skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt *ävensom* en av sökanden och, om han är gift, hans make underskriven förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna *äro* med sanningen överensstämmande. För *omyndig* sö-

Föreslagen lydelse

8 §[2]

Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan *om detta* till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och *mantalsskrivs* i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den som uppbär förmånen har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget. Uppbärs* förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, *gode man eller förvaltare*, är *även* sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.

11 §

Ansökan om förmån enligt denna lag skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt *samt* en av sökanden och, om han är gift, hans make underskriven förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna *är* med sanningen överensstämmande. För sökande *som är omyn-*

[1] Lagen omtryckt 1976: 1014.
[2] Senaste lydelse 1987: 207.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
kande skall förklaringen *avgivas* av förmyndaren.	*dig eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* skall förklaringen *avges* av förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § studiestödslagen[1] (1973: 349) skall ha följande lydelse.

9 kap.

2 §

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburet studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 15–19 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig *på grund av ålder*, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.	Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlägga räntan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1987: 303.

Lag om ändring i lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 12 § och 8 kap. 6 § lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 kap.	
12 §	
Har försäkrad blivit borta under resa eller i annat sammanhang och kan det antagas att han har avlidit till följd av arbetsskada, har hans efterlevande rätt till livränta. Som villkor för utbetalning av livränta får dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig får sådan förklaring krävas från hans förmyndare.	Har försäkrad blivit borta under resa eller i annat sammanhang och kan det antagas att han har avlidit till följd av arbetsskada, har hans efterlevande rätt till livränta. Som villkor för utbetalning av livränta får dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig får sådan förklaring krävas från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken.*
Visar det sig sedermera att den försäkrade är vid liv eller att han har avlidit av annan orsak än arbetsskada, upphör rätten till livränta.	
8 kap.	
6 §	
Den som har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag. Är den förmånsberättigade omyndig, skall uppgifterna lämnas av förmyndaren.	Den som har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag. Är den förmånsberättigade omyndig *eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken förordnats för honom,* skall uppgifterna lämnas av förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1977: 264.

21 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1979: 84) om delpensionsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1979: 84) om delpensionsförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
23 §[1]	
Bestämmelserna i 16 kap. 12 §, 17 kap. 1 § och 20 kap. 5, 6 och 8 §§ lagen (1962: 381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den pensionsberättigade, sammanträffande av förmåner, preskription, utmätningsförbud och uppgiftsskyldighet beträffande den som *är omyndigförklarad* tillämpas även i fråga om delpension.	Bestämmelserna i 16 kap. 12 §, 17 kap. 1 § och 20 kap. 5, 6 och 8 §§ lagen (1962: 381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den pensionsberättigade, sammanträffande av förmåner, preskription, utmätningsförbud och uppgiftsskyldighet beträffande den som *har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* tillämpas även i fråga om delpension.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1983: 197.

22 Förslag till

Lag om ändring i socialtjänstlagen (1980: 620)

Härigenom föreskrivs att 48 § socialtjänstlagen (1980: 620) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
48 §[1]	
Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får när det gäller föräldrabalken avse endast uppgifter som anges i följande lagrum	
1 kap. 4 § föräldrabalken,	
2 kap. 1, 4–6, 8 och 9 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 9 § att besluta att inte påbörja utredning eller att lägga ned en påbörjad utredning,	
3 kap. 5, 6 och 8 §§ föräldrabalken, 7 kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp.	
7 kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp.	7 kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp,
	11 kap. 16 § andra stycket föräldrabalken.
Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får inte heller omfatta befogenhet att meddela beslut i frågor som avses i 25, 27 eller 28 § denna lag eller att fullgöra vad som ankommer på nämnden enligt 5 § lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag eller enligt 9 § lagen (1964: 143) om bidragsförskott.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1981: 1244.

Lag om ändring i lagen (1944: 133) om kastrering

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1944: 133) om kastrering skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §[1]	
Kastrering *må, där* ej nedan annorlunda stadgas, *företagas allenast* efter tillstånd av socialstyrelsen. Sådant tillstånd *må icke* lämnas för någon, *med mindre* tillfälle att yttra sig, där så kan ske, beretts, om han är underårig den som har vårdnaden om honom, *om han är omyndigförklarad hans förmyndare,* om han är gift hans make samt om han är intagen *å* allmän anstalt dennas läkare och föreståndare.	Kastrering *får, om* ej nedan annorlunda stadgas, *företas endast* efter tillstånd av socialstyrelsen. Sådant tillstånd *får inte* lämnas för någon, *såvida inte* tillfälle att yttra sig, där så kan ske, *har* beretts, om han är underårig den som har vårdnaden om honom, om han är gift hans make samt om han är intagen *på* allmän anstalt dennas läkare och föreståndare.

På den som har fyllt tjugotre år och är i stånd att lämna giltigt samtycke får kastrering enligt 1 § andra stycket företagas utan socialstyrelsens tillstånd, om den läkare som utför ingreppet samt någon annan läkare i den tjänsteställning regeringen föreskriver, i skriftligt utlåtande, med angivande av grunden för åtgärden på heder och samvete har förklarat förutsättningarna för densamma föreligga. Vad nu sagts skall dock ej gälla den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte eller hem som avses i lagen (1981: 1243) om vård av missbrukare i vissa fall eller som är intagen på sjukhus med stöd av lagen (1966: 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall.

Vid prövning som avses i andra stycket skall i tillämpliga delar iakttagas vad i första stycket andra punkten stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1981: 1254.

Lag om ändring i lagen (1966: 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1966: 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 §	
Patienten eller hans make, om makarna sammanbodde vid tiden för intagningen, eller annan, som då stadigvarande sammanbodde med honom eller hans barn, fader, moder, syskon, förmyndare *eller* gode man får göra ansökan om utskrivning.	Patienten eller hans make, om makarna sammanbodde vid tiden för intagningen, eller annan, som då stadigvarande sammanbodde med honom, eller hans barn, fader, moder, syskon, förmyndare, gode man *eller förvaltare* får göra ansökan om utskrivning.

Ansökan hos utskrivningsnämnden göres skriftligen. Om patient som avses i 17 § andra stycket ger till känna att han icke vill vara intagen på sjukhuset, skall han genom överläkarens försorg underrättas om sin möjlighet att ansöka om utskrivning och tillfälle beredas honom att upprätta erforderliga handlingar.

Utskrivningsnämnden är icke skyldig att pröva ansökan om utskrivning förrän en månad förflutit från prövningen av tidigare ansökan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1982: 782.

Lag om ändring i transplantationslagen (1975: 190)

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ transplantationslagen (1975: 190) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §	
Ingrepp som avses i denna lag får *företagas* på levande person om denne skriftligen samtyckt till ingreppet.	Ingrepp som avses i denna lag får *företas* på *en* levande person om denne skriftligen samtyckt till ingreppet.
Ingrepp på den som ej fyllt aderton år eller som på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag saknar förmåga att lämna samtycke enligt första stycket får ske om medicinska skäl påkallar att biologiskt material för transplantation *tages* från denne. I fall som nu nämnts fordras socialstyrelsens tillstånd till ingreppet. Innan styrelsen avgör tillståndsfrågan skall beträffande den som är underårig hans vårdnadshavare och beträffande den som lider av psykisk abnormitet *förmyndare eller* god man beredas tillfälle att yttra sig. Tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger. Ingrepp får *icke företagas* mot givarens vilja.	Ingrepp på den som ej fyllt aderton år eller som på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag saknar förmåga att lämna samtycke enligt första stycket får ske om medicinska skäl påkallar att biologiskt material för transplantation *tas* från denne. I fall som nu nämnts fordras socialstyrelsens tillstånd till ingreppet. Innan styrelsen avgör tillståndsfrågan skall beträffande den som är underårig hans vårdnadshavare och beträffande den som lider av psykisk abnormitet god man *eller förvaltare* beredas tillfälle att yttra sig. Tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger. Ingrepp får *inte företas* mot givarens vilja.
5 §	
Vill någon komma i fråga som givare av biologiskt material skall den läkare som enligt 3 § har rätt att besluta om ingrepp upplysa honom och, i förekommande fall, vårdnadshavare, *förmyndare eller* god man om ingreppets beskaffenhet och om de risker som är förknippade med detta. Samtycke som avses i 4 § skall lämnas till läkaren. Denne skall därvid förvissa sig om att givaren har förstått innebörden av upplysningarna.	Vill någon komma i fråga som givare av biologiskt material skall den läkare som enligt 3 § har rätt att besluta om ingrepp upplysa honom och, i förekommande fall, vårdnadshavare, god man *eller förvaltare* om ingreppets beskaffenhet och om de risker som är förknippade med detta. Samtycke som avses i 4 § skall lämnas till läkaren. Denne skall därvid förvissa sig om att givaren har förstått innebörden av upplysningarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.

Härigenom föreskrivs att 6 och 11 §§ lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §	
Särskilda omsorger skall ges den psykiskt utvecklingsstörde endast om han begär det. Om han är under 15 år eller, i annat fall, om han uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, skall de särskilda omsorgerna ges på begäran av vårdnadshavare, förmyndare *eller* god man.	Särskilda omsorger skall ges den psykiskt utvecklingsstörde endast om han begär det. Om han är under 15 år eller, i annat fall, om han uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, skall de särskilda omsorgerna ges på begäran av vårdnadshavare, förmyndare, god man *eller förvaltare enligt föräldrabalken.*
11 §	
Landstingskommunen skall anmäla till överförmyndaren när en psykiskt utvecklingsstörd kan antas behöva *förmyndare eller* god man samt när *en omyndighetsförklaring bör kunna hävas eller* ett godmanskap kunna upphöra.	Landstingskommunen skall anmäla till överförmyndaren när en psykiskt utvecklingsstörd kan antas behöva god man *eller förvaltare* samt när ett godmanskap *eller förvaltarskap bör* kunna upphöra *eller uppdragets omfattning ändras.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 23 § och 3 kap. 3 § bankrörelselagen (1987: 617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
23 §	
En omyndig får utan förmyndarens tillstånd förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos en bank efter det han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får banken inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos banken.	
Medel som en förmyndare *eller* god man förvaltar enligt föräldrabalken får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av överförmyndare, förmyndare *eller* god man utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.	Medel som en förmyndare, god man *eller förvaltare* förvaltar enligt föräldrabalken får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndare kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av överförmyndare, förmyndare, god man *eller förvaltare* utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.
3 kap.	
3 §	
Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *omyndig*, i konkurs eller underkastad näringsförbud får inte vara revisor.	Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *underårig*, i konkurs eller underkastad näringsförbud *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begräns-*

ning av förvaltaruppdraget får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bankens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett auktoriserat eller ett godkänt revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs ett auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och ett godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Ett bolag som utses till revisor skall till bankens styrelse anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i ett auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 5 § om behörighet och i 13 § om rätt att närvara på stämma tillämpas på den huvudansvarige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987: 618)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 §, 3 kap. 13 och 16 §§ 4 kap. 4 § samt 7 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987: 618) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
1 §	
Ett bankaktiebolag skall bildas av en eller flera stiftare.	
Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är *omyndig* eller i konkurs får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.	Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Utan hinder av andra stycket får ett bankaktiebolag bildas av ett eller flera utländska bankföretag som stiftare.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte om annat följer av bestämmelserna om fusion i 11 kap. 2 §.

3 kap.	
13 §	
I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.	I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av förhållanden som har antecknats i förteckningen.

16 §.

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bankaktiebolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägaren. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtten har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man, på grund av ett förordnande enligt *18* kap. *4* § första stycket 5 föräldrabalken, förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.	När en god man, på grund av ett förordnande enligt *11* kap. *3* § första stycket 5 föräldrabalken, förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap.

4 §

De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemmission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bankaktiebolag som inte är ett avstämningsbolag skall anteckning om detta göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer el-	I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer el-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ler om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttas. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var *omyndig*.	ler om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttas. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var *underårig eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet*.
7 kap.	
3 §[1]	
Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta i Sverige. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.	Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta i Sverige. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gälle den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Utan hinder av första stycket får i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Styrelseordföranden skall dock vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från vad som föreskrivs i detta stycke.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i banken. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till de offentliga styrelseledamöterna eller arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1987: 1248.

Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 §, 3 kap. 12 och 15 §§, 4 kap. 3 §, 8 kap. 4 § samt 10 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975: 1385)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
1 §	
Aktiebolag bildas av en eller flera stiftare. Stiftare skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige eller svensk juridisk person. Handelsbolag får dock vara stiftare endast om varje obegränsat ansvarig bolagsman är svensk medborgare och bosatt i Sverige. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan medge annan än som angivits nu att vara stiftare.	
Den som är *omyndig* eller i konkurs kan ej vara stiftare.	Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan ej vara stiftare.
3 kap.	
12 §	
I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och *mottaga* emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran *upptagas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.	I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och *motta* emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran *upptas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.
I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall införas i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer den som avses i första stycket. Sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten upphört.	
Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som *beröres* av förhållanden som antecknats i förteckningen.	Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som *berörs* av förhållanden som antecknats i förteckningen.

[1] Lagen omtryckt 1982: 739.

15 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även beträffande den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller bestämmelse att han skall *äga* företräda aktierna och, beträffande avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av hans avkomsträtt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införingen skall göras anteckning om äganderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företräda aktierna. I fråga om införing av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införing av aktieägare. Dock skall påskrift om införingen ej ske på aktiebrevet. När det *styrkes* att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.

När god man på grund av förordnande *jämlikt 18* kap. *4* § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande aktieägares räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även beträffande den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller bestämmelse att han skall *ha rätt att* företräda aktierna och, beträffande avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av hans avkomsträtt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införingen skall göras anteckning om äganderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företräda aktierna. I fråga om införing av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införing av aktieägare. Dock skall påskrift om införingen ej ske på aktiebrevet. När det *styrks* att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.

När *en* god man på grund av förordnande *enligt 11* kap. *3* § *första stycket* 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande aktieägares räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap.

3 §

Aktieägare som har företrädesrätt att *deltaga* i emission har rätt att för varje aktie få särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Är bolaget ej avstämningsbolag, får till aktiebrev hörande kupong användas som emissionbevis. *Användes* ej kupong som emissionsbevis, skall i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Aktieägare som har företrädesrätt att *delta* i emission har rätt att för varje aktie få särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Är bolaget ej avstämningsbolag, får till aktiebrev hörande kupong användas som emissionsbevis. *Används* ej kupong som emissionsbevis, skall i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Begagnar aktieägare sin företrädesrätt att *deltaga* i emission i bolag som ej är avstämningsbolag, skall det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas förses med påskrift härom, om ej kuponger *användes* som emissionsbevis.	Begagnar aktieägare sin företrädesrätt att *delta* i emission i bolag som ej är avstämningsbolag, skall det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas förses med påskrift härom, om ej kuponger *används* som emissionsbevis.
I avstämningsbolag skall emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägaren genast i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt översändas till den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 §. Var han vid mottagandet ej berättigad, skall bolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock ej, om bolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort *iakttagas* och ej heller om mottagaren var omyndig.	I avstämningsbolag skall emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägaren genast i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt översändas till den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 §. Var han vid mottagandet ej berättigad, skall bolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock ej, om bolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort *iakttas* och ej heller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken med ett uppdrag som omfattar denna angelägenhet.*

8 kap.

4 §[2]

Styrelseledamot och verkställande direktör skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Med svenskt medborgarskap jämställs medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge. Nordiska medborgare som är bosatta i något av nu angivna länder kan vara styrelseledamöter, om minst halva antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan ej vara styrelseledamot eller verkställande direktör.	Styrelseledamot och verkställande direktör skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Med svenskt medborgarskap jämställs medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge. Nordiska medborgare som är bosatta i något av nu angivna länder kan vara styrelseledamöter, om minst halva antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan ej vara styrelseledamot eller verkställande direktör.

[2] Senaste lydelse 1984: 943.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 kap	
2 §[3]	
Revisor skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige, om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan ej vara revisor.	Revisor skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige, om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan ej vara revisor.

Revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden, som med hänsyn till arten och omfånget av bolagets verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan även utses auktoriserat eller godkänt revisionsbolag. Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel likställs auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Bolag som utses till revisor skall till styrelsen för det bolag som revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 4, 12 och 15 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör, om det kan ske, utses minst en av moderbolagets revisorer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[3] Senaste lydelse 1985: 939.

Lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931)

Härigenom föreskrivs att 33 § aktiefondslagen (1974: 931) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
33 §[1]	
I fråga om fondandelsbevis gäller, om annat ej följer av denna lag, i tillämpliga delar vad i lagen (1936: 81) om skuldebrev *föreskrives* om löpande skuldebrev. Härvid är den som innehar fondandelsbevis ställt till viss man eller order och enligt fondbolagets påskrift på beviset anges vara ägare till fondandel som beviset avser likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av fondandel som beviset avser.	I fråga om fondandelsbevis gäller, om annat ej följer av denna lag, i tillämpliga delar vad i lagen (1936: 81) om skuldebrev *föreskrivs* om löpande skuldebrev. Härvid är den som innehar fondandelsbevis ställt till viss man eller order och enligt fondbolagets påskrift på beviset anges vara ägare till fondandel som beviset avser likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av fondandel som beviset avser.

Om utdelningskuponger till fondandelsbevis finns bestämmelser i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.

Utfärdas fondandelsbevis utan utdelningskuponger och innehål ler fondbestämmelserna föreskrift att den som i fondbolagets register över innehav av fondandelar är antecknad såsom ägare av fond andel är behörig att uppbära på andelen belöpande utdelning, skall betalning av utdelning till denne anses giltig, även om han saknade rätt till ut delningen. Vad nu sagts gäller dock ej, om fondbolaget hade kännedom om att utdelningen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas eller om mottagaren var omyndig.	Utfärdas fondandelsbevis utan utdelningskuponger och innehåller fondbestämmelserna föreskrift att den som i fondbolagets register över innehav av fondandelar är antecknad såsom ägare av fondandel är behörig att uppbära på andelen belöpande utdelning, skall betalning av utdelning till denne anses giltig, även om han saknade rätt till utdelningen. Vad nu sagts gäller dock ej, om fondbolaget hade kännedom om att utdelningen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas eller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken med ett uppdrag som omfattar denna angelägenhet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1975: 1392.

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 §, 3 kap. 12 och 15 §§, 4 kap. 6 §, 8 kap. 4 § samt 10 kap. 3 § försäkringsrörelselagen (1982: 713) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

2 kap.

1 §

Ett försäkringsbolag skall bildas av en eller flera stiftare. Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige eller svenska juridiska personer. Handelsbolag får dock vara stiftare endast om varje obegränsat ansvarig bolagsman är svensk medborgare och bosatt i Sverige.

Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara stiftare.

Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara stiftare.

3 kap.

12 §

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som skall tas upp i denna enligt första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan förteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av de förhållanden som har antecknats i förteckningen.

15 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en

bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägare. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtterna har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man på grund av ett förordnande enligt *18* kap. *4* § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.	När en god man på grund av ett förordnande enligt *11* kap. *3* § *första stycket* 5 föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap.

6 §

De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bolag som inte är ett avstämningsbolag, skall anteckning härom göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin	I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
skyldighet om mottagaren var omyndig.	skyldighet om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*
8 kap.	
4 §	
Styrelseledamöterna och verkställande direktören skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, i särskilda fall tillåter något annat. Den som är *omyndig* eller i konkurs får inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör.	Styrelseledamöterna och verkställande direktören skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, i särskilda fall tillåter något annat. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör.
10 kap.	
3 §	
Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande försäkringsinspektionen i särskilda fall tillåter något annat. Den som är *omyndig* eller i konkurs får inte vara revisor.	Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande försäkringsinspektionen i särskilda fall tillåter något annat. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bolagets verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan även utses auktoriserade eller godkända revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs auktoriserade revisionsbolag med auktoriserade revisorer och godkända revisionsbolag med godkända revisorer. Ett bolag som utses till revisor skall till styrelsen för det bolag som revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. I ett auktoriserat revisionsbolag skall den huvudansvarige vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 5 och 13 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör, om det kan ske, utses minst en av moderbolagets revisorer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)

Härigenom föreskrivs att 8 och 47 §§ taxeringslagen (1956: 623)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 §[2]	
Ordförande i taxeringsnämnd skall vara *myndig* svensk medborgare. Han får *ej ha fyllt sjuttio år* eller vara i konkurstillstånd.	Ordförande i taxeringsnämnd skall vara svensk medborgare *och får inte vara underårig eller ha fyllt sjuttio år*. Han får *inte ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* eller vara i konkurstillstånd.
Valbar till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd är *myndig* svensk medborgare, som *ej* har fyllt sjuttio år. Den som väljs till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd för lokalt eller särskilt taxeringsdistrikt skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i distriktet.	Valbar till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd är svensk medborgare, som *inte är underårig eller* har fyllt sjuttio år *och inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Den som väljs till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd för lokalt eller särskilt taxeringsdistrikt skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i distriktet.

Till ledamöter och suppleanter bör utses personer som har insikt i de beskattningsfrågor som ankommer på taxeringsnämnden.

Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är ej skyldig att mottaga uppdrag som ledamot eller suppleant.

Taxeringsnämnden prövar självmant den valdes behörighet. Talan mot taxeringsnämndens beslut förs genom besvär hos länsskattemyndigheten.

47 §[3]	
Skyldighet att avgiva deklaration eller annan uppgift, varom i denna lag sägs, skall fullgöras	
1) för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *18* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,	1) för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *11* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,
2) för sådan person, för vilken god man förordnats enligt *18* kap. 3 *eller* 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning,	2) för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare har* förordnats enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning,

[1] Lagen omtryckt 1971: 399. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.
[2] Senaste lydelse 1986: 1284.
[3] Senaste lydelse 1974: 997.

3) för avliden person och hans dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten,

4) för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom,

5) för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud, där ej beträffande staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet regeringen annorlunda förordnar,

6) för aktiefond av det fondbolag, som handhar förvaltningen av fonden eller, om förvaltningen övergått till förvaringsbank, av denna samt,

7) för annan än här ovan omförmäld juridisk person, som ej längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979: 1152)

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 9 och 10 §§, 18 kap. 2 §, 21 kap. 9 § samt 22 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979: 1152) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 kap.	
9 §[1]	
Ordförande i fastighetstaxeringsnämnd och av länsskattemyndighet förordnad ledamot skall vara *myndig* svensk medborgare. *Han får ej* ha fyllt sjuttio år *eller* vara i konkurstillstånd.	Ordförande i fastighetstaxeringsnämnd och av länsskattemyndighet förordnad ledamot skall vara svensk medborgare *och får inte vara underårig eller* ha fyllt sjuttio år. *Han får inte heller* vara i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*
10 §[2]	
Valbar till ledamot eller suppleant i fastighetstaxeringsnämnd är *myndig* svensk medborgare, som *ej* har fyllt sjuttio år. Den som väljs till ledamot eller suppleant skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i fastighetstaxeringsdistriktet.	Valbar till ledamot eller suppleant i fastighetstaxeringsnämnd är svensk medborgare, som *inte är underårig eller* har fyllt sjuttio år *och som inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* Den som väljs till ledamot eller suppleant skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i fastighetstaxeringsdistriktet.

Till ledamöter och suppleanter bör utses personer som har insikt i de fastighetstaxeringsfrågor som ankommer på fastighetstaxeringsnämnden.

Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är ej skyldig att mottaga uppdrag som ledamot eller suppleant.

18 kap.	
2 §	
Skyldighet att lämna deklaration eller annan uppgift, som sägs i denna lag, skall fullgöras	
1. för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *18* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning	1. för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *11* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning

[1] Senaste lydelse 1986: 1300.
[2] Senaste lydelse 1981: 1111.

Rättelse: S. 89 högerspalten tillkommit: Innan – – – domared.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2. för sådan person, för vilken god man förordnats enligt *18* kap. 3 *eller* 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning	2. för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare har* förordnats enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning

3. för dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten

4. för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom

5. för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud samt

6. för annan än här ovan nämnd juridisk person, som inte längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

21 kap.

9 §

Värderingsteknisk ledamot i länsrätt skall vara *myndig* svensk medborgare och ha sakkunskap i fråga om fastighetsvärdering. Bland de värderingstekniska ledamöterna skall finnas företrädd sådan sakkunskap beträffande olika slag av fastigheter.	Värderingsteknisk ledamot i länsrätt skall vara svensk medborgare och *får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget. Han skall* ha sakkunskap i fråga om fastighetsvärdering. Bland de värderingstekniska ledamöterna skall finnas företrädd sådan sakkunskap beträffande olika slag av fastigheter.

Bestämmelsen i 20 § andra stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar skall också tillämpas beträffande värderingsteknisk ledamot.

22 kap.

5 §

Regeringen förordnar för högst fem år i sänder för varje kammarrätt minst nio, högst tjugo i praktiska värv förfarna personer med god kännedom om fastighetsförhållanden i allmänhet att efter kallelse inträda såsom ledamöter i kammarrätten vid handläggning av mål om allmän fastighetstaxering. Av dessa personer skall i fråga om varje kammarrätt minst tre äga kunskap beträffande värdering av skogsmark och växande skog, minst två beträffande värdering av vattenfallsfastighet, minst två beträffande värdering av jordbruksfastighet i övrigt och minst två beträffande värdering av annan fastighet i övrigt. Avgår sådan person under den tid, för vilken han har blivit utsedd, förordnar regeringen annan person i hans ställe.

Ledamot som här sägs skall vara *myndig* svensk medborgare. Han får inte vara i konkurstillstånd.	Ledamot som här sägs skall vara svensk medborgare. Han får inte vara *underårig eller* i konkurstill-

stånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1976: 600) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 5 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 kap.	
5 §	
Att arbetstagare hos staten kan vara skyldig att frånträda utövning av tjänst, om han *förklaras omyndig* eller *försättes* i konkurs, följer av särskilda bestämmelser i lag eller annan författning.	Att arbetstagare hos staten kan vara skyldig att frånträda utövning av tjänst, om han *får förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken* eller *försätts* i konkurs, följer av särskilda bestämmelser i lag eller annan författning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1987: 1000.

Lag om ändring i lagen (1977: 293) om handel med drycker

Härigenom föreskrivs att 10 och 63 §§ lagen (1977: 293) om handel med drycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 §	
Den som är *omyndig* får ej bedriva försäljning av alkoholdrycker.	Den som är *underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej bedriva försäljning av alkoholdrycker.
63 §	
Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs eller *förklarats omyndig* och vill dödsboet, konkursboet eller *förmyndaren* fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet respektive *första borgenärssammanträdet* eller *omyndighetsförklaringen*. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.	Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs eller *fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* och vill dödsboet, konkursboet eller *förvaltaren* fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet respektive *edgångssammanträdet* eller *beslutet om förvaltare*. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1984: 989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1984: 989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	5 §
Den som uppbär en förmån, som administreras av riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna, är skyldig att utan dröjsmål till försäkringskassan anmäla förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen.	
Om förmånstagaren är *omyndig*, åligger anmälningsskyldigheten förmyndaren. *I fråga om den som är underårig är också vårdnadshavaren anmälningsskyldig.* Sker utbetalning eljest till någon annan än förmånstagaren, åligger motsvarande skyldighet även den till vilken förmånen betalas ut.	Om förmånstagaren är *underårig*, åligger anmälningsskyldigheten förmyndaren *och vårdnadshavaren. Om den som uppbär förmånen har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget.* Sker utbetalning eljest till någon annan än förmånstagaren, åligger motsvarande skyldighet även den till vilken förmånen betalas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 20 och 28 §§ lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
20 §[2]	
Valbar till nämndeman i kammarrätt och länsrätt är *myndig* svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet och inte har fyllt sjuttio år.	Valbar till nämndeman i kammarrätt och länsrätt är svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet och *som* inte *är underårig eller* har fyllt sjuttio år *och inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Tjänsteman vid allmän förvaltningsdomstol, länsstyrelse, länsskattemyndighet eller under länsstyrelse eller länsskattemydighet lydande myndighet, lagfaren domare, åklagare, polisman eller advokat eller annan som har till yrke att föra andras talan inför rätta får inte vara nämndeman.

Nämndeman i länsrätt får inte samtidigt vara nämndeman i kammarrätt.

Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är inte skyldig att mottaga uppdrag som nämndeman. Den som har avgått som nämndeman är inte skyldig att mottaga nytt uppdrag förrän efter sex år.

Rätten prövar självmant den valdes behörighet.

28 §[3]	
Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara svenska medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får inte utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om nämndemän i kammarrätterna och länsrätterna gäller 20 och 21 §§.	Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara svenska medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om nämndemän i kammarrätterna och länsrätterna gäller 20 och 21 §§.

Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall ha avlagt domared.

De som står i sådant förhållande till varandra som anges i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får inte samtidigt tjänstgöra som ledamöter i allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1981: 1323.
[2] Senaste lydelse 1986: 1285.
[3] Senaste lydelse 1986: 1285.

38 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970: 417) om marknadsdomstol m. m.

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1970: 417) om marknadsdomstol m. m.[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	7 §
Ledamot och ersättare i marknadsdomstolen skall vara *myndig* svensk medborgare. Innan ledamot eller ersättare börjar tjänstgöra i domstolen, skall han ha avlagt domared.	Ledamot och ersättare i marknadsdomstolen skall vara svensk medborgare *och får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* Innan ledamot eller ersättare börjar tjänstgöra i domstolen, skall han ha avlagt domared.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1984: 294.

Lag om ändring i lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 kap.
	1 §
Arbetsdomstolen består av högst tre ordförande, högst tre vice ordförande samt sexton andra ledamöter.	
Ledamot skall vara svensk medborgare och får ej vara *omyndig* eller i konkurstillstånd. Innan ledamot tar säte i arbetsdomstolen, skall han ha avlagt domared.	Ledamot skall vara svensk medborgare och får ej vara *underårig* eller i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* Innan ledamot tar säte i arbetsdomstolen, skall han ha avlagt domared.
För annan ledamot än ordförande skall finnas högst tre ersättare. Vad i denna lag sägs om ledamot gäller även ersättare, om ej annat särskilt anges.	
Ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1977: 530.

Lag om ändring i lagen (1974: 1082) om bostadsdomstol

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1974: 1082) om bostadsdomstol skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 §	
Ledamot i bostadsdomstolen skall vara svensk medborgare och får ej vara *omyndig* eller i konkurstillstånd.	Ledamot i bostadsdomstolen skall vara svensk medborgare och får ej vara *underårig* eller i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Innan ledamot börjar tjänstgöra i domstolen, skall han ha avlagt domared.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1977: 729) om patentbesvärsrätten

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1977: 729) om patentbesvärsrätten skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 §	
Ledamot i patentbesvärsrätten skall vara svensk medborgare och ha avlagt domared. Den som är *omyndig* eller i konkurs får ej utöva befattning som ledamot.	Ledamot i patentbesvärsrätten skall vara svensk medborgare och ha avlagt domared. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej utöva befattning som ledamot.

Första stycket gäller även föredragande hos patentbesvärsrätten som ej är ledamot.

De som står i sådant förhållande till varandra som sägs i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får ej samtidigt tjänstgöra som ledamöter i patentbesvärsrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1978: 28) om försäkringsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 9 och 13 §§ lagen (1978: 28) om försäkringsdomstolar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 §[1]	
Valbar till nämndeman i försäkringsrätt är *myndig* svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet och ej har fyllt sjuttio år. Tjänsteman i allmän försäkringskassa eller ledamot av socialförsäkringsnämnd, tjänsteman vid lokal skattemyndighet eller riksförsäkringsverket, lagfaren domare, annan ledamot eller tjänsteman i försäkringsdomstol, åklagare, advokat eller annan som har till yrke att föra andras talan inför rätta får ej vara nämndeman.	Valbar till nämndeman i försäkringsrätt är svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet och *inte är underårig eller* har fyllt sjuttio år *och inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* Tjänsteman i allmän försäkringskassa eller ledamot av socialförsäkringsnämnd, tjänsteman vid lokal skattemyndighet eller riksförsäkringsverket, lagfaren domare, annan ledamot eller tjänsteman i försäkringsdomstol, åklagare, advokat eller annan som har till yrke att föra andras talan inför rätta får ej vara nämndeman.

Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är ej skyldig att mottaga uppdrag som nämndeman. Den som har avgått som nämndeman är ej skyldig att mottaga nytt uppdrag förrän efter sex år.

Rätten prövar självmant den valdes behörighet.

13 §	
Ledamot i försäkringsöverdomstolen, försäkringsrättsråd och försäkringsrättsassessor skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får ej tjänstgöra som sådan ledamot eller som föredragande. I fråga om nämndeman gäller vad som är föreskrivet i 9 §.	Ledamot i försäkringsöverdomstolen, försäkringsrättsråd och försäkringsrättsassessor skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej tjänstgöra som sådan ledamot eller som föredragande. I fråga om nämndeman gäller vad som är föreskrivet i 9 §.

Ledamot och föredragande i försäkringsdomstol skall ha avlagt domared.

De som står i sådant förhållande till varandra som sägs i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får ej samtidigt tjänstgöra som ledamöter i försäkringsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1986: 147.

Lag om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1)

Härigenom föreskrivs att 305 och 341 §§ sjölagen (1891: 35 s. 1)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

305 §

Sjöförklaring inom riket hålles av tingsrätt, som enligt 336 § utsetts att vara sjörättsdomstol. Behörig är den domstol som är närmast den hamn eller ort där sjöförklaring skall äga rum enligt 304 §. Regeringen äger dock för viss hamn förordna att annan av sjörättsdomstolarna skall vara behörig, om det är ändamålsenligt med hänsyn till trafikförbindelser och övriga förhållanden.

Om annat ej följer av denna lag, gäller beträffande sjöförklaring inför domstol lagen om handläggning av domstolsärenden.

Vid sammanträde för sjöförklaring skall rätten bestå av lagfaren domare såsom ordförande samt två personer som äro kunniga och erfarna i sjöväsendet. Åtminstone en av de senare bör hava grundlig erfarenhet från tjänst som fartygs- eller maskinbefäl på handelsfartyg och nyligen hava utövat sådan tjänst. Rätten utser för varje sjöförklaring de särskilda ledamöterna från en förteckning, som sjöfartsverket årligen upprättar för varje sjöfartsinspektionsdistrikt. Förteckningen skall upptaga minst tjugo personer. Om biträde av person med särskild sakkunskap i visst fall är ändamålsenligt, äger rätten tillkalla sådan person att inträda såsom ytterligare ledamot i rätten, även om han ej är upptagen i förteckningen. Särskild ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får ej vara ledamot. Särskild ledamot äger uppbära ersättning av allmänna medel enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Vid sammanträde för sjöförklaring skall rätten bestå av lagfaren domare såsom ordförande samt två personer som äro kunniga och erfarna i sjöväsendet. Åtminstone en av de senare bör hava grundlig erfarenhet från tjänst som fartygs- eller maskinbefäl på handelsfartyg och nyligen hava utövat sådan tjänst. Rätten utser för varje sjöförklaring de särskilda ledamöterna från en förteckning, som sjöfartsverket årligen upprättar för varje sjöfartsinspektionsdistrikt. Förteckningen skall upptaga minst tjugo personer. Om biträde av person med särskild sakkunskap i visst fall är ändamålsenligt, äger rätten tillkalla sådan person att inträda såsom ytterligare ledamot i rätten, även om han ej är upptagen i förteckningen. Särskild ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej vara ledamot. Särskild ledamot äger uppbära ersättning av allmänna medel enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

I Danmark, Finland och Norge hålles sjöförklaring för svenskt fartyg av domstol som är behörig enligt landets lag.

I övrigt hålles sjöförklaring utom riket av svensk konsul, som enligt bemyndigande av ministern för utrikes ärendena äger utföra sådan förrätt-

[1] Lagen omtryckt 1985: 176.

ning. Om det lämpligen kan ske, skola vid sjöförklaringen biträda två av konsuln tillkallade, i sjöväsendet kunniga personer, helst svenska, danska, finska eller norska medborgare, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare. Är i visst fall biträde av person med särskild sakkunskap ändamålsenligt, äger konsuln tillkalla även sådan person. I ort, där behörig svensk konsul ej finnes, hålles sjöförklaring av behörig dansk, finsk eller norsk konsul.

I fråga om sjöförklaring inför konsul gälla i tillämpliga delar bestämmelserna om sjöförklaring vid domstol. Konsul äger dock ej upptaga ed eller meddela vitesföreläggande.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
341 §	
För domsaga, vars tingsrätt äger upptaga dispaschmål, upprättar sjöfartsverket årligen en förteckning, vari upptagas minst tolv personer, som äro kunniga i handel och sjöfart och som äro skickade att tjänstgöra som särskilda ledamöter i dispaschmål. Bland dem som upptagits i denna förteckning utser rätten för varje mål tre för tjänstgöring som särskilda ledamöter. Om på grund av förfall eller annat hinder föreskrivet antal ledamöter ej kan utses från förteckningen, utser rätten annan lämplig person att vara särskild ledamot.	
Särskild ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får ej vara ledamot. Särskild ledamot äger uppbära ersättning av allmänna medel enligt bestämelser som meddelas av regeringen.	Särskild ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej vara ledamot. Särskild ledamot äger uppbära ersättning av allmänna medel enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1929: 145) om skiljemän

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1929: 145) om skiljemän skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	5 §[1]
Emot skiljemän gälle dessa jäv:	
1. om han är *omyndig;*	1. om han är *underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget;*

2. om han såsom domare eller eljest å tjänstens vägnar prövat den fråga varom skiljedom äskas, om han vittnat i saken eller yttrat sig såsom sakkunnig i tvistefrågan, om han eller någon som till honom är i den skyldskap eller det svågerlag som utgör jäv mot domare äger del i saken eller kan därav vänta synnerlig nytta eller skada, eller om han är part i en lika sak;

3. om han är med part i den skyldskap eller det svågerlag som utgör jäv mot domare, om han är parts vederdeloman eller uppenbara ovän, om han av någondera parten åtnjuter lön eller underhåll, om han lyder under någondera partens förmanskap, om han varit part behjälplig att förbereda eller utföra hans talan i saken, eller om han mottagit eller betingat sig ersättning i strid mot vad i 23 § stadgas;

4. om annan särskild omständighet föreligger som är ägnad att minska förtroendet till hans redlighet eller opartiskhet; samt

5. om mot uppdragets utförande för honom möter hinder som kan antagas bliva långvarigt.

Den, som åtnjuter lön eller underhåll av kronan, vare ej på grund därav jävig såsom skiljeman i sak, däri kronan är part, såvida han icke är anställd hos eller under en myndighet, vars verksamhet saken angår.

Söker någon sak med skiljeman eller tillfogar honom något med ord eller gärning i uppsåt att därmed göra honom jävig, skall det ej räknas för jäv.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1936: 247.

Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429)

Härigenom föreskrivs att 4, 5 a och 20 §§ rättshjälpslagen (1972: 429)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §	
Rättshjälpsnämnd består av ordförande, som skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv, samt fyra andra ledamöter. Av dessa skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. De två övriga skall vara svenska medborgare och *myndiga*.	Rättshjälpsnämnd består av ordförande, som skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv, samt fyra andra ledamöter. Av dessa skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. De två övriga skall vara svenska medborgare och *får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*.

Regeringen utser ordförande och övriga ledamöter för viss tid. För ordförande skall finnas en eller flera ersättare. Bestämmelserna om ordförande äger motsvarande tillämpning på ersättare. I övrigt får regeringen utse erforderligt antal ersättare.

5 a §	
För prövning av besvär i vissa fall enligt denna lag finns besvärsnämnden för rättshjälpen. Den består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv. Av övriga ledamöter skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. Återstående tre ledamöter skall vara svenska medborgare och *myndiga*.	För prövning av besvär i vissa fall enligt denna lag finns besvärsnämnden för rättshjälpen. Den består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv. Av övriga ledamöter skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. Återstående tre ledamöter skall vara svenska medborgare och *får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*.

Regeringen utser ordföranden och övriga ledamöter för viss tid.

För de ledamöter som skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv skall finnas en eller flera ersättare. Bestämmelserna om sådan ledamot äger motsvarande tillämpning på ersättare. I övrigt får regeringen utse erforderligt antal ersättare.

Besvärsnämnden är beslutför med ordföranden och minst fem andra ledamöter. 5 § andra stycket äger motsvarande tillämpning på besvärsnämnden.

[1] Lagen omtryckt 1983: 487.

Regeringen får förordna att besvärsnämnden skall vara delad i avdelningar. Vad som föreskrives om nämnd äger motsvarande tillämpning på sådan avdelning.

20 §[2]

Beviljas allmän rättshjälp enligt 16 §, blir den som beslutat härom biträde till den rättssökande. I annat fall får biträde förordnas på sökandens begäran, om denne ej själv eller genom någon som i tjänsteställning eller annars lämnar honom bistånd kan behörigen tillvarataga sin rätt.

I sådan angelägenhet där tingsrätt skall bestå av en lagfaren domare enligt 1 kap. 3 a § rättegångsbalken får biträde förordnas endast om särskilda skäl föreligger med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller sakens beskaffenhet. I ärende om bodelning, som inte avser klander, får biträde inte förordnas.

När biträde kan förordnas enligt *10* kap. *13* § föräldrabalken, förordnas ej biträde enligt denna lag.	När biträde kan förordnas enligt *20* kap. *2 a* § föräldrabalken, förordnas ej biträde enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[2] Senaste lydelse 1987: 749.

Lag om ändring i lagen (1973: 188) om arrendenämnder och hyresnämnder

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1973: 188) om arredenämnder och hyresnämnder[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §[2]
Arrendenämnd består av lagfaren ordförande och två andra ledamöter, om ej annat följer av andra stycket. Av de senare ledamöterna skall den ene såsom ägare av jordbruksfastighet eller på liknande sätt ha förvärvat erfarenhet av arrendeförhållanden och den andre vara jordbruksarrendator eller, när ärendet rör bostadsarrende, bostadsarrendator.	
Vid företagande av förberedande åtgärd, vid prövning av fråga om avvisning av ansökan eller avskrivning av ärende samt vid handläggning av överklagande kan arrendenämnden bestå av ordföranden ensam. Vad som sagts nu gäller även vid medling när sådan lämpligen kan ske utan övriga ledamöters närvaro samt, om parterna samtycker till det eller saken är uppenbar, vid prövning av fråga som inte avgörs genom skiljedom.	
Ledamot skall vara *myndig* svensk medborgare och får *ej* ha fyllt sjuttio år.	Ledamot skall vara svensk medborgare och får *inte vara underårig eller* ha fyllt sjuttio år *och inte heller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*
För ledamot i arrendenämnd skall finnas en eller flera ersättare. Bestämmelserna om ledamot gäller även ersättare.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1985: 660.
[2] Senaste lydelse 1986: 1165.

47 Förslag till

Lag om ändring i oljekrislagen (1975: 197)

Härigenom föreskrivs att 10 § oljekrislagen (1975: 197)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	10 §
Ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får ej utöva befattning som ledamot.	Ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej utöva befattning som ledamot.

Innan ledamot börjar tjänstgöra i oljekrisnämnden, skall han ha avlagt domared.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1978: 269.

Lag om ändring i lagen (1976: 839) om statens va-nämnd

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1976: 839) om statens va-nämnd skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §	
Ledamot i nämnden skall vara *myndig* svensk medborgare.	Ledamot i nämnden skall vara svensk medborgare *och får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

49 Förslag till

Lag om ändring i förfogandelagen (1978: 262)

Härigenom föreskrivs att 20 och 26 §§ förfogandelagen (1978: 262) skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1987/88: 69

20 §

Ledamöterna i riksvärderingsnämnden utses för viss tid av regeringen.

Ledamöterna skall vara svenska medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får inte utöva befattning som ledamot. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Föreslagen lydelse

Ledamöterna skall vara svenska medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte utöva befattning som ledamot. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Nuvarande lydelse

26 §

Ledamöterna i lokal värderingsnämnd utses för viss tid av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Uppdrag att vara ledamot får bara den undandraga sig som har fyllt sextio år eller har haft sådant uppdrag i tre år eller har förhinder på grund av sin tjänst.

Ledamot skall ha allmän erfarenhet i ersättnings- och värderingsfrågor. Ledamot i lokal värderingsnämnd för visst slag av egendom skall ha ingående erfarenhet av värdering av sådan egendom.

Ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får ej utöva befattning som ledamot. Ej får någon samtidigt vara ledamot i riksvärderingsnämnden och lokal värderingsnämnd.

Föreslagen lydelse

Ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej utöva befattning som ledamot. Ej får någon samtidigt vara ledamot i riksvärderingsnämnden och lokal värderingsnämnd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1934: 437) om Sveriges riksbank

Härigenom föreskrivs att 31 § lagen (1934: 437) om Sveriges riksbank skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
31 §[1]	
Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd må ej vara fullmäktig i riksbanken.	Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* må ej vara fullmäktig i riksbanken.

Fullmäktig må ej vara ledamot av styrelse i annan bank än sådan utländsk bank, i vilken staten genom riksbanken eller annat organ är delägare.

Vad i denna paragraf stadgas om fullmäktig gäller även vice chefen för riksbanken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1974: 569.

Lag om ändring i lagen (1982: 1158) om riksgäldskontoret

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1982: 1158) om riksgäldskontoret skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
14 §	
Riksgäldsfullmäktige väljs för riksdagens valperiod. *Endast den* som är *myndig* kan vara fullmäktig. Statsråd får ej vara fullmäktig.	Riksgäldsfullmäktige väljs för riksdagens valperiod. *Den* som är *underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan *inte* vara fullmäktig. Statsråd får ej vara fullmäktig.

Riksdagen väljer en av fullmäktige att vara ordförande. Fullmäktige väljer inom sig en vice ordförande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden

Härigenom föreskrivs att 4, 30 och 31 §§ lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

4 §

Varje fondstyrelse skall bestå av nio ledamöter, som förordnas av regeringen. Av ledamöterna utses

i första fondstyrelsen tre efter förslag av sammanslutningar, som företräder kommunerna och landstingskommunerna, och tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare,

i andra fondstyrelsen tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, en efter förslag av sammanslutningar som företräder konsumentkooperationen och fyra efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare samt

i tredje fondstyrelsen två efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, fyra efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare och två efter förslag av sammanslutningar som företräder personer vilka erlägger egenavgifter för tilläggspension.

Om förslag inte avges, förordnar regeringen ledamöter ändå.

För varje ledamot utses i samma ordning en suppleant.

Ledamöter och suppleanter skall vara *myndiga och* här i riket bosatta svenska medborgare.	Ledamöter och suppleanter skall vara här i riket bosatta svenska medborgare *och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

30 §[1]

Fjärde fondstyrelsen skall bestå av fjorton ledamöter som förordnas av regeringen. Av ledamöterna utses två efter förslag av sammanslutningar som företräder kommunerna, tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, fem efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare och två efter förslag av rikssammanslutningar inom kooperationen.

Om förslag inte avges, förordnar regeringen ledamöter ändå.

För varje ledamot utses i samma ordning en suppleant.

Ledamöter och suppleanter skall vara *myndiga och* här i riket bosatta svenska medborgare.	Ledamöter och suppleanter skall vara här i riket bosatta svenska medborgare *och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

[1] Senaste lydelse 1984: 191.

31 §

Varje löntagarfondstyrelse skall bestå av nio ledamöter. För ledamöterna skall finnas fyra suppleanter.

Regeringen förordnar ledamöter och suppleanter.

Ledamöter och suppleanter skall vara *myndiga och* bosatta här i riket. Av ledamöterna skall minst fem och av suppleanterna minst två företräda löntagarintressen. Vid utseendet av ledamöter och suppleanter skall det tillses att löntagarfondstyrelserna får en regional anknytning.	Ledamöter och suppleanter skall vara bosatta här i riket *och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Av ledamöterna skall minst fem och av suppleanterna minst två företräda löntagarintressen. Vid utseendet av ledamöter och suppleanter skall det tillses att löntagarfondstyrelserna får en regional anknytning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 48 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
48 §[2]	
Ansökan om registrering skall också innehålla uppgifter om kassans postadress, om styrelseledamöters, revisorers och eventuella suppleanters fullständiga namn, medborgarskap och postadress samt förklaring att dessa personer ej är *omyndiga*.	Ansökan om registrering skall också innehålla uppgifter om kassans postadress, om styrelseledamöters, revisorers och eventuella suppleanters fullständiga namn, medborgarskap och postadress samt förklaring att dessa personer ej är *underåriga eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*.

Om en styrelseledamot eller suppleant har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall detta anges i ansökningshandlingen.

I ansökningshandlingen skall anges av vilka och hur kassans firma skall tecknas, om ej denna befogenhet skall utövas endast av styrelsen. Skall firman tecknas av annan än styrelseledamot eller styrelsesuppleant, gäller första stycket även i fråga om sådan firmatecknare.

Har ej den som ensam eller gemensamt med annan får teckna kassans firma egenhändigt skrivit sin namnteckning på ansökningshandlingen, skall vid denna fogas särskild bilaga, på vilken namnteckningen finns. Namnteckning skall vara styrkt av vittnen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1982: 432.
[2] Senaste lydelse 1987: 1255.

Lag om ändring i sparbankslagen (1987: 619)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 §, 3 kap. 3 § och 4 kap. 2 § sparbankslagen (1987: 619) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

2 kap.

1 §

En sparbank skall bildas av minst tjugo stiftare.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är *omyndig* eller i konkurs får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller om inte annat följer av bestämmelserna om fusion i 7 kap. 2 §.

3 kap.

3 §[1]

Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta inom sparbankens verksamhetsområde. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta inom sparbankens verksamhetsområde. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i sparbanken. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

4 kap.

2 §

En huvudman får inte vara

1. *omyndig* eller i konkurs,

1. *underårig* eller i konkurs,

[1] Senaste lydelse 1987: 1249.

2. bosatt utanför sparbankens verksamhetsområde, om inte bankinspektionen på grund av särskilda förhållanden medger det,

3. anställd i sparbanken, om inte reglementet uttryckligen medger detta, eller

4. huvudman, styrelseledamot eller anställd i annan sparbank.

En huvudman får inte ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.

En huvudman, som utses av kommunfullmäktige eller landsting enligt 3 §, får inte heller vara anställd eller styrelseledamot i något annat bankaktiebolag än Sparbankernas Bank eller i en föreningsbank eller inom landshypoteks- och stadshypoteksinstitutionerna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i föreningsbankslagen (1987: 620)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 3 § föreningsbankslagen (1987: 620) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	6 kap.
	3 §[1]
Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.	Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Styrelseledamöterna skall vara medlemmar i föreningsbanken, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat. Den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem eller, om en juridisk person är medlem, den som är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i denna får dock vara styrelseledamot utan att vara medlem i föreningsbanken, även om stadgarna saknar föreskrift om det. Om det till en central föreningsbank finns anslutna lokala föreningsbanker, får den som är medlem i en av dessa vara styrelseledamot också i den centrala föreningsbanken.

Bestämmelserna i andra stycket gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i en föreningsbank. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen om styrelserepresentation för de privatanställda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1987: 1250.

Lag om ändring i lagen (1987: 667) om ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 4 § och 8 kap. 3 § lagen (1987: 667) om ekonomiska föreningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

6 kap.

4 §[1]

Styrelseledamöterna och verkställande direktören skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i särskilda fall tillåter annat. Med svenskt medborgarskap jämställs medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge. Nordiska medborgare som är bosatta i något av dessa länder kan vara styrelseledamöter, om minst halva antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelseledamöterna och verkställande direktören skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i särskilda fall tillåter annat. Med svenskt medborgarskap jämställs medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge. Nordiska medborgare som är bosatta i något av dessa länder kan vara styrelseledamöter, om minst halva antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelseledamöterna skall vara medlemmar i föreningen, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat. Den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem eller, om en juridisk person är medlem, den som är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i denna får dock vara styrelseledamot utan att vara medlem i föreningen, även om stadgarna saknar föreskrift om det.

Bestämmelserna i andra stycket gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

8 kap.

3 §

Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är

Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är

[1] Senaste lydelse 1987: 1247.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
omyndig, i konkurs eller underkastad näringsförbud får inte vara revisor.	*underårig*, i konkurs eller underkastad näringsförbud *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av föreningens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett auktoriserat eller ett godkänt revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs ett auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och ett godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Ett bolag som utses till revisor skall till styrelsen för den förening som revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i ett auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 7 och 15 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör utses minst en av moderföreningens revisorer, om det kan ske.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1980: 1102) om handelsbolag och enkla bolag

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 37 § lagen (1980: 1102) om handelsbolag och enkla bolag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 kap.
	37 §
Är det sannolikt att likvidationen oskäligt uppehålls eller annars utförs på ett sådant sätt att en bolagsmans rätt därigenom äventyras, får domstol på ansökan av bolagsmannen förordna att likvidationen skall verkställas av en eller flera likvidatorer som utses av domstolen.	
Ansökan skall göras hos rätten i den ort där bolaget har sitt hemvist. Ansökningen skall innehålla uppgift om samtliga bolagsmäns namn och adress. De bolagsmän som inte har deltagit i ansökningen skall delges denna på det sätt som är föreskrivet om stämning i tvistemål. De skall beredas tillfälle att yttra sig över ansökningen.	
Bolagsman får utses till likvidator.	
Likvidator får inte vara *omyndig* eller i konkurs. En likvidator som inte är bolagsman skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat.	Likvidator får inte vara *underårig* eller i konkurs *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* En likvidator som inte är bolagsman skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat.
Myndighets beslut enligt fjärde stycket andra meningen överklagas hos regeringen genom besvär.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsbolag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsbolag att driva försäkringsrörelse i Sverige skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §[1]	
Generalagenten skall vara bosatt här i riket. Han får inte vara *omyndig* eller i konkurs. Om han är utländsk medborgare gäller bestämmelserna i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket.	Generalagenten skall vara bosatt här i riket. Han får inte vara *underårig* eller i konkurs *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Om han är utländsk medborgare gäller bestämmelserna i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket.

Generalagentur må även innehavas av svensk aktiebolag eller ömsesidigt försäkringsbolag eller ock av svenskt handelsbolag, vars samtliga bolagsmän äga behörighet enligt vad i första stycket sägs. För fullgörande av de skyldigheter, som åligga generalagent, svare i förra fallet envar styrelseledamot och i det senare envar bolagsman, som ej är enbart kommanditdelägare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1982: 1083.

Lag om ändring i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket

Härigenom föreskrivs att 7, 9 och 18 §§ lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 §	
Näringstillstånd får ej beviljas utlänning som är *omyndig* eller som i eller utom riket är försatt i konkurs.	Näringstillstånd får ej beviljas utlänning som är *underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* eller som i eller utom riket är försatt i konkurs.
9 §	
Om näringstillstånd beviljas utlänning som ej är bosatt här i riket, skall det finnas en föreståndare för näringsverksamheten. Denne utses av näringsidkaren och skall vara *myndig och* bosatt här i riket.	Om näringstillstånd beviljas utlänning som ej är bosatt här i riket, skall det finnas en föreståndare för näringsverksamheten. Denne utses av näringsidkaren och skall vara bosatt här i riket. *Föreståndaren får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Föreståndaren är ansvarig för näringsverksamheten. Näringsidkaren skall utfärda fullmakt för honom att i alla frågor, som rör verksamheten här i riket, handla på näringsidkarens vägnar samt mottaga stämning för näringsidkaren och själv eller genom annan tala och svara för denne.

18 §	
Verkställande direktören skall vara *myndig* och bosatt här i riket.	Verkställande direktören skall vara bosatt här i riket *och får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1980: 1103) om årsredovisning m. m. i vissa företag

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 § lagen (1980: 1103) om årsredovisning m. m. i vissa företag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
2 §[1]	
Revisorer skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer tillåter annat för särskilt fall. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara revisor.	Revisorer skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer tillåter annat för särskilt fall. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara revisor.

Revisorer skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av den årsredovisningsskyldiges verksamhet behövs för fullgörandet av uppdraget.

Till revisorer kan även utses auktoriserade eller godkända revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs auktoriserade revisonsbolag med auktoriserade revisorer och godkända revisonsbolag med godkända revisorer. Ett bolag som utses till revisor skall till den årsredovisningsskyldige anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. I ett auktoriserat revisionsbolag skall den huvudansvarige vara auktoriserad revisor; i ett godkänt revisionsbolag skall han vara auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 4 § tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i ett dotterföretag bör utses minst en av moderföretagets revisorer, om det kan ske.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1985: 940.

Lag om ändring i lagen (1966: 742) om hotell- och pensionatrörelse

Härigenom föreskrivs att 2, 3, 5 och 6 §§ lagen (1966: 742) om hotell- och pensionatrörelse[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Hotell- eller pensionatrörelse, som är avsedd att samtidigt mottaga minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum, får drivas endast av den som har tillstånd av polismyndigheten i orten. Tillstånd meddelas för hotell- eller pensionatrörelse i viss byggnad eller lägenhet.	
Tillstånd skall meddelas, om det icke finnes anledning antaga att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får ej meddelas den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd.	Tillstånd skall meddelas, om det icke finnes anledning antaga att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får ej meddelas den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*
3 §[2]	
Drives hotell- eller pensionatrörelse för vilken tillstånd fordras enligt 2 § av bolag, förening eller annan samfällighet, skall föreståndare finnas för rörelsen. Föreståndare får utses även av tillståndshavare som är enskild person. Polismyndigheten äger åläggga sådan tillståndshavare att utse föreståndare, om särskilda skäl föreligga.	
Föreståndare skall vara godkänd av polismyndigheten. Utsedd föreståndare skall godkännas om han ej är *omyndig* samt det icke finnes anledning antaga att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.	Föreståndare skall vara godkänd av polismyndigheten. Utsedd föreståndare skall godkännas om han ej är *underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* samt det icke finnes anledning antaga att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.
Godkänd föreståndare ansvarar i tillståndshavarens ställe för att rörelsen utövas enligt föreskrifterna i denna lag.	
5 §[3]	
Ansökan om tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse skall vara skriftlig och åtföljas av	
a) uppgift om sökandens fullständiga namn, firma och postadress samt, om sökanden tidigare haft annat släktnamn, detta;	

[1] Senaste lydelse av lagens rubrik 1975: 599.
[2] Senaste lydelse 1975: 599.
[3] Senaste lydelse 1987: 153.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
b) för sökande, som är enskild person, uppgift om födelsetid och yrke eller titel samt bevis att han ej är *omyndig* eller i konkurstillstånd;	b) för sökande, som är enskild person, uppgift om födelsetid och yrke eller titel samt bevis att han ej är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget;*

c) uppgift om fullständigt namn, födelsetid och yrke eller titel för den som utsetts till föreståndare eller ersättare samt bevis att han ej är omyndig;

d) uppgift om belägenheten av den byggnad eller lägenhet där rörelsen avses skola drivas, det största antal gäster som skall kunna mottagas samtidigt och det största antal gästrum som rörelsen skall omfatta;

e) om bygglov meddelats för hotellet eller pensionatet, handlingar som visar att så har skett.

Beviljas tillstånd skall skriftligt bevis utfärdas. Har bygglov ej meddelats och är det inte uppenbart att lov inte behövs skall beviset innehålla erinran om att bygglov kan fordras. Finns ej godkänd ersättare eller, i fall när föreståndare skall finnas enligt 3 §, godkänd föreståndare, skall i beviset anges att tillståndet icke får utnyttjas förrän ersättare eller föreståndare utsetts och godkänts. Avskrift av beviset skall tillställas byggnadsnämnden, brandchefen och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Om godkännande av föreståndare eller ersättare skall skriftligt bevis utfärdas.

6 §[4]

Om tillståndshavare avlider, försättes i konkurs eller *förklaras omyndig*, får rörelsen fortsättas under högst ett år. Fortsättes rörelsen, skall föreståndare enligt 3 § finnas för denna.	Om tillståndshavare avlider, försättes i konkurs eller *får en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*, får rörelsen fortsättas under högst ett år. Fortsättes rörelsen, skall föreståndare enligt 3 § finnas för denna.
Om godkänd föreståndare ej redan finnes, skall inom två månader från dödsfallet, edgångssammanträdet eller *omyndighetsförklaringen* ansökan göras om godkännande av föreståndare. Godkännes icke föreståndaren, skall polismyndigheten lämna den som driver rörelsen tillfälle att inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare. Godkännes ej heller den andre föreståndaren, anses tillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter det att beslut i ärendet vann laga kraft.	Om godkänd föreståndare ej redan finnes, skall inom två månader från dödsfallet, edgångssammanträdet eller *beslutet om förvaltare* ansökan göras om godkännande av föreståndare. Godkännes icke föreståndaren, skall polismyndigheten lämna den som driver rörelsen tillfälle att inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare. Godkännes ej heller den andre föreståndaren, anses tillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter det att beslut i ärendet vann laga kraft.

[4] Senaste lydelse 1987: 693.

Göres ej ansökan som avses i andra stycket inom föreskriven tid, anses tillståndet för rörelsen ha upphört att gälla den dag då tiden utgick.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1984: 81) om fastighetsmäklare

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1984: 81) om fastighetsmäklare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	5 §
För att en fastighetsmäklare skall bli registrerad krävs att han	
1. *är myndig och ej* försatt i konkurs,	1. *inte är underårig eller* försatt i konkurs *eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget,*

2. har försäkring som täcker den skadeståndsskyldighet intill 500 000 kronor för varje skadefall som kan drabba honom om han åsidosätter sina åligganden enligt 9–13 §§,

3. har tillfredsställande utbildning, samt

4. i övrigt bedöms lämplig som fastighetsmäklare.

Närmare föreskrifter om villkoren för registrering och om registreringsförfarandet meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Registreringsavgift i form av ansökningsavgift och årlig avgift bestäms av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1952: 166) om häradsallmänningar

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1952: 166) om häradsallmänningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
23 §[1]	
Ledamot av allmänningsstyrelse skall vara *myndig och, därest ej regeringen för särskilt fall annat medgiver,* här i riket bosatt svensk medborgare.	Ledamot av allmänningsstyrelse skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, *om inte regeringen för ett särskilt fall medger annat. Ledamot får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Ledamot av allmänningsstyrelse må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av allmänningsstämman.

Avgår styrelseledamot innan den tid för vilken han blivit vald gått till ända och finnes ej suppleant, åligger det övriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val av ny ledamot för återstående tiden. Utan hinder av vad sålunda stadgats må dock med valet kunna anstå till nästa ordinarie allmänningsstämma, såframt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter samt uppskovet ej strider mot bestämmelse i reglementet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1975: 678.

Lag om ändring i lagen (1952: 167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1952: 167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
22 §[1]	
Ledamot av allmänningsstyrelse eller ekonominämnd skall vara *myndig och, därest ej regeringen för särskilt fall annat medgiver,* här i riket bosatt svensk medborgare.	Ledamot av allmänningsstyrelse eller ekonominämnd skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, *om inte regeringen för ett särskilt fall medger annat. Ledamot får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Ledamot av allmänningsstyrelse eller ekonominämnd må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem som utsett honom.

Avgår styrelse- eller nämndledamot innan den tid för vilken han blivit utsedd gått till ända och finnes ej suppleant, skall, där den avgångne valts av delägarna, på föranstaltande av allmänningsstyrelsen val av ny ledamot för återstående tiden ofördröjligen hållas samt, om den avgångne utsetts av länsstyrelsen, anmälan om avgången genast göras hos denna myndighet för utseende av ny ledamot för samma tid. Utan hinder av vad nu stadgats må dock med val av ny ledamot kunna anstå till nästa ordinarie allmänningsstämma, såframt styrelsen eller nämnden är beslutför med kvarstående ledamöter samt uppskovet ej strider mot bestämmelse i reglementet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1975: 679.

65 Förslag till

Lag om ändring i rennäringslagen (1971: 437)

Härigenom föreskrivs att 49 § rennäringslagen (1971: 437)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
49 §	
Styrelsen består av ordförande och ytterligare en eller flera ledamöter som utses på bystämma. Styrelseledamot skall vara *myndig*.	Styrelsen består av ordförande och ytterligare en eller flera ledamöter som utses på bystämma. Styrelseledamot *får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Styrelseledamot kan skiljas från sitt uppdrag före utgången av den tid för vilken han blivit utsedd.

Val av styrelse eller ändring i dess sammansättning skall anmälas till länsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1985: 919.

66 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976: 997) om vattenförbund

Härigenom föreskrivs att 32 § lagen (1976: 997) om vattenförbund skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	32 §
Styrelse för vattenförbund skall bestå av en eller flera ledamöter och ha sitt säte inom län där förbundet har sitt verksamhetsområde. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan ej vara styrelseledamot.	Styrelse för vattenförbund skall bestå av en eller flera ledamöter och ha sitt säte inom län där förbundet har sitt verksamhetsområde. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan ej vara styrelseledamot.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

67 Förslag till

Lag om ändring i ackordslagen (1970: 847)

Härigenom föreskrivs att 3 § ackordslagen (1970: 847) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §	
God man bör vara lagfaren. Han skall i övrigt ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver samt åtnjuta borgenärernas förtroende.	
God man *skall vara myndig*. Till god man får ej förordnas någon som står gäldenären nära eller är beroende av honom. Den som är anställd vid domstol får ej förordnas till god man.	God man *får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Till god man får ej förordnas någon som står gäldenären nära eller är beroende av honom. Den som är anställd vid domstol får ej förordnas till god man.
Om det finnes erforderligt, skall även förordnas ersättare för gode mannen. Bestämmelserna om god man gäller även för ersättare.	
God man skall entledigas, om han finnes icke vara lämplig eller av annan särskild orsak bör skiljas från uppdraget.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i radioansvarighetslagen (1966: 756)

Härigenom föreskrivs att 3 § radioansvarighetslagen (1966: 756) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 §[1]
För varje radioprogram skall finnas en programutgivare med uppgift att förebygga yttrandefrihetsbrott. Ingenting får sändas mot programutgivarens vilja.	
Programutgivare skall *vara myndig och* ha hemvist i Sverige.	Programutgivare skall ha hemvist i Sverige. *Han får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*
Programutgivare förordnas av programföretagets chef eller av annan tjänsteman hos programföretaget enligt bestämmelser som meddelas av regeringen. Uppgift om vem som är programutgivare skall före sändningen av program antecknas i register, som föres hos programföretaget och är tillgängligt för allmänheten.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1977: 1018.

Lag om ändring i lagen (1982: 460) om ansvarighet för närradio

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1982: 460) om ansvarighet för närradio skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Varje sammanslutning, som avser att sända närradio, skall för programverksamheten utse en programutgivare med uppgift att förebygga yttrandefrihetsbrott. Ingenting får sändas mot programutgivarens vilja.	
Programutgivaren skall *vara myndig och* ha hemvist i Sverige. Han får inte vara i konkurstillstånd. Sammanslutningen skall anmäla vem som är programutgivare till den myndighet som prövar frågor om tillstånd att sända närradio.	Programutgivaren skall ha hemvist i Sverige. Han får inte vara *underårig eller* i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* Sammanslutningen skall anmäla vem som är programutgivare till den myndighet som prövar frågor om tillstånd att sända närradio.
Om den som är utsedd till programutgivare inte längre är behörig eller om hans uppdrag upphör, skall sammanslutningen omedelbart utse en ny programutgivare.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1982: 521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1982: 521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 §	
För den del av en radio- eller kassettidning som utgörs av en sammanställning skall det finnas en särskild utgivare som utses av de samverkande ägarna till de periodiska skrifter ur vilka materialet hämtats.	
Utgivaren skall *vara myndig och* ha hemvist i Sverige. Han får inte vara i konkurstillstånd. Ägaren till den periodiska skrift som utgör den huvudsakliga förlagan till radio- eller kassettidningen skall anmäla vem som är utgivare till den myndighet som regeringen bestämmer.	Utgivaren skall ha hemvist i Sverige. Han får inte vara *underårig eller* i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* Ägaren till den periodiska skrift som utgör den huvudsakliga förlagan till radio- eller kassettidningen skall anmäla vem som är utgivare till den myndighet som regeringen bestämmer.
Är utgivaren inte längre behörig eller upphör annars hans uppdrag, skall de periodiska skrifternas ägare omedelbart utse en ny utgivare. Denne skall anmälas så som nyss har sagts.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1985: 373.

Lag om ändring i lagen (1985: 1057) om ansvarighet för lokala kabelsändningar

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1985: 1057) om ansvarighet för lokala kabelsändningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 §
Den som avser att bedriva egensändningar skall för programverksamheten utse en programutgivare med uppgift att förebygga yttrandefrihetsbrott. Ett lokalt kabelsändarföretag får utse en programutgivare för varje kanal. Mot programutgivarens vilja får ingenting sändas i den verksamhet för vilken han är utsedd.	
En programutgivare skall *vara myndig och* ha hemvist i Sverige. Han får inte vara i konkurstillstånd. Den som skall bedriva egensändningar skall anmäla vem som är programutgivare till kabelnämnden.	En programutgivare skall ha hemvist i Sverige. Han får inte vara *underårig eller* i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* Den som skall bedriva egensändningar skall anmäla vem som är programutgivare till kabelnämnden.
Om den som är utsedd till programutgivare inte längre är behörig eller om hans uppdrag upphör, skall den som bedriver egensändningarna omedelbart utse en ny programutgivare.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 september 1987

Närvarande: statsråden Feldt, ordförande, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist

Föredragande: statsrådet Leijon

Lagrådsremiss om god man och förvaltare

1 Inledning

De grundläggande bestämmelserna om förmynderskap och godmanskap finns i föräldrabalken. De reformerades år 1974. De nya reglerna trädde i kraft den 1 januari 1976. Reformen syftade bl. a. till att inskränka användningen av omyndigförklaring.

Genom tilläggsdirektiv år 1982 fick utredningen (Ju 1977:08) om barnens rätt i uppdrag att se över lagstiftningen om förmynderskap och godmanskap. År 1984 fördes den uppgiften över till en särskild utredare (justitieråd det Staffan Magnusson), som har bedrivit sitt arbete under namnet förmynderskapsutredningen (Ju 1984:07).

Enligt 1982 och 1984 års direktiv (Dir. 1982:25 och 1984:35) gick utredningsuppdraget ut på att utvärdera gällande regler om omyndigförklaring, utseende av god man och arvode till förmyndare och gode män. I uppdraget ingick också att överväga förenklingar i regelsystemet när det gäller förmyndares rättigheter och skyldigheter. En annan utredningsuppgift var att undersöka möjligheterna att rationalisera handläggningen av ärenden hos domstolarna och överförmyndarna.

Genom tilläggsdirektiv den 19 december 1985 (Dir. 1985:55) fick förmynderskapsutredningen till uppgift att med förtur undersöka om institutet omyndigförklaring kunde avskaffas.

Utredningen avlämnade i december 1986 delbetänkandet (SOU 1986:50) God man och förvaltare. Betänkandet har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels de lagförslag som läggs fram i betänkandet som *bilaga 2*, dels en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 3*.[1]

Beträffande nuvarande svenska och utländska förhållanden hänvisas till betänkandet.

[1] Sammanställningen av remissyttrandena har fogats vid prop. 1987/88:32 som *bilaga 3*.

2 Allmän motivering

2.1 Allmänna utgångspunkter

Mitt förslag: Institutet omyndigförklaring avskaffas. I stället införs ett nytt institut, förvaltarskap, för att tillgodose det skyddsbehov som varit ett av motiven för institutet omyndigförklaring.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 167–171).

Remissinstanserna: En nära nog enhällig remissopinion tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran. Kammarrätten i Sundsvall och överförmyndarnämnden i Karlskrona vill dock behålla institutet omyndigförklaring. Även överförmyndarnämnden i Sundsvall vill ha ett system som enligt huvudregeln innebär en total förlust av rättshandlingsförmågan.

Skälen för mitt förslag: Regler om omyndigförklaring finns i 10 kap. föräldrabalken. Reglerna innebär att den som har fyllt 18 år skall av domstol förklaras omyndig, om han på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag är ur stånd att vårda sig eller sin egendom och det inte är tillräckligt att god man förordnas för honom eller att han på annat mindre ingripande sätt får bistånd i vården av sina angelägenheter (10 kap. 1 §). Om en underårig befinner sig i motsvarande situation, får rätten förklara att han skall förbli omyndig även efter uppnådd myndighetsålder (10 kap. 2 §).

Bestämmelserna om omyndigförklaring fick sin nuvarande utformning vid en omfattande reform av förmynderskapslagstiftningen år 1974 (prop. 1974:142, LU 38, rskr. 404). Tanken bakom reformen var att omyndigförklaringar borde begränsas så långt möjligt. Det behov av bistånd i personliga eller ekonomiska angelägenheter som kunde finnas skulle i stället tillgodoses genom förordnande av god man eller på annat mindre ingripande sätt. Genom reformen utvidgades också möjligheterna till sådant förordnande. Enligt 18 kap. 3 § föräldrabalken kan god man utses för den som på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller liknande förhållande behöver bistånd med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person.

Omyndigförklaring innebär alltid ett allvarligt ingrepp i en persons liv. Den omyndigförklarade förlorar inte bara rätten att själv bestämma över sina ekonomiska angelägenheter. En omyndigförklaring medför också långtgående verkningar på områden som ligger utanför den ekonomiska rörelsefrihetens. Av särskild betydelse är att rösträtten i allmänna val går förlorad. Över huvud taget medför en omyndigförklaring som regel en stark begränsning av möjligheten att ta egna initiativ och hävda egna åsikter. Inskränkningarna i rättshandlingsförmågan gäller även i sådana fall där omyndigförklaringen framför allt är motiverad för att frånta den enskilde bestämmanderätten över viss egendom. De nu beskrivna verkningarna inträffar inte vid förordnande av god man.

Det nuvarande systemet innebär att omyndigförklaring närmast kommer i fråga för personer vilkas tillstånd visserligen är sådant som anges i 10 kap. 1 § föräldrabalken men som samtidigt är så aktiva att det kan uppstå praktiska komplikationer om de får behålla sin rättshandlingsförmåga. En omyndigförklaring blir alltså aktuell främst när risken är alltför stor att personen i fråga företar rättshandlingar som strider mot dem som en god man gör eller avser att göra, s. k. kolliderande rättshandlingar. Om en person däremot har ett så gravt handikapp att han helt saknar förmåga att själv företa några rättshandlingar, finns det normalt inte någon anledning att omyndigförklara honom. Denna skillnad kan framstå som egendomlig, inte minst med tanke på kopplingen mellan omyndigförklaring och förlust av allmän rösträtt.

Antalet omyndigförklaringar har minskat kraftigt sedan 1974 års reform och håller sig numera på en låg nivå. Under tidsperioden 1976–1985 har antalet mål om omyndigförklaring sjunkit från 201 till 35 om året. När det gäller hävanden av omyndigförklaringar skedde en uppgång närmast efter reformen. Antalet mål var 648 år 1976 och 789 år 1977. Därefter har antalet sjunkit för att år 1985 uppgå till 406. Trots utvecklingen mot färre omyndigförklaringar är de omyndigförklarade ändå så pass många som ca 15 000.

Rent allmänt kan sägas att en omyndigförklaring lätt uppfattas som en nedvärderande stämpel, både av den omyndigförklarade själv och av hans omgivning. I många fall kan en sådan förklaring få allvarliga följder för den omyndigförklarades psykiska välbefinnande. Åtgärden kan också försvåra en social anpassning. Detta gäller inte minst vissa utvecklingsstörda.

Förmynderskapsutredningen föreslår i det tidigare nämnda betänkandet (SOU 1986:50) God man och förvaltare att institutet omyndigförklaring avskaffas. Därmed bortfaller det rösträttshinder som en sådan förklaring innebär. Utredningen föreslår att det i stället införs ett utbyggt godmansinstitut, kallat förvaltarskap. För att inte den hjälpbehövande skall utsättas för mer ingripande åtgärder än nödvändigt vill utredningen samtidigt att det nuvarande godmansinstitutet behålls med vissa justeringar. De allmänna förutsättningarna för ett förvaltarförordnande skall vara desamma som vid förordnande av god man. Förvaltarskapet skall anpassas så, att det motsvarar den enskildes behov av bistånd i varje särskilt fall. Förvaltaren skall ha ensam rådighet över den egendom och de angelägenheter som omfattas av hans uppdrag.

Utredningens förslag har fått ett övervägande positivt mottagande under remissbehandlingen. Detta gäller framför allt den grundläggande idén att avskaffa institutet omyndigförklaring. I en del andra frågor är dock remissopinionen splittrad.

Det vore i och för sig tänkbart att reformera omyndigförklaringsinstitutet så att vissa rättsverkningar av en omyndigförklaring tas bort. I åtskilliga länder har domstolarna möjlighet att i samband med ett beslut om omyndigförklaring ange i vilken omfattning den enskildes rättshandlingsförmåga skall vara begränsad. I flertalet länder går dock rösträtten alltid förlorad.

Det skulle således kunna övervägas att göra det svenska omyndigförklaringsinstitutet mera flexibelt, så att domstolarna får möjlighet att närmare bestämma rättsverkningarna. Det är också möjligt att direkt i lagen begrän-

sa följderna av en omyndigförklaring, så att exempelvis rösträtten aldrig påverkas. Den utestängning från samhällsgemenskapen som förlusten av rösträtten innebär är ju en av de allvarligaste följderna av en omyndigförklaring. Flera skäl, bl. a. respekten för människors lika värde och integritet, talar för att rösträtten – åtminstone som huvudprincip – finns kvar. Detta är också den lösning som har valts i bl. a. Finland och Norge.

Institutet omyndigförklaring har emellertid sådana nackdelar att det i första hand bör övervägas om man inte bör avskaffa det.

Uppfattningen om alla människors lika värde är den grundläggande utgångspunkten för hur samhället skall utformas. Den sociallagstiftning som har tillkommit under senare år bygger också på att alla människor har kunskaper, erfarenheter och förmåga som är viktiga för samhället och att människornas aktiva deltagande i samhällslivet skall främjas. Dessa tankegångar kommer fram i bl. a. socialtjänstlagen (1980:620) och lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. (omsorgslagen). I socialtjänstlagen framhålls att verksamheten inom socialtjänsten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Utgångspunkter av detta slag har också legat till grund för det förslag av socialberedningen (S 1980:7) till ny tvångslagstiftning som för närvarande övervägs i regeringskansliet (se SOU 1984:64).

Det synsätt som sålunda präglar reformarbetet inom andra samhällsområden bör vara vägledande också för en reformering av lagstiftningen om förmynderskap och godmanskap, vilken har sina rötter i en äldre tids värderingar. Mot den bakgrunden anser jag att tiden nu är mogen att avskaffa institutet omyndigförklaring.

Ett avskaffande av omyndigförklaringsinstitutet kräver emellertid att man på annat sätt tillgodoser behovet av hjälp och skydd för personer som på grund av sjukdom e. d. saknar förmåga att själva ha hand om sina ekonomiska och personliga angelägenheter. Det gäller alltså att på något sätt ersätta omyndigförklaringens skyddsfunktion.

Att omyndigförklaringen har en sådan funktion har ibland kommit i bakgrunden i den allmänna debatten. Men det har också från olika håll framhållits som angeläget att psykiskt svaga personer skyddas från påtryckningar av personer i deras närmaste omgivning som vill få till stånd olika ekonomiska dispositioner. Även i andra avseenden har de omyndigförklarade i många fall ett hjälpbehov som måste tillgodoses på något sätt, om institutet omyndigförklaring avskaffas.

De hjälpmöjligheter som erbjuds enligt socialtjänst- och omsorgslagstiftningen har inte sådan inriktning att de kan ersätta de funktioner som ankommer på en förmyndare.

För att den enskilde skall få ett tillfredsställande skydd är det inte heller tillräckligt med de möjligheter till återgång eller ogiltigförklaring av rättshandlingar som finns enligt 3 kap. lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen) eller lagen (1924:323) om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet. När dessa lagar tillämpas måste det i varje särskilt fall utredas inför domstol i vad mån den enskildes handlande har påverkats av hans bristande själsförmögenheter. Bortsett från den tidsutdräkt och de

praktiska svårigheter som kan uppstå talar också kostnadsaspekterna mot en sådan lösning.

I och för sig är det tänkbart att ändra förutsättningarna för ogiltigförklaring av ett avtal enligt exempelvis 1924 års lag, så att avtal som har ingåtts av personer tillhörande de nu aktuella grupperna lättare kan frånkännas verkan. Kvar står dock bl. a. de praktiska problem som det innebär att förhållandena kring avtalets ingående måste utredas i varje särskilt fall.

Avskaffas omyndigförklaringarna, bör därför i stället nya former för bistånd tillskapas inom ramen för föräldrabalken. Även för andra grupper av t. ex. sjuka och handikappade än dem som för närvarande är omyndigförklarade kan sådana nya biståndsformer behövas. Närmast till hands ligger att utnyttja det nuvarande godmansinstitutet.

I sin nuvarande utformning utgör emellertid godmansinstitutet inte alltid en fullgod ersättning för omyndigförklaringarna. Framför allt utgör den tidigare berörda risken för kolliderande rättshandlingar mellan den gode mannen och huvudmannen ett problem. Denna kollisionsrisk hänger i sin tur samman med att huvudmannen behåller sin rättshandlingsförmåga trots att en god man har förordnats för honom.

Vid sidan av det nuvarande godmansinstitutet behövs därför en utbyggd form av godmanskap som är utformad på så sätt att den enskilde helt eller delvis fråntas sin bestämmanderätt beträffande den egendom eller den angelägenhet som det är fråga om. Liknande system finns i vissa utländska rättsordningar. En lämplig benämning på det nya institutet är förvaltarskap.

Kännetecknande för ett sådant system med förvaltarskap är alltså att den för vilken förvaltare har förordnats förlorar sin rättshandlingsförmåga helt eller delvis och att förvaltaren i stället i motsvarande utsträckning får rätt att ingå rättshandlingar för sin huvudmans räkning. Genom att förvaltarskapen ges en sådan utformning kan de helt tillgodose de nuvarande förmynderskapens skyddsfunktion för de berörda grupperna. Detta möjliggör i sin tur att institutet omyndigförklaring kan avskaffas.

Jag har med detta avslutat min redogörelse för de allmänna utgångspunkter som bör ligga till grund för ett avskaffande av omyndigförklaringsinstitutet. I det följande avser jag att närmare behandla frågorna om

rösträtt i avsnitt 2.2,
godmansinstitutet i avsnitt 2.3,
förvaltarskap i avsnitt 2.4,
processuella frågor m. m. i avsnitt 2.5,
följdändringar i annan lagstiftning i avsnitt 2.6,
ikraftträdande m. m. i avsnitt 2.7, och
kostnader och resursbehov i avsnitt 2.8.

Mina kommentarer till de enskilda lagbestämmelserna återfinns i specialmotiveringen (avsnitt 4).

Mitt förslag: De som enligt nu gällande ordning är uteslutna från rösträtt på grund av omyndigförklaring skall ha rätt att rösta i allmänna val.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 186–187). Utredningen har i denna fråga samrått med folkstyrelsekommittén (Ju 1984:05).

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som särskilt har tagit upp frågan är de flesta positiva till utredningens förslag. Fem remissinstanser ställer sig avvisande till att rösträtten utsträcks till de nu aktuella personkategorierna. Ytterligare fyra remissinstanser visar i olika grad tveksamhet inför en sådan ordning. Kritiken kommer främst från domstolshåll. Några remissinstanser vill, om förslaget genomförs, ha en skärpning av de regler som finns till skydd mot otillbörligt verkande vid röstning.

Skälen för mitt förslag: I och med att institutet omyndigförklaring avskaffas bortfaller den diskvalificeringsgrund i fråga om rätten att rösta vid allmänna val som nu finns intagen i bl. a. regeringsformen. Att detta hinder för rösträtt slopas är också ett av de viktigaste skälen för att avskaffa omyndigförklaringarna. Av vad jag tidigare har sagt framgår att de nuvarande förutsättningarna för omyndigförklaring har bestämts utifrån andra synpunkter än dem som har betydelse för frågan vem som skall få rösta i allmänna val. Det finns alltså inget självklart samband mellan omyndigförklaring och rösträtt.

Det är därmed inte sagt att rösträtten måste vara helt oinskränkt för alla vuxna personer. I och för sig är det tänkbart att införa regler som gör det möjligt att i undantagsfall, t. ex. vid allvarlig psykisk ohälsa, frånta den enskilde rösträtten. En sådan ordning finns bl. a. i Finland och Norge. I båda länderna har man nyligen avskaffat bindningen mellan omyndigförklaringar och rätten att rösta. Däremot har valmyndigheterna vissa möjligheter att från fall till fall pröva om personer med "allvarlig själslig svaghet" eller liknande skall få rösta.

Det argument som i Sverige i första hand har åberopats för att inte låta omyndigförklarade delta i allmänna val är att de lättare än andra kan bli offer för otillbörlig påverkan (se SOU 1972:15 s. 125 och prop. 1973:90 s. 164). Avskaffas omyndigförklaringsinstitutet, skulle samma argument kunna åberopas till stöd för att frånta vissa allvarligt sjuka rösträtten. Enligt min mening har emellertid argumentet inte så stor tyngd att det uppväger de skäl, framför allt respekten för den enskilda människans värde och integritet, som talar för att alla skall ha kvar sin rösträtt.

Att låta valmyndigheterna från fall till fall avgöra om en person skall få rösta inger betänkligheter från rättssäkerhetssynpunkt. Ett sådant system är också ägnat att vålla besvärliga praktiska problem.

Jag anser därför att ingen bör förlora sin rösträtt på grund av sjukdom c. d. Även personer vars hälsotillstånd är sådant att en förvaltare har förordnats för dem bör ha rätt att rösta. Det ankommer därvid i princip på

dem själva att utöva sin rösträtt. För dem som inte kan ta sig till vallokalen finns vissa möjligheter att rösta med valsedelsförsändelse (se 11 kap. vallagen, 1972:620; senast omtryckt 1985:203).

Röstning med valsedelsförsändelse kan ske genom make, bud eller lantbrevbärare. Budröstning får ske enbart om väljaren på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder är förhindrad att rösta i vanlig ordning. Som bud får användas vissa nära släktingar och vårdare.

Vid all form av röstning med valsedelsförsändelse skall väljaren först lägga valsedeln i ett s. k. innerkuvert och sedan i närvaro av ett vittne lägga innerkuvertet i ett s. k. ytterkuvert, som han därefter tillsluter. Väljaren och vittnet skall skriftligen intyga att det hela har gått rätt till. Vid röstning genom bud eller lantbrevbärare har även dessa motsvarande förpliktelser.

Maken, budet eller lantbrevbäraren ombesörjer därefter att valsedelsförsändelsen avlämnas. Det åligger valförrättare och röstmottagare att kontrollera bl. a. att försändelsen är iordningsställd på föreskrivet sätt. Om det vid ett val har förekommit avvikelse från den föreskrivna ordningen eller om någon verkat otillbörligt vid valet, t. ex. genom att hindra röstningen, kan valprövningsnämnden upphäva valet och förordna om omval i berörda valkretsar.

Reglerna om budröstning infördes år 1966. Bestämmelser om makeröstning fanns redan dessförinnan. Mot bakgrund av flera fall av valfusk vid 1979 års val ifrågasatte 1978 års vallagskommitté (se SOU 1980:45) om inte reglerna om budröstning borde skärpas. Kommittén stannade emellertid för att inte föreslå någon sådan skärpning. Samma ståndpunkt intogs under lagstiftningsfrågans fortsatta behandling (se prop. 1980/81:170 s. 63 och KU 1980/81:26 s. 26). Som grund för inställningen angavs bl. a. att publiciteten kring de fall som förekommit kunde antas leda till skärpt uppmärksamhet och kontroll när det gäller förfarandet vid röstning med valsedelsförsändelse. Konstitutionsutskottet såg för sin del möjligheten till budröstning som ett betydelsefullt led i strävandena att så långt möjligt bereda samtliga röstberättigade möjlighet att delta i valen.

Det ligger i sakens natur att en utvidgning av rösträtten till personer som i dag är omyndigförklarade kan leda till ett ökat utnyttjande av möjligheten till budröstning. Enbart denna omständighet torde dock inte ändra förutsättningarna för de överväganden som gjordes vid frågans tidigare behandling. Det har inte heller framkommit något annat skäl att nu ändra reglerna om röstning med valsedelsförsändelse.

Jag vill emellertid understryka vikten av att valförrättare och andra som medverkar vid röstning är uppmärksamma på risken för otillbörlig påverkan. Självfallet har även personalen på vårdinrättningar och inom socialtjänsten m. m. ett ansvar i detta avseende.

2.3 Godmansinstitutet

2.3.1 Tillämpningsområdet

Mitt förslag: Förordnande av god man skall kunna ske i samma situationer som i dag.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 171–172).

Remissinstanserna: Endast Sollentuna tingsrätt och Sveriges advokatsamfund är klart kritiska mot utredningens förslag i denna del. Tingsrätten föreslår att den typ av gode män som i dag förordnas med stöd av 18 kap. 3 § föräldrabalken utmönstras och att deras uppgifter förs över till i första hand kontaktpersoner enligt socialtjänst- och omsorgslagarna. Advokatsamfundet anser att hjälpbehovet i de nu avsedda fallen bör tillgodoses genom antingen förordnande av en förvaltare eller också anlitande av en fullmäktig e. d. Statens handikappråd och Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna framhåller å andra sidan att behovet av god man är särskilt stort för personer som är föremål för åtgärder enligt de nyss nämnda lagarna, bl. a. då det gäller att överklaga beslut om bistånd och omsorger.

Skälen för mitt förslag: God man kan för närvarande förordnas i en rad olika situationer. Bestämmelser härom finns framför allt i 18 kap. föräldrabalken. I 18 kap. 1 § behandlas det fallet att en förmyndare inte kan utöva sitt uppdrag på grund av sjukdom eller liknande, medan 18 kap. 2 § reglerar bl. a. situationer då en förmyndare och hans myndling har motstående intressen. Godmanskapet som alternativ till omyndigförklaring behandlas i 18 kap. 3 §, medan 18 kap. 4 § innehåller bestämmelser om bl. a. god man för bortavarande.

Att god man dessutom kan förordnas i mål om omyndigförklaring och i andra processuella sammanhang framgår av 10 kap. 11 § tredje stycket och 20 kap. 2 § första stycket föräldrabalken.

Även om omyndigförklaringsinstitutet avskaffas kan det finnas behov att förordna en god man i de speciella situationer som anges i 18 kap. 1, 2 och 4 §§ föräldrabalken. Dessa bestämmelser bör alltså i princip behållas sakligt oförändrade. Eftersom de delar av bestämmelserna som gäller omyndiga i fortsättningen bara kommer att avse underåriga behövs emellertid vissa kompletteringar. Jag återkommer till dessa frågor i specialmotiveringen.

Den nuvarande möjligheten att utse god man i mål om omyndigförklaring blir inte längre aktuell, om detta institut avskaffas. Däremot kan det övervägas att införa en motsvarande möjlighet till godmansförordnande när det uppkommer fråga om att utse förvaltare. Även detta spörsmål, liksom övriga fall av godmansförordnanden i processuella sammanhang, behandlas i specialmotiveringen.

Kvar står frågan om man bör behålla möjligheten att förordna god man i sådana fall som anges i 18 kap. 3 § föräldrabalken. Som nämnts används denna typ av godmansförordnanden bl. a. i sådana fall då en omyndigförklaring i och för sig kan övervägas men en sådan åtgärd framstår som onödigt ingripande gentemot den enskilde. Om omyndigförklaringsinstitutet avskaffas och ersätts med ett system som har mindre allvarliga verkningar, kan det hävdas att det inte längre finns behov av sådana godmanskap som avses i 18 kap. 3 §. Även intresset av att så långt möjligt förenkla lagstiftningen talar i denna riktning.

En ledande princip måste dock vara att den som behöver bistånd i ekonomiska eller personliga angelägenheter inte utsätts för mer ingripande åtgärder än nödvändigt. Även om det nya förvaltarskapet ges en utform-

ning som har mindre allvarliga konsekvenser för den enskilde än en omyndigförklaring, innebär dock förslaget att den enskilde fråntas sin bestämmanderätt i sådana angelägenheter som omfattas av ett förvaltarförordnande. På det sättet kvarstår en viktig skillnad i förhållande till det nuvarande godmansinstitutet, som åtminstone formellt inte inverkar på den enskildes rättshandlingsförmåga.

Fråga är då om behovet av bistånd i de fall som nu avses i stället kan tillgodoses inom ramen för socialtjänst- och omsorgslagstiftningen. En hjälpbehövande kan med stöd av denna lagstiftning bl. a. få en kontaktperson utsedd. Kontaktpersonens uppgifter är dock huvudsakligen begränsade till att ge råd och hjälp i personliga angelägenheter. Det kan röra sig om att hjälpa den enskilde att bryta sig loss ur en olämplig miljö eller att underlätta för honom att ordna utbildning, söka arbete och skaffa bostad (jfr prop. 1979/80:1 s. 228). I rollen för en kontaktperson enligt omsorgslagen ingår att vara en medmänniska som kan ersätta eller komplettera kontakten med anhöriga men också att vara förespråkare för den psykiskt utvecklingsstörde i olika situationer. Han är dock inte att jämställa med ställföreträdare eller ombud i rättsligt hänseende (jfr prop. 1984/85:176 s. 60 f.).

Även om ansvaret att sörja för en hjälpbehövandes person i stor utsträckning har övergått på de organ som berörs av den nu behandlade lagstiftningen, faller flera av de uppgifter som i dag ankommer på gode män enligt 18 kap. 3 § föräldrabalken utanför denna reglering. Jag tänker då i första hand på biträde med rättsliga och ekonomiska angelägenheter men också på vissa funktioner inom det personliga området. Exempelvis bör kontakter med myndigheter så långt möjligt skötas av andra än kontaktpersoner (jfr utredningens betänkande s. 174).

Möjligheten att förordna god man enligt 18 kap. 3 § föräldrabalken har kommit att utnyttjas i stor utsträckning. Utredningens undersökningar visar att antalet gällande godmansförordnanden av detta slag uppgick till ca 20 000 vid utgången av år 1985. Enligt vad som framkommit synes denna ordning i de flesta fall fungera utan problem. En svaghet är visserligen, som tidigare har berörts, att den gode mannen och huvudmannen kan komma att ingå kolliderande rättshandlingar. I praktiken synes dock sådana kollisioner uppkomma förhållandevis sällan. Som jag skall återkomma till bör det också vara möjligt att genom justeringar av lagreglerna minska den berörda kollisionsrisken.

Jag anser mot denna bakgrund att man bör behålla möjligheten att förordna god man som ett för den enskilde mindre ingripande alternativ än förvaltarförordnande. I nästa avsnitt behandlar jag de närmare förutsättningarna för att förordna god man i detta fall.

2.3.2 Förutsättningar för att förordna god man i vissa fall

Mitt förslag: De grundläggande förutsättningarna för förordnande av god man för den som på grund av sjukdom o. d. har ett hjälpbehov behålls i stort sett oförändrade. Möjligheten att förordna god man utan samtycke från den enskilde inskränks dock.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag utom så till vida att utredningen inte föreslår någon inskränkning i möjligheten att förordna god man utan samtycke från den enskilde (se betänkandet s. 172–173).

Remissinstanserna: Utredningens förslag lämnas utan erinran av de flesta remissinstanserna. Sollentuna tingsrätt vill dock, som tidigare nämnts, att man avskaffar möjligheten att förordna god man vid sjukdom o. d. En remissinstans förordar att god man skall förordnas vid hjälpbehov av angivet slag, så snart det inte av särskilda skäl är obehövligt. Två överförmyndarnämnder vill inskränka möjligheten att förordna god man utan huvudmannens samtycke. Från ett håll föreslås att god man skall få förordnas vid sjukdom endast om denna är av övergående natur.

Skälen för mitt förslag: Grundförutsättningarna för att en god man skall förordnas enligt 18 kap. 3 § föräldrabalken är, som tidigare har nämnts, att någon behöver bistånd i vissa närmare angivna hänseenden på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande. Det kan vara fråga om såväl kroppslig som psykisk sjukdom, och det ställs inte upp något krav på att sjukdomen skall vara långvarig eller permanent. I sakens natur ligger dock att godmansförordnanden inte kommer i fråga vid alltför kortvariga sjukdomstillstånd.

Det har inte framkommit några skäl att ändra dessa grundförutsättningar.

Av 18 kap. 3 § föräldrabalken framgår vidare att förordnande i regel inte får ges utan samtycke av den för vilken god man skall förordnas. Undantag från detta krav får enligt bestämmelsen göras, om den enskildes tillstånd medför hinder mot att samtycke inhämtas eller annars särskilda skäl föreligger.

Kravet på den enskildes samtycke bör enligt min mening behållas som huvudregel. Undantag bör även i fortsättningen göras för det fallet att samtycke inte kan inhämtas på grund av den enskildes sinnestillstånd. Godmansinstitutet skulle annars få ett alltför snävt användningsområde.

Däremot kan ifrågasättas om det finns skäl att medge undantag från huvudregeln vid särskilda skäl av annat slag. I motiven till den nu gällande bestämmelsen (se prop. 1974:142 s. 122) anges att sådana särskilda skäl i första hand bör kunna föreligga, om den enskilde är part i rättegång och hans psykiska hälsa är sådan att han själv inte kan föra sin talan. God man kan då behöva utses för att man skall slippa avvisa den enskildes talan eller den talan som förs mot honom.

Utrymmet att i dessa situationer förordna god man utan den enskildes samtycke torde vara ytterligt begränsat. Det underströks också i förarbetena till bestämmelsen att möjligheten skulle utnyttjas restriktivt (se prop. 1974: 142 s. 179). I fall där den enskilde motsätter sig förordnande av god man måste en sådan anses ha små möjligheter att på ett meningsfullt sätt biträda vederbörande i hans angelägenheter. Risken för kolliderande rättshandlingar är uppenbar. Möjligheten att förordna god man utan samtycke av den enskilde bör därför inskränkas till fall då dennes sinnestillstånd utgör hinder mot att inhämta hans mening. I situationer där han vägrar att ge sitt samtycke, kan det i stället finnas anledning att överväga möjligheten av att förordna en förvaltare.

Mitt förslag: En god man som förordnas för den som på grund av sjukdom o. d. behöver hjälp att sköta sina personliga eller ekonomiska angelägenheter skall ha i princip samma uppgifter som enligt gällande rätt. Om förhållandena ändras sedan den gode mannen har förordnats, skall domstol kunna anpassa uppdragets omfattning till de ändrade förhållandena.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 173–175).

Remissinstanserna: Utredningens förslag lämnas utan erinran av de flesta remissinstanserna. Några anser dock att uppgifterna för den gode mannen bör preciseras bättre i de enskilda fallen.

Skälen för mitt förslag: Av gällande rätt framgår att en god man kan förordnas för att bevaka någons rätt, förvalta någons egendom eller sörja för någons person. Genom förordnandet anges alltså ramen för den gode mannens behörighet.

Förmynderskapsutredningen har konstaterat att tingsrätterna i de allra flesta fall vid förordnandet av god man inte närmare anger vilken av de tre biståndsformerna som förordnandet avser. Om ej annat sägs, får uppdraget anses omfatta alla tre uppgifterna.

Jag har redan berört den utveckling som skett inom socialtjänst- och omsorgslagstiftningen. Den utvecklingen torde inte nämnvärt inverka på behovet av att förordna god man för att bevaka någons rätt eller förvalta någons egendom. Däremot vill jag uppehålla mig något vid frågan om god man i framtiden bör kunna förordnas för att sörja för någons person.

Har någon fått en kontaktperson enligt socialtjänst- eller omsorgslagen eller blivit intagen för vård på en institution e. d., blir behovet av personlig omvårdnad i stor utsträckning tillgodosett. Flera skäl talar ändå för att även i fortsättningen låta de gode männen ha ett ansvar för huvudmännens person. Det är svårt att dra en skarp gräns mellan sådant bistånd som gäller ekonomiska eller rättsliga angelägenheter och hjälp i mera personliga frågor. Även om den gode mannens huvudsakliga uppgift skulle vara att syssla med egendomsförvaltning, innebär det inte att han enbart skall se till att egendomen behåller eller ökar sitt värde. Det är också en viktig uppgift för den gode mannen att se till att huvudmannens medel används till dennes nytta. Bl. a. med hänsyn härtill måste den gode mannen ha god kännedom om huvudmannens personliga förhållanden.

Som jag tidigare varit inne på är inte heller avsikten med socialtjänst- och omsorgslagstiftningen att en kontaktperson skall få sådana uppgifter att han helt kan överta de nuvarande gode männens funktioner på det personliga området. Det kan tilläggas att den berörda lagstiftningen ännu inte har hunnit verka så lång tid och att erfarenheterna av institutet kontaktperson därför är begränsade.

Det sagda leder enligt min mening till att gode män även i fortsättningen bör kunna förordnas att sörja för huvudmannens person. Även om den

gode mannen inte uttryckligen har fått ett sådant uppdrag, måste han hålla sig informerad om huvudmannens personliga förhållanden. Av uppdraget följer också i många fall att den gode mannen skall bevaka huvudmannens personliga intressen. Självklart blir dock den gode mannens ansvar i detta hänseende mindre, om huvudmannen exempelvis har anhöriga som hjälper honom. Har en kontaktperson förordnats, bör den gode mannen samråda med denne, så att bl. a. dubbelarbete så långt möjligt undviks.

Jag vill understryka det angelägna i att domstolarna så långt möjligt preciserar den gode mannens uppgifter, så att uppdraget inte blir mer omfattande än som är motiverat. I detta sammanhang kan nämnas att ett uppdrag att förvalta viss egendom torde innefatta att bevaka huvudmannens rätt inför domstol och andra myndigheter i angelägenheter som rör egendomen.

Skulle det i efterhand uppkomma behov av att antingen utvidga eller inskränka ett godmansuppdrag, bör rätten kunna ompröva uppdragets omfattning. Som tidigare berörts kan det också i vissa situationer bli aktuellt att ersätta ett godmanskap med ett förvaltarskap.

2.3.4 Gode mannens behörighet och förhållandet till tredje man

Mitt förslag: Den gode mannen får företräda huvudmannen inom ramen för sitt förordnande, om han har huvudmannens samtycke till rättshandlingen. Samtycke krävs dock inte, om huvudmannens sinnestillstånd hindrar att samtycke lämnas eller hans mening av annan orsak inte kan inhämtas. Vid rättshandlingar som hör till den dagliga hushållningen får tredje man utgå från att samtycke finns, om inte huvudmannen dessförinnan har gett uttryck för annat. Om den gode mannen överskrider sin behörighet, är rättshandlingen inte bindande för huvudmannen. Den gode mannen har då ett i huvudsak strikt skadeståndsansvar gentemot tredje man.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag med den skillnaden att utredningen vill att den gode mannen vid behörighetsöverskridande skall ha ett i alla situationer strikt skadeståndsansvar gentemot tredje man (se betänkandet s. 175–178).

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser avstyrker eller förutser svårigheter med en regel som innebär att bristande samtycke från huvudmannens sida kan leda till att rättshandlingar, som i och för sig faller inom ramen för gode mannens förordnande, inte blir bindande för huvudmannen. Andra remissinstanser ställer sig positiva till en sådan regel. Från flera håll riktas kritik mot förslaget om strikt skadeståndsansvar för den gode mannen. Kammarrätten i Sundsvall, som vill ha kvar omyndigförklaringsinstitutet, föreslår att rätten vid behov skall kunna ge den gode mannen ensam behörighet i olika angelägenheter.

Skälen för mitt förslag: Genom godmansförordnandet anges ramen för den gode mannens behörighet. Går han utanför denna, blir rättshandlingen enligt gällande rätt inte bindande för huvudmannen. Frågan är emellertid

vilken rätt han har att inom denna ram fatta bindande beslut för huvudmannens räkning. På den punkten innehåller 18 kap. föräldrabalken inte några särskilda bestämmelser utöver en allmän hänvisning till reglerna om förmyndare, bl. a. reglerna om förmyndarnas förmögenhetsförvaltning. Det innebär att den gode mannen i vissa situationer är skyldig att inhämta överförmyndarens tillstånd innan han kan vidta en ekonomisk disposition för huvudmannens räkning. I stor utsträckning kan emellertid den gode mannen handla helt självständigt. Han har ingen formell skyldighet att inhämta samtycke från sin huvudman och kan t. o. m. företa handlingar som strider mot huvudmannens önskemål, trots att denne formellt har kvar sin rättsliga handlingsförmåga.

Denna ordning har kritiserats av bl. a. justitiecombudsmannen (JO). Enligt JO har det förekommit fall, bl. a. i samband med avyttring av egendom, då den gode mannen på ett oacceptabelt sätt har handlat i strid med huvudmannens önskemål. De befogenheter som ett godmansförordnande ger måste enligt JO brukas med beaktande av att den gode mannen principiellt är att uppfatta som ett biträde åt huvudmannen (se JO:s ämbetsberättelse 1986/87 s. 52–54).

Nära samband med frågan om den gode mannens behörighet har det tidigare berörda problemet med kolliderande rättshandlingar. Skulle sådana företas av den gode mannen och huvudmannen, torde deras rättsverkningar bedömas som om de båda företagits av huvudmannen. Risken för sådana kollisioner har från olika håll framhållits som den största svagheten med det nuvarande godmansinstitutet. I de flesta fall synes svårigheterna ha kunnat avhjälpas på ett smidigt och informellt sätt, t. ex. genom byte av god man, medan erfarenheterna i några fall är mera negativa. Det har förekommit fall då problemen har blivit så stora att en omyndigförklaring har fått tillgripas. Detta är också den utväg som anvisas i förarbetena till 1974 års lagstiftning (se prop. 1974: 142 s. 122).

Situationen är enligt min mening sådan att den gode mannens behörighet och förhållandet till tredje man bör preciseras närmare. Vägledande bör därvid vara att en god man principiellt bör ses som ett biträde åt huvudmannen. Med ett annat synsätt försvinner till stor del skillnaden mellan en god man och en förmyndare. Även gränslinjen mellan godmansinstitutet och det nya förvaltarskapsinstitutet suddas ut, om den gode mannen ges en alltför självständig ställning.

Det sagda leder till att den gode mannen bör vara skyldig inte bara att så långt möjligt samråda med sin huvudman utan i princip också att inhämta huvudmannens samtycke till de rättshandlingar som han vill företa för dennes räkning. Undantag från denna regel måste rimligtvis gälla i fall då huvudmannens sinnestillstånd e. d. hindrar att samtycke lämnas. Om den gode mannen har ingått en rättshandling utan huvudmannens samtycke trots att samtycke i och för sig har kunnat inhämtas, bör principen vara att rättshandlingen inte blir bindande för huvudmannen. På det sättet får den gode mannen i viss utsträckning samma ställning som en fullmäktig.

I likhet med vad som gäller i fullmaktsfallen bör även en rättshandling som den gode mannen har företagit på huvudmannens vägnar utanför uppdragets ram vara ogiltig.

En regel om att den gode mannen i princip måste handla med huvudmannens samtycke innebär inte bara att den gode mannens egentliga ställning som biträde åt huvudmannen markeras. En fördel med en sådan regel är också att problemet med kolliderande rättshandlingar minskar. Om huvudmannen har lämnat sitt samtycke till en åtgärd som den gode mannen vill företa, får det förutsättas att huvudmannen i allmänhet avhåller sig från att i efterhand handla i strid mot åtgärden.

Helt kan dock risken för kolliderande rättshandlingar inte elimineras. Skulle huvudmannen och den gode mannen ge uttryck för olika uppfattning hur man skall förfara i en viss fråga, bör principen vara att huvudmannens uppfattning blir avgörande. Detta följer av att godmansförordnanden formellt inte inverkar på huvudmannens rättsliga ställning. Endast om huvudmannen med stöd av lagen (1924:323) om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad självverksamhet kan frånkännas rättshandlingsförmåga eller någon annan ogiltighetsgrund föreligger, bör hans åtgärder sakna betydelse.

Om huvudmannen handlar i strid mot en rättshandling som den gode mannen har företagit med vederbörligt samtycke, bör i regel båda rättshandlingarna bedömas som om de hade företagits av huvudmannen. Den gode mannens rättshandling bör alltså inte utan vidare ges företräde framför huvudmannens. Även i detta fall får naturligtvis undantag göras för det fallet att huvudmannen saknar rättshandlingsförmåga e. d.

Liksom för närvarande torde fall kunna inträffa då de praktiska problemen med kolliderande rättshandlingar blir så stora att godmanskapet inte längre kan bestå. Detta kan utgöra en anledning att i stället för god man använda det nya förvaltarskapsinstitutet.

Kravet på samtycke från huvudmannen kan självfallet ibland vara betungande för den gode mannen. Betydelsen härav bör dock inte överdrivas. Det är ingenting som hindrar att huvudmannen lämnar ett generellt samtycke till de rättshandlingar som den gode mannen vill företa. Samtycke bör också kunna lämnas i efterhand. I enlighet med allmänna principer bör vidare i vissa fall ett tyst samtycke kunna anses föreligga.

Även för tredje man kan svårigheter uppkomma med en regel om att gode mannen i princip måste ha huvudmannens samtycke. Vid oenighet mellan tredje man och huvudmannen i frågan om denne har samtyckt till en rättshandling som den gode mannen har företagit, torde bevisbördan för detta åvila tredje man. Innan denne ingår en rättshandling med den gode mannen bör han därför kontrollera antingen att huvudmannen har lämnat sitt samtycke eller att omständigheterna är sådana att samtycke inte har kunnat inhämtas. Är det fråga om en mera betydelsefull rättshandling är det naturligt att en sådan kontroll görs. Kontrollen kan emellertid bli betungande när det rör sig om en rättshandling av mera vardaglig natur. I sådana fall torde tredje man visserligen ibland kunna utgå från att i varje fall tyst samtycke föreligger. Skäl talar emellertid för att man av hänsyn till tredje man inför en särskild presumtionsregel som minskar kravet på kontroll. Regeln kan lämpligen anges omfatta rättshandlingar som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen.

En regel om att den gode mannen bara får handla med huvudmannens

samtycke bör således kompletteras med en bestämmelse om att, när den gode mannen inom uppdragets ram ingår en rättshandling som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen, huvudmannens samtycke skall anses föreligga och rättshandlingen därmed bli bindande för huvudmannen, såvida denne inte i förväg har gett uttryck för något annat till tredje man. Jag återkommer i specialmotiveringen till den närmare innebörden av denna bestämmelse.

Skulle en rättshandling bli ogiltig på grund av att den gode mannen har handlat utanför sitt uppdrag eller utan samtycke från huvudmannen, bör den gode mannen ha ett skadeståndsansvar gentemot godtroende tredje man. Detta skadeståndsansvar bör utformas efter förebild av reglerna om motsvarande skadeståndsskyldighet för fullmaktshavare i 25 § avtalslagen. Huvudmannens samtycke till den gode mannen att företa en rättshandling torde nämligen ofta innefatta fullmakt för denne att företa handlingen.

Av det sagda följer att den gode mannen gentemot godtroende tredje man bör ha ett strikt skadeståndsansvar, med undantag för sådana fall då rättshandlingen inte blir bindande för huvudmannen till följd av någon särskild omständighet som den gode mannen inte kände till och som tredje man inte heller rimligen kunde förutsätta att den gode mannen skulle känna till. Exempel på en sådan särskild omständighet kan vara att ett skriftligt samtycke av huvudmannen visar sig vara förfalskat utan att bära spår därav.

Den gode mannen kan naturligtvis befinna sig i den situationen att han inte är helt säker på om han har huvudmannens samtycke till en viss rättshandling eller om huvudmannens sinnestillstånd är sådant att rättshandlingar som den gode mannen företar blir bindande utan huvudmannens samtycke. Om den gode mannen i den situationen underrättar tredje man om sina farhågor innan han företar rättshandlingen, bör tredje man inte senare kunna åberopa att han har varit i god tro. Skulle en under sådana omständigheter företagen rättshandling frånkännas giltighet på grund av bristande samtycke från huvudmannens sida, bör tredje man alltså inte ha rätt till skadestånd av den gode mannen.

Om den gode mannen har företagit en rättshandling med vederbörligt samtycke och huvudmannen sedan handlar på ett sätt som upphäver verkningarna av denna rättshandling, bör den gode mannen naturligtvis inte ha något ansvar gentemot tredje man för att den första rättshandlingen blir verkningslös.

Ersättningen vid fall av skadeståndsskyldighet bör motsvara det s. k. positiva kontraktsintresset, dvs. tredje man bör ha rätt till skadestånd som motsvarar vad han skulle ha erhållit om avtalet hade blivit bindande. Även utebliven vinst bör alltså vara ersättningsgill.

Den omständigheten att den för vilken god man utses behåller sin rättsliga handlingsförmåga och att rättshandlingar som han ingår i princip blir bindande för honom medför att tredje man inte torde ha så stort intresse av att uppgifter om godmansförordnanden ges en mera allmän spridning. Situationen är alltså här en annan än när det gäller en omyndigförklaring eller ett förvaltarskap.

Detta innebär att domstolarna inte bör vara skyldiga att kungöra god-

mansförordnanden. Inte heller kan det anses påkallat att införa en central registrering av dessa beslut.

Skulle tredje man ha ett intresse av att veta om en person har en god man, bör han liksom hittills kunna kontrollera saken hos överförmyndaren eller tingsrätten. För att underlätta denna kontroll bör det införas föreskrifter som medför att sådana godmansförordnanden som avses i nuvarande 18 kap. 3 § föräldrabalken normalt är inskrivna vid den tingsrätt inom vars område huvudmannen bor.

2.4 Förvaltarskap

2.4.1 Allmänna förutsättningar för ett förvaltarförordnande

Mitt förslag: Om någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller liknande förhållande behöver hjälp med sina ekonomiska eller personliga angelägenheter, skall domstol kunna förordna en förvaltare för honom eller henne. En förutsättning är dock att hjälpbehovet inte kan tillgodoses genom förordnande av god man eller på något annat mindre ingripande sätt.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 180–181).

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran. Malmö tingsrätt anser att förutsättningarna i fråga om huvudmannens hälsotillstånd bör vara desamma som vid omyndigförklaring enligt gällande ordning. En annan remissinstans anser att man, om hjälpbehovet är permanent, skall förordna förvaltare även i fall där man i dag utser god man. Från ytterligare ett håll framförs att hjälpbehovet bör tillgodoses genom förordnande av förvaltare – och inte god man – i de fall då huvudmannen på grund av sitt hälsotillstånd helt saknar förmåga att samtycka till ett godmansförordnande. Några remissinstanser menar att förvaltare bör kunna förordnas utan att det först prövas om det är tillräckligt med god man. Ett par andra understryker å sin sida vikten av att förvaltare inte förordnas i fall då hjälpbehovet kan tillgodoses på ett mindre ingripande sätt.

Skälen för mitt förslag: Som jag redan har varit inne på i avsnitt 2.1 bör ett nytt rättsinstitut, förvaltarskap, införas för att tillgodose det hjälp- och skyddsbehov som kan föreligga hos framför allt sådana personer som omyndigförklaras i dag. Den viktigaste skillnaden mellan ett sådant förvaltarskap och ett godmanskap blir att huvudmannen helt eller delvis förlorar sin rättshandlingsförmåga i det förra men inte i det senare fallet.

En viktig princip är emellertid att den enskilde inte skall fråntas sin rättshandlingsförmåga i vidare utsträckning än som är befogat i det enskilda fallet. I förvaltarskapets konstruktion ligger att det skall vara flexibelt och anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall. En annan följd av den sålunda fastslagna principen är att det innan ett förvaltarförordnande tillgrips först måste undersökas om det inte är tillräckligt att en god man

förordnas. Ett förvaltarförordnande bör följaktligen inte komma i fråga i fall där den enskilde visserligen saknar förmåga att sköta sina angelägenheter men där det inte föreligger någon risk att han vidtar några dispositioner till skada för sig själv. Förvaltarskapen bör alltså ses som ett komplement till godmanskapen. Det bör också stå klart att den enskildes hjälpbehov inte kan tillgodoses på något annat, mindre ingripande sätt, t. ex. genom någon anhörig eller en fullmäktig.

När det gäller huvudmannens hälsotillstånd bör förutsättningarna enligt min mening vara desamma som vid förordnande av god man enligt nuvarande 18 kap. 3 § föräldrabalken. Därav följer att det inte bara är psykiska svaghetstillstånd, som nu vid omyndigförklaring, som bör kunna beaktas. Lika litet som vid förordnande av god man bör något krav uppställas på att huvudmannens tillstånd är permanent. I praktiken torde det dock sällan bli aktuellt att förordna en förvaltare för den som endast är kortvarigt sjuk.

Till dem vars psykiska svaghetstillstånd kan motivera ett förvaltarförordnande hör framför allt vuxna psykiskt utvecklingsstörda, personer med åldersbetingade psykiska störningar och sådana som lider av vissa psykiska sjukdomar, bl. a. manodepressiva. Inte minst beträffande den senast nämnda gruppen har det visat sig svårt att få ett godmanssystem att fungera, eftersom den sjuke under en manisk period inte sällan företar rättshandlingar som kolliderar med den gode mannens åtgärder. Den sjukes handlingar kan visserligen ibland ogiltigförklaras med stöd av 1924 års lag. Detta är dock i många fall en opraktisk utväg. I stället har i en del fall omyndigförklaring fått tillgripas, något som från andra synpunkter har framstått som alltför långtgående. Med ett förvaltarförordnande uppkommer inte dessa problem.

Ett förvaltarförordnande kan också behövas för den som på grund av allvarligt alkohol- eller narkotikamissbruk har ett hjälpbehov. Särskilt när det gäller gruppen narkotikamissbrukare kan det ibland vara ett verksamt medel att förhindra att missbrukaren förslösar sin egendom för att finansiera sitt narkotikabruk. Bl. a. sådana missbruksfall torde kunna betecknas som med sjukdom liknande förhållanden.

2.4.2 Förvaltarskapets omfattning m. m.

Mitt förslag: En förvaltare skall kunna förordnas för att bevaka någons rätt, förvalta någons egendom eller sörja för någons person. Uppdraget skall anpassas till behovet i det enskilda fallet. Vissa angelägenheter får omfattas av uppdraget endast om det finns särskilda skäl. Uppgiften att närmare avgränsa uppdraget skall kunna delegeras till överförmyndaren. Rätten skall i efterhand kunna anpassa förvaltarskapet till ändrade förhållanden.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: De flesta tillstyrker utredningens förslag eller lämnar

det utan erinran. En remissinstans vill dock att uppgiften att sörja för huvudmannens person hålls utanför förvaltarens åligganden. Från ett par håll förutses vidare svårigheter för tredje man att avgöra vad som omfattas av ett begränsat förvaltarförordnande. Enligt en remissinstans skulle den föreslagna delegationsmöjligheten försvåra möjligheten att få vetskap om inskränkningarna i den enskildes rättshandlingsförmåga. Två överförmyndarnämnder anser att även överförmyndaren skall få ompröva omfattningen av ett förvaltarskap.

Skälen för mitt förslag: Som jag tidigare nämnt är det väsentligt att förvaltarskapet, när en förvaltare utses, får en omfattning som motsvarar den enskildes behov av bistånd i varje särskilt fall. Förvaltarskapet bör också i efterhand på ett smidigt sätt kunna anpassas till ändrade förhållanden.

I fråga om en förvaltares huvudfunktioner bör samma regler gälla som beträffande gode män. En förvaltare bör alltså kunna utses för att förvalta någons egendom. Kravet på att förvaltarskapet skall anpassas till behovet i det särskilda fallet medför emellertid att uppdraget kan behöva anges mera detaljerat. Ett förvaltarskap bör t. ex. kunna begränsas till att avse förvaltningen av viss egendom, såsom en fastighet, eller handhavandet av huvudmannens pensionstillgångar. Förvaltaren bör också kunna få i uppdrag att företräda huvudmannen vid ingående av kreditköpsavtal o. d. En ytterligare avgränsning bör kunna göras när det gäller egendomens storlek. Det bör sålunda inte alltid vara nödvändigt att huvudmannens hela pension e. d. ställs under förvaltning, utan huvudmannen bör kunna ges rätt att själv disponera över en del. Ett liknande system praktiseras för övrigt redan nu i vissa fall beträffande dem som har omyndigförklarats.

Huvudprincipen bör vara att det är domstolen som bestämmer förvaltaruppdragets omfattning, både vid det ursprungliga förordnandet och vid senare omprövningar. För att man skall uppnå den önskvärda flexibiliteten och för att domstolen inte skall alltför mycket belastas med en detaljreglering bör domstolen emellertid kunna överlåta åt överförmyndaren att lämna närmare föreskrifter beträffande omfattningen av ett förvaltaruppdrag, t. ex. beträffande vilka beloppsgränser som skall gälla. Vid ändrade förhållanden, t. ex. att i fallet med pensionen denna höjs, kan då överförmyndaren inom ramen för delegationsbeslutet anpassa omfattningen av uppdraget till den nya situationen.

Liksom när det är fråga om omyndigförklarade bör huvudmannen i princip ha rätt att själv ingå arbetsavtal och att disponera över sin arbetsinkomst, liksom över sådan egendom som han eller hon har fått genom gåva eller testamente med villkor att den skall vara undantagen från särskild förvaltning. Dessa angelägenheter bör få omfattas av förvaltaruppdraget endast om det finns särskilda skäl, t. ex. en påtaglig risk att egendomen kommer att användas på ett sätt som skadar huvudmannen. Den bedömningen kan göras antingen i samband med det ursprungliga förvaltarförordnandet eller vid en senare omprövning av detta.

Även om ett förvaltarskap i första hand torde komma att avse en rent ekonomisk förvaltning, bör en förvaltare liksom en god man också kunna få i uppdrag att företräda huvudmannen i angelägenheter av rättslig art. En

förvaltare bör exempelvis kunna förordnas att företräda huvudmannen inför domstolar och andra myndigheter. Ett fall som jag tidigare har berört är när den enskilde är i sådant psykiskt tillstånd att han saknar förmåga att själv föra sin talan i en process och dessutom motsätter sig ett godmansförordnande. Även i t. ex. ärenden om rätt till bidrag eller till vård eller omsorg enligt sociallagstiftningen kan den typen av förvaltarförordnande bli aktuell.

På samma sätt som när det gäller gode män bör en förvaltare vidare kunna få i uppdrag att sörja för huvudmannens person. Även om förvaltaren inte uttryckligen har fått en sådan uppgift, måste han hålla sig informerad om huvudmannens personliga förhållanden. Skall förvaltaren syssla med egendomsförvaltning, bör han vara skyldig att se till att medlen i skälig omfattning används till huvudmannens nytta.

När det i övrigt gäller den personliga intressebevakningen bör samma principer gälla som för en god man (se avsnitt 2.3.3). Har huvudmannen fått en kontaktperson enligt socialtjänst- eller omsorgslagen, bör förvaltaren givetvis samråda med denne, liksom med anhöriga och andra som har att bevaka huvudmannens personliga intressen.

Domstolen bör vara skyldig att ompröva omfattningen av ett förvaltarskap så snart det finns anledning till det. Det kan t. ex. vara fråga om att ge den enskilde rätt att i större omfattning än tidigare disponera över pensionsmedel. En omprövning kan också leda till att uppdraget utvidgas till att avse flera angelägenheter. Självfallet skall en förvaltare liksom en god man entledigas så snart han inte längre behövs, t. ex. därför att huvudmannens hälsotillstånd har förbättrats.

I föräldrabalken finns regler om förmyndares och gode mäns förvaltning och redovisningsskyldighet, om tillsyn över förmynderskap och godmanskap samt om inskrivning av sådana. Detta regelsystem bör med vissa justeringar tillämpas även när det gäller förvaltarskap. Den närmare utformningen av bestämmelserna behandlas i specialmotiveringen.

2.4.3 Förvaltarens behörighet och förhållandet till tredje man

Mitt förslag: Förvaltaren har ensam rådighet i de angelägenheter som omfattas av uppdraget. Med förvaltarens samtycke får dock huvudmannen själv företa rättshandlingar i sådana angelägenheter. Om förvaltaren handlar utanför uppdraget blir rättshandlingen inte bindande för huvudmannen. Förvaltaren är då skadeståndsskyldig mot godtroende tredje man.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 182–184).

Remissinstanserna: Utredningens förslag har i denna del lämnats utan erinran. *En remissinstans vill dock att förvaltarens samtycke till huvudmannen att företa rättshandlingar skall vara skriftligt.*

Skälen för mitt förslag: Som jag redan har varit inne på (se avsnitt 2.1) är

tanken bakom förvaltarinstitutet att förvaltaren inom ramen för sitt uppdrag ensam skall ha behörighet att ingå avtal och andra rättshandlingar för huvudmannens räkning. Det bör dock finnas möjlighet för förvaltaren att lämna samtycke till att huvudmannen själv ingår en sådan rättshandling. Vid oenighet i frågan huruvida samtycke har lämnats torde bevisbördan för att så är fallet åvila tredje man. Det kan inte anses påkallat att uppställa några särskilda formkrav när det gäller ett sådant samtycke.

Det kan inträffa att huvudmannen ingår en rättshandling utan förvaltarens samtycke på ett område där denne har ensamrådighet. Situationen är fullt jämförbar med det fallet att en omyndigförklarad person förfar på motsvarande sätt. Nu gällande regler om verkningarna av ett sådant förfarande bör kunna överföras till det nya systemet med förvaltarskap. Reglerna överensstämmer för övrigt med motsvarande bestämmelser om underåriga (se 9 kap. 6 och 7 §§ föräldrabalken). Principen bör alltså vara att rättshandlingen inte blir bindande, såvida inte förvaltaren har godkänt den. Blir avtalet inte bindande, skall vardera parten återlämna vad han har mottagit eller, om det inte kan ske, utge ersättning för det mottagnas värde. Den som har förvaltare skall dock inte behöva utge sådan ersättning i vidare mån än det som han mottagit har använts till skäligt underhåll eller på annat sätt har medfört nytta för honom. De nu beskrivna konsekvenserna av avtalets ogiltighet överensstämmer med regleringen i lagen (1924:323) om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet.

Om en förvaltare har överskridit sin behörighet och handlat utanför förvaltaruppdraget, bör regeln – på samma sätt som tidigare har förordats beträffande godmanskap – vara att rättshandlingen inte är gällande mot huvudmannen. I det fallet bör förvaltaren ha ett strikt skadeståndsansvar gentemot godtroende tredje man. De skäl att inskränka skadeståndsskyldigheten beträffande gode män som tidigare har angetts kan inte anses föreligga när det gäller förvaltare. Ersättningen vid fall av skadeståndsskyldighet bör motsvara det s. k. positiva kontraktsintresset.

Eftersom rättshandlingar som huvudmannen själv ingår på ett område som omfattas av ett förvaltaruppdrag i princip inte blir bindande, är det angeläget att tredje man har möjlighet att få kännedom om såväl förvaltarförordnanden som den huvudsakliga omfattningen av ett förordnande. Liksom när det i dag gäller omyndigförklaringar bör rätten vara skyldig att kungöra beslut om anordnande av förvaltarskap i Post- och Inrikes Tidningar. Även beslut om upphörande av förvaltarskap bör kungöras. Det närmare innehållet i kungörelserna kommer att beröras i specialmotiveringen.

Förmynderskapsutredningen har ingående behandlat frågan i vad mån förvaltarförordnanden bör registreras centralt (se betänkandet s. 182–184). I dag registreras en uppgift om omyndigförklaring i folkbokföringen. Enligt utredningens åsikt talar övervägande skäl mot en motsvarande registrering av förvaltarförordnanden. Däremot anser utredningen att det kan vara lämpligt att låta uppgifter om förvaltarskap föras in i register av mera speciell karaktär, t. ex. inskrivningsmyndigheternas register. Ett flertal remissinstanser förespråkar en central registrering av förvaltarförordnanden. Några delar dock utredningens uppfattning i frågan.

Det kan ifrågasättas om tredje mans behov av en central registrering är så stort. Integritetshänsyn talar också starkt emot att en central registrering införs. En central registrering skulle vidare innebära ett avsevärt arbete för berörda myndigheter, bl. a. med hänsyn till att förvaltarförordnandena inte sällan torde bli detaljerade och dessutom kan komma att ändras vid upprepade tillfällen. Jag anser därför i likhet med utredningen att något centralt register inte bör införas. Det kan däremot övervägas att låta uppgifter om förvaltarskap föras in i register av mera speciell karaktär, t. ex. inskrivningsmyndigheternas register. Det ankommer på regeringen att utfärda föreskrifter om det.

Det sagda innebär inte att tredje man kommer att sakna möjlighet att få veta huruvida motpartens egendom står under förvaltning. Tredje man kan få visshet genom att höra sig för hos överförmyndaren eller tingsrätten. För att tredje man inte skall behöva vända sig till flera tingsrätter bör det, på samma sätt som jag har förordat beträffande sådana godmanskap som avses i nuvarande 18 kap. 3 § föräldrabalken, införas föreskrifter som medför att ett förvaltarskap i princip är inskrivet vid den tingsrätt inom vars område huvudmannen bor.

2.5 Processuella frågor m. m.

2.5.1 Handläggningsformen

Mitt förslag: Frågor om godmanskap och förvaltarskap skall handläggas som domstolsärenden. I ärenden om anordnande eller upphörande av förvaltarskap skall nämnd delta i tingsrättens avgöranden. Detsamma gäller i andra ärenden som rör förvaltarskap eller godmanskap, om de är tvistiga. I övrigt är tingsrätten domför med en ensamdomare.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 185).

Remissinstanserna: En remissinstans anser att frågor om anordnande eller upphörande av förvaltarskap skall handläggas som mål och att tingsrätten i icke tvistiga mål av detta slag skall vara domför med ensamdomare. En annan remissinstans vill att nämnd skall delta i ärenden om omprövning av förvaltarskapets omfattning även när de inte är tvistiga. I övrigt har utredningens förslag i denna del tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Skälen för mitt förslag: Enligt gällande bestämmelser handläggs frågor om omyndigförklaring eller hävande av omyndigförklaring som mål, medan andra frågor om förmynderskap och godmanskap handläggs som ärenden.

Jag ser det som en fördel om samma handläggningsform tillämpas när det gäller frågor om förvaltarskap och frågor om godmanskap. Om det t. ex. vid prövningen av en ansökan om förordnande av förvaltare visar sig tillräckligt att en god man utses, kan rätten då inom ramen för det inledda förfarandet meddela ett godmansförordnande.

Om samma handläggningsform skall användas, framstår det som mest naturligt att tillämpa ärendelagens handläggningsregler. Frågor om förvaltarskap och godmanskap bör alltså handläggas som domstolsärenden.

Frågor om anordnande och upphörande av förvaltarskap är så pass ingripande för den enskilde att nämnd alltid bör delta i avgörandet. Enligt gällande bestämmelser skall nämnd ingå i rätten även i andra fall, om ärendet är tvistigt. Den ordningen bör bestå. I övrigt bör rätten vara domför med en lagfaren domare.

2.5.2 Initiativrätten i ärenden om godmanskap och förvaltarskap

Mitt förslag: I ärenden om anordnande, omprövning eller upphörande av godmanskap eller förvaltarskap får ansökan göras av överförmyndaren, förmyndare, den enskilde, om han fyllt sexton år, samt den enskildes make och närmaste släktingar. Detsamma gäller i ärenden om entledigande av god man eller förvaltare. Frågor om upphörande och omprövning samt om entledigande får också väckas av den gode mannen eller förvaltaren. En god man som förordnas när hjälpbehovet beror på sjukdom o. d. får ansöka om förordnande av förvaltare. Domstolen får också självmant ta upp alla dessa frågor.

Förmynderskapsutredningens förslag: Saknar motsvarighet till bestämmelserna rörande generell möjlighet för rätten att självmant ta upp frågor om anordnande av godmanskap och förvaltarskap samt rörande god mans och förvaltares rätt att begära omprövning av uppdragets omfattning. Överensstämmer i övrigt i allt väsentligt med mitt förslag (se betänkandet s. 179 och 185).

Remissinstanserna: Ett par remissinstanser anser att frågor om anordnande av godmanskap och förvaltarskap skall kunna tas upp självmant av rätten. Från ett håll ifrågasätts om närmaste släktingar skall få ansöka om förvaltarförordnande.

Skälen för mitt förslag: När det gäller kretsen av ansökningsberättigade kan de nuvarande bestämmelserna om omyndigförklaring utgöra en lämplig utgångspunkt. Enligt dessa är den som ansökningen avser, make, närmaste släktingar, överförmyndaren och förmyndare behöriga att göra ansökan om omyndigförklaring (se 10 kap. 10 § föräldrabalken). Hävande av omyndigförklaring kan begäras av den omyndige, hans förmyndare och överförmyndaren. Dessa personer bör i fortsättningen ha rätt att ansöka om god man eller förvaltare eller att begära att uppdraget omprövas eller upphör.

En god man eller förvaltare har i regel goda möjligheter att fortlöpande bilda sig en uppfattning om huvudmannens hjälpbehov. Det är därför lämpligt att även gode män och förvaltare ges möjlighet att hos rätten ansöka om omprövning av uppdragets omfattning.

Det kan förekomma situationer då ett behov av god man eller förvaltare blir känt för rätten utan att någon ansökan därom har gjorts. En sådan

situation är att det i en pågående rättegång visar sig att förvaltare behöver förordnas för någondera parten. Rätten bör därför ha möjlighet att själv ta initiativ i frågor av detta slag. Även när det gäller omprövning och upphörande av godmanskap eller förvaltarskap bör rätten ha motsvarande möjlighet, liksom i frågor om entledigande av god man eller förvaltare.

2.5.3 Utredningen i ärenden om förordnande av god man eller förvaltare

Mitt förslag: Den enskilde skall beredas tillfälle att yttra sig, om det kan ske. I ärenden om förordnande av god man i fall då hjälpbehovet beror på sjukdom e. d. och i ärenden om förordnande av förvaltare skall också make, närmaste släktingar, överförmyndaren, vårdinrättning, omsorgsnämnd och socialnämnd yttra sig, om det inte är obehövligt. I ett sådant ärende gäller som huvudregel att den enskilde skall höras muntligt. Rätten får inte förordna förvaltare utan läkarintyg eller motsvarande utredning om den enskildes hälsotillstånd. Detsamma gäller förordnande av god man när hjälpbehovet beror på sjukdom e. d., om förordnandet sker utan att den som behöver hjälp har lämnat sitt samtycke.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med mitt förslag (se betänkandet s. 178 och 184–185).

Remissinstanserna: Flera remissinstanser ställer sig positiva till att en noggrann utredning görs och till en huvudregel som innebär att den enskilde skall höras muntligt. Från enstaka håll ges uttryck för andra uppfattningar. När det gäller utredningen om den enskildes hälsotillstånd vill flera remissinstanser ha mera preciserade krav på läkarintyg eller psykologutlåtande.

Skälen för mitt förslag: Det är viktigt att behovet av god man eller förvaltare blir ordentligt klarlagt innan förordnande därom meddelas. En grundregel bör vara att den enskilde bereds tillfälle att yttra sig, om det kan ske. Har den enskilde själv gjort ansökan, bör han få tillfälle att yttra sig över det material som har tillförts av andra. Om exempelvis överförmyndaren har lämnat förslag på vem som skall utses till förvaltare, bör sålunda den enskilde yttra sig över förslaget.

I ärenden om förordnande av god man när hjälpbehovet beror på sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd o. d. liksom i ärenden om förordnande av förvaltare måste det vara ordentligt klarlagt att ett hjälpbehov föreligger och att detta inte kan tillgodoses på något mindre ingripande sätt, t. ex. genom en anhörig. Rätten bör därför, om det inte är obehövligt, inhämta yttrande från den enskildes make och närmaste släktingar samt från överförmyndaren, vårdinrättning där den enskilde vistas och omsorgs- eller socialnämnd som har haft kontakt med honom.

För att rätten skall få en riktig bild av den enskildes hälsotillstånd och hans hjälpbehov kan det också många gånger vara av värde att han hörs muntligt. De regler som gäller i dag vid ansökningar om omyndigförklaring

kan härvid tjäna som förebild. Principen bör alltså vara att den enskilde skall höras muntligt, om det kan ske utan skada för honom. Han behöver dock inte höras muntligt om det är uppenbart att han inte förstår vad saken gäller. Muntligt hörande bör också kunna underlåtas, om den enskilde själv har ansökt om eller medgett förordnandet eller om det finns andra särskilda skäl. Med hänsyn till att ett godmansförordnande som beror på sjukdom e. d. förutsätter antingen att den enskilde har samtyckt till förordnandet eller att hans sinnestillstånd utgör hinder mot inhämtande av hans mening, torde bestämmelsen om muntligt hörande ha betydelse framför allt i ärenden om anordnande av förvaltarskap. Det kan dock förekomma situationer då det finns skäl att höra t. ex. en person som själv har ansökt om godmansförordnande.

Normalt bör rätten begära ett läkarintyg om den enskildes hälsotillstånd i ett ärende om anordnande av förvaltarskap. Detsamma gäller vid anordnande av godmanskap som beror på sjukdom e. d. i fall där den enskildes sinnestillstånd är sådant att hans samtycke inte kan inhämtas. Till skillnad från vad som gäller i dag i mål om omyndigförklaring bör det inte vara nödvändigt med specialistkompetens hos den undersökande läkaren. Läkarintyg bör också kunna ersättas av yttrande från vårdinrättning eller av annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd.

2.5.4 Interimistiska förordnanden

Mitt förslag: Rätten skall kunna meddela interimistiska förordnanden i frågor om förordnande av god man eller förvaltare, omprövning av godmanskaps eller förvaltarskaps omfattning och entledigande av en försumlig god man eller förvaltare.

Förmynderskapsutredningens förslag: Överensstämmer i stort med mitt förslag. Utredningen föreslår dock inte någon möjlighet till interimistiska förordnanden i omprövningsfallen. Enligt utredningens förslag skall i stället förvaltaren kunna omhänderta visst slags egendom i avvaktan på att domstolen avgör om denna omfattas av uppdraget (se betänkandet s. 179, 181–182 och 185).

Skälen för mitt förslag: Om det krävs omedelbar vård av den enskildes angelägenheter eller ett dröjsmål annars skulle medföra uppenbar skada för den enskilde, bör rätten kunna meddela interimistiskt förordnande om förvaltarskap eller godmanskap. För att förhindra att någon vid uppnådd myndighetsålder skulle sakna erforderligt skydd bör ett sådant förordnande även kunna meddelas beträffande en underårig, att gälla fr. o. m. hans 18-årsdag.

Förmynderskapsutredningen har inte föreslagit någon bestämmelse om interimistiskt förordnande i omprövningsfallen. När det gäller förvaltarskap har utredningen i stället föreslagit att förvaltaren skall kunna omhänderta sådan egendom, som huvudmannen normalt råder över själv, i avvaktan på att rätten avgör om egendomen skall omfattas av uppdraget. Det

gäller t. ex. arbetsinkomst och gåva som har getts med villkor att egendomen inte skall omfattas av förvaltarens rådighet. Tanken bakom den föreslagna regeln är att man skulle kunna hindra t. ex. att egendomen används på ett sätt som skadar huvudmannen. Som förebild för utredningens förslag i den delen har tjänat bestämmelserna i 9 kap. 3 och 4 §§ samt 10 kap. 5 och 6 §§ föräldrabalken om förmyndares möjlighet att omhänderta den omyndiges egendom.

Det nya institutet förvaltarskap bygger på grundtanken att förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i det särskilda fallet. Mot den bakgrunden framstår det som naturligt att förvaltaren inte får vidta åtgärder med egendom, som faller utanför det ursprungliga förordnandet, förrän rätten har utvidgat uppdraget till att omfatta även sådan egendom. Men behovet av ett snabbt ingripande i vissa fall kvarstår med en sådan lösning. Rätten bör därför ges möjlighet att förordna interimistiskt i frågan. Den möjligheten bör inte bara stå till buds när det gäller arbetsinkomst och annan egendom av sådant slag som nyss har berörts utan kunna användas även i andra fall av omprövning av ett förvaltaruppdrags omfattning. Behov av interimistiskt förordnande kan också uppkomma vid motsvarande omprövning av godmanskap.

2.6 Följdändringar i annan lagstiftning

I och med att institutet omyndigförklaring försvinner, kommer begreppet omyndig i fortsättningen att vara liktydigt med underårig. Det kan diskuteras om terminologin inte borde förenklas, så att benämningen underårig genomgående används i stället för omyndig. Detta skulle kräva åtskilliga språkliga justeringar i ett stort antal författningar. Något egentligt behov av en sådan terminologiändring synes inte föreligga. Jag vill därför inte förorda en sådan ändring.

I ett flertal författningar finns bestämmelser om behörighet för en tjänst eller ett uppdrag. Ett vanligt behörighetsvillkor är att den som skall utses inte får vara omyndig. Det gäller t. ex. domare, advokater, styrelseledamöter i aktiebolag och utgivare för periodisk skrift. Om omyndigförklaringsinstitutet avskaffas, kommer endast underåriga att omfattas av sådana bestämmelser. Frågan är då om man bör lägga till regler om att även de som är allvarligt sjuka e. d. skall vara utestängda. Den uppfattningen har framförts av några remissinstanser. Enligt min mening behövs dock inga sådana regler. Redan i dag finns en mångfald ansvarsfulla befattningar utan behörighetskrav av detta slag. Om någon på grund av sjukdom e. d. kan anses mindre lämplig att inneha en tjänst eller ett uppdrag, kan hänsyn i regel tas till detta med stöd av gällande bestämmelser om en allmän lämplighetsprövning. Det kan också erinras om att ett förordnande av god man enligt nuvarande 18 kap. 3 § föräldrabalken inte automatiskt medför att den som får god man blir obehörig.

I de bestämmelser som innehåller behörighetskrav bör således begreppet omyndig – med betydelsen underårig – stå kvar utan någon komplettering.

Flera författningar innehåller särbestämmelser beträffande omyndiga

som en följd av att dessa saknar rättshandlingsförmåga. Hit hör bestämmelserna i 18 kap. 3 § jordabalken om att godtrosförvärv inte kan grundas på en handling som har utfärdats av en omyndig och i 4 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975: 1385) om att emissionsbevis m. m. inte med befriande verkan kan skickas till en omyndig aktieägare. Skyddsregler av detta slag bör gälla även personer som har förvaltare, förutsatt att angelägenheten i fråga faller inom ramen för förvaltaruppdraget.

I några angelägenheter av övervägande personlig natur krävs enligt gällande bestämmelser att en omyndigförklarad person har samtycke av förmyndaren. Det gäller t. ex. giftermål och adoption. Frågan är om motsvarande krav på samtycke bör uppställas när det gäller personer som har förvaltare eller om någon annan typ av begränsning bör införas i deras fall. Under remissbehandlingen har olika uppfattningar kommit till uttryck i frågan. Det finns enligt min mening inte skäl att i angelägenheter av detta slag utsätta en person för särbehandling enbart på den grunden att förvaltare har förordnats för honom. Något krav på samtycke av förvaltaren i dessa fall bör alltså inte uppställas. Jag kommer i specialmotiveringen att beröra vilken betydelse t. ex. den enskildes sinnestillstånd kan ha i de fall som nu avses.

Det finns i flera författningar bestämmelser som avser såväl förmyndare som gode män. Dessa bestämmelser bör i fortsättningen gälla även förvaltare. Vidare bör vissa bestämmelser, som i dag avser endast förmyndare, göras tillämpliga på både förvaltare och gode män. En förutsättning är naturligtvis att angelägenheten omfattas av uppdraget. Det handlar framför allt om regler angående anmälningsskyldighet o. d.

Den föreslagna reformen nödvändiggör ändringar i de internationellt privaträttsliga författningar som innehåller regler om omyndiga. Ett förslag i den delen utarbetas för närvarande av förmynderskapsutredningen. I utredningens fortsatta uppdrag ingår också att se över föräldrabalkens bestämmelser rörande förmyndares och god mans förvaltning m. m. Jag avser att senare återkomma med förslag i dessa delar.

2.7 Ikraftträdande m. m.

Det är angeläget att reformen kan genomföras så snart som möjligt, så att bl. a. det nuvarande rösträttshindret försvinner. Eftersom det i den delen krävs en grundlagsändring, måste det emellertid först fattas två riksdagsbeslut med mellanliggande val. Det torde också vara nödvändigt med visst förberedelsearbete hos berörda myndigheter, främst domstolar och överförmyndare, innan de nya reglerna kan träda i kraft. Med hänsyn till det sagda framstår den 1 januari 1989 som en lämplig ikraftträdandedag.

Det kan förutsättas att många av dem som i dag är omyndigförklarade även i fortsättningen behöver hjälp genom bl. a. förvaltare. Att utreda hjälpbehovet hos alla berörda tar självfallet en viss tid. Det kan därför ifrågasättas att låta gällande omyndigförklaringar bestå under en period efter ikraftträdandet av de nya bestämmelserna, till dess hjälpbehovet i varje särskilt fall har blivit utrett.

Liksom förmynderskapsutredningen anser jag dock att det är en bättre

ordning att låta omyndigförklaringsinstitutet upphöra helt och hållet, så snart de nya bestämmelserna träder i kraft. För att de som i dag är omyndigförklarade inte skall stå utan skydd under en övergångsperiod kan det lämpligen föreskrivas att de tills vidare skall anses ha förvaltare med uppdrag att bevaka deras rätt, förvalta deras egendom och sörja för deras person. De tidigare förmyndarna bör då tills vidare, utan särskilt förordnande, tjänstgöra som förvaltare.

Överförmyndarna bör emellertid vara skyldiga att så snart som möjligt gå igenom alla sina förmynderskapsärenden och ta ställning till vilka åtgärder som behöver vidtas. I många fall torde det bli aktuellt att ansöka hos domstolen om ett mera permanent förvaltarförordnande, eventuellt begränsat till viss egendom e. d. Det är också tänkbart att ett godmansförordnande är tillräckligt.

För att inte de nyss berörda provisoriska förvaltarskapen skall bestå under alltför lång tid bör det, som utredningen har förordat, föreskrivas att de upphör senast vid en viss tidpunkt. Enligt utredningens förslag skall denna övergångstid utgöra ett år. Flera remissinstanser anser dock att denna tid är alltför kort. Enligt min mening bör en övergångsperiod på två år vara tillräcklig. Överförmyndarna bör alltså ha den tiden på sig att ansöka om ett mera permanent förvaltar- eller godmansförordnande.

Vad beträffar tidigare meddelade godmansförordnanden ger den nya lagstiftningen inte anledning till en systematisk genomgång av alla ärenden på samma sätt som när det gäller förmynderskapsärendena. För tillämpningen av de nya reglerna om godmansförordnande torde därför inte krävas någon övergångsperiod.

2.8 Kostnader och resursbehov

Det är svårt att göra en säker bedömning när det gäller kostnadseffekterna av reformen. Som flera remissinstanser har framhållit kan de föreslagna utredningskraven i godmans- och förvaltarärendena komma att medföra ett visst merarbete i förhållande till nuläget hos berörda myndigheter. Detta uppvägs dock av de besparingar som blir följden av att omyndigförklaringsinstitutet upphävs.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i föräldrabalken,
2. lag om ändring i regeringsformen,[1]
3. lag om ändring i vallagen (1972: 620),
4. lag om ändring i kommunallagen (1977: 179),
5. lag om ändring i lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter,
6. lag om ändring i tryckfrihetsförordningen,[1]

[1] Ändringsförslagen beträffande regeringsformen och tryckhetsförordningen ingår i prop. 1987/88: 32.

7. lag om ändring i äktenskapsbalken,
8. lag om ändring i ärvdabalken,
9. lag om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden,
10. lag om ändring i jordabalken,
11. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
12. lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
13. lag om ändring i rättegångsbalken,
14. lag om ändring i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden,
15. lag om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar,
16. lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt,
17. lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,
18. lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev,
19. lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer,
20. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
21. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg,
22. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
23. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
24. lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
25. lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620),
26. lag om ändring i lagen (1944:133) om kastrering,
27. lag om ändring i lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall,
28. lag om ändring i transplantationslagen (1975:190),
29. lag om ändring i lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.,
30. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
31. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
32. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
33. lag om ändring i aktiefondslagen (1974:931),
34. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
35. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
36. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
37. lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
38. lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker,
39. lag om ändring i lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4* .

Samråd har skett med chefen för socialdepartementet beträffande lagförslag 20, 21, 23–28, 38 och 39, med statsrådet Lindqvist beträffande lagförslag 29, med chefen för finansdepartementet beträffande lagförslag 35 och 36, med statsrådet Johansson beträffande lagförslag 30, 31, 33 och 34, med chefen för utbildningsdepartementet beträffande lagförslag 22 samt med chefen för civildepartementet beträffande lagförslag 4, 5 och 37.

4 Specialmotivering

Här redovisas mina kommentarer till de enskilda lagförslagen.

4.1 Föräldrabalken

I det följande används förkortningen FB för föräldrabalken.

Genom att institutet omyndigförklaring avskaffas upphör de nuvarande bestämmelserna i 10 kap. FB. Detta kapitel föreslås i stället innehålla bestämmelser om förmyndare för underåriga, motsvarande dem som nu finns i 11 kap. I ett nytt 11 kap. återfinns reglerna om god man och förvaltare. Reglerna om god man har med vissa ändringar överförts till 11 kap. från 18 kap., vilket därigenom kan upphöra att gälla.

I 12–17 samt 19 och 20 kap. har gjorts ändringar som har föranletts av bl. a. det nya institutet förvaltarskap, omyndigförklaringarnas avskaffande och den ändrade regleringen av institutet godmanskap.

3 kap. Vissa bestämmelser om rättegången i mål om faderskap

3 kap. 4 §

Är part i mål som avses i 1 eller 2 § underårig, får förmyndaren eller god man, om sådan enligt *11* kap. skall förordnas, föra talan för honom.

Modern skall höras i målet, om det kan ske.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag)

Paragrafen har justerats med hänsyn till att reglerna om god man har flyttats till 11 kap.

4 kap. Om adoption

4 kap. 5 a §

Den som inte har fyllt arton år får ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Moderns samtycke skall ha lämnats sedan hon har återhämtat sig tillräckligt efter nedkomsten. Vid adoption av någon annans adoptivbarn skall i stället samtycke inhämtas från barnets adoptivföräldrar eller, om en adoptivförälder är gift med någon av barnets föräldrar, från båda dessa makar.

Samtycke enligt första stycket behövs ej av den som är sinnessjuk, sinnesslö, utan del i vårdnaden eller på okänd ort. Är detta fallet beträffande var och en av dem som enligt första stycket skall samtycka till adoptionen, skall i stället samtycke inhämtas från barnets förmyndare.

(Jfr 4 kap. 5 a § i utredningens lagförslag 1)

Bestämmelserna i 4 kap. 2 § och 5 a § tredje stycket, där det föreskrivs att förmyndare skall lämna sitt samtycke när en omyndigförklarad person vill adoptera resp. avses bli adopterad, föreslås upphävda. Något motsvarande krav på samtycke kommer i fortsättningen inte att gälla beträffande dem som har fyllt 18 år. Enligt 4 kap. 6 § har emellertid rätten att göra en allmän prövning av en tilltänkt adoptions lämplighet.

I och med att institutet omyndigförklaring avskaffas, handlar detta kapitel bara om förmyndare för underårig.

1 §

Den som är underårig får inte vara förmyndare.

(Jfr 10 kap. 5 § andra stycket i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 4 § första stycket.

2 §

För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna *är dessa* förmyndare. Dör en av föräldrarna eller *är* någon av dem *underårig* eller blir någon av dem entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.

(Jfr 10 kap. 1 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 1 § med bl. a. en ändring som föranletts av att innehållet i 11 kap. 4 § första stycket delvis har utgått.

En underårig förälder får enligt 1 § i dess nya lydelse inte vara förmyndare. Är en sådan förälder ensam vårdnadshavare, skall rätten förordna förmyndare enligt 4 §.

3 §

Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltjämt vara barnets förmyndare.

(Jfr 10 kap. 2 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 11 kap. 2 §.

4 §[1]

Har en underårig inte någon förmyndare enligt 1–3 §§, skall rätten förordna förmyndare *för den underårige.*

(Jfr 10 kap. 3 § i utredningens förslag 1)

Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 3 § andra stycket om att förmyndare skall förordnas för omyndigförklarade har tagits bort.

5 §

Har förmyndare förordnats enligt *4 §* på grund av att *fadern* eller *modern* är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

(Jfr 10 kap. 4 § i utredningens förslag 1)

Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 4 § första stycket om att den som är

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

omyndig inte får vara förmyndare har utgått. I sin nya lydelse motsvarar 10 kap. 5 § nuvarande andra stycket av 11 kap. 4 §. Att den som är underårig inte får vara förmyndare framgår av 1 §.

6 §

Till förmyndare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

För underåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, *om inte* särskilda skäl *talar emot det.*

(Jfr 10 kap. 5 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 5 §.

7 §[1]

Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för *en* underårig och *har* föräldrarna eller en av dem *gett* tillkänna vem de *önskar* till förmyndare, *skall denne förordnas, om* han *eller hon inte är* olämplig.

(Jfr 10 kap. 6 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 6 §.

8 §[2]

När omständigheterna *påkallar det, kan* flera förmyndare förordnas *för samma person.*

Kan den eller de som på grund av lag *skall* vara förmyndare *inte* lämpligen *ha hand om* förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.

(Jfr 10 kap. 7 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 7 §.

9 §

En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.

Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.

(Jfr 10 kap. 8 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 8 §.

10 §[3]

En förmyndare skall entledigas från sitt uppdrag, om förmyndaren vid utövandet av uppdraget gör sig skyldig till missbruk eller försummelse, *om förmyndaren* kommer på ekonomiskt obestånd och på grund *därav är*

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[3] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

olämplig *att vara* förmyndare eller *om förmyndaren* av *någon* annan orsak *inte* längre *är* lämplig att *inneha sitt uppdrag*.

(Jfr 10 kap. 9 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 9 §.

11 §

Dör förmyndaren och *finns det inte* någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den *tingsrätt* hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.

(Jfr 10 kap. 10 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 10 §.

12 §

Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och *tingsrätten*.

(Jfr 10 kap. 11 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 11 §.

13 §

Fråga om förordnande av förmyndare *tas upp* av den *tingsrätt* där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet *inte har* ägt rum, av den *tingsrätt* där inskrivning skall ske.

Fråga om entledigande av förmyndare *tas upp* av den *tingsrätt* där förmynderskapet är eller skall *vara inskrivet*.

(Jfr 10 kap. 12 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 12 §. Till skillnad från den paragrafen innehåller första stycket inte längre orden "för underårig".

Andra stycket i nuvarande 11 kap. 12 §, som handlar om förordnande av förmyndare för omyndigförklarad, har utgått, vilket har medfört att det nuvarande tredje stycket i 11 kap. 12 § har förts över till andra stycket i förevarande paragraf.

14 §

I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.

(Jfr 10 kap. 13 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 13 §.

15 [1]§

Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från *ett sådant uppdrag* utan att ha fått tillfälle att yttra sig.

(Jfr 10 kap. 14 § i utredningens förslag 1)

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 11 kap. 14 §, frånsett några språkliga justeringar.

16 §[1]

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om den omyndiges angelägenheter *kräver omedelbar vård*, förordna förmyndare för tiden *till* dess ärendet *slutligt avgörs*.

(Jfr 10 kap. 15 § i utredningens förslag 1)

Jämfört med motsvarande paragraf i gällande rätt, 11 kap. 15 §, har den sakliga ändringen gjorts att andra stycket, som handlar om interimistiska förordnanden av förmyndare för omyndigförklarade, har utgått.

17 §

Uppkommer fråga om *att enligt 10 § entlediga en förmyndare* och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den *underårige, besluta att förmyndaren skall skiljas från sitt uppdrag* för tiden *till* dess ärendet *avgörs*.

Innan *rätten meddelar* beslut *enligt första stycket*, skall förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig, *om det inte är fara i dröjsmål*.

(Jfr 10 kap. 16 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 16 §. Uttrycket "om det kan ske utan märklig tidsutdräkt" i andra stycket i den paragrafen har dock ändrats till "om det inte är fara i dröjsmål" (jfr nya lydelsen av 11 kap. 24 §).

18 §

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den *underårige* själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden får entledigas även på ansökan av socialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör *en underårig* som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Rättens beslut i ärende som avses i första stycket får *överklagas*, förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

(Jfr 10 kap. 17 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 11 kap. 17 §.

11 kap. Om god man och förvaltare

Kapitlet innehåller de nya bestämmelserna om god man och förvaltare. I 1–6 §§ finns de särskilda bestämmelserna om god man, medan 7–11 §§

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

reglerar förvaltarinstitutet. I 12–28 §§ återfinns gemensamma bestämmelser.

Om god man

1 §

Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir förmyndaren enligt 10 kap. 17 § skild från utövningen av det, skall rätten förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter.

(Jfr 11 kap. 1 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar, med vissa språkliga och redaktionella ändringar, nuvarande 18 kap. 1 §. Paragrafen handlar i fortsättningen endast om god man för underårig i fall då förmyndaren blir sjuk e. d. Någon motsvarande möjlighet att utse god man när t. ex. en förvaltare blir sjuk har inte ansetts behövlig.

Ett förordnande enligt denna paragraf avser alla förmyndarens uppgifter beträffande den underåriges förmögenhet och person. Förordnandet skall alltså inte begränsas till vissa på förhand bestämda angelägenheter. Är ett hinder för förmyndaren sådant att det bara gäller någon viss angelägenhet, bör förmyndaren kunna använda ombud.

Om en förmyndare enligt 10 kap. 17 § skiljs från sitt uppdrag, har rätten möjlighet att, i stället för att utse en god man enligt förevarande paragraf, förordna en ny förmyndare genom interimistiskt beslut enligt 10 kap. 16 §.

2 §[1]

Har en förmyndare eller förmyndarens make och den underårige del i oskiftat dödsbo, skall rätten förordna god man att vårda den underåriges rätt i boet vid boutredningen liksom vid bodelning och skifte eller ingående av avtal om sammanlevnad i oskiftat bo.

God man skall även förordnas för en underårig eller någon annan på vars vägnar det skall företas en rättshandling vid vilken ställföreträdaren enligt 13 kap. 2 § ej kan företräda den underårige eller huvudmannen. Detsamma gäller, om det uppstår fråga om rättegång mellan å ena sidan den underårige eller huvudmannen och å andra sidan ställföreträdaren eller dennes make eller någon som ställföreträdaren företräder.

Om det i annat fall än som avses i första eller andra stycket förekommer en angelägenhet där ställföreträdaren eller ställföreträdarens make kan ha ett intresse som strider mot den underåriges eller huvudmannens, skall rätten förordna god man för den underårige eller huvudmannen, om ställföreträdaren begär det eller det annars är lämpligt.

(Jfr 11 kap. 2 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 18 kap. 2 §. Den har emellertid vidgats på så sätt att god man kan utses inte bara när en omyndig, dvs. en underårig, och hans förmyndare m. fl. har motstridiga intressen utan också när motsvarande förhållanden inträffar inom ramen för ett godmanskap eller förvaltarskap (jfr 13 kap. 2 §).

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

3 §[1]

Rätten skall förordna god man

1. om det vid ett dödsfall finns en till namnet känd arvinge som vistas på okänd eller avlägsen ort och därför inte kan bevaka sin rätt i boet och förvalta sin lott i det,

2. om det vid ett dödsfall inte kan utredas, huruvida den döde har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före allmänna arvsfonden eller före eller tillsammans med någon annan känd arvinge, eller också kunskap saknas om såväl namnet som vistelseorten beträffande en i övrigt känd arvinge, och det på grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans eller hennes lott i boet förvaltas,

3. om en testamentstagare vistas på okänd eller avlägsen ort eller är okänd och hans eller hennes rätt därför behöver bevakas enligt vad som föreskrivs om arvinge,

4. om det i övrigt krävs att en bortavarandes rätt bevakas eller en bortavarandes egendom förvaltas,

5. om det enligt förordnande i testamente eller annan rättshandling beror av en framtida händelse, vem egendom skall tillfalla, eller egendom först framdeles skall tillträdas med äganderätt, och det krävs att den blivande ägarens rätt bevakas eller att egendomen förvaltas för den blivande ägarens räkning, eller

6. om egendom, enligt vad som särskilt föreskrivs, skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i detta kapitel.

Förordnande enligt första stycket sker efter anmälan eller när behovet blir känt på annat sätt. Krävs en god man för den som har rätt i ett dödsbo, skall det anmälas hos tingsrätten av den som har boet i sin vård.

Rättshandlingar som en god man har företagit med stöd av ett förordnande enligt denna paragraf gäller, även om den egendom som förordnandet avsåg tillfaller någon som den gode mannen inte var förordnad att företräda.

(Jfr 11 kap. 3 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som handlar om utseende av god man för bl. a. bortavarande, motsvarar, med en del språkliga och redaktionella ändringar, nuvarande 18 kap. 4 §.

4 §[2]

Om någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, förordna god man för honom eller henne. Förordnande får inte meddelas utan samtycke av den för vilken god man skall utses, om inte den enskildes hälsotillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

(Jfr 11 kap. 4 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar, med vissa ändringar, nuvarande 18 kap. 3 §. I paragrafen anges således förutsättningarna för förordnande av god man i

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

andra fall än som anges i 1–3 §§. I fråga om det närmare innehållet hänvisas till den allmänna motiveringen, avsnitt 2.3.2 och 2.3.3.

På samma sätt som uttryckligen har föreskrivits beträffande förvaltarskap i 7 § kan ett godmansförordnande vara begränsat till att avse viss egendom eller angelägenhet e.d. Detta överensstämmer med vad som gäller i dag.

I andra meningen i paragrafen anges att förordnande inte får meddelas utan samtycke från den för vilken god man skall utses, om inte vederbörandes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas. Av 11 kap. 17 § första stycket framgår att rätten inte får underlåta att inhämta den enskildes mening, om det inte föreligger läkarintyg eller annan likvärdig utredning om tillståndet. Möjligheten i nuvarande 18 kap. 3 § att efterge kravet på samtycke vid särskilda skäl av annat slag har inte behållits. Skälen för detta har utvecklats i den allmänna motiveringen, avsnitt 2.3.2.

5 §[1]

Om en god man, som har företagit en rättshandling för huvudmannen, har handlat utanför sitt förordnande, är rättshandlingen inte bindande för huvudmannen. En rättshandling är inte heller bindande för huvudmannen, om en god man har företagit den inom ramen för förordnandet men utan samtycke av huvudmannen, såvida inte huvudmannens sinnestillstånd har hindrat att hans eller hennes mening inhämtas eller huvudmannens mening av annan orsak inte har kunnat inhämtas.

Har den gode mannen inom ramen för förordnandet ingått en rättshandling som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen, skall huvudmannens samtycke anses föreligga, om han eller hon inte före rättshandlingen har gett uttryck för annat till den mot vilken rättshandlingen riktade sig.

(Jfr 11 kap. 5 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande rätt, handlar om den gode mannens behörighet att med bindande verkan för huvudmannen ingå rättshandlingar för dennes räkning. Hithörande frågor har diskuterats i avsnittet 2.3.4 i den allmänna motiveringen.

Första stycket

Ramen för den gode mannens behörighet bestäms genom rättens förordnande enligt 1–4 §§, eventuellt ändrat efter omprövning med stöd av 23 §.

För bedömningen av om rättshandlingen är bindande saknar tredje mans goda tro betydelse. God tro hos tredje man är dock en förutsättning för att han enligt 6 § skall ha rätt till skadestånd av den gode mannen.

Hinder mot att inhämta huvudmannens mening på grund av hans hälsotillstånd bör anses föreligga inte bara när han helt saknar förmåga att uttrycka en vilja utan också när hans tillstånd är sådant som avses i lagen (1924:323) om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet. Andra omständigheter som kan utgöra hinder är att hu-

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

vudmannen är underårig eller bortavarande. Här avses främst de fall då en god man har förordnats enligt 1–3 §§.

Liksom fallet är med förmyndares samtycke till underårigas handlande kan huvudmannens samtycke lämnas i efterhand eller vara underförstått. Huvudmannen kan också ge den gode mannen ett generellt samtycke till rättshandlingar inom ramen för uppdraget.

Bestämmelserna i förevarande stycke ger uttryck för principen att den som har fått god man har kvar sin rättshandlingsförmåga och att den gode mannen närmast skall ses som ett biträde åt huvudmannen. Bestämmelserna är emellertid också ägnade att minska risken för att den gode mannen och huvudmannen företar kolliderande rättshandlingar. Helt kan dock denna risk inte elimineras. Om en god man ingår en rättshandling för huvudmannens räkning gentemot exempelvis en bank efter att ha fått huvudmannens samtycke men huvudmannen därefter vill handla på ett annat sätt, kan banken inte vägra att gå huvudmannen till mötes med hänvisning till den tidigare rättshandlingen eller godmansförordnandet, såvida inte omständigheterna är sådana att t.ex. lagen (1924:323) om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet är tillämplig. Huvudmannen har med andra ord samma rätt att upphäva eller modifiera verkningarna av den gode mannens rättshandling som om huvudmannen själv hade företagit denna. Det är härvid utan betydelse om huvudmannen handlar själv eller genom någon befullmäktigad person.

På motsvarande sätt blir gåvohandlingar som huvudmannen företar i princip giltiga, även om de strider mot vad den gode mannen anser lämpligt. De begränsningar som enligt 15 kap. FB gäller för den gode mannens förvaltning, bl.a. skyldigheten att i vissa fall inhämta överförmyndarens samtycke, kan inte åberopas gentemot huvudmannen.

Om den gode mannen och huvudmannen t.ex. säljer samma lösa egendom till två olika personer, kan det liksom för närvarande bli fråga om att tillämpa reglerna om tvesalu. Det innebär att god tro hos tredje man jämte besittningsövergång blir avgörande för vilket köp som skall anses gälla. Om den gode mannen har handlat utan samtycke från huvudmannen trots att detta har kunnat inhämtas, har emellertid huvudmannens rättshandling företräde, om den inte kan anses ogiltig av någon annan anledning. Tredje mans goda tro eller besittningsövergången blir i det fallet utan betydelse.

När den gode mannen tar kontakt med en tredje man för att ingå en rättshandling för huvudmannens räkning, torde han normalt få förete ett bevis om sitt förordnande. För att tredje man skall kunna vara säker på att rättshandlingen blir bindande gentemot huvudmannen, måste den gode mannen i princip också visa att han har fått huvudmannens samtycke eller att huvudmannens mening inte har kunnat inhämtas. Tredje man kan naturligtvis också själv ta kontakt med huvudmannen för att få reda på dennes mening. Är det fråga om mera betydelsefulla transaktioner får den angivna ordningen anses naturlig. Vid oenighet mellan tredje man och huvudmannen huruvida den gode mannen har haft huvudmannens samtycke till en rättshandling, får tredje man anses ha bevisbördan för att så är fallet.

Kravet på huvudmannens samtycke till rättshandlingar företagna av den

gode mannen föranleder behov av mera omfattande utredning i vissa typer av myndighetsärenden. Det gäller t. ex. inskrivningsmyndighets prövning av ansökan om lagfart. Har en god man undertecknat köpehandlingarna för huvudmannens räkning, måste han styrka sin behörighet, bl. a. att huvudmannen har samtyckt till åtgärden eller att huvudmannens mening inte kan inhämtas. Svårigheterna med att förebringa sådan utredning bör dock inte överdrivas. Vid den typ av rättshandlingar som det nu är fråga om krävs redan i dag överförmyndarens tillstånd till åtgärden (15 kap. 15 § FB). Det får förutsättas att överförmyndaren, innan han lämnar sådant tillstånd, har kontrollerat att förutsättningarna för rättshandlingens giltighet är uppfyllda. Den hos överförmyndaren förebragta utredningen kan därefter i de flesta fall åberopas även vid prövningen hos inskrivningsmyndigheten.

Andra stycket

Presumtionsregeln i andra stycket har ställts upp för att inte mera vardagliga rättshandlingar skall försvåras alltför mycket av kravet på huvudmannens samtycke. Under presumtionsregeln faller normala inköp av livsmedel och kläder m. m. och även andra regelbundna betalningar som följer med ett hushåll, t. ex. hyresbetalningar. Regeln täcker också bankuttag och överföringsuppdrag m. m. som utgör led i sådana betalningar. Det är särskilt i fråga om denna typ av transaktioner som regeln torde få praktisk betydelse.

Presumtionsregeln gäller bara i den mån den gode mannen handlar inom ramen för sitt uppdrag. Regeln är alltså inte tillämplig, om godmansförordnandet avser en intressebevakning som inte har med huvudmannens dagliga hushållning att göra.

Som framgår av lagtexten bryts presumtionen för huvudmannens samtycke, om denne på ett eller annat sätt har gett till känna för tredje man, t. ex. den bank som har hand om utbetalningar för huvudmannens räkning, att han inte vill gå med på rättshandlingen. Detta är ett utflöde av principen att ett godmansförordnande inte fråntar huvudmannen hans rättshandlingsförmåga. För att presumtionen skall brytas måste emellertid huvudmannen ge till känna sin mening i förväg. Skulle han i efterhand, sedan rättshandlingen har ingåtts, ge uttryck för sitt ogillande, har detta ingen verkan mot tredje man.

6 §[1]

Om en rättshandling som en god man har företagit för huvudmannens räkning inte blir bindande för huvudmannen enligt 5 §, är den gode mannen skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne lider på grund härav. Detta gäller dock inte, om rättshandlingen saknar bindande verkan mot huvudmannen till följd av någon särskild omständighet, som den gode mannen inte kände till och som tredje man inte med fog kunde förutsätta att den gode mannen skulle känna till.

(Jfr 11 kap. 6 § i utredningens förslag 1)

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Paragrafen reglerar den gode mannens skadeståndsskyldighet gentemot en godtroende tredje man.

Förutsättningen är att den gode mannen har företagit en rättshandling för huvudmannens räkning som enligt 5 § inte blir bindande mot huvudmannen. Den skadeståndsskyldighet som den gode mannen ådrar sig motsvarar vad som enligt 25 § avtalslagen gäller för en fullmäktig som handlar utanför sin behörighet.

Skadeståndsansvaret är strikt, med undantag för fall då rättshandlingen inte blir bindande för huvudmannen till följd av någon särskild omständighet som den gode mannen inte kände till och som tredje man inte heller rimligen kunde förutsätta att den gode mannen skulle känna till. Som exempel på sådana särskilda omständigheter kan nämnas att ett skriftligt samtycke från huvudmannen visar sig vara förfalskat utan att bära spår därav eller att huvudmannen i ett läkarintyg, vars vederhäftighet man saknat anledning att ifrågasätta, felaktigt bedömts ha ett sådant hälsotillstånd som hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

En förutsättning för tredje mans rätt till skadestånd är att han har handlat i god tro. Därvid tillämpas sedvanliga kriterier (se t.ex. 39 § avtalslagen). Har den gode mannen före rättshandlingen underrättat tredje man om att han är osäker på om han har huvudmannens samtycke till rättshandlingen eller huruvida huvudmannens hälsotillstånd är sådant att kravet på samtycke kan efterges, kan tredje man inte hävda att god tro har förelegat.

Om huvudmannens samtycke skall anses föreligga enligt presumtionsregeln i 5 § andra stycket, blir den gode mannens rättshandling bindande för huvudmannen. Någon skadeståndsskyldighet blir då inte aktuell.

I fall där tredje man begär skadestånd av den gode mannen enligt denna paragraf och den gode mannen hävdar att den av honom företagna rättshandlingen är bindande för huvudmannen, torde det åvila den gode mannen att styrka detta i förhållande till tredje man.

Den gode mannens skadeståndsskyldighet avser inte endast den kostnad som motparten kan ha förorsakats genom att den gode mannen ingick avtalet, det s.k. negativa kontraktsintresset, utan också den förlust som motparten har drabbats av genom att avtalet inte är bindande, dvs. det positiva intresset. Ersättningsskyldigheten kan alltså omfatta också en utebliven vinst (jfr 15 kap. 18 §).

Om förvaltare

7 §[1]

Om det beträffande någon föreligger en sådan situation som anges i 4 § och det inte är tillräckligt att god man förordnas eller att den enskilde på något annat mindre ingripande sätt får hjälp, får rätten förordna förvaltare för honom eller henne. Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde.

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Rätten får överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma uppdragets omfattning.

(Jfr 11 kap. 7 § i utredningens förslag 1)

I paragrafen anges grundförutsättningarna för användningen av det nya institutet förvaltare. En förvaltare kan förordnas, om någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person och det inte är tillräckligt att god man förordnas för honom eller henne eller att den enskilde får hjälp på något annat mindre ingripande sätt.

Ett förordnande om förvaltare är alltså förbehållet de situationer då ett godmansförordnande inte är tillräckligt. Situationen kan vara sådan att det utan vidare måste bedömas som meningslöst att förordna en god man för den enskilde. Det kan också vara fråga om ett fall då den enskilde redan har en god man men då samarbetet mellan huvudmannen och den gode mannen inte fungerar och den gode mannen därför bör ersättas av en förvaltare. Det måste dock på goda grunder kunna antas att det bristande samarbetet inte endast är tillfälligt eller beroende av vem som har förordnats till god man.

Lika litet som när det gäller förordnande av god man enligt 4 § är möjligheten att förordna förvaltare begränsad till fall då den enskildes hjälpbehov är föranlett av ett psykiskt svaghetstillstånd. Allmän ålderdomssvaghet eller fysisk sjukdom är i sig tillräckligt. Det kan också vara fråga om ett alkoholmissbruk eller narkotikamissbruk av allvarligt slag som gör att missbrukaren inte kan sköta sina angelägenheter på ett tillfredsställande sätt. Något krav på att tillståndet skall vara permanent har inte heller uppställts. Avsikten är dock inte att förvaltare skall förordnas vid fall av t. ex. övergående fysisk sjukdom. I en sådan situation torde bistånd normalt kunna ordnas på något annat mindre ingripande sätt.

Över huvud taget skall, liksom fallet är vid förordnande av god man enligt 4 §, prövas om inte den enskildes rättsliga eller ekonomiska angelägenheter kan bli tillfredsställande skötta på ett mindre ingripande sätt, t. ex. genom en banks notariatavdelning, advokat eller annan uppdragstagare. När det gäller behovet av personlig omvårdnad måste förekomsten av anhöriga beaktas, liksom möjligheten till insatser genom kommunal social verksamhet eller sjukvård.

Att den enskilde normalt skall höras muntligt framgår av 11 kap. 16 § andra stycket. I samma lagrum finns en bestämmelse om inhämtande av yttrande från anhöriga m. fl. Vidare föreskrivs i 11 kap. 17 § att rätten inte får förordna förvaltare utan att ha tillgång till läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes tillstånd.

I förevarande paragraf föreskrivs vidare att förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och att det får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde. I denna föreskrift ligger en möjlighet, som inte finns vid de nuvarande omyndigförklaringarna, att avgränsa uppdraget för en förvaltare så att det passar varje enskilt fall. Detta kan ses som en vidareutveckling av den möjlighet att ta hänsyn till varje enskilds behov som enligt 4 § finns vid ett förordnande av god man.

Med stöd av bestämmelsen kan en förvaltare t. ex. förordnas att förvalta en viss angiven fastighet eller att företräda huvudmannen vid ingående av kontokreditförbindelser eller kreditköp och andra låneavtal. I fall då den enskilde uppbär pension eller annan löpande inkomst kan det ofta vara lämpligt att låta honom själv disponera över en del, medan förvaltaren kan få till uppdrag att bestämma över resten. Motsvarande bör gälla när den enskilde har tillgångar på bank e. d. Det kan då vara lämpligt att en del av medlen sätts in på en räkning där den enskilde själv får göra uttag, medan tillgångarna i övrigt sätts in på en eller flera räkningar som förvaltaren bestämmer över, eventuellt efter tillstånd från överförmyndaren enligt bestämmelserna i 15 kap. Om förvaltarförordnandet rör banktillgodohavanden i mer än en bank, bör förvaltaren lämpligen se till att de belopp som huvudmannen själv skall få förfoga över samlas hos en bank.

Ett förvaltarförordnande kan naturligtvis också omfatta en persons hela egendom, såväl lös som fast. En förvaltare kan då få i uppdrag att t. ex. "företräda X i alla ekonomiska angelägenheter".

Det kan vara värt att uppmärksamma att ett begränsat förvaltarförordnande medför att huvudmannen har rätt att ingå rättshandlingar som inte omfattas av förvaltarförordnandet. Om exempelvis förvaltare förordnas att sköta den hjälpbehövandes fastighet, finns det inget som hindrar att den hjälpbehövande t. ex. handlar på kredit eller skriver på borgensförbindelser. Detta kan naturligtvis – t. ex. i samband med utmätning – leda till att fastigheten måste tas i anspråk för att infria de förbindelser som huvudmannen själv har ådragit sig. Om risk föreligger att huvudmannen skadar sina angelägenheter på detta sätt, är det därför ofta påkallat att förvaltarförordnandet görs generellt.

Enligt nuvarande ordning är det möjligt att förordna en god man att bevaka huvudmannens rätt i en viss rättegång. Som framgår av specialmotiveringen till 4 § föreslås att den möjligheten inskränks i viss mån. Det skall vid förordnande av god man inte vara möjligt att, som för närvarande, vid särskilda skäl efterge kravet på den enskildes samtycke. Sådana särskilda skäl har i tillämpningen av gällande rätt ansetts föreligga bl. a. om den enskilde är part i rättegång och hans psykiska tillstånd är sådant att han inte själv kan föra sin talan. Skulle den enskilde i situationer av detta slag vägra lämna sitt samtycke till förordnande av god man, kan det finnas anledning att pröva om inte förvaltare bör förordnas för honom (se i detta sammanhang 11 kap. 1 § och 34 kap. 1 § rättegångsbalken). Ett förvaltarförordnande är inte beroende av samtycke från den som ansökningen avser, och förvaltaren blir genom förordnandet ensam behörig enligt 9 § i förevarande kapitel. Förordnanden av detta slag kan ges oavsett om huvudmannen är kärande (sökande) eller svarande (motpart).

Slutligen föreskrivs i förevarande paragraf att rätten får överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma förvaltaruppdragets omfattning. Denna delegationsmöjlighet bör framför allt kunna utnyttjas när det är aktuellt att låta den enskilde själv disponera över en del av sin pension e. d. Eftersom bl. a. beloppsgränsen kan behöva ändras med vissa mellanrum kan det vara lämpligt att låta överförmyndaren bestämma denna gräns liksom andra detaljer. Rättens förordnande kan då utformas så att förvalta-

ren får i uppdrag att "förvalta X' pensionsmedel med de begränsningar och förbehåll som överförmyndaren kan komma att meddela".

Överförmyndaren kan vid ett sådant förordnande i sin tur föreskriva t. ex. att "av de pensionsbelopp som förvaltas åt X skall X själv förfoga över 1 000 kr per månad, utom juni–augusti och december då X själv har rätt att förfoga över 2 000 kr per månad".

När det uppkommer behov av att ändra en sådan beloppsgräns – t. ex. vid en pensionshöjning – får överförmyndaren inom ramen för rättens delegationsbeslut meddela ett nytt förordnande i frågan. Omprövningar som går utöver denna ram får dock bara göras av rätten enligt 23 §.

Om en förvaltare inte rättar sig efter domstolens eller överförmyndarens föreskrifter utan företar en rättshandling för huvudmannen utanför ramen för sitt uppdrag, blir rättshandlingen enligt 11 § inte bindande för huvudmannen. I ett sådant fall kan förvaltaren enligt samma paragraf bli skadeståndsskyldig gentemot tredje man. Det kan vidare bli aktuellt att entlediga förvaltaren med stöd av 20 §.

Skulle å andra sidan huvudmannen ingå rättshandlingar och ikläda sig förpliktelser utöver vad som följer av förordnandet om förvaltare eller överförmyndarens föreskrifter, blir de att bedöma enligt 9 och 10 §§.

8 §[1]

Endast om det finns särskilda skäl får rätten förordna att förvaltaruppdraget skall omfatta

1. huvudmannens rätt att själv sluta avtal om tjänst eller annat arbete,

2. vad huvudmannen genom eget arbete har förvärvat efter det att förvaltare har förordnats, liksom avkastningen av sådan egendom och vad som har trätt i egendomens ställe samt

3. vad huvudmannen efter det att förvaltare har förordnats erhåller genom gåva eller testamente under villkor att egendomen inte skall omfattas av förvaltarens rådighet.

(Jfr 11 kap. 10 § i utredningens förslag 1)

Huvudregeln är att de angelägenheter som anges i paragrafen inte ingår i uppdraget. Om rätten har meddelat ett förordnande av generell karaktär, t. ex. "att företräda X i alla ekonomiska angelägenheter", faller de angelägenheter som avses i denna paragraf utanför uppdraget. Är avsikten att någon av dem skall ingå däri, måste detta anges särskilt i förvaltarförordnandet.

Särskilda skäl krävs till en början för att ett förvaltaruppdrag skall få omfatta huvudmannens rätt att själv sluta avtal om tjänst eller annat arbete. Motsvarande begränsning föreligger beträffande vad huvudmannen har förvärvat genom eget arbete efter det att förvaltare har förordnats, liksom beträffande avkastning av sådan egendom och substitut för egendomen. Bestämmelserna överensstämmer med vad som föreskrivs i vissa fall för underåriga i 6 kap. 12 § och 9 kap. 3 § FB.

I kravet på särskilda skäl ligger främst att huvudmannen skulle lida skada av att ha egen rådighet. Han kan t. ex. välja en anställning som

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

uppenbart inte är lämplig för honom. På samma sätt kan förfogandet över arbetsinkomsten behöva inskränkas, om den används till direkt skadliga ändamål. Det är emellertid inte tillräckligt att huvudmannen är mindre sparsam än normalt eller konsumerar till övermått. Vid fall av t. ex. mera uttalat alkoholmissbruk eller förödelse av egendomen kan en inskränkning dock komma i fråga.

Som arbetsinkomst räknas inte pensionsmedel även om de till någon del avser t. ex. tilläggspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och grundas på inkomst av förvärvsarbete.

I paragrafen föreskrivs vidare att huvudmannen i princip har egen förfoganderätt över egendom som han eller hon har fått genom gåva eller testamente med villkor att egendomen skall vara undandragen förvaltarens rådighet. Endast om det finns särskilda skäl får sådan egendom ingå i förvaltaruppdraget. Liksom vid arbetsinkomst avser detta undantag framför allt fall då ett förfogande kan skada huvudmannen.

Bestämmelserna i denna del motsvarar vad som föreskrivs beträffande underåriga i 9 kap. 1 och 4 §§ FB. Någon motsvarighet till bestämmelserna i 9 kap. 5 § om rätt att ingå rättshandlingar inom en rörelse har inte ansetts påkallad.

Ett förordnande enligt förevarande paragraf kan tas in i det ursprungliga förvaltarförordnandet, om behovet redan då står klart. Skulle det först senare visa sig att huvudmannen inte själv förmår handha någon av de angelägenheter som nu avses, kan rätten ompröva förvaltarskapets omfattning enligt reglerna i 23 §.

Ett förordnande enligt denna paragraf meddelas av rätten. Prövningen av dessa frågor kan inte delegeras till överförmyndaren.

9 §[1]

Förvaltaren har inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över huvudmannens egendom och företräder denne i alla angelägenheter som rör uppdraget.

(Jfr 11 kap. 8 § i utredningens förslag 1)

Genom bestämmelsen markeras skillnaden mellan en god man och en förvaltare. Förvaltaren är inte beroende av huvudmannens samtycke för sina åtgärder utan har att handla på eget ansvar i huvudmannens intresse och för dennes räkning.

Förvaltarens rådighet gäller enbart inom uppdragets ram sådan den har angetts i rättens förordnande enligt 7 och 8 §§, eventuellt kompletterat genom närmare föreskrifter av överförmyndaren. Uppdragets omfattning kan emellertid också ha ändrats efter omprövning med stöd av 23 §. I 11 § anges följden av att förvaltaren har handlat utanför uppdraget.

En konsekvens av förvaltarens ensamrådighet blir att eventuella fullmakter som huvudmannen har utfärdat före förvaltarförordnandet förlorar sin verkan i motsvarande mån (se förslaget till ändring i 22 § avtalslagen).

I fråga om egendom och angelägenheter som omfattas av uppdraget är

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

förvaltarens rådighet alltså utan konkurrens från huvudmannen. Om emellertid förvaltaren enbart har förordnats att ha hand om huvudmannens ekonomiska angelägenheter, har han inte någon bestämmanderätt över huvudmannen i frågor av mera personligt slag. Huvudmannen torde då normalt själv få t. ex. ansöka om medlemskap i en ideell förening, om detta inte medför några mera omfattande ekonomiska åtaganden. Även i de fall då förvaltaren har förordnats att representera huvudmannen i någon icke-ekonomisk fråga, t. ex. rörande den sociala vårdlagstiftningen, bör huvudmannen ofta kunna tillerkännas en viss självständighet. Risken för negativa konsekvenser av kolliderande rättshandlingar på det området torde vara försumbar med hänsyn till den officialprövning som åligger sociala myndigheter m. fl.

I allmänhet bör huvudmannen också själv få bestämma i frågor som rör hans boende liksom innehållet i erbjuden vård. En förvaltare bör således i normala fall inte företräda huvudmannen när det gäller frågor om samtycke till t. ex. operativa ingrepp. Detta hindrar naturligtvis inte att man från bl. a. vårdinrättningars sida inhämtar förvaltarens synpunkter.

Den ensamrådighet som enligt paragrafen tillkommer förvaltaren inverkar inte på möjligheterna att utmäta egendom som står under förvaltning. Sådan egendom skall också ingå i huvudmannens konkursbo.

10 §[1]

Med förvaltarens samtycke får huvudmannen själv företa rättshandlingar även i en angelägenhet som omfattas av förvaltaruppdraget. Om verkan av avtal som huvudmannen har ingått utan samtycke gäller vad som föreskrivs i 9 kap. 6 och 7 §§ för underåriga.

(Jfr 11 kap. 9 § i utredningens förslag 1)

I paragrafen ges huvudmannen rätt att med förvaltarens samtycke ingå rättshandlingar även inom områden som omfattas av förvaltarens ensamrådighet. Om huvudmannen handlar utan sådant samtycke, blir rättsverkningen densamma som den som föreskrivs när en underårig handlar utan förmyndarens samtycke. Det innebär att avtalet enligt huvudregeln inte blir bindande, om samtycke inte ges, och att tredje man i vissa fall kan ha att avvakta samtycke. Har avtalet fullgjorts eller, när det gäller arbetsavtal, fullgörs på ett behörigt sätt, får tredje man inte frånträda avtalet. Se vidare 9 kap. 6 §.

Även beträffande huvudmannens återbärings- och ersättningsskyldighet i de fall ett avtal går åter gäller samma regler som för underåriga. Detta följer av hänvisningen till 9 kap. 7 §.

11 §[2]

Om en förvaltare som har företagit en rättshandling för huvudmannen har handlat utanför förvaltaruppdraget, är rättshandlingen inte bindande för huvudmannen. Förvaltaren är i sådant fall skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne lider på grund härav.

(Jfr 11 kap. 12 § i utredningens förslag 1)

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Uppdragets omfattning bestäms av rättens förordnande enligt 7 och 8 §§ eventuellt kompletterat genom närmare föreskrifter av överförmyndaren. Omfattningen av uppdraget kan också ha omprövats med stöd av 23 §.

Förvaltarens skadeståndsansvar gentemot godtroende tredje man är strikt. Undantagsregeln i 6 § andra stycket avseende god mans skadeståndsskyldighet har ingen motsvarighet när det gäller förvaltare. Som framgår av specialmotiveringen till 6 § tar den undantagsregeln främst sikte på situationer då den gode mannen handlat i villfarelse med avseende på förhandenvaron eller behovet av huvudmannens samtycke.

I likhet med vad som gäller för en god man motsvarar förvaltarens skadeståndsansvar det s. k. positiva kontraktsintresset.

Har förvaltaren brutit mot föreskrifterna i 15 kap. om inhämtande av överförmyndarens samtycke, gäller dessutom 15 kap. 17 och 18 §§. Även skadeståndsbestämmelserna i 13 kap. 9 § kan bli tillämpliga.

Gemensamma bestämmelser

12 §[1]

Till god man eller förvaltare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Skall en god man förordnas att bevaka en underårigs eller bortavarandes rätt i dödsbo och har den avlidne gett tillkänna vem den avlidne önskar till god man, skall denne förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

Den som är underårig får inte vara god man eller förvaltare.

(Jfr 11 kap. 13 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som handlar om gode mäns och förvaltares kvalifikationer, motsvarar med vissa redaktionella ändringar vad som nu föreskrivs i 18 kap. 5 § första stycket och 11 kap. 5 § första stycket för god man och förmyndare.

Vid val av god man och förvaltare gör sig olika synpunkter gällande beroende på det huvudsakliga syftet med förordnandet. Skall den gode mannen eller förvaltaren främst sörja för huvudmannens person, ligger det nära till hands att till uppdraget förordna en släkting till den hjälpbehövande eller en annan närstående person. Är det däremot fråga om mera krävande egendomsförvaltning eller bistånd i en rättslig angelägenhet av mera kvalificerat slag, kan uppdraget behöva anförtros en ekonomiskt eller juridiskt kunnig person. Självfallet bör valet inte falla på en person som har intressen motsatta den hjälpbehövandes.

Något hinder att förordna en socialtjänsteman föreligger inte. Däremot kan inte uppdraget knytas till en viss befattning. Kan en socialtjänsteman, på grund av att han lämnar sin befattning, inte ha kvar ett uppdrag som god man eller förvaltare, får han entledigas från uppdraget enligt reglerna i 19 § och ersättas av en annan person.

I fall där ett godmanskap helt eller delvis ersätts av ett förvaltarförord-

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

nande, bör den som varit god man kunna utses till förvaltare. En sådan lösning kan dock i en del situationer vara mindre lämplig, t. ex. om det har uppstått motsättningar mellan den gode mannen och huvudmannen. I vissa fall kan behovet av att granska den tidigare gode mannens förvaltning utgöra ett skäl mot att anförtro denne uppdraget som förvaltare. Det nu sagda gäller på motsvarande sätt i situationer då ett förvaltarskap ersätts av ett godmansförordnande.

Av paragrafens andra stycke framgår att ett uppdrag som god man eller förvaltare inte får ges åt en underårig. Något motsvarande förbud avseende t. ex. personer som står under förvaltarskap har inte kommit till uttryck i lagtexten. Härvidlag får lämplighetskriterierna i första stycket anses utgöra en tillräcklig avgränsning av den personkrets som kan komma i fråga för uppdraget.

13 §[1]

När omständigheterna påkallar det, kan flera gode män eller förvaltare förordnas för samma person.

Är flera gode män eller förvaltare ansvariga för skada som de har orsakat tredje man, svarar de solidariskt för ersättningen. Ersättningsbeloppet skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter den grad av vållande som åvilar dem. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas på samma sätt.

(Jfr 11 kap. 14 § i utredningens förslag 1)

Första stycket

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 18 kap. 5 § andra stycket och 11 kap. 7 § första stycket, såvitt avser god man och förmyndare.

Det kan i detta sammanhang påpekas att det inte föreligger något hinder mot att rätten beträffande samma person förordnar en god man för en viss angelägenhet och förvaltare för en annan. En sådan ordning torde dock endast undantagsvis komma i fråga.

Andra stycket

Detta stycke tar sikte på fall då flera gode män eller förvaltare har handlat så att skadeståndsansvar enligt 11 kap. 6 resp. 11 § föreligger. En föreskrift om solidariskt ansvar för skada som har vållats huvudmannen finns i 13 kap. 9 § andra stycket.

14 §

Godmanskap och förvaltarskap står under tillsyn av överförmyndaren och tingsrätten.

(Jfr 11 kap. 15 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som handlar om tillsyn över godmanskap och förvaltarskap,

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

motsvarar vad som nu föreskrivs för god man i 18 kap. 6 §.

15 §[1]

Ansökan om förordnande av god man eller förvaltare får göras av överförmyndaren, förmyndare, den som ansökningen avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt hans eller hennes make och närmaste släktingar.

Ansökan om förordnande av förvaltare får också göras av god man som avses i 4 §.

Frågor om förordnande av god man eller förvaltare skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

(Jfr 11 kap. 16 § i utredningens förslag 1)

I paragrafen anges vem som får ansöka om förordnande av god man eller förvaltare. Bestämmelserna motsvarar vad som nu föreskrivs i 18 kap. 14 § jämförd med 11 kap. 17 §.

En ansökan från förmyndare kan bli aktuell dels när det är fråga om godmansförordnande enligt 1–3 §§, dels när det är fråga om att förordna god man enligt 4 § eller förvaltare för en underårig som närmar sig 18 års ålder. Det kan då finnas behov att interimistiskt förordna en god man eller förvaltare enligt 18 §.

När det gäller förvaltarskap ingår också gode män enligt 4 § i kretsen av dem som får göra ansökan. En ansökan av en god man kan bli aktuell när godmanskapet inte fungerar på grund av exempelvis kolliderande rättshandlingar.

Till "närmaste släktingar" kan hänföras bröstarvingar, föräldrar och syskon. Det är inte nödvändigt att sökanden är den som i släktskapshänseende står den hjälpbehövande allra närmast.

Av paragrafens tredje stycke framgår att rätten självmant kan ta upp frågor om förordnande av god man eller förvaltare. Den möjligheten kan komma till användning t. ex. om det i en rättegång visar sig att en part är i sådant psykiskt tillstånd att han inte själv kan föra sin talan. Ett annat fall är då rätten får kännedom att en tidigare förordnad god man eller förvaltare har avlidit (jfr 22 §).

16 §[2]

I ärende om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt sexton år skall rätten bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ärende om förordnande av god man enligt 4 § eller förvaltare skall, om det inte är obehövligt, rätten också inhämta yttrande från make och närmaste släktingar, överförmyndaren, vårdinrättning, omsorgsnämnd och socialnämnd. Den som ansökningen avser skall i ett sådant ärende höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Rätten kan dock underlåta att höra den enskilde muntligen om denne själv har gjort ansökan eller medgivit det ifrågasatta förordnandet eller det annars finns särskilda skäl.

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Myndigheter och inrättningar som anges i andra stycket är skyldiga att lämna rätten sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet.

(Jfr 11 kap. 17 § i utredningens förslag 1)

Första stycket

Bestämmelsen, som handlar om inhämtande av yttrande från den för vilken ett godmans- eller förvaltarförordnande har ifrågasatts, motsvarar nuvarande 18 kap. 14 § jämförd med 11 kap. 17 § andra stycket.

Yttrande skall inhämtas, om det kan ske. Rätten kan sålunda låta bli att inhämta yttrande, om den enskilde är bortavarande eller ur stånd att uttrycka en vilja. Har han själv ansökt om god man eller förvaltare, skall han beredas tillfälle att yttra sig över sådant som har tillförts ärendet av andra, t. ex. förslag på god man eller förvaltare.

Andra stycket

Med närmaste släktingar avses främst bröstarvingar, föräldrar och syskon. Skulle någon av dem underlåta att efterkomma en begäran om yttrande, kan rätten i regel utgå från att vederbörande inte har något att tillföra ärendet. I vissa fall kan man tänka sig att synpunkter från exempelvis ett syskonbarn kan vara av betydelse för rättens bedömning. Rätten är då oförhindrad att inhämta yttrande från den personen. Rent allmänt kan sägas att utredningen bör ges sådan omfattning att det står helt klart om förutsättningarna för ett förordnande är uppfyllda.

Yttrande behöver inte inhämtas om det är obehövligt. Om t. ex. en anhörig eller överförmyndaren är sökande torde inställningen från dem framgå redan av ansökningen. Överförmyndaren bör dock alltid beredas tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget (jfr nuvarande 18 kap. 13 §). Yttrande från socialnämnd kan avvaras, om det t. ex. gäller en person som under lång tid varit intagen för vård på vårdinrättning.

Vad som föreskrivs om inhämtande av yttrande gäller också när fråga uppkommer om byte av god man eller förvaltare. I sistnämnda fall torde dock vissa yttranden ofta kunna anses obehövliga. Att den som skall entledigas skall beredas tillfälle att yttra sig framgår av 24 §.

Den som avses med en ansökan om god man enligt 4 § eller förvaltare skall höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom och det inte är uppenbart att han inte förstår vad saken gäller. Om det inte föreligger hinder mot den enskildes hörande, är det alltså inte tillräckligt att han yttrar sig skriftligen, utan han skall i princip inställa sig till sammanträde med rätten. Detta överensstämmer i stort med vad som gäller i dag vid ansökningar om omyndigförklaring men är en nyhet såvitt avser ansökningar om god man. Syftet med att den enskilde skall höras är i första hand att rätten själv får bilda sig en uppfattning om hans hälsotillstånd m. m. När han hörs, bör han också yttra sig över behovet och omfattningen av ett godmanskap eller förvaltarskap.

Rätten kan underlåta att höra den enskilde, om han själv har ansökt om god man eller förvaltare eller har medgett det ifrågasatta förordnandet eller om det annars finns särskilda skäl. Sådana särskilda skäl kan föreligga, om det t. ex. bara är fråga om byte av god man eller förvaltare. Är det fråga om godmanskap, bör förhör också kunna underlåtas om godmanskapet är av mindre omfattning. Om god man skall förordnas för att t. ex. avveckla ett hyresförhållande, kan det vara onödigt att höra den enskilde muntligt. Det bör dock mera sällan komma i fråga att underlåta förhör av en sådan anledning i ärenden om förordnande av förvaltare.

Frågan huruvida den enskildes sinnestillstånd hindrar att han hörs torde normalt få avgöras med ledning av det läkarintyg eller den motsvarande utredning som skall föreligga enligt 17 §. Om den enskilde inte kan höras på grund av sitt sinnestillstånd, skall god man förordnas enligt 20 kap. 2 §. Förordnas inte en sådan god man, kan den enskilde få ett rättegångsbiträde enligt 20 kap. 2 a §.

Tredje stycket

Bestämmelsen innebär att exempelvis myndigheter inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten inte med hänvisning till sekretesslagstiftningen kan underlåta att lämna vissa upplysningar i ett infordrat yttrande, jfr 1 kap. 3 §, 7 kap. 1 och 4 §§ samt 14 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100). För t. ex. läkare i privat verksamhet innebär bestämmelsen en regel om uppgiftslämnande utan hinder av den tystnadsplikt som här gäller (jfr 6 § lagen 1980:11 om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl.). De sekretessbelagda uppgifter som domstolen genom förevarande bestämmelse kan komma att erhålla är sekretessbelagda också hos domstolen i den omfattning som anges i 12 kap. sekretesslagen.

17 §[1]

Innan rätten förordnar förvaltare skall den inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Sådan utredning krävs också när domstolen skall förordna god man enligt 4 § utan att den enskilde har samtyckt till det.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan utredning som avses i första stycket.

(Jfr 11 kap. 18 § i utredningens förslag 1)

Första stycket

Domstolen får inte förordna förvaltare eller god man enligt 4 § utan att den enskilde har lämnat sitt samtycke, om det inte genom läkarintyg eller på annat likvärdigt sätt föreligger utredning om den enskildes tillstånd. Möjligheten att efterge kravet på samtycke vid förordnande av god man enligt 4 § är inskränkt till fall då den enskildes sinnestillstånd hindrar att hans mening inhämtas.

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Läkarintyg är således inte obligatoriskt. Det är inte nödvändigt att läkaren har specialistkompetens i t. ex. psykiatri. Vidare behöver intyget inte ha utfärdats i det aktuella ärendet. Föreligger det ett färskt uttalande från läkare som har gjorts för ett annat ändamål, kan detta således ibland godtas. På motsvarande sätt kan det när det gäller en person som sedan lång tid är föremål för vård på vårdinrättning vara tillräckligt att hälsotillståndet styrks genom journaluppgifter jämte utlåtande från en kompetent befattningshavare.

Är det fråga om byte av god man eller förvaltare, torde rätten normalt inte behöva införskaffa nytt läkarintyg e. d. utan kunna nöja sig med den utredning som redan föreligger.

Andra stycket

Med stöd av denna delegationsbestämmelse kan regeringen exempelvis uppdra åt socialstyrelsen att meddela de föreskrifter som kan behövas för att få en enhetlig tillämpning bland läkarna vid avgivande av intyg, t. ex. på en särskild blankett.

18 §[1]

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av god man eller förvaltare, får rätten, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål annars skulle medföra uppenbar skada för den enskilde, förordna god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs. Förordnande av detta slag av god man som avses i 4 § eller förvaltare kan meddelas även för den som är underårig att gälla från och med den dag då han eller hon fyller arton år.

Innan beslut enligt första stycket meddelas skall den som ansökningen avser ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Beslut enligt första stycket får när som helst ändras av rätten.

(Jfr 11 kap. 19 § i utredningens förslag I)

Första stycket motsvarar i stort vad som nu föreskrivs enligt 18 kap. 14 § och 11 kap. 15 § i fråga om god man och förmyndare.

Enligt första stycket kan ett interimistiskt beslut om sådan god man som avses i 4 § eller om förvaltare meddelas även beträffande den som är underårig att gälla från och med den dag han fyller arton år. Bestämmelsen avser att förhindra att någon vid uppnådd myndighetsålder skulle sakna erforderligt skydd. Någon möjlighet att annat än interimistiskt förordna en god man enligt 4 § eller en förvaltare för den som är underårig finns inte.

Av andra stycket följer att hörande också kan underlåtas, om den enskilde inte skulle förstå vad saken gäller (jfr 16 § andra stycket).

19 §[2]

Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, skall rätten besluta att

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

godmanskapet eller förvaltarskapet skall upphöra. Har god man förordnats enligt 3 § 1–5, skall den gode mannen entledigas så snart huvudmannen begär det. När en god man eller förvaltare har slutfört sitt uppdrag, skall han genast anmäla det till rätten.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Skall godmanskapet eller förvaltarskapet fortsätta, är han dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts.

(Jfr 11 kap. 20 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar till viss del vad som nu föreskrivs i 18 kap. 5 § tredje stycket och 10 § samt 11 kap. 8 § för god man och förmyndare.

För att kunna besluta att exempelvis ett förvaltarskap skall upphöra kan rätten behöva ha tillgång till läkarintyg eller annan utredning som avses i 17 §. Rätten kan också behöva inhämta yttrande från anhöriga m. fl., liksom naturligtvis från den enskilde själv, om det inte är han som har begärt att förvaltarskapet skall upphöra. Rätten har emellertid frihet att bestämma vilken utredning som krävs.

Om en god man har förordnats med huvudmannens samtycke enligt 4 § och huvudmannen begär att godmanskapet skall upphöra, brister en av förutsättningarna för förordnandet, nämligen huvudmannens samtycke. Under förutsättning att hans tillstånd inte är sådant att kravet på samtycke enligt 4 § kan efterges, bör rätten i den situationen entlediga den gode mannen. I vissa fall kan det därvid finnas skäl att ersätta godmanskapet med ett förvaltarförordnande, som inte kräver samtycke från huvudmannen.

Vid huvudmannens frånfälle behöver rätten inte fatta beslut om att godmanskapet eller förvaltarskapet skall upphöra. Det räcker att rätten antecknar dödsfallet i förmynderskapsboken och avför inskrivningen. Dessutom bör den gode mannen eller förvaltaren samt överförmyndaren underrättas om åtgärden.

Liksom överförmyndare i dag är skyldiga att regelbundet gå igenom sina förmynderskapsärenden bör en viktig uppgift för dem vara att bevaka alla godmans- och förvaltarärenden och göra framställning hos rätten om att godmanskapet eller förvaltarskapet skall upphöra, så snart det finns anledning anta att det inte längre behövs. Överförmyndaren har enligt 21 § behörighet att göra sådan framställning.

Regeln om skyldighet att anmäla att ett uppdrag slutförts tar främst sikte på gode män. En sådan anmälan kan dock bli aktuell även vid begränsade förvaltaruppdrag, t. ex. ett uppdrag att företräda huvudmannen i en viss rättegång.

20 §[1]

En god man eller förvaltare skall entledigas, om han eller hon vid utövandet av sitt uppdrag gör sig skyldig till missbruk eller försummelse, om han eller hon kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig att vara god man eller förvaltare eller om han eller hon av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha sitt uppdrag.

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Uppkommer fråga om att enligt första stycket entlediga en god man eller förvaltare och kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för huvudmannen, besluta att den gode mannen eller förvaltaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

(Jfr 11 kap. 21 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som reglerar entledigandefrågor vid fall av missbruk m. m., motsvarar med vissa redaktionella ändringar vad som nu föreskrivs i 18 kap. 5 § tredje stycket och 11 kap. 9 § samt 18 kap. 14 § och 11 kap. 16 § beträffande god man och förmyndare.

21 §[1]

Ansökan om entledigande av en god man eller förvaltare och om upphörande av godmanskap eller förvaltarskap får göras av någon av dem som avses i 15 § första stycket eller av den gode mannen eller förvaltaren.

Rätten får också självmant ta upp frågor som avses i första stycket.

(Jfr 11 kap. 22 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som handlar om vem som får ta initiativ till entledigande av en god man eller förvaltare och upphörande av godmanskap eller förvaltarskap, motsvarar vad som nu gäller enligt 18 kap. 14 § och 11 kap. 17 § första stycket för god man och förmyndare. Om en person utanför kretsen av ansökningsberättigade gör en framställning som nu avses, kan rätten med stöd av andra stycket ta upp frågan till prövning. Den som gjort framställningen är i denna situation inte att anse som part i ärendet. I specialmotiveringen till 19 § har understrukits vikten av att överförmyndarna fortlöpande bevakar sina godmans- och förvaltarärenden och tar de initiativ som behövs.

22 §

Dör en god man eller förvaltare, skall den som har hoet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den tingsrätt där godmanskapet eller förvaltarskapet är eller skall vara inskrivet.

(Jfr 11 kap. 23 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som behandlar det fallet att en god man eller förvaltare dör, motsvarar vad som nu föreskrivs i 18 kap. 5 § tredje stycket och 11 kap. 10 § för godmanskap och förmynderskap.

23 §[2]

Rätten är skyldig att på ansökan av någon av dem som anges i 15 § första stycket eller av den gode mannen eller förvaltaren ompröva ett godmanskaps eller förvaltarskaps omfattning. Rätten kan också utan ansökan göra en sådan omprövning.

Innan rätten meddelar beslut enligt första stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren samt överförmyndaren och huvudmannen bere-

[1] Nytt tredje stycke i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

das tillfälle att yttra sig.

Kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för huvudmannen, meddela beslut i frågan för tiden till dess ärendet avgörs. I fråga om sådant beslut tillämpas bestämmelserna i 18 § andra och tredje styckena.

(Jfr 11 kap. 24 § i utredningens förslag 1)

Första stycket

Bestämmelserna är avsedda att säkerställa att ett godmanskap eller förvaltarskap vid varje tillfälle har den lämpligast möjliga omfattningen. De ger möjlighet att både öka och minska vidden av ett förordnande. Rättens beslut kan t. ex. innebära att ett förvaltarskap begränsas till viss egendom eller att en ny beloppsgräns införs för den enskildes rätt att bestämma över sina inkomster. Som nämnts i specialmotiveringen till 7 § har överförmyndaren möjlighet att inom ramen för ett enligt den paragrafen meddelat delegationsbeslut ompröva t. ex. en beloppsgräns av nu avsett slag. Utanför den ramen får omprövningen bara göras av rätten.

En omprövning kan också leda till att ett förvaltarskap upphör och ersätts med förordnande av god man eller omvänt. Innan ett sådant beslut fattas, måste emellertid rätten beakta utredningskraven enligt 16 och 17 §§. Även vid en mera ingripande förändring inom ramen för t. ex. ett förvaltarförordnande bör dessa paragrafer vara vägledande för utredningen. Det kan gälla exempelvis en utvidgning av ett förordnande att bevaka huvudmannens rätt i en viss rättegång till att omfatta även uppgiften att företräda honom i alla ekonomiska angelägenheter.

Det kan inte uteslutas att rätten i vissa fall får ett stort antal omprövningsärenden t. ex. genom att huvudmannen själv påkallar prövning. Skulle huvudmannen återkomma gång på gång med en uppenbart ogrundad ansökan, kan emellertid rättens prövning bli summarisk.

Anledning för en tingsrätt att självmant ompröva omfattningen av ett förvaltarskap kan uppkomma genom exempelvis information från bouppteckningsavdelningen vid tingsrätten.

Andra stycket

När det gäller huvudmannens möjligheter att yttra sig får naturligtvis dennes hälsotillstånd betydelse (jfr specialmotiveringen till 16 § andra stycket).

Utöver vad som följer av lagbestämmelsen är rätten givetvis oförhindrad att när så erfordras införskaffa ytterligare utredning. Som nyss nämnts kan ibland utredningskraven enligt 16 och 17 §§ bli tillämpliga.

Tredje stycket

Bestämmelserna kommer antagligen att få störst betydelse vid utvidgning av förvaltaruppdrag. I sådana fall kan det vara viktigt att huvudmannens egendom omedelbart ställs under förvaltarens rådighet. Det kan t. ex. röra

sig om arbetsförtjänst eller annan egendom som avses i 8 §. Det finns här ingen motsvarighet till regeln i 9 kap. 3 § andra stycket om förmyndares möjlighet att omhänderta underårigs egendom.

I fråga om den utredning som skall föregå ett interimistiskt beslut har hänvisats till vad som i 18 § föreskrivs beträffande interimistiskt förordnande av god man eller förvaltare. Huvudmannen skall alltså få tillfälle att yttra sig i frågan, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom.

Av hänvisningen till 18 § tredje stycket följer att ett interimistiskt beslut när som helst får ändras av rätten.

24 §[1]

Ingen får förordnas till god man eller förvaltare eller entledigas från ett sådant uppdrag utan att ha fått tillfälle att yttra sig. Är det fråga om beslut enligt 20 § andra stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

(Jfr 11 kap. 25 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som handlar om hörande av god man och förvaltare i olika fall, motsvarar vad som nu i 18 kap. 14 § samt 11 kap. 14 § och 16 § andra stycket föreskrivs för god man och förmyndare. För att den gode mannen eller förvaltaren snabbt skall kunna avstängas när det finns en överhängande risk att han vållar huvudmannen skada gäller enligt paragrafen att yttrande i fall som avses i 20 § andra stycket kan avvaras om det är fara i dröjsmål.

25 §[2]

Frågor om förordnande eller entledigande av god man enligt 1 eller 2 § tas upp av den tingsrätt där förmynderskapet eller motsvarande ställföreträdarskap är eller skall vara inskrivet. Är det fråga om förmynderskap som inte skall vara inskrivet, avgörs frågan om behörig domstol med tillämpning av 12 kap. 1 § andra stycket.

Uppkommer vid utredning av ett dödsbo fråga om förordnande av god man enligt 3 §, hör ärendet till den tingsrätt varunder boet lyder. Skall god man annars förordnas enligt 3 §, tas ärendet upp av tingsrätten i den ort där den för vilken god man skall förordnas har egendom eller där annars behov av god man har yppat sig.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt 1–3 §§ tas upp av den tingsrätt där godmanskapet är inskrivet.

(Jfr 11 kap. 26 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som anger vilken domstol som är behörig att ta upp olika frågor rörande god man enligt 1–3 §§, motsvarar regleringen i den nuvarande 18 kap. 12 §. Första stycket har utformats så, att det även täcker fall då det är fråga om förordnande eller entledigande av god man enligt 2 § för den som redan har god man eller förvaltare men där det föreligger motstridiga intressen.

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Forumbestämmelserna beträfffande godmanskap enligt 4 § överensstämmer med dem som gäller förvaltarskap och har därför upptagits i 26 §.

26 §

Ansökan om förordnande av god man enligt 4 § eller av förvaltare tas upp av tingsrätten i den ort där den som avses med ansökningen har sitt hemvist eller, om han eller hon inte har hemvist i riket, av Stockholms tingsrätt.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt 4 § eller förvaltarskap tas upp av den tingsrätt där godmanskapet eller förvaltarskapet är inskrivet.

(Jfr 11 kap. 27 § i utredningens förslag 1)

Första stycket

Att ansökan om förordnande av god man enligt 4 § eller förvaltare tas upp av tingsrätten i den ort där den enskilde har sitt hemvist innebär för godmanskapens del en ändring jämfört med gällande bestämmelser. Enligt nuvarande 18 kap. 12 § andra stycket förordnas god man enligt 18 kap. 3 § av den rätt där den enskilde har egendom eller eljest behov av god man visat sig. Ändringen syftar till att man lättare skall kunna kontrollera om god man är förordnad för en person som kan ifrågasättas ha ett hjälpbehov av det slag som avses i 11 kap. 4 §. Det är också en fördel att forumreglerna överensstämmer med dem för förvaltarskap.

Andra stycket

Andra stycket behandlar andra frågor som rör godmanskap enligt 4 § eller förvaltarskap. Dessa frågor skall handläggas av den domstol där godmanskapet eller förvaltarskapet är inskrivet. Inskrivningsforum gäller således för t. ex. frågor om entledigande av god man eller förvaltare, förordnande av ny sådan eller omprövning enligt 23 § av ett godmanskap eller förvaltarskap.

Av 12 kap. 2 § följer att godmanskap och förvaltarskap skall skrivas in vid den tingsrätt där ansökan gjordes. I 12 kap. 3 § finns regler om ny inskrivning när huvudmannen bytt hemvist.

27 §[1]

Rättens beslut i frågor som gäller godmanskap eller förvaltarskap får överklagas, förutom av den som beslutet rör, av var och en som har rätt att göra ansökan i frågan. Förmyndare eller annan ställföreträdare får dock inte överklaga beslut enligt 2 § första och andra styckena.

(Jfr 11 kap. 28 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som behandlar rätten att överklaga, motsvarar vad som nu föreskrivs i 18 kap. 14 § och 11 kap. 17 § tredje stycket för god man och förmyndare. Beskrivningen av fall då rätt till överklagande inte föreligger har dock anpassats till 2 §.

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

28 §[1]

Rätten skall genast kungöra beslut om anordnande eller upphörande av förvaltarskap i Post- och Inrikes Tidningar.

(Jfr 11 kap. 29 § i utredningens förslag 1)

Under bestämmelsen faller även interimistiska förordnanden av förvaltare enligt 18 §. Andra beslut som gäller förvaltarskap, t. ex. beslut efter omprövning enligt 23 §, behöver däremot inte kungöras.

Bestämmelsen tar i första hand sikte på beslut av tingsrätten men är också tillämplig på beslut i högre instans efter överklagande (jfr nuvarande 10 kap. 17 § andra stycket).

Syftet med kungörelsen är att ge tredje man kunskap om att förvaltarskap har anordnats eller upphört. Det erfordras emellertid inte att alla detaljer i rättens beslut kungörs. Det bör vara tillräckligt att kungörelsen anger t. ex. att "tingsrätten har beslutat att förordna förvaltare åt X med uppdrag att förvalta viss egendom ... alt. ... företräda denne i vissa angelägenheter".

12 kap. Om inskrivning av förmynderskap, godmanskap och förvaltarskap

Rubriken har ändrats så att den också innefattar godmanskap och förvaltarskap.

2 §

Godmanskap och förvaltarskap skall skrivas in vid den tingsrätt där ansökan om anordnande av godmanskapet eller förvaltarskapet gjordes.

(Jfr 12 kap. 2 § i utredningens förslag 1)

Motsvarande föreskrift finns nu i 18 kap. 7 § första stycket när det gäller godmansförordnanden.

3 §[2]

Finner *den tingsrätt* där *ett* förmynderskap är inskrivet, med hänsyn till den omyndiges eller hans föräldrars boningsort eller av annan orsak, att tillsynen över förmynderskapet lämpligen bör *flyttas över* till *en* annan *tingsrätt, får* den *tingsrätt* där förmynderskapet är inskrivet besluta *om det*. Underrättelse om beslutet skall *utan dröjsmål ges till* den *tingsrätt dit* tillsynen *flyttas*, och förmynderskapet *skall skrivas in* där.

Första stycket tillämpas även i fråga om godmanskap enligt 11 kap. 1–3 §§. Överflyttning av godmanskap som avses i 11 kap. 1 eller 2 § får dock, om även förmynderskapet eller motsvarande ställföreträdarskap är inskrivet, inte ske annat än i samband med överflyttning av detta.

Om den tingsrätt där ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § eller ett förvaltarskap är inskrivet får kännedom om att huvudmannen har fått sitt hemvist på en ort som hör under en annan tingsrätt, skall den förstnämnda

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

tingsrätten flytta över tillsynen dit. Underrättelse om beslutet skall utan dröjsmål ges till den tingsrätt dit tillsynen har flyttats, och godmanskapet eller förvaltarskapet skall skrivas in där.

(Jfr 12 kap. 3 § i utredningens förslag 1)

Första stycket

I första stycket har vissa språkliga ändringar gjorts. Bestämmelserna kommer i fortsättningen, liksom övriga regler om förmynderskap, att gälla förmynderskap för underåriga.

Andra stycket

Bestämmelsen motsvarar vad som nu föreskrivs i 18 kap. 7 § andra stycket.

Tredje stycket

Bestämmelserna medför att ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § eller ett förvaltarskap i princip alltid är inskrivet vid tingsrätten på den ort där huvudmannen har sitt hemvist. Detta är till fördel för bl. a. den som står i begrepp att träffa avtal med någon som kan tänkas ha god man eller förvaltare. Han kan då kontrollera hos tingsrätten i vederbörandes hemort hur det förhåller sig.

Tingsrätten torde normalt få underrättelse från överförmyndaren om att huvudmannen har flyttat. Underrättelse kan emellertid också lämnas direkt av den gode mannen eller förvaltaren. Det får anses ligga i deras uppdrag att alltid hålla sig informerade om förändringar i huvudmannens bosättning. Som framgår av 11 § jämförd med 19–24 och 27 §§ folkbokföringslagen (1967:198) leder inte alla flyttningar till ändrad kyrkobokföring. Speciella regler finns för bl. a. boende i servicehus resp. intagning på sjukvårdsinrättning (23 resp. 24 §). Den gode mannen eller förvaltaren bör i princip inte göra någon tolkning av dessa bestämmelser utan enbart anmäla flyttningen till överförmyndaren eller tingsrätten, som sedan får undersöka om förändringen också har medfört ändrad kyrkobokföring och därav följande ändring av mantalsskrivningen. En följd av kopplingen till folkbokföringen är att flyttningar mellan vårdinrättningar i närliggande kommuner normalt inte behöver medföra att tillsynen överflyttas.

Huvudmannens flyttning kan men behöver inte medföra att också god man eller förvaltare byts. Även om huvudmannen och den gode mannen eller förvaltaren har skilda hemvist kan uppdraget i många fall utföras tillfredsställande. Av 17 kap. 2 § andra stycket jämfört med 17 kap. 7 § framgår att överförmyndaren i huvudmannens kommun kan begära hjälp av överförmyndaren i den gode mannens eller förvaltarens distrikt när det gäller tillsynen.

4 §

När förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap skrivs in*, skall *tings-*

rätten, om det behövs, ange vilken överförmyndare *som skall* utöva *tillsynen.*

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap* från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga *tillämpas* 3 §.

(Jfr 12 kap. 4 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som för närvarande reglerar vilken överförmyndare som skall utöva tillsyn över ett förmynderskap, har gjorts direkt tillämplig också på godmanskap och förvaltarskap. För godmanskapens del är paragrafen för närvarande tillämplig genom en hänvisning i 18 kap. 7 §.

5 §

Tingsrätten skall se till att förmynderskap *skrivs in* och förmyndare *förordnas,* då det skall ske.

(Jfr 12 kap. 5 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen har jämkats språkligt. Det har inte ansetts påkallat att göra paragrafen tillämplig på godmanskap och förvaltarskap. Att sådana skall skrivas in vid tingsrätten framgår av 2 §. Vidare föreskrivs i 11 kap. 15 § tredje stycket att rätten självmant kan ta upp frågor om förordnande av god man eller förvaltare.

Det har inte heller ansetts motiverat att bygga ut 7 § att gälla annat än förmynderskap.

6 §

Då rätten har meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap,* skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok som *förs hos tingsrätten.*

(Jfr 12 kap. 6 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen har gjorts direkt tillämplig på såväl förmynderskap som godmanskap och förvaltarskap.

13 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares, god mans och förvaltares plikter

Rubriken har fått ändrad lydelse för att omfatta också god man och förvaltare.

2 §[1]

Uppstår fråga om rättshandling mellan *en myndling* och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, *har* förmyndaren *inte* rätt att företräda myndlingen *enligt* 1 §. *Har* syskon gemensam förmyndare, *får* denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, *om* de *inte har* inbördes stridande intressen.

En god man eller förvaltare har inte rätt att företräda sin huvudman, om det uppstår fråga om rättshandling mellan å ena sidan huvudmannen och

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

å andra sidan den gode mannen eller förvaltaren, dennes make eller någon som den gode mannen eller förvaltaren företräder.

Har *en förmyndare, god man eller förvaltare* slutit avtal i *strid med* första *eller andra* stycket, *tillämpas* 9 kap. 7 § första stycket *i fråga om återbärings- och ersättningsskyldighet.*

(Jfr 13 kap. 2 § i utredningens förslag 1)

Första stycket har jämkats språkligt. Samtidigt har en motsvarande regel införts i andra stycket för det fallet att det uppstår fråga om rättshandling mellan å ena sidan den som har god man eller förvaltare och å andra sidan den gode mannen eller förvaltaren, hans make eller någon som den gode mannen eller förvaltaren företräder.

Tredje stycket motsvarar beträffande förmyndare nuvarande andra stycket.

Enligt 11 kap. 2 § andra stycket skall en särskild god man förordnas för den enskilde, om det skall företas en rättshandling för honom och den ställföreträdare som den enskilde annars har är obehörig enligt förevarande paragraf.

3 §

Förmyndare skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning används till nytta för myndlingen.

(Jfr 13 kap. 3 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som handlar om förmyndares skyldigheter, motsvarar nuvarande 4 §.

4 §[1]

Gode män och förvaltare skall omsorgsfullt och noggrant utföra sina uppdrag. Vid förvaltning av huvudmannens medel skall de se till att medlen i skälig omfattning används till nytta för huvudmannen.

(Jfr 13 kap. 4 § i utredningens förslag 1)

Motsvarande bestämmelser gäller redan i dag för gode män.

Vilka insatser som gode män och förvaltare mera i detalj skall göra blir i första hand beroende av hur deras förordnande är utformat. De huvuduppgifter som kan komma i fråga är, som framgår av 11 kap. 4 och 7 §§, att bevaka huvudmannens rätt, förvalta huvudmannens egendom eller sörja för hans person. I många fall torde emellertid gränsen komma att dras snävare, så att den gode mannen eller förvaltaren får i uppgift att t. ex. förvalta en viss närmare angiven egendom (se vidare specialmotiveringen till 11 kap. 7 §). I ett uppdrag att förvalta viss egendom ingår i regel uppgiften att bevaka huvudmannens rätt inför domstol och andra myndigheter i angelägenheter som rör egendomen. Vilka insatser som krävs av den gode mannen eller förvaltaren blir också i någon mån beroende av uppdragets längd.

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

I den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.3 och 2.4.2) har särskilt berörts vilket ansvar för huvudmannens person som bör åvila gode män och förvaltare. Ett sådant ansvar uppkommer naturligtvis i första hand när det uttryckligen framgår av förordnandet. Men även i andra fall torde den gode mannen eller förvaltaren många gånger vara skyldig att svara för en viss personlig intressebevakning. Detta följer bl. a. av bestämmelsen om att den som förvaltar huvudmannens medel skall se till att de i skälig omfattning används till huvudmannens nytta. För att kunna uppfylla detta krav måste den gode mannen resp. förvaltaren skaffa sig kännedom om huvudmannens personliga förhållanden och undersöka i vilket avseende medlen kan göra mest nytta.

Den gode mannen eller förvaltaren bör således hålla sig informerad om bl. a. huvudmannens boendeförhållanden, hans behov av vård eller social service samt omfattningen och behovet av sociala kontakter och rekreation. Om det konstateras brister, har den gode mannen eller förvaltaren skyldighet att så långt möjligt försöka se till att de avhjälps. Kontakt kan då behöva tas med anhöriga eller sociala organ. I många fall torde det också vara befogat att huvudmannens medel används för att bekosta en bättre bostad eller en bättre form av vård. Det kan också ligga i huvudmannens intresse att få göra en rekreationsresa e. d. I de fall huvudmannen är intagen på en vårdinrättning bör den gode mannen eller förvaltaren inhämta de synpunkter som från medicinskt eller kurativt håll kan finnas på medelsanvändningen.

Även om den gode mannens eller förvaltarens uppdrag är av begränsad omfattning torde det ofta vara naturligt att han träffar sin huvudman och ägnar sig åt en viss kurativ verksamhet. För de gode männens del gäller dessutom att de i princip är skyldiga att inhämta huvudmannens samtycke till varje rättshandling (se 11 kap. 5 §). Det föreskrivs också i 13 kap. 5 § andra stycket att såväl gode män som förvaltare bör, så långt det lämpligen kan ske, inhämta huvudmannens och dennes makes mening i angelägenheter av vikt.

Vilket mått av personlig intressebevakning som den gode mannen eller förvaltaren skall ägna sig åt beror naturligtvis, utöver förordnandet, också på omständigheterna i det särskilda fallet. Om huvudmannen har make eller andra anhöriga är det naturligt att dessa i första hand svarar för personlig omvårdnad och intressebevakning. Det är alltså inte meningen att en god man eller förvaltare skall ta ifrån de anhöriga sådana uppgifter som dessa vill och lämpligen bör ha hand om. På motsvarande sätt blir de gode männens och förvaltarnas ansvar för huvudmannens person i de flesta fall mindre, när huvudmannen är intagen för vård e. d. I de fall då huvudmannen har fått en kontaktperson utsedd enligt socialtjänst- eller omsorgslagen åligger det i första hand denne att bevaka huvudmannens personliga intressen. Den gode mannen resp. förvaltaren bör i sådana fall diskutera med kontaktpersonen vilka åtgärder som skall vidtas för huvudmannens räkning. Över huvud taget är det angeläget att samråd sker med såväl kontaktpersoner som andra samhällsorgan, så att bl. a. dubbelarbete undviks.

Det arbete som den gode mannen eller förvaltaren har lagt ned på

personlig omvårdnad och intressebevakning skall beaktas vid bestämmandet av arvode enligt 15 kap. 20 § (jfr beträffande förmyndare i 15 kap. 19 §).

5 §[1]

Har *en myndling* fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall *även* makens mening inhämtas.

Motsvarande skyldighet åvilar gode män och förvaltare gentemot huvudmannen och dennes make. Om betydelsen av huvudmannens samtycke i vissa fall finns bestämmelser i 11 kap. 5 §.

(Jfr 13 kap. 5 § i utredningens förslag 1)

Första stycket är oförändrat. Genom ett nytt andra stycke har bestämmelserna i första stycket gjorts tillämpliga också på gode män och förvaltare. För de gode männens del gäller dessa regler redan i dag till följd av hänvisningen till 13 kap. i 18 kap. 8 §.

I andra stycket har också tagits in en erinran om betydelsen av huvudmannens samtycke enligt 11 kap. 5 §.

6 §

Förmyndare, gode män och förvaltare skall rörande allt *som hör* till förmynderskapet, *godmanskapet eller förvaltarskapet ge* överförmyndaren *och* rätten de upplysningar som infordras.

7 §

För *en omyndigs* egendom skall förmyndaren, *om rätten finner skäl till det,* lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. *Motsvarande skyldighet att ställa säkerhet åvilar gode män och förvaltare.* Säkerheten skall, *enligt vad* rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

8 §

Har en omyndig flera förmyndare, skall de, såvitt rör egendomen, ha hand om förmynderskapet gemensamt. Rätten kan dock förordna att tillgångarna skall för förvaltning fördelas på visst sätt mellan dem eller att vissa tillgångar skall förvaltas av en förmyndare ensam. Den som ensam råder över vissa tillgångar får också ikläda den omyndige sådana förbindelser som faller inom området för dessa tillgångars förvaltning.

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland förmyndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtrotts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter.

Har en omyndig flera förmyndare och kan dessa ej enas i ett ärende som rör den omyndiges egendom och som de skall besluta i, gäller den mening som överförmyndaren biträder. Är det fråga om en åtgärd som kräver

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

överförmyndarens samtycke, kan samtycke ges till åtgärden även om förmyndarna har olika mening. I sådana fall skall överförmyndaren dock bereda medförmyndare tillfälle att yttra sig innan överförmyndaren beslutar i saken.

Första och tredje styckena tillämpas även när någon har flera gode män eller förvaltare.

9 §[1]

Förmyndare, *gode män och förvaltare är skyldiga* att ersätta skada som *de* uppsåtligen eller av vårdslöshet *har orsakat* den omyndige *eller huvudmannen.*

Är flera förmyndare, *gode män eller förvaltare* ansvariga för skada som de *har orsakat* den omyndige *eller huvudmannen, svarar* de *solidariskt* för ersättningen. Ersättningsbeloppet *skall slutligt fördelas mellan de ansvariga* efter den *grad av vållande som åvilar dem. Om* någon *saknar tillgångar att betala sin andel med,* skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas *på samma sätt.*

10 §[2]

Vill *en omyndig,* sedan han blivit myndig, eller *en* ny förmyndare göra anspråk på ersättning *enligt* 9 §, skall han, *om* de handlingar *som anges* i 16 kap. 12 § *har* överlämnats till honom, inom ett år därefter väcka talan om anspråket. *I annat fall har han förlorat sin talerätt. Vad som nu har sagts gäller inte* om den avgående förmyndaren *har* gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Första stycket tillämpas även i fråga om talan mot god man eller förvaltare.

(Jfr 13 kap. 6–10 §§ i utredningens förslag 1)

Genom tillägg till 6–10 §§ har dessa gjorts tillämpliga även på gode män och förvaltare. Härjämte har vissa redaktionella ändringar gjorts. För de gode männens del ersätter ändringarna den nuvarande hänvisningen i 18 kap. 8 § till ifrågavarande paragrafer.

14 kap. Om vård av rätt i oskiftat bo[3]

Rubriken har fått ändrad lydelse för att innefatta också godmanskap och förmynderskap.

1 §[4]

Har *en* omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet. *Detsamma gäller i fråga om gode män och förvaltare som har förordnats att förvalta huvudmannens egendom i fall då denne har del i oskiftat bo.*

(Jfr 14 kap. 1 § i utredningens förslag 1)

I paragrafen har genom ett tillägg kapitlets bestämmelser gjorts tillämpli-

[1] Ändrad lydelse av rubriken i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[3] Ändrad lydelse av rubriken i propositionsförslaget.
[4] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

ga också på gode män och förvaltare i fall då de har förordnats att förvalta huvudmannens egendom och denne har del i oskiftat bo (jfr nuvarande 18 kap. 8 § när det gäller god man).

15 kap. Om förvaltning av egendom[1]

Rubriken har fått ändrad lydelse för att omfatta också förvaltning av god man och förvaltare.

Det bör erinras om att de begränsningar som enligt 15 kap. gäller för den gode mannens förvaltning inte kan åberopas gentemot huvudmannen.

I sammanhanget bör nämnas att bestämmelserna i 15 kap. för närvarande ses över av förmynderskapsutredningen.

1 §[2]

En förmyndare, god man eller förvaltare är skyldig att *se till* att den omyndiges *eller huvudmannens* tillgångar *är placerade så* att erforderlig trygghet *finns* för deras bestånd och skälig avkastning *erhålls.*

De föreskrifter som i 2–18 §§ reglerar förmyndares förvaltning tillämpas också i fråga om gode män och förvaltare.

Har egendom i dödsbo, vilken har förvaltats av en god man som avses i 11 kap. 3 §, efter preskription av rätt att ta arv eller testamente eller annars tillfallit allmänna arvsfonden, gäller i fråga om egendomens försäljning lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden.

(Jfr 15 kap. 1 § i utredningens förslag 1)

Genom ett nytt andra stycke har kapitlets övriga bestämmelser, utom 19 §, gjorts tillämpliga också i fråga om god man och förvaltare. För de gode männens del ersätter tillägget vad som nu föreskrivs i 18 kap. 8 §.

15 kap. 19 § reglerar förmyndares rätt till arvode. För god man och förvaltare finns bestämmelser om ersättning för uppdraget i 20 §.

Till ett tredje stycke har överförts vad som nu föreskrivs i 18 kap. 9 § tredje stycket om försäljning av egendom som har tillfallit allmänna arvsfonden.

20 §[3]

Gode män och förvaltare är berättigade att efter uppdragets slutförande eller, om uppdraget varar längre tid än ett år, årligen erhålla skäligt arvode för uppdraget samt ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande.

Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas av överförmyndaren. Denne bestämmer dessutom i vad mån arvode och ersättning för utgifter skall utgå av huvudmannens medel. Arvode och ersättning som ej skall utgå av huvudmannens medel skall betalas av kommunen.

(Jfr 15 kap. 20 § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som handlar om ersättning till gode män och förvaltare,

[1] Ändrad lydelse av rubriken i propositionsförslaget.
[2] Första och andra stycket motsvaras delvis av 15 kap. 20 § i propositionsförslaget. Tredje stycket motsvaras där av 22 §.
[3] 15 kap. 21 § i propositionsförslaget. Samtidigt ändrad lydelse.

motsvarar med vissa redaktionella ändringar vad som nu föreskrivs i 18 kap. 11 § för gode män.

16 kap. Om redovisningsskyldighet[1]

Rubriken har fått ändrad lydelse för att inte begränsa bestämmelserna till enbart förmynderskap.

1 §[2]

Förmyndare, gode män och förvaltare är skyldiga att föra räkenskaper över sin förvaltning av den omyndiges eller huvudmannens egendom på sådant sätt att därigenom för varje år *lämnas* en *noggrann redovisning* för den omyndiges *eller huvudmannens* tillgångar och skulder samt för förvaltningens gång.

(Jfr 16 kap. 1 § i utredningens förslag 1)

Paragrafens allmänna bestämmelser om skyldighet att föra räkenskaper och lämna redovisning har gjorts direkt tillämpliga även på gode män och förvaltare. För de gode männens del ersätter tillägget nuvarande 18 kap. 8 §.

2 §[3]

När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller *en* underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren *ge in en* förteckning över egendomen.

Gode män och förvaltare som har förordnats att förvalta egendom skall inom två månader från det att inskrivning ägt rum ge in en förteckning till överförmyndaren över den egendom som omfattas av förordnandet. Denna skyldighet gäller inte, om förvaltningen avser andel i oskiftat dödsbo.

Förteckning som avges av en god man som har förordnats enligt 11 kap. 1 § behöver endast uppta den lösa egendom som den gode mannen har tagit hand om.

Har den omyndige *eller huvudmannen* efter den tid som avses i första *eller andra* stycket erhållit egendom som skall stå under *förvaltning av förmyndare, god man eller förvaltare*, skall förteckning över denna egendom *ges in* till överförmyndaren inom en månad därefter.

Är det andel i oskiftat bo som *har* tillfallit *en* omyndig *eller huvudman*, skall förteckning *ges in* först inom en månad efter det bodelning eller skifte har skett.

Har rätten beslutat utvidga omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag när det gäller annan egendomsförvaltning än som avser andel i oskiftat bo, skall den gode mannen eller förvaltaren inom en månad från beslutet till överförmyndaren ge in en förteckning över den egendom som omfattas av det utvidgade uppdraget.

(Jfr 16 kap. 2 § i utredningens förslag 1)

I första stycket har bl. a. en bestämmelse som gäller vid omyndigförklaring utgått.

[1] Ändrad lydelse av rubriken i propositionsförslaget.
[2] Ej med i propositionsförslaget.
[3] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Den förteckning som det talas om i andra stycket behöver inte ges in beträffande annan egendom som tillhör huvudmannen än den som omfattas av godmans- resp. förvaltarförordnandet. Inte heller gäller andra stycket i fråga om andel i oskiftat dödsbo (jfr sista stycket i paragrafen). Om godmans- eller förvaltarförordnandet inte avser egendomsförvaltning blir det över huvud taget inte aktuellt att upprätta någon förteckning över huvudmannens egendom.

Andra stycket motsvarar för de gode männens del vad som nu föreskrivs i 18 kap. 9 § första stycket. Tiden då förteckning senast skall ges in har dock förlängts från en till två månader.

Till tredje stycket har överförts vad som nu föreskrivs för en god man i visst fall enligt 18 kap. 9 § andra stycket första punkten.

I fjärde stycket har intagits – jämte tillägg beträffande god man och förvaltare – vad som nu föreskrivs i fråga om förmyndare i andra stycket av förevarande paragraf.

Femte stycket motsvarar med tillägg för fall av godmanskap och förvaltarskap paragrafens nuvarande tredje stycke.

I sjätte stycket har tagits in en regel för det fallet att rätten med stöd av 11 kap. 23 § har utvidgat omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag.

3 §[1]

På förteckning som avses i 2 § skall förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* teckna försäkran under edlig förpliktelse att hans uppgifter *är till alla delar* riktiga och att *inte* något är med vilja och vetskap utelämnat. Rätten *får* vid vite förelägga honom att bestyrka *sin försäkran* med ed, *om* yrkande *om detta framställs* av överförmyndaren eller det *annars är* påkallat. *Om det finns skäl till det, kan edgång också åläggas annan som har tagit befattning med den omyndiges eller huvudmannens egendom.*

4 §[2]

Saknar *en* omyndig *eller huvudman* tillgångar, då förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap skrivs in*, skall förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* göra anmälan *om detta* till överförmyndaren inom *två* månader från det inskrivningen ägde rum.

Vad *som föreskrivs* i 3 § skall i tillämpliga delar gälla *en sådan* anmälan *som avses* i första stycket.

(Jfr 16 kap. 3 och 4 §§ i utredningens förslag 1)

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ har gjorts tillämpliga även på gode män och förvaltare. För de gode männens del ersätter ändringarna vad som nu genom hänvisning föreskrivs i 18 kap. 8 §. För att man skall uppnå överensstämmelse med den tidsfrist som föreskrivs i 2 § andra stycket har anmälningsfristen i 4 § första stycket bestämts till två månader.

[1] Ej med i propositionsförslaget.
[2] Ej med i propositionsförslaget.

5 §[1]

Före den 1 mars varje år *skall* förmyndaren till överförmyndaren *avge* årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren *avge* sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.

I årsräkning och sluträkning *skall upptas* tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.

Första och andra styckena gäller i tillämpliga delar även god man och förvaltare.

Har rätten inskränkt omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag, gäller reglerna om sluträkning i fråga om den egendom som inte längre omfattas av uppdraget.

Upphör ett godmanskap enligt 11 kap. 1 § innan tid för avgivande av årsräkning eller sluträkning rörande förmynderskapet för den omyndige inträffar, får sluträkning rörande godmanskapet begränsas till att avse en redogörelse endast för de åtgärder som har vidtagits av den gode mannen. I övrigt skall förmyndaren avge en redogörelse för förvaltningen av den omyndiges egendom även under den tid som godmanskapet har varat.

(Jfr 16 kap. 5 § i utredningens förslag 1)

I första och andra styckena har endast språkliga ändringar gjorts. Tredje – femte styckena är däremot nya.

Bestämmelsen i fjärde stycket om sluträkning blir också tillämplig, om någon som exempelvis redan har god man erhåller en särskild förvaltare för ett begränsat uppdrag, medan godmanskapet i övrigt består. Den gode mannen skall då lämna sluträkning beträffande den egendom som inte längre omfattas av hans uppdrag.

Bestämmelserna i femte stycket motsvarar vad som nu föreskrivs för vissa gode män i 18 kap. 9 § andra stycket andra meningen.

6 §[2]

Har förmyndaren, *den gode mannen eller förvaltaren* till överförmyndaren *gett in en* anmälan eller annan handling, enligt vilken den omyndige *eller huvudmannen* saknar tillgångar eller *inte* har andra tillgångar än lösören som *inte lämnar* inkomst, *är* förmyndaren fri från skyldighet att *avge* räkning, intill dess genom föryttring av sådana lösören eller *annars* tillgångar av annan beskaffenhet *tillfaller* den omyndige *eller huvudmannen*.

Överförmyndaren *får* i annat fall för visst år eller tills vidare befria *förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren* från att *avge* räkning eller *medge* att sådan upprättas i förenklad form, *om* det med hänsyn till tillgångarnas ringa värde eller beskaffenhet *kan* ske utan fara för den omyndige *eller huvudmannen*.

7 §[3]

I förteckning över *en* omyndigs egendom *samt* i årsräkning och sluträkning *skall* tillgångar och skulder fullständigt *anges* med uppgift *om* de särskilda

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ej med i propositionsförslaget.
[3] Ej med i propositionsförslaget.

tillgångarnas värde. *Finns* hos den omyndige pantbrev som avser honom tillhörig fastighet eller tomträtt, skall detta särskilt *anges*. *Är* medel insatta hos bank eller *kvarstår* medel hos försäkringsbolag, skall uppgift lämnas om den räkning *där* medlen *innestår*. I fråga om värdepapper, som ej *är* nedsatta hos bank *enligt bestämmelserna* i 15 kap. skall nummer eller annan beteckning anmärkas. *Finns det* tillgångar som *står* under den omyndiges eller annans särskilda förvaltning, skall förmyndaren *även* lämna uppgift därom *samt* om dessa tillgångars värde, *om han känner till det*. *Skall* i årsräkning eller sluträkning *upptas* tillgångar eller skulder, för vilkas fullständiga angivande erfordras utförlig uppräkning, *får* beträffande dem hänvisning göras till förut avgiven förteckning eller årsräkning, *om* det lämpligen kan ske.

Förteckning och räkning *skall* innehålla fullständig uppgift *om* förmyndarens och den omyndiges namn och hemvist samt förmyndarens postadress.

Första och andra styckena gäller i tillämpliga delar även för god man och förvaltare.

8 §[1]

Innehåller förteckning över omyndigs *eller huvudmans* egendom uppgift *om* tillgångar som på grund av bodelning, arv, testamente eller gåva tillfallit den omyndige *eller huvudmannen*, eller *upptar* årsräkning eller sluträkning sådana tillgångar, om vilka uppgift förut ej lämnats, skall vid förteckningen eller räkningen fogas besannad avskrift av bodelnings- eller skifteshandling, testamente eller gåvobrev, om sådant *finns, samt* av bouppteckning, *om* den ej förut *har getts in* till överförmyndaren. Är handling, *som* nu *avses* av vidlyftig beskaffenhet, *får* avskriften lämnas i erforderliga delar.

Upptar förteckning, årsräkning eller sluträkning värdehandlingar som ej *är* nedsatta hos riksbanken eller annan bank *enligt bestämmelserna* i 15 kap., skall vid förteckningen eller räkningen fogas intyg av två personer, att värdehandlingarna *finns* i förmyndarens, *gode mannens eller förvaltarens* förvar. *Innestår* medel hos bank, skall genom bevis från banken styrkas hur mycket som innestår *samt* i vad mån förbehåll gjorts att medlen *får tas ut* utan överförmyndarens samtycke.

9 §[2]

Möter till följd av förmynderskapets, *godmanskapets eller förvaltarskapets* vidlyftiga beskaffenhet eller av annan orsak hinder att inom *den* tid, som är för varje särskilt fall bestämd, avlämna förteckning, årsräkning eller sluträkning, skall inom samma tid anmälan om hindret göras till överförmyndaren. *Denne skall i så fall sätta ut en* ny tid, inom vilken förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* har att *ge in* handlingen.

10 §[3]

Försummar förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* att i rätt tid *avge* förteckning, årsräkning eller sluträkning eller anmälan *som avses* i 4 §, *skall* överförmyndaren *anmäla* försummelsen hos rätten, *som* genom vite *kan* tillhålla *den försumlige* att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan *görs*, skall överförmyndaren, *om* det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* om hans skyldighet.

[1] Ej med i propositionsförslaget.
[2] Ej med i propositionsförslaget.
[3] Ej med i propositionsförslaget.

11 §[1]

Då förmyndarens befattning upphör, *är* förmyndaren *skyldig* att till myndlingen, om *denne* blivit myndig, eller, om förmynderskapet övergått *till någon* annan, till denne ofördröjligen *utge* de tillgångar som förmyndaren har *hand om* för myndlingens räkning. *Motsvarande skyldighet åvilar en god man eller förvaltare när uppdraget upphör, inskränks eller övergår till någon annan.*

12 §[2]

Sedan av förmyndaren avgiven sluträkning blivit granskad, skall överförmyndaren till den som *skall ta emot* redovisning för förmyndarens förvaltning överlämna, förutom sluträkningen, hos överförmyndaren förvarad förteckning över den omyndiges tillgångar och skulder, *liksom* samtliga de räkningar som avgivits under hela den tid *denne varit omyndig*. Var förmyndaren, då hans befattning upphörde, fri från skyldighet att *avge* sluträkning, *skall handlingarna* av överförmyndaren tillställas den som *skall ta emot* redovisning, endast *om* denne eller den avgående förmyndaren framställer begäran därom eller överförmyndaren, *enligt vad som sägs* i 17 kap. 4 §, *på* sådan handling gjort anteckning om anmärkning, utan att anmärkningen föranlett ansökan till rätten.

Har de handlingar som avses i första stycket tillställts *en* ny förmyndare, åligger det denne att inom två månader därefter till överförmyndaren återställa handlingarna. Överförmyndaren skall vid handlingarnas överlämnande skriftligen erinra förmyndaren härom. Försummar förmyndaren att återställa handlingarna, *tillämpas bestämmelserna* i 10 § om påföljd av försummelse *som avses där*.

Skall åtgärd *som avses* i första stycket *vidtas* av överförmyndaren, och *blir* den avgående förmyndarens förvaltning godkänd av myndlingen eller ny förmyndare, innan handlingarna tillställts honom, *är* godkännandet utan verkan.

Bestämmelserna i första–tredje styckena om förmyndare och omyndig tillämpas också i fråga om god man, förvaltare och huvudman.

13 §[3]

När förmyndarens, *gode mannens eller förvaltarens* befattning *har* upphört, *skall* de rörande *uppdraget* förda räkenskaper samt de betalningsbevis och andra handlingar, som *finns* förvarade till styrkande av särskilda poster i räkenskaperna, av förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* hållas *tillgängliga för granskning på den* tid och ort som i händelse av tvist *bestäms* av överförmyndaren. Sedan tiden för väckande av talan om ersättning mot förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* gått till ända eller, *om* sådan talan väckts, målet blivit avgjort genom laga kraft ägande dom, *skall* nämnda räkenskaper och handlingar *utges* till den som *skall ta emot* redovisning för förmyndarens, *gode mannens eller förvaltarens* förvaltning.

14 §[4]

Vad *som* i 5–13 §§ *föreskrivs* om förmyndare, *god man och förvaltare* skall, om förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* är död, *tillämpas på*

[1] Ej med i propositionsförslaget.
[2] Ej med i propositionsförslaget.
[3] Ej med i propositionsförslaget.
[4] Ej med i propositionsförslaget.

dennes dödsbo eller, *om kvarlåtenskapen* är avträdd till konkurs, konkursförvaltningen.

(Jfr 16 kap. 6–14 §§ i utredningens förslag 1)

Bestämmelserna i 6–14 §§ har gjorts direkt tillämpliga även på god man och förvaltare samt godmanskap och förvaltarskap. Härjämte har vissa redaktionella ändringar gjorts. För de gode männens del ersätter ändringarna vad som nu genom hänvisning föreskrivs i 18 kap. 8 §.

Vad särskilt beträffar bestämmelserna i 7 § om förteckning över en omyndigs egendom och om årsräkning och sluträkning bör påpekas att bestämmelserna endast gäller i tillämpliga delar för god man och förvaltare. Innehållet i förteckningar och räkningar som gode män och förvaltare skall upprätta blir beroende av omfattningen av deras uppdrag. Om de endast har till uppgift att förvalta viss egendom, får förteckningar och räkningar begränsas på motsvarande sätt.

17 kap. Om tillsyn över förvaltningen[1]

Rubriken har fått ändrad lydelse för att innefatta även godmanskap och förvaltarskap.

7 §[2]

Bestämmelserna i 1–6 §§ om förmyndare och omyndig tillämpas också i fråga om god man, förvaltare och huvudman.

(Jfr 17 kap. 7 § i utredningens förslag 1)

För de gode männens del ersätter paragrafen den hänvisning som nu finns i 18 kap. 8 §.

19 kap. Om överförmyndare

17 §

Överförmyndare och överförmyndarnämnd *är* skyldiga att föra bok angående de förmynderskap, godmanskap *och förvaltarskap* som *har* inskrivits och *står* under deras tillsyn. Över ärenden rörande *de* förmynderskap, *som* ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.

(Jfr 19 kap. 17 § i utredningens förslag 1)

I paragrafen har tillagts att överförmyndarnas skyldighet att föra bok också gäller förvaltarskap.

20 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om rättegången

1 §

I mål om faderskap, vårdnad, umgänge *och* underhåll tillämpas 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken.

(Jfr 20 kap. 1 § i utredningens förslag 1)

[1] Ändrad lydelse av rubriken i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Paragrafen har ändrats på så sätt att vad som nu föreskrivs om omyndigförklaring eller dess hävande har utgått. Att frågor om förvaltarskap handläggs som domstolsärenden framgår av den ändring som föreslås i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden.

2 §[1]

Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt *11* kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej *kan* delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl *föreligger* att förordna god man.

Har ansökan om förvaltare gjorts beträffande någon som uppenbarligen inte förstår vad saken gäller eller skulle lida skada av att få del av ansökningen, skall rätten förordna en god man enligt 11 kap. att företräda honom eller henne i ärendet och bevaka hans eller hennes rätt.

En god man som avses i första eller andra stycket skall samråda med den part för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske.

(Jfr 20 kap. 2 § i utredningens förslag 1)

Första stycket motsvarar det nuvarande första styckets första och andra meningar. Hänvisningen till 18 kap. har dock ändrats till att gälla 11 kap. Bestämmelsen i den nuvarande sista meningen om samråd har flyttats till ett nytt tredje stycke.

Andra stycket, som är nytt, motsvarar vad som nu föreskrivs i 10 kap. 11 § tredje stycket i fall då ansökan har gjorts om omyndigförklaring. Rättens skyldighet att förordna god man har dock vidgats något. I princip skall god man alltid förordnas när den enskildes tillstånd är sådant att han enligt 11 kap. 16 § andra stycket inte kan höras muntligt. Om å andra sidan den enskildes tillstånd inte utgör hinder för muntligt förhör, föreligger inte förutsättningar för ett godmansförordnande. Däremot torde den enskilde normalt ha behov av rättegångsbiträde enligt 2 a §.

Det ankommer på rätten att se till att behovet av god man tillgodoses. Vetskap om det bör rätten kunna erhålla antingen genom upplysning från sökanden, i vart fall om denne är överförmyndare eller god man, eller genom den utredning som skall införskaffas enligt 11 kap. 16 och 17 §§.

2 a §[2]

Har ansökan gjorts om förvaltare och föreligger inte fall som avses i 2 § andra stycket, skall rätten förordna ett biträde att bevaka den enskildes rätt i ärendet, om det inte är uppenbart att ett biträde inte behövs. Ett rättegångsbiträde skall också förordnas, om den som har förvaltare begär att förvaltarskapet skall upphöra eller ändras och det inte är uppenbart att ett biträde inte behövs.

(Jfr 20 kap. 2 a § i utredningens förslag 1)

Paragrafen innehåller bestämmelser om rättegångsbiträde i ärenden om förvaltarskap. Huvudregeln är att sådant biträde skall förordnas dels när ansökan har gjorts om förvaltare och situationen inte är sådan att den

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

enskilde skall ha en god man enligt 2 § andra stycket, dels när huvudmannen begär att förvaltarskapet skall upphöra eller ändras. I båda fallen kan dock rätten låta bli att förordna biträde, om det är uppenbart att det inte behövs.

Reglerna om rättegångsbiträde överensstämmer med vad som i dag föreskrivs för sådana fall då omyndigförklaring begärs eller föreslås bli upphävd (se nuvarande 10 kap. 13 § första stycket).

Vid förordnande av såväl god man som rättegångsbiträde bör rätten utse en juridiskt kunnig och i övrigt lämplig person.

2 b §

Den som har förordnats till god man enligt 2 § eller rättegångsbiträde enligt 2 a § har efter rättens prövning rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Kostnaden skall stanna på staten, såvida inte motparten till den, för vilken god man eller rättegångsbiträde har förordnats, skäligen bör åläggas att ersätta staten kostnaden.

(Jfr 20 kap. 2 b § i utredningens förslag 1)

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 § andra stycket samt 10 kap. 11 § tredje stycket andra meningen och 13 § andra stycket.

2 c §

Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part tillämpas också på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.

(Jfr 20 kap. 2 c § i utredningens förslag 1)

Paragrafen, som handlar om hämtning, motsvarar nuvarande 2 § tredje stycket.

5 §

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap *gäller* i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap *samt förvaltare och förvaltarskap*. Härvid *skall* bestämmelserna om omyndig, *dennes* make och närmaste *anhöriga, när det är* fråga om godmanskap som avses i *11* kap. 3 eller 4 §, gälla den för vilken god man har förordnats *och* dennes make och närmaste *släktingar samt i fråga om förvaltarskap den för vilken förvaltare har förordnats och dennes make och närmaste släktingar. Är det* fråga om godmanskap för *en* omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där..

(Jfr 20 kap. 5 § i utredningens förslag 1)

I paragrafen har gjorts ett tillägg som innebär att bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap gäller i tillämpliga delar inte bara gode män och godmanskap utan också förvaltare och förvaltarskap. Bestämmelserna handlar bl. a. om rätt att göra ansökan om vissa domstolsåtgärder och att söka tillstånd från överförmyndaren samt rätt att överklaga domstolens resp. överförmyndarens beslut.

8 §

Beslut som i ärende om förmynderskap, godmanskap *eller förvaltarskap* enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten länder till efterrättelse utan hinder av att *beslutet överklagas*. Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo *hävs* eller förmyndare, god man *eller förvaltare döms* till utgivande av försuttet vite.

11 §

Beslut som *tingsrätten* har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. *16 eller 17 § eller* 11 kap. *18 §, 20 § andra stycket eller 23 § tredje stycket* skall *överklagas* särskilt.

(Jfr 20 kap. 8 och 11 §§ i utredningens förslag 1)

I 8 och 11 §§, som handlar om omedelbar verkställighet av överförmyndarens eller rättens beslut och om överklagande av underrättens beslut under rättegången, har tillägg gjorts i fråga om förvaltarskap. Vidare har omyndigförklaringarnas avskaffande föranlett vissa följdändringar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser[1]

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2. Den som vid ikraftträdandet är omyndigförklarad enligt äldre bestämmelser skall tills vidare, dock längst till utgången av år 1990, anses ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § i dess nya lydelse. Härvid skall förmyndaren anses vara förvaltare med uppdrag att bevaka huvudmannens rätt, förvalta huvudmannens egendom och sörja för hans eller hennes person.

3. Förordnande av god man som har skett enligt äldre bestämmelser skall anses ha meddelats enligt motsvarande nya bestämmelser i 11 kap.

(Jfr ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i utredningens förslag 1)

Bestämmelserna i punkt 2 innebär att förmyndaren får den rådighet som anges i 11 kap. 9 § samt att förvaltarskapet i övrigt följer bestämmelserna i bl. a. 11 kap. 10 och 11 §§.

Genom att de provisoriska förvaltarskapen gäller längst två år får bl. a. överförmyndarna den tiden på sig att gå igenom de ärenden som föreligger och föreslå de åtgärder som kan vara påkallade. Utöver att ansöka om ett mera permanent förvaltarförordnande kan det bli aktuellt att begära omprövning enligt 11 kap. 23 § eller föreslå att förvaltarskapet skall upphöra enligt 11 kap. 19 §. Eventuellt kan förvaltarskapet då ersättas av ett godmansförordnande. Även andra än överförmyndaren, dvs. alla de som anges i 11 kap. 15 §, har rätt att ta initiativ och exempelvis ansöka om ett mera permanent förvaltar- eller godmansförordnande.

Om inget beslut har meddelats beträffande de förvaltarskap som uppstår genom ikraftträdandet, upphör de helt att gälla vid utgången av år 1990. Det innebär att den enskilde då återfår sin fulla rättshandlingsförmåga och att han inte längre har någon företrädare enligt FB.

Genom bestämmelsen i punkt 3 undviks missförstånd, om det t. ex. i

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

någon bestämmelse eller handling skulle hänvisas till en äldre bestämmelse i det tidigare 18 kap. FB.

Några övergångsbestämmelser har inte meddelats för det fallet att det vid ikraftträdandet pågår ett mål om omyndigförklaring eller hävande av sådan förklaring. Om det undantagsvis skulle inträffa att handläggningen av en sådan fråga har påbörjats men inte slutförts före ikraftträdandet, får handläggningen avbrytas och målet avskrivas.

– – –

4.3 Vallagen (1972:620)

2 kap. 3 §

Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller *arton* år.

4 kap. 2 §

I allmän röstlängd tas upp svensk medborgare som den 1 juni enligt länsskattemyndighetens personband är kyrkobokförd i valdistriktet och som har fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år. Om en beslutad ändring i den kommunala indelningen skall träda i kraft vid följande årsskifte, tas i längden upp den som skall vara kyrkobokförd i distriktet enligt den nya indelningen.

Under de förutsättningar som i första stycket anges för svenska medborgare tas i röstlängden upp även de utlänningar som enligt länsskattemyndighetens personband har varit kyrkobokförda i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret.

För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.

För utlänningar antecknas att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen.

(Jfr 2 kap. 3 § och 4 kap. 2 § i utredningens förslag 3)

I 2 kap. 3 § och 4 kap. 2 § har de diskvalificeringsbestämmelser som nu finns beträffande omyndigförklarade utgått.

4 kap. 11 §

Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit kyrkobokförd här någon gång och *har uppnått arton års ålder senast på valdagen.*

Svensk medborgare skall anses bosatt utom riket, om han enligt länsskattemyndighetens personband ej är kyrkobokförd här.

(Saknar motsvarighet i utredningens förslag)

I paragrafen, som behandlar utlandssvenskars rösträtt, har en hänvisning till rösträttshindren i 3 kap. 2 § regeringsformen ersatts av en uttrycklig bestämmelse att den röstberättigade skall ha uppnått arton års ålder på valdagen. I sak innebär ändringen att omyndigförklaring har utgått som rösträttshinder.

4.4 Kommunallagen (1977: 179)

2 kap. 3 §

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i landsting har den som är röstberättigad vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige i kommun inom landstingskommunen.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgöres på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

(Jfr 2 kap. 3 § i utredningens förslag 4)

I paragrafen har bestämmelsen om att omyndigförklarade inte har rösträtt utgått.

Genom hänvisningar i 2 kap. 4 §, 3 kap. 3 § och 5 kap. 1 § har ändringen i förevarande paragraf inverkan även på villkoren för valbarhet i olika fall.

4.5 Lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter[1]

2 kap. 3 §

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och har uppnått arton års ålder senast på valdagen. Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han eller hon har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i annan församling.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

(Jfr 2 kap. 3 § i utredningens förslag 5)

I paragrafen har bestämmelsen om att den som är omyndigförklarad saknar rösträtt utgått.

Ändringen har genom ett flertal hänvisningar till denna paragraf inverkan även på andra bestämmelser om rösträtt och valbarhet i kyrkliga sammanhang.

– – –

4.7 Äktenskapsbalken

Bestämmelsen i 2 kap. 2 § att den som är omyndigförklarad skall ha förmyndarens samtycke för att kunna ingå äktenskap skall upphöra att

[1] Ej med i propositionsförslaget.

gälla. Någon motsvarande regel för det fallet att någon t. ex. har förvaltare har inte ansetts böra införas.

3 kap. 2 §

Den som varken är eller skall vara kyrkobokförd här i landet skall vid hindersprövningen visa upp ett intyg av utländsk myndighet om sin behörighet att ingå äktenskapet, om ett sådant intyg kan anskaffas.

Om det fordras tillstånd till äktenskapet, skall bevis om tillståndet visas upp vid hindersprövningen.

(Jfr 3 kap. 2 § giftermålsbalken i utredningens förslag 7)

Slopandet av 2 kap. 2 § medför en följdändring i förevarande paragraf.

En överenskommelse att ingå äktenskap förutsätter, liksom andra avtal, att parterna har rättslig handlingsförmåga. Vigsel skall därför vägras om någon av parterna saknar sådan, t. ex. på grund av psykisk sjukdom eller hämmad förståndsutveckling.

Enbart den omständigheten att en av kontrahenterna har saknat rättslig handlingsförmåga hindrar emellertid inte att ett giltigt äktenskap likväl föreligger (se prop. 1973:32 s. 139).

Enligt 7 kap. 3 § äktenskapsbalken får en make eller blivande make sluta äktenskapsförord, även om han är omyndig. Förmyndaren skall dock lämna sitt samtycke. Dessa bestämmelser, som inte föreslås ändrade, kommer i fortsättningen enbart att gälla underåriga.

Det föreligger emellertid inte något hinder mot att utforma ett förvaltarförordnande enligt 11 kap. 7 § FB så att det även innefattar en begränsning i rätten att ingå äktenskapsförord. Om förordnandet t. ex. avser förvaltning av en fastighet, bör det normalt innebära att huvudmannen inte utan förvaltarens samtycke får ingå äktenskapsförord som omfattar fastigheten.

6 kap. 4 §[1]

Kan den ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv sköta sina angelägenheter och fattas det medel för familjens underhåll, får den andra maken i behövlig omfattning lyfta den sjuka eller bortavarande makens inkomst och avkastning av dennes egendom samt kvittera ut banktillgodohavanden och andra penningmedel. Detta gäller dock ej, om samlevnaden mellan makarna har upphört eller om det finns fullmäktig, förmyndare, god man *eller förvaltare* för den sjuka eller bortavarande maken.

Rättshandling som avses i första stycket är bindande för den sjuka eller bortavarande maken även om medlen inte behövdes för familjens underhåll, såvida tredje man varken insåg eller borde ha insett att behovet inte förelåg.

(Jfr 5 kap. 14 § giftermålsbalken i utredningens förslag 7)

Genom ett tillägg i paragrafen kan det få betydelse för en makes behörighet att företräda den andra maken, om den senare har en förvaltare enligt FB.

[1] *Ändrad lydelse i propositionsförslaget.*

18 kap. 1 §

Om den som talan enligt denna balk riktas mot saknar känt hemvist och det inte heller kan klarläggas var den parten uppehåller sig, skall dennes rätt i saken bevakas av god man enligt *11* kap. föräldrabalken. Detsamma gäller, om den som har känt hemvist utom riket inte kan nås för delgivning eller om denne underlåter att utse ombud för sig och det finns särskilda skäl att förordna god man.

Gode mannen skall samråda med den som han har förordnats för, om det kan ske. I fråga om ersättning till gode mannen gäller *20 kap. 2 b §* föräldrabalken.

(Jfr 15 kap. 31 § giftermålsbalken i utredningens förslag 7)

I paragrafen har hänvisningarna till lagrum i FB ändrats.

4.8 Ärvdabalken

12 kap. 9 §

Om nyttjanderättshavaren genom vanvård av egendomen eller genom annat otillbörligt förfarande uppenbarligen äventyrar ägarens bästa, *får* rätten på ansökan ålägga honom att ställa säkerhet för egendomen eller *också* förordna, att denna skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i *11* kap. föräldrabalken.

För skada, som nyttjanderättshavaren uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* ägaren, skall ersättning *betalas*, då nyttjanderätten upphör eller egendomen *ställs* under vård och förvaltning av god man.

12 kap. 11 §

Skall enligt testamente någon njuta avkomst av egendom i kvarlåtenskapen och egendomen, till betryggande av hans rätt, sättas under särskild vård, skall den, där ej annat följer av testamentet, ställas under förvaltning av god man som avses i *11* kap. föräldrabalken.

17 kap. 2 §[1]

Avsäger sig arvinge, genom godkännande av testamente eller eljest, skriftligen hos arvlåtaren sin rätt till arv, är det gällande. Bröstarvinge äger dock utfå sin laglott, med mindre han avstått från denna mot skäligt vederlag eller ock egendom, svarande mot laglotten, tillkommer arvingens make enligt testamente eller tillfaller hans avkomlingar enligt lag eller testamente med föreskrift om fördelning på sätt om bröstarv är stadgat.

En underårig *får inte* avsäga sig arv.

Om något annat *inte* framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse *också* mot arvinges avkomlingar.

18 kap. 2 §

Till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare eller av den som i annat fall har att förvalta boet, skall egendomen, om den ej står under vård av förmyndare, sysloman eller annan, vårdas av delägare som sammanbodde med den avlidne eller annars kan ta hand om egendomen. Den som har tagit hand om egendomen skall genast underrätta övriga delägare om dödsfallet och, om det behövs god man för någon delägare, göra anmälan hos rätten enligt *11* kap. föräldrabalken. Vad som

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.

Finns det inte någon som sålunda tar hand om den dödes egendom, skall medlem av hushållet som den döde tillhörde, hyresvärd eller annan som är närmast till det ta hand om egendomen samt tillkalla delägare eller anmäla dödsfallet till socialnämnden. Då anmälan skett eller förhållandet på annat sätt blir känt, skall socialnämnden, om det behövs, göra vad som enligt första stycket åligger delägare. För kostnaderna med anledning av detta har kommunen rätt till ersättning av boet.

19 kap. 1 §

Då dödsbodelägare begär det, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap *handha* förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsedd att i *fråga om* förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äger jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall *också* meddelas på begäran av den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verkställande, eller på begäran av borgenär eller den som står i ansvar för betalning av gäld efter den döde, där det måste *antas* att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken god man *eller förvaltare* förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl därtill.

Skall enligt testamente egendomen vara undantagen delägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller kan den utsedde ej utföra uppdraget, skall rätten, då ansökan *görs* av någon vars rätt är beroende av utredningen eller förhållandet eljest *blir känt,* meddela beslut som *avses* i första stycket.

Beslut enligt denna paragraf *får* grundas *även på* testamente som ej vunnit laga kraft.

19 kap. 18 §

Boutredningsman är pliktig att ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* dödsboet eller någon, vars rätt är beroende av utredningen.

Är flera utredningsmän ersättningspliktiga, *svarar* de *solidariskt.* Ersättningsbeloppet skall utredningsmännen emellan slutligen fördelas efter den större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last.

Om skyldighet att hos bank nedsätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som *tillkommer* omyndig eller den för vilken god man *eller förvaltare* förordnats, stadgas i föräldrabalken.

20 kap. 8 §[1]

Bouppteckning skall inom en månad efter upprättande jämte bestyrkt avskrift för registrering *ges in* till rätten i den ort där den döde skolat svara i tvistemål i allmänhet eller, om behörig domstol ej sålunda *finns,* till Stockholms tingsrätt. *Finns det* flera bouppteckningar, *skall* de *ges in* samtidigt; och skall tiden härför räknas från det den sista bouppteckningen upprättades.

[1]Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

Bestyrkt avskrift av bouppteckningen skall förvaras hos rätten.

Har omyndig del i boet *eller är någon för vilken förvaltare enligt föräldrabalken har förordnats delägare* eller *finns* delägare, för vilken god man skall förordnas, skall ytterligare en bestyrkt avskrift *ges in* för varje överförmyndare som skall ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap, *förvaltarskap* eller godmanskap. Är bouppteckningen av vidlyftig beskaffenhet, *får* denna avskrift omfatta endast erforderliga delar.

Är inte erforderliga avskrifter ingivna, *skall* sådana *tas* på boets bekostnad.

24 kap. 4 §

Träder efterlevande make, som deltagit i avtalet, i nytt gifte, eller dör delägare och efterlämnar han såsom dödsbodelägare någon, som ej deltagit i avtalet, skall detta, om uppsägning sker inom fyra månader därefter, upphöra att gälla tre månader efter uppsägningen.

Om förmyndare, god man *eller förvaltare* deltagit i avtalet, skall vid förmynderskapets, godmanskapets *eller förvaltarskapets* upphörande rätt till uppsägning som *avses* i första stycket tillkomma den *på* vars vägnar avtalet slutits.

24 kap. 5 §

Har efter det avtal om sammanlevnad i oskiftat bo slutits, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden som därvid *var* avgörande, eller *befinns* avtalet av annan särskild orsak ej böra bestå, *får* rätten på delägares talan förklara, att avtalet skall upphöra att gälla.

Om hävande av avtal, vars fortsatta bestånd medför äventyr för delägare som är omyndig eller för vilken god man *eller förvaltare* är förordnad, är särskilt stadgat.

(Jfr 12 kap. 9 och 11 §§, 17 kap. 2 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 1 och 18 §§, 20 kap. 8 § samt 24 kap. 4 och 5 §§ i utredningens förslag 8)

Ändringarna i 12 kap. 9 och 11 §§, 17 kap. 2 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 1 och 18 §§, 20 kap. 8 § samt 24 kap. 4 och 5 §§ innebär, förutom att hänvisningar till lagrum i FB ändrats, att föreskrifter som gäller personer med förmyndare eller god man har kompletterats så att de omfattar även personer som har förvaltare enligt FB.

I 17 kap. 2 § har bestämmelsen i andra stycket om att en omyndigförklarad inte får avsäga sig arv utgått. Den som har förvaltare kan ha att inhämta dennes samtycke, om det ingår i förvaltarens uppdrag att företräda huvudmannen när det gäller en sådan angelägenhet som arvsavsägelse.

4.9 Lagen (1928: 281) om allmänna arvsfonden

11 §

Har egendom i dödsbo, vilken förvaltas av god man *enligt 11 kap. 3 § föräldrabalken,* efter preskription av rätt att *ta* arv eller testamente eller *annars* tillfallit fonden, *är denne skyldig att* fullgöra vad *som* enligt 8 § första stycket åligger *en* god man som där avses.

(Jfr 11 § i utredningens förslag 9)

Paragrafen har anpassats till ändringarna i föräldrabalken.

4.10 Jordabalken

18 kap. 3 §

Bestämmelserna i 1 och 2 §§ äger ej tillämpning, om

1. handling på vilken äganderätten grundats är förfalskad eller på rätte ägarens vägnar utfärdad av någon som saknade behörighet därtill eller är ogiltig såsom tillkommen under sådant tvång som avses i 28 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,

2. rätte ägaren, när han utfärdade den handling på vilken äganderätten grundats, var i konkurs eller omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet *eller inte hade rådighet över den fasta egendomen på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom*,

3. förvärvet enligt lag är ogiltigt, enär det icke skett i föreskriven form eller med iakttagande av andra föreskrivna villkor eller med samtycke av någon vars rätt beröres eller med stöd av tillstånd eller annan åtgärd av domstol eller annan myndighet.

(Jfr 18 kap. 3 § i utredningens förslag 10)

I paragrafen har lagts till fall då en ägare av fast egendom inte har haft rådighet över egendomen på grund av att en förvaltare enligt FB har varit förordnad för honom. Detta förhållande, som måste framgå av förvaltarens förordnande enligt 11 kap. 7 §, blir att jämställa med fall då ägaren t. ex. är i konkurs eller omyndig.

4.11 Fastighetsbildningslagen (1970:988)

4 kap. 12 §

Om god man enligt *11 kap. 3 §* föräldrabalken behöver förordnas, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla detta hos rätten.

(Jfr 4 kap. 12 § i utredningens förslag 11)

I paragrafen har en hänvisning till lagrum i FB ändrats.

4.12 Lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter

10 §

Kallelse och delgivning enligt 9 § *ombesörjs* av den som skall hålla sammanträdet. Denne skall vidare göra anmälan hos rätten, när god man enligt *11 kap. 3 §* föräldrabalken behöver förordnas.

(Jfr 10 § i utredningens förslag 12)

I paragrafen har en hänvisning till lagrum i FB ändrats.

4.13 Rättegångsbalken

4 kap. 13 §

Domare *är* jävig att handlägga mål:

1. Om han själv är part eller eljest har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada;

2. om han med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller om han på liknande sätt är part närstående;

3. om han till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 2;

4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare, god man *eller förvaltare* för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;

5. om han eller någon honom närstående, som sägs i 2, till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 4;

6. om han är parts vederdeloman, dock ej om parten sökt sak med honom för att göra honom jävig;

7. om han i annan rätt såsom domare eller befattningshavare fattat beslut, som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller såsom skiljeman tagit befattning därmed;

8. om han i saken såsom rättegångsombud fört parts talan eller biträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig; eller

9. om eljest särskild omständighet föreligger, som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i målet.

(Jfr 4 kap. 13 § i utredningens förslag 13)

Till jävsgrunderna i punkt 4 har lagts fall då domaren eller någon av hans närstående är förvaltare för en part.

10 kap. 7 §

Tvist på grund av förmyndares, god mans *eller förvaltares* förvaltning *får* väckas vid den rätt där förmynderskapet, godmanskapet *eller förvaltarskapet* är eller senast varit inskrivet, eller *också* vid rätten i den ort där förvaltningen förts.

Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, *får* tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort där förvaltningen förts.

(Jfr 10 kap. 7 § i utredningens förslag 13)

Paragrafens regler om forum vid tvist om förmyndares eller god mans förvaltning har kompletterats så att de innefattar också förvaltarskap.

20 kap. 14 §

Är målsäganden omyndig och rör brottet egendom, varöver han ej råder, eller rättshandling, som han ej själv äger ingå, *får* hans ställföreträdare angiva brottet eller tala därå. *Samma rätt har en förvaltare enligt föräldrabalken för en målsägandes räkning när brottet rör egendom eller rättshandling som omfattas av förvaltarens uppdrag.* Rör brottet den omyndiges person, *får* den som har vårdnaden om honom angiva brottet eller tala därå. Vad i 11 kap. 2–5 §§ är stadgat om part och ställföreträdare

i tvistemål *tillämpas* beträffande målsägande, även om han ej för talan.
Om rättegångsombud för målsägande *gäller* vad i 12 kap. är stadgat.

(Jfr 20 kap. 14 § i utredningens förslag 13)

Genom ett tillägg i paragrafen har en förvaltare i fall då huvudmannen är målsägande fått samma rätt att ange ett brott och föra talan som tillkommer en ställföreträdare för en omyndig. En förutsättning är dock att brottet rör egendom eller rättshandling som omfattas av förvaltarens uppdrag.

4.14 Lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden

6 §[1]

Underrätt är vid handläggning av ärende domför med en lagfaren domare, om ej annat följer av vad som *föreskrivs* nedan i denna paragraf.

Vid annan handläggning än som sägs i 3 eller 4 § skall rätten *ha* den sammansättning som anges i tredje stycket,

om ärendet är tvistigt,

om eljest särskild anledning föreligger därtill, eller

om ärendet angår

1. *anordnande eller upphörande av förvaltarskap enligt 11 kap. 7 eller 19 § föräldrabalken,*
2. talan mot överförmyndares beslut,
3. nedsättning av bolags aktiekapital eller grundfond eller tillstånd till vinstutdelning i bolag eller till fusion,
4. förvaltning av stiftelse, eller
5. tillstånd till viss förvaltningsåtgärd i annat fall än som avses ovan i detta stycke.

I fall som avses i andra stycket skall rätten bestå av en lagfaren domare och nämndemän, när ärendet skall prövas enligt äktenskapsbalken, lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem eller föräldrabalken, och annars av minst tre och högst fyra lagfarna domare. När nämndemän ingår i rätten, skall 14 kap. 17 § äktenskapsbalken tillämpas.

Regeringen får för andra fall än som avses i andra stycket föreskriva att tjänstemän som inte är lagfarna får handlägga ärenden som är av enkel beskaffenhet och som avser

1. förordnande eller entledigande av förmyndare, god man *eller förvaltare,*
2. inskrivning av förmynderskap, godmanskap *eller förvaltarskap,*
3. avträdande av egendom till förvaltning av boutredningsman och förordnande eller entledigande av boutredningsman,
4. förordnande av bodelningsförrättare,
5. förordnande av skiftesman vid arvskifte, eller
6. dödande av handlingar och inteckningar enligt lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling, dock ej i fall som avses i 12 a § nämnda lag.

(Jfr 6 § i utredningens förslag 14)

I andra stycket har en ändring gjorts som följd av att 2 kap. 2 § äktenskapsbalken föreslås upphävd. Vidare har ärenden om anordnande eller upphörande av förvaltarskap tagits upp bland de ärenden där rätten alltid

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

skall bestå av en lagfaren domare och nämndemän. Andra ärenden som rör förvaltarskap, t. ex. omprövning av förvaltarskapets omfattning eller byte av förvaltare, kan däremot handläggas av en lagfaren domare. Detsamma gäller ärenden om godmanskap. Om ärendet är tvistigt, dvs. om någon som är behörig att föra talan i saken motsätter sig en ansökan, skall dock också i dessa fall nämndemän delta.

Som framgår av 11 kap. 16 § FB skall den som berörs av en ansökan om godmanskap eller förvaltarskap höras muntligt i vissa fall. Av 4 § andra stycket ärendelagen följer att rätten i sådant fall skall sätta ut tid och ställe för förhandling inför rätten och kalla till sådan förhandling. I ärendelagen saknas föreskrift om var förhandling skall äga rum. Rätten torde då få tillämpa de bestämmelser som gäller för huvudförhandling i tvistemål. Enligt 1 kap. 6 § rättegångsbalken skall sammanträde för huvudförhandling (ting) hållas på tingsställe, om ej särskilda skäl talar för att sammanträdet hålls på annan ort. När det gäller sammanträde enligt ärendelagen för hörande av den som avses med en ansökan om godmanskap eller förvaltarskap torde sammanträde inte sällan behöva äga rum utanför tingsstället.

Det är en fördel att samma processform tillämpas i frågor om förvaltarskap och godmanskap. Skulle rätten t. ex. i ett ärende om förordnande av förvaltare finna att tillräckliga förutsättningar för ett sådant förordnande inte föreligger, är det möjligt att inom ramen för samma ärende i stället utse en god man enligt 11 kap. 4 § föräldrabalken.

Enligt fjärde stycket 1 får regeringen för närvarande föreskriva att ärenden om bl. a. förordnande eller entledigande av förmyndare eller god man i vissa fall får handläggas av tjänstemän som inte är lagfarna. Denna delegationsmöjlighet har nu utvidgats till att omfatta motsvarande ärenden rörande förvaltarskap. Med hänsyn till att förvaltarskapsinstitutet är nytt kan det emellertid finnas skäl att tills vidare utnyttja den nya delegationsmöjligheten med försiktighet.

Fjärde stycket 2 behandlar motsvarande delegationsmöjlighet i ärenden om inskrivning av förmynderskap och godmanskap. Även här har möjligheten utvidgats till att gälla förvaltarskap.

4.15 Lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar

15 §[1]

Vad *som föreskrivs* i denna lag skall *tillämpas även* i fråga om vård av värdehandlingar som *tillhör* den, för vilken god man *enligt 11* kap. 3 eller 4 § föräldrabalken *eller förvaltare enligt samma balk har förordnats, liksom* i fråga om medel som för *huvudmannens* räkning *står inne* hos bank och *inte får tas ut* utan överförmyndarens tillstånd.

(Jfr 15 § i utredningens förslag 15)

Förmynderskapsutredningen ser för närvarande över FB:s förvaltnings-

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

bestämmelser. Därvid kommer även bestämmelserna i förevarande lag att övervägas närmare.

4.16 Lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt

9 §[1]

I *samband* med *ett* förordnande om offentlig auktion *skall* rätten *också, om det yrkas av* någon delägare, *bestämma* ett pris *under vilket* godset *inte får* försäljas. Är *det* fråga om försäljning av *en* fastighet, *i vilken en* omyndig har del *eller som till någon del förvaltas av en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken,* skall *ett* sådant pris *bestämmas, även om det inte yrkas av någon.*

I övrigt *skall* försäljningsvillkoren *bestämmas* av gode mannen.

12 §[2]

Om samtliga delägare *är närvarande* vid auktionen och de *är* överens om *att anta* eller *förkasta ett* anbud som *lämnas på* auktionen, *gäller* deras beslut. *Är det* fråga om *en* fastighet, *för vilken rätten utan yrkande enligt 9 § skall bestämma ett visst lägsta pris, får* försäljning *dock inte* ske *om inte* den omyndiges andel *eller den andel som förvaltas av god man eller förvaltare enligt föräldrabalken blir* betald *enligt* det *bestämda priset.*

Är delägarna ej ense, *gäller* högsta anbudet såsom antaget, *om* det ej understiger *det pris som har bestämts* enligt 9 §. Är lott i samfälld fastighet särskilt intecknad och uppgår den på sådan lott belöpande *andelen* i den bjudna köpeskillingen icke till beloppet av den gäld, för vilken lotten på grund av inteckning häftar, *får* anbudet *inte antas, om inte* ägare av övriga lotter *medger det. Vad som nu har sagts gäller dock inte, om* försäljningen avser att från två eller flera hemmanslotter avsöndra mark, som varit *anslagen* till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp.

19 §[3]

Vad i denna lag finnes stadgat äge ej tillämpning å sådan samfällighet, som avses i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter, eller å sådan allmänning, som avses i lagen (1952:166) om häradsallmänningar eller lagen (1952:167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av allenast en fastighet, eller av fiskevårdsområde, omfattande allenast en fastighet eller det till allenast en fastighet hörande fisket.

Beträffande egendomsförhållanden som rör makar, sambor, delägare i oskiftat dödsbo, bolagsmän, redare som ingått överenskommelse om partrederi eller deltagare i samma gruvrörelse finns särskilda bestämmelser.

Bestämmelserna i 15 kap. 15 § föräldrabalken skall inte tillämpas i fråga om försäljning enligt denna lag av samfälld fast egendom, *som till någon del ägs av omyndig eller förvaltas av god man eller förvaltare enligt föräldrabalken.*

(Jfr 9 och 12 §§ i utredningens förslag 16. I utredningens förslag saknas motsvarighet till 19 §)

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[3] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

I 9, 12 och 19 §§ har gjorts tillägg för det fallet att en fastighet till någon del förvaltas av en god man eller förvaltare enligt FB.

4.17 Lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

22 §

Om fullmaktsgivaren *får en förvaltare enligt föräldrabalken, har en* rättshandling som fullmäktigen *företar och som omfattas av förvaltarens uppdrag inte* större verkan än den skulle *ha* haft, om fullmaktsgivaren själv *hade* företagit *rättshandlingen.*

(Jfr 22 § i utredningens förslag 17)

Den nuvarande bestämmelsen i förevarande paragraf, som handlar om det fallet att en fullmaktsgivare förklaras omyndig eller kommer under någon annans målsmanskap, har ersatts med en regel för det fallet att en fullmaktsgivare får en förvaltare enligt FB. Om fullmäktigen i en sådan situation företar en rättshandling som omfattas av förvaltaruppdraget, har den inte större verkan än om fullmaktsgivaren själv hade företagit rättshandlingen.

4.18 Lagen (1936:81) om skuldebrev

17 §

Även om en ny borgenär är i god tro, *får* gäldenären mot honom göra gällande att skuldebrevet är förfalskat, *att det på* gäldenärens vägnar *har utfärdats* av någon som saknade behörighet *till det* eller *att det är* ogiltigt *på grund av att det har kommit till* under *sådant* tvång *som anges* i 28 § lagen *(1915:218)* om avtal *och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.*

Vidare får gäldenären även mot en godtroende borgenär göra gällande att skuldebrevet har utfärdats av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet eller *inte hade rätt att utfärda skuldebrevet på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom.*

Slutligen får gäldenären även mot en godtroende borgenär åberopa att skuldebrevet *har* dödats eller *att* betalning *har* fullgjorts genom *att fordringsbeloppet har satts ned* i allmänt förvar eller att borgenären *på grund* av preskription eller proklama *har* förlorat sin talan eller att skuldförhållandet *har* ändrats genom tvångsackord.

(Jfr 17 § i utredningens förslag 18)

Förutom vissa språkliga och redaktionella ändringar har till de kvalificerade ogiltighetsgrunderna i förevarande paragraf lagts det fallet att ett skuldebrev har utfärdats av någon som saknade behörighet på grund av att vederbörande hade en förvaltare enligt FB förordnad för sig. För ogiltighet krävs att utfärdandet av skuldebrevet har fallit inom ramen för förvaltarens ensamrådighet enligt 11 kap. 9 § FB och att förvaltarens samtycke enligt 11 kap. 10 § FB inte heller föreligger.

4.19 Lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer

3 §

När ansökan om äktenskapsskillnad eller anmälan enligt 9 kap. 1 § andra stycket äktenskapsbalken har gjorts, får vardera maken ansöka om kallelse på egna eller andra makens okända borgenärer.

Kallelse på okända borgenärer får också sökas av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken.*

6 §

En borgenär, som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Har kallelsen skett på ansökan av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken,* gäller vad som har sagts om gäldenären i stället *gode mannen eller förvaltaren.* Anmälan behövs inte, om borgenären inom anmälningstiden åberopar sin fordran i gäldenärens konkurs eller i förhandling om offentligt ackord.

Förlust av rätten att kräva ut en huvudfordran omfattar även fordran på ränta och annan tilläggsförpliktelse samt fordran på grund av borgen.

(Jfr 3 och 6 §§ i utredningens förslag 19)

Genom ändringarna i 3 och 6 §§ har gode män och förvaltare enligt FB blivit behöriga att ansöka om kallelse på okända borgenärer. Det förutsätts härvid att det ingår i gode mannens eller förvaltarens uppdrag att företa en sådan åtgärd.

För de gode männens del innebär ändringen ett tillmötesgående av vissa synpunkter som lagrådet förde fram vid lagens tillkomst. Lagrådet ifrågasatte bl. a. om inte en god man enligt 18 kap. 3 § FB borde ges behörighet att ansöka om kallelse på okända borgenärer (se prop. 1979/80:119 s. 179 f).

4.20 Lagen (1962:381) om allmän försäkring

16 kap. 8 §

Försäkrad som åtnjuter förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall beträffande försäkrad, vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet, så ock den som åtjnuter änkepension eller förmån enligt 9 kap. gälla, om förhållandena så ändras att rätten till pensionen eller förmånen därav påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den försäkrade har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget.*

Underlåts anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *får* pensionen eller förmånen *dras in* för viss tid eller tills vidare.

16 kap. 10 §

Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antas* att han avlidit, *har* hans efterlevande *rätt till* familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *får* dock krävas förklaring på

heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den *bortavarande*. I fråga om omyndig *får* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken. Visar det sig sedermera att den bortavarande är* vid liv skall pension ej vidare utgå.

20 kap. 8 §

Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, av riksförsäkringsverket, lämna de uppgifter som *är* av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande *den som är* omyndig *eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken har* förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, gode mannen eller förvaltaren skyldighet att lämna uppgifterna.*

(Jfr 16 kap. 8 och 10 §§ samt 20 kap. 8 § i utredningens förslag 20)

Ändringarna i 16 kap. 8 och 10 §§ samt 20 kap. 8 § innebär att gode män och förvaltare enligt FB har, inom ramen för sitt uppdrag, ålagts samma skyldighet att göra anmälan och att lämna förklaring och uppgifter i vissa hänseenden som nu gäller för förmyndare.

4.21 Lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

8 §

Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan *om detta* till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och *mantalsskrivs* i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den som uppbär förmånen har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget. Uppbärs* förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, *gode man eller förvaltare*, är *även* sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.

(Jfr 8 § i utredningens förslag 21)

Paragrafen har ändrats på samma sätt som 16 kap. 8 § lagen om allmän försäkring.

11 §

Ansökan om förmån enligt denna lag skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt *samt* en av sökanden och, om han är gift, hans make underskriven förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna *är* med sanningen överensstämmande. För sökande *som är omyndig eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* skall förklaringen *avges* av förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.*

(Saknar motsvarighet i utredningens förslag)

I paragrafen har gode män och förvaltare enligt FB, inom ramen för sitt uppdrag, ålagts samma skyldighet att avge förklaring som nu gäller för förmyndare.

4.22 Studiestödslagen (1973:349)

9 kap. 2 §

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburet studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 15–19 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlägga räntan.

(Jfr 9 kap. 2 § i utredningens förslag 22)

I paragrafen har hänvisningen till den som var omyndig "på grund av ålder" utgått som obehövlig.

4.23 Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

5 kap. 12 §

Har försäkrad blivit borta under resa eller i annat sammanhang och kan det antagas att han har avlidit till följd av arbetsskada, har hans efterlevande rätt till livränta. Som villkor för utbetalning av livränta får dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig får sådan förklaring krävas från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken.*

Visar det sig sedermera att den försäkrade är vid liv eller att han har avlidit av annan orsak än arbetsskada, upphör rätten till livränta.

8 kap. 6 §

Den som har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpning-

en av denna lag. Är den förmånsberättigade omyndig *eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken förordnats för honom*, skall uppgifterna lämnas av förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.*

(Jfr 5 kap. 12 § och 8 kap. 6 § i utredningens förslag 23)

Genom ändringarna i 5 kap. 12 § och 8 kap. 6 § har gode män och förvaltare fått behörighet att i vissa fall lämna förklaring resp. skyldighet att lämna uppgifter. Skyldigheten att lämna uppgifter gäller dock enbart om det kan anses ingå i uppdraget som god man eller förvaltare.

4.24 Lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring

23 §

Bestämmelserna i 16 kap. 12 §, 17 kap. 1 § och 20 kap. 5, 6 och 8 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den pensionsberättigade, sammanträffande av förmåner, preskription, utmätningsförbud och uppgiftsskyldighet beträffande den som *har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* tillämpas även i fråga om delpension.

(Jfr 23 § i utredningens förslag 24)

I paragrafen har hänvisningen till vissa bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring gjorts tillämplig på fall då någon har god man eller förvaltare enligt FB.

4.25 Socialtjänstlagen (1980:620)

48 §

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får när det gäller föräldrabalken avse endast uppgifter som anges i följande lagrum

1 kap. 4 § föräldrabalken,

2 kap. 1, 4–6, 8 och 9 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 9 § att besluta att inte påbörja utredning eller att lägga ned en påbörjad utredning,

3 kap. 5, 6 och 8 §§ föräldrabalken, 7 kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp,

11 kap. 16 § andra stycket föräldrabalken.

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får inte heller omfatta befogenhet att meddela beslut i frågor som avses i 25, 27 eller 28 § denna lag eller att fullgöra vad som ankommer på nämnden enligt 5 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag eller enligt 9 § lagen (1964:143) om bidragsförskott.

(Jfr 48 § i utredningens förslag 25)

I paragrafen har yttrande enligt 11 kap. 16 § andra stycket FB angetts bland de uppgifter som enligt paragrafen får delegeras.

4.26 Lagen (1944:133) om kastrering

4 §

Kastrering *får, om* ej nedan annorlunda stadgas, *företas endast* efter tillstånd av socialstyrelsen. Sådant tillstånd *får inte* lämnas för någon, *såvida inte* tillfälle att yttra sig, där så kan ske, *har* beretts, om han är underårig den som har vårdnaden om honom, om han är gift hans make samt om han är intagen *på* allmän anstalt dennas läkare och föreståndare.

På den som har fyllt tjugotre år och är i stånd att lämna giltigt samtycke får kastrering enligt 1 § andra stycket företagas utan socialstyrelsens tillstånd, om den läkare som utför ingreppet samt någon annan läkare i den tjänsteställning regeringen föreskriver, i skriftligt utlåtande, med angivande av grunden för åtgärden på heder och samvete har förklarat förutsättningarna för densamma föreligga. Vad nu sagts skall dock ej gälla den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte eller hem som avses i lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall eller som är intagen på sjukhus med stöd av lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall.

Vid prövning som avses i andra stycket skall i tillämpliga delar iakttagas vad i första stycket andra punkten stadgas.

(Jfr 4 § i utredningens förslag 26)

I paragrafen har föreskriften att en förmyndare skall höras för den som är omyndigförklarad utgått utan att ersättas av någon ny bestämmelse. Det innebär att det inte är obligatoriskt att höra en god man eller förvaltare enligt FB innan socialstyrelsen beslutar om tillstånd för kastrering av en huvudman. Det finns emellertid inget som hindrar att yttrande likväl inhämtas, om det kan anses ingå i den gode mannens eller förvaltarens uppdrag att lämna sådant.

4.27 Lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall

18 §

Patienten eller hans make, om makarna sammanbodde vid tiden för intagningen, eller annan, som då stadigvarande sammanbodde med honom, eller hans barn, fader, moder, syskon, förmyndare, gode man *eller förvaltare* får göra ansökan om utskrivning.

Ansökan hos utskrivningsnämnden göres skriftligen. Om patient som avses i 17 § andra stycket ger till känna att han icke vill vara intagen på sjukhuset, skall han genom överläkarens försorg underrättas om sin möjlighet att ansöka om utskrivning och tillfälle beredas honom att upprätta erforderliga handlingar.

Utskrivningsnämnden är icke skyldig att pröva ansökan om utskrivning förrän en månad förflutit från prövningen av tidigare ansökan.

(Jfr 18 § i utredningens förslag 27)

Genom en ändring i förevarande paragraf har förvaltare fått behörighet att jämte bl. a. förmyndare och gode män göra ansökan om utskrivning. Av sammanhanget framgår att endast förvaltare enligt FB avses.

Huruvida gode män och förvaltare har rätt och skyldighet att bevaka huvudmannens intressen också på de områden som faller under förevaran-

de lag är i första hand beroende av uppdragets utformning. Om en god man eller förvaltare som i och för sig bara har i uppdrag att syssla med egendomsförvaltning gör iakttagelser som aktualiserar tillämpning av förevarande paragraf, får han dock anses ha en skyldighet att göra anmälan till exempelvis överförmyndaren härom. En anmälan kan eventuellt föranleda en utvidgning av uppdraget och därmed en behörighet att också formellt ansöka om utskrivning.

4.28 Transplantationslagen (1975:190)

4 §

Ingrepp som avses i denna lag får *företas* på *en* levande person om denne skriftligen samtyckt till ingreppet.

Ingrepp på den som ej fyllt aderton år eller som på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag saknar förmåga att lämna samtycke enligt första stycket får ske om medicinska skäl påkallar att biologiskt material för transplantation *tas* från denne. I fall som nu nämnts fordras socialstyrelsens tillstånd till ingreppet. Innan styrelsen avgör tillståndsfrågan skall beträffande den som är underårig hans vårdnadshavare och beträffande den som lider av psykisk abnormitet god man *eller förvaltare* beredas tillfälle att yttra sig. Tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger. Ingrepp får *inte företas* mot givarens vilja.

5 §[1]

Vill någon komma i fråga som givare av biologiskt material skall den läkare som enligt 3 § har rätt att besluta om ingrepp upplysa honom och, i förekommande fall, vårdnadshavare, förmyndare, god man *eller förvaltare* om ingreppets beskaffenhet och om de risker som är förknippade med detta. Samtycke som avses i 4 § skall lämnas till läkaren. Denne skall därvid förvissa sig om att givaren har förstått innebörden av upplysningarna.

(Jfr 4 och 5 §§ i utredningens förslag 28)

I 4 och 5 §§ har förmyndare ersatts med förvaltare i fråga om vem som skall yttra sig resp. erhålla upplysning i vissa fall av ingrepp enligt lagen. Av sammanhanget framgår att det är förvaltare enligt FB som avses. Liksom i andra sammanhang bestäms den gode mannens resp. förvaltarens roll ytterst av uppdragets utformning (jfr vad som sagts i föregående avsnitt).

4.29 Lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.

6 §

Särskilda omsorger skall ges den psykiskt utvecklingsstörde endast om han begär det. Om han är under 15 år eller, i annat fall, om han uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, skall de särskilda

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

omsorgerna ges på begäran av vårdnadshavare, förmyndare, god man *eller förvaltare enligt föräldrabalken.*

(Jfr 6 § i utredningens förslag 29)

Genom en ändring i denna paragraf har förvaltare fått behörighet att jämte god man och vårdnadshavare ansöka om omsorg. Vad som har sagts i avsnittet om lagen om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall om gode mäns och förvaltares bevakning av huvudmannens intressen gäller också enligt förevarande lag.

11 §

Landstingskommunen skall anmäla till överförmyndaren när en psykiskt utvecklingsstörd kan antas behöva god man *eller förvaltare* samt när ett godmanskap *eller förvaltarskap bör* kunna upphöra *eller uppdragets omfattning ändras.*

(Jfr 11 § i utredningens förslag 29)

I denna paragraf har anmälningsskyldigheten för landstingskommun angetts gälla frågan om behov, upphörande eller omprövning av godmanskap eller förvaltarskap.

4.30 Bankrörelselagen (1987:617)

2 kap. 23 §

En omyndig får utan förmyndarens tillstånd förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos en bank efter det han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får banken inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos banken.

Medel som en förmyndare, god man *eller förvaltare* förvaltar enligt föräldrabalken får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndare kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av överförmyndare, förmyndare, god man *eller förvaltare* utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.

(Jfr 70 § lagen om bankrörelse i utredningens förslag 30, 35 c § lagen om sparbanker i utredningens förslag 31 och 42 d § lagen om jordbrukskasserörelsen i utredningens förslag 32)

I paragrafen har vissa regler om förmyndares och gode mäns medelsförvaltning gjorts tillämpliga också på förvaltare enligt FB.

4.31 Bankaktiebolagslagen (1987:618)

3 kap. 13 §

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsätt-

ning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av förhållanden som har antecknats i förteckningen.

(Saknar motsvarighet i utredningens förslag)

I paragrafen har förvaltare jämte bl. a. förmyndare och gode män fått rätt att bli upptagna i särskild förteckning över dem som i vissa fall företräder aktieägare.

3 kap. 16 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bankaktiebolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägaren. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtten har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man, på grund av ett förordnande enligt *11* kap. *3* § första stycket 5 föräldrabalken, förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

(Saknar motsvarighet i utredningens förslag)

En lagrumshänvisning i denna paragraf har anpassats till ändringarna i FB.

4.32 Aktiebolagslagen (1975:1385)

3 kap. 12 §

I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och *motta* emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran *upptas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för aktieägare eller vid konkurs

konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall införas i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer den som avses i första stycket. Sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten upphört.

Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som *berörs* av förhållanden som antecknats i förteckningen.

(Jfr 3 kap. 12 § i utredningens förslag 34)

Genom en ändring i denna paragraf har förvaltare fått rätt att jämte bl. a. förmyndare och gode män upptas i en särskild förteckning över dem som i vissa fall företräder aktieägare.

3 kap. 15 §[1]

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även beträffande den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller bestämmelse att han skall *ha rätt att* företräda aktierna och, beträffande avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av hans avkomsträtt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införingen skall göras anteckning om äganderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företräda aktierna. I fråga om införing av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införing av aktieägare. Dock skall påskrift om införingen ej ske på aktiebrevet. När det *styrks* att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.

När *en* god man på grund av förordnande *enligt 11* kap. *3* § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande aktieägares räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

(Jfr 3 kap. 15 § i utredningens förslag 34)

I paragrafen har hänvisningen till olika lagrum i FB ändrats.

4 kap. 3 §[2]

Aktieägare som har företrädesrätt att *delta* i emission har rätt att för varje aktie få särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Är bolaget ej avstämningsbolag, får till aktiebrev hörande kupong användas som emissionsbevis. *Används* ej kupong som emissionsbevis, skall i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Begagnar aktieägare sin företrädesrätt att *delta* i emission i bolag som ej är avstämningsbolag, skall det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas förses med påskrift härom, om ej kuponger *används* som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägaren genast i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt översändas till den som på avstämningsdagen är

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.
[2] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 §. Var han vid mottagandet ej berättigad, skall bolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock ej, om bolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort *iakttas* och ej heller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

(Jfr 4 kap. 3 § i utredningens förslag 34)

Paragrafen har ändrats så, att aktiebolag i vissa fall inte kan anses ha fullgjort sin skyldighet, om mottagaren av utdelning har förvaltare enligt FB förordnad att företräda honom i angelägenheten.

4.33 Aktiefondslagen (1974:931)

33 §

I fråga om fondandelsbevis gäller, om annat ej följer av denna lag, i tillämpliga delar vad i lagen (1936:81) om skuldebrev *föreskrivs* om löpande skuldebrev. Härvid är den som innehar fondandelsbevis ställt till viss man eller order och enligt fondbolagets påskrift på beviset anges vara ägare till fondandel som beviset avser likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av fondandel som beviset avser.

Om utdelningskuponger till fondandelsbevis finns bestämmelser i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.

Utfärdas fondandelsbevis utan utdelningskuponger och innehåller fondbestämmelserna föreskrift att den som i fondbolagets register över innehav av fondandelar är antecknad såsom ägare av fondandel är behörig att uppbära på andelen belöpande utdelning, skall betalning av utdelning till denne anses giltig, även om han saknade rätt till utdelningen. Vad nu sagts gäller dock ej, om fondbolaget hade kännedom om att utdelningen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas eller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

(Jfr 33 § i utredningens förslag 35)

Ändringen i denna paragraf motsvarar ändringen i 4 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975:1385).

4.34 Försäkringsrörelselagen (1982:713)

3 kap. 12 §

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som skall tas upp i denna enligt första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan förteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av de förhållanden som har antecknats i förteckningen.

3 kap. 15 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägare. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtterna har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man på grund av ett förordnande enligt *11* kap. *3* § *första stycket* 5 föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap. 6 §

De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bolag som inte är ett avstämningsbolag, skall anteckning härom göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

(Jfr 3 kap. 12 och 15 §§ samt 4 kap. 6 § i utredningens förslag 36)

Ändringarna i 3 kap. 12 och 15 §§ samt 4 kap. 6 § motsvarar de ändringar som har gjorts i aktiebolagslagen (1975:1385).

4.35 Taxeringslagen (1956:623)

47 §

Skyldighet att avgiva deklaration eller annan uppgift, varom i denna lag sägs, skall fullgöras

1) för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *11* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,

2) för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare har* förordnats enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning,

3) för avliden person och hans dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten,

4) för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom,

5) för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud, där ej beträffande staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet regeringen annorlunda förordnar,

6) för aktiefond av det fondbolag, som handhar förvaltningen av fonden eller, om förvaltningen övergått till förvaringsbank, av denna samt

7) för annan än här ovan omförmäld juridisk person, som ej längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

(Jfr 47 § i utredningens förslag 37)

Genom en ändring i denna paragraf har förvaltare enligt FB bl. a. gjorts deklarationsskyldiga för huvudmannens räkning beträffande vad de har under sin förvaltning.

4.36 Fastighetstaxeringslagen (1979:1152)

18 kap. 2 §

Skyldighet att lämna deklaration eller annan uppgift, som sägs i denna lag, skall fullgöras

1. för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *11* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning

2. för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare har* förordnats enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning

3. för dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten

4. för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom

5. för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud samt

6. för annan än här ovan nämnd juridisk person, som inte längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

(Jfr 18 kap. 2 § i utredningens förslag 38)

Ändringen i denna paragraf motsvarar ändringen i 47 § taxeringslagen (1956:623).

4.37 Lagen (1976:600) om offentlig anställning

13 kap. 5 §

Att arbetstagare hos staten kan vara skyldig att frånträda utövning av tjänst, om han *försätts* i konkurs, följer av särskilda bestämmelser i lag eller annan författning.

(Jfr 13 kap. 5 § i utredningens förslag 39)

I denna paragraf har hänvisningen till att någon förklarats omyndig utgått utan att ersättas av någon annan bestämmelse. Det innebär att enbart den omständigheten att någon får en förvaltare enligt FB inte – lika litet som ett förordnande om en god man – medför skyldighet att frånträda utövningen av en tjänst.

Att det finns möjlighet att avstänga en arbetstagare från arbetet, om han på grund av t. ex. sjukdom inte fullgör sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt, framgår av 13 kap. 2–4 §§ i förevarande lag och 21–27 §§ anställningsförordningen (1965:601).

4.38 Lagen (1977:293) om handel med drycker

63 §[1]

Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit *eller* försatts i konkurs och vill dödsboet *eller* konkursboet fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet *eller* första borgenärssammanträdet. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

(Jfr 63 § i utredningens förslag 40)

I paragrafen har omyndigförklaring utgått som grund för det särskilda anmälningsförfarande som regleras i paragrafen.

4.39 Lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara

5 §

Den som uppbär en förmån, som administreras av riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna, är skyldig att utan dröjsmål till försäkringskassan anmäla förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen.

Om förmånstagaren är *underårig*, åligger anmälningsskyldigheten förmyndaren *och* vårdnadshavaren. *Om den som uppbär förmånen har en*

[1] Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget. Sker utbetalning eljest till någon annan än förmånstagaren, åligger motsvarande skyldighet även den till vilken förmånen betalas ut.

(Saknar motsvarighet i utredningens förslag)

Ändringen motsvarar ändringen i 16 kap. 8 § lagen om allmän försäkring.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i föräldrabalken,
2. lag om ändring i regeringsformen,[1]
3. lag om ändring i vallagen (1972: 620),
4. lag om ändring i kommunallagen (1977: 179),
5. lag om ändring i lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter,
6. lag om ändring i tryckfrihetsförordningen,[1]
7. lag om ändring i äktenskapsbalken,
8. lag om ändring i ärvdabalken,
9. lag om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden,
10. lag om ändring i jordabalken,
11. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
12. lag om ändring i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter,
13. lag om ändring i rättegångsbalken,
14. lag om ändring i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden,
15. lag om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar,
16. lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt,
17. lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,
18. lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev,
19. lag om ändring i lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer,
20. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
21. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg,
22. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
23. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
24. lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
25. lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620),
26. lag om ändring i lagen (1944: 133) om kastrering,
27. lag om ändring i lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall,

[1] Ändringsförslagen beträffande regeringsformen och tryckfrihetsförordningen ingår i prop. 1987/88: 32.

28. lag om ändring i transplantationslagen (1975:190),
29. lag om ändring i lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.,
30. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
31. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
32. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
33. lag om ändring i aktiefondslagen (1974:931),
34. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
35. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
36. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
37. lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
38. lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker,
39. lag om ändring i lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1987-12-03

Närvarande: justitierådet Mannerfelt, justitierådet Erik Nyman, regeringsrådet Palm.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 24 september 1987 har regeringen på hemställan av statsrådet Leijon beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i föräldrabalken,
2. lag om ändring i regeringsformen,
3. lag om ändring i vallagen (1972:620),
4. lag om ändring i kommunallagen (1977:179),
5. lag om ändring i lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter,
6. lag om ändring i tryckfrihetsförordningen,
7. lag om ändring i äktenskapsbalken,
8. lag om ändring i ärvdabalken,
9. lag om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden,
10. lag om ändring i jordabalken,
11. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
12. lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
13. lag om ändring i rättegångsbalken,
14. lag om ändring i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden,
15. lag om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar,
16. lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt,
17. lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,
18. lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev,
19. lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer,
20. lag om ändrng i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
21. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg,
22. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
23. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
24. lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
25. lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620),
26. lag om ändring i lagen (1944:133) om kastrering,
27. lag om ändring i lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall,
28. lag om ändring i transplantationslagen (1975:190),
29. lag om ändring i lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.,
30. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
31. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
32. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),

33. lag om ändring i aktiefondslagen (1974:931),
34. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
35. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
36. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
37. lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
38. lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker,
39. lag om ändring i lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Bo Blomquist.

Beträffande förslagen under punkterna 2 och 6 har lagrådet den 13 oktober 1987 avgivit särskilt yttrande och därvid lämnat dem utan erinran.

Förslagen i övrigt föranleder följande yttrande av *lagrådet:*

Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken

Lagrådet:

Inledning

A) Den föreslagna reformen går väsentligen ut på att det i FB reglerade institutet omyndigförklaring skall avskaffas. Som ersättning har man tänkt sig att, vid sidan av nuvarande godmansinstitut, införa en utbyggd variant av detta institut, benämnd förvaltarskap.

Förslaget föranleder vissa allmänna synpunkter i fråga om rättsläget för dem som blir föremål för förvaltarskapsförordnande. Lagrådets resonemang förs i denna inledning med utgångspunkt från vissa enskilda bestämmelser i förslagen, avseende FB, men är av betydelse även för andra delar av lagstiftningskomplexet. Lagrådet har anledning att senare återkomma till detaljerna i flertalet av de inledningsvis berörda delarna av den föreslagna regleringen.

Enligt 11 kap. 4 § i FB-förslaget skall, om det behövs, *god man* förordnas om någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Om den biståndsbehövandes "tillstånd" inte hindrar att hans eller hennes mening inhämtas, får dock förordnande inte meddelas utan samtycke. Förslaget överensstämmer i sak med vad som gäller för närvarande, med undantag för att enligt gällande rätt förordnande kan meddelas oberoende av samtycke, om särskilda skäl föreligger.

Enligt 11 kap. 7 § skall förordnande av *förvaltare* meddelas under samma förutsättningar som gäller för förordnande av god man med det tillägget att det inte är "tillräckligt" att god man förordnas eller att den biståndsbehövande får hjälp på något annat mindre ingripande sätt.

Förordnande av förvaltare enligt förslaget motsvaras i gällande rätt närmast av omyndigförklaring. Förvaltarförordnande skiljer sig från omyndigförklaring däri att förordnandet inte medför att den som det avser förlorar sin rösträtt och att det efter omständigheterna kan begränsas till sin räckvidd. I likhet med vad fallet är vid omyndigförklaring föreligger

den i förhållande till ett godmansförordnande betydelsefulla principiella skillnaden att den enskilde genom ett förordnande av förvaltare berövas möjligheten att själv företa rättshandlingar inom ramen för förordnandet. Ett förvaltarförordnande kan också, bortsett från rätten att rösta i allmänna val, liksom för närvarande omyndigförklaring, innebära att den enskilde i princip förlorar sin handlingsfrihet i rättsligt hänseende.

Mot bakgrund av vad som anförts om förvaltarförordnandets karaktär bör från rättssäkerhetssynpunkt uppmärksammas den skillnad som föreligger mellan ett sådant förordnande enligt förslaget och omyndigförklaring, när det gäller de grundläggande förutsättningarna för att åtgärden skall få ske.

För omyndigförklaring gäller för närvarande andra och snävare förutsättningar än de som är uppställda för förordnande av god man. Enligt 10 kap. 1 § FB kan sålunda omyndigförklaring av den som fyllt aderton år endast komma i fråga, om han på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Denna skillnad i förhållande till vad som krävs för ett godmansförordnande har i förslaget inte bibehållits när det gäller förordnande av förvaltare. Samma skäl som skall föreligga för ett förordnande av god man skall i stället kunna utgöra grund för ett förordnande av förvaltare, om det inte är "tillräckligt" med en god man eller andra mindre ingripande insatser.

Det anförda kan i tillspetsad form sammanfattas sålunda: I gällande rätt utlöses godmansförordnande på i princip lägre nivå, rekvisitmässigt, än den som krävs för omyndigförklaring, men godmanskap får därjämte förekomma också när de strängare rekvisiten för omyndigförklaring i och för sig är för handen men det befinnes tillräckligt med god man. I förslaget däremot blir de nu gällande lägre rekvisiten för godmansförordnande gällande över hela fältet, men en upptrappning till förvaltarskap – omyndigförklaringens efterföljare – skall få ske så snart det inte anses tillräckligt med god man.

Förordnande av förvaltare enligt förslaget är, liksom omyndigförklaring, en åtgärd av djupt ingripande natur för den enskilde och rör dennes integritet. Det kan inte bortses ifrån att, i de fall den enskilde bestrider att grund för att förordna förvaltare för honom föreligger, den ovannämnda skillnaden mellan förslaget och nuvarande ordning i fråga om rekvisiten måste få betydelse från rättssäkerhetssynpunkt. Med hänsyn härtill är det inte en tillfredsställande lösning att förvaltarförordnande inte skall vara en på självständiga förutsättningar grundad åtgärd utan kunna ske under hänvisning endast till att det inte anses "tillräckligt" med en god man eller mindre ingripande åtgärder.

Under hänvisning till det anförda förordar lagrådet att förordnande av förvaltare ges en självständig reglering. Lagrådet föreslår därför att 11 kap. 7 § utformas så att det för att förvaltare skall kunna förordnas skall krävas – förutom att förutsättningar för godmanskap föreligger – att den enskilde är ur stånd att vårda sig eller sin egendom.

B) Redan de under A anförda skälen talar för att man bör ha ett absolut kriterium – en tröskel – för att förvaltarskap skall få komma i fråga och ej

bör falla tillbaka endast på för godmans- och förvaltarskap gemensamma kriterier, påbyggda med en sorts svårgripbar stegringskala som antages utvisa att man i vissa fall når upp till en nivå, där det är otillräckligt med godmansförordnande och där förvaltarskapsreglerna därför skall slå till.

En särskild betänklighet mot en stegringskala av antydd art föranleds av den betydelse som i förslaget tillmäts vägrat samtycke från den biståndsbehövandes sida och detta både när det gäller utverkande av godmansförordnande och när det gäller särskild förvaltningsåtgärd av redan förordnad god man. Flerstädes i remissprotokollet framgår att vid vägrat samtycke förutsätts att fråga uppkommer om att tillgripa förvaltarförordnande (som leder till att samtyckesfrågan blir irrelevant).

Uttalandena i angiven del leder ofrånkomligen till olustiga associationer beträffande tvångssituationer som den biståndsbehövande kan bli försatt i: "Samtycker du inte, så får vi ordna så att du blir satt under förvaltare." Förslagets sakliga och terminologiska förändringar kan inte undanskymma att även i framtiden den enskilde biståndsbehövande kommer att uppleva *såsom en integritetsstörning att "bli satt under förvaltare", lika väl som* han nu kan lida av att "bli satt under förmyndare".

Särskilt tänker lagrådet i det sammanhanget på det fallet att en god man väcker fråga om en förvaltningsåtgärd som angår djupt kända livsangelägenheter hos den biståndsbehövande. Som exempel må nämnas att någon som, objektivt sett, är predestinerad att kvarbli på en långvårdsinstitution resten av sitt liv föreställer sig att han kommer att kunna återvända hem till sin gamla tillvaro. Och i följd av den tron vägrar att ge sitt samtycke exempelvis till att gode mannen säger upp hans bostadslägenhet eller säljer hans jordbruksfastighet. Det får inte vara så, att ett vägrat samtycke i dylika och liknande situationer skall utlösa ett förvaltarskap, om inte förutsättningar härför i övrigt föreligger. En marginal även för oekonomiska önskemål från den biståndsbehövandes sida bör medges i tillämpningen (jfr förslagets 13 kap. 3 § FB). Det bör fasthållas, att en god man eller förvaltare inte bör se som en primär uppgift att bevaka den hjälpbehövandes arvingars intressen.

Mannerfelt:

Resonemanget under punkt B bör enligt min mening avslutas med tilläggande av följande stycke.

Nu avhandlad frågeställning leder till spörsmålet om det möjligen kan vara till fördel att ha en sorts mellanform mellan stadiet för godmanskap och stadiet för förvaltarskap när det gäller vägrat samtycke i en uppkommen konkret fråga. Efter modell av nuvarande 6 kap. 6 § GB (jfr 7 kap. 8 § ÄktB) kan man tänka sig att i fall av vägrat samtycke låta rätten fälla utslaget om i det enskilda fallet en ifrågasatt rättshandling är tillåtlig eller icke. Jag nöjer mig med att utan detaljförslag framföra denna tanke beträffande nu berörd konfliktsituation; platsen för en sådan reglering kunde vara i slutet av 11 kap. 5 § i förslaget.

Lagrådet:

C) Förslaget utmärks av en strävan att sudda ut spåren efter det nuvarande omyndigförklaringsinstitutets effekt att en omyndigförklarad är diskvalifi-

cerad för vissa funktioner. Politiskt har därvid stått i förgrunden att rösträtten ej skall gå förlorad för den som i det framtida systemet skall vara berövad sin rättshandlingsförmåga. I den delen har lagrådet ingen anledning att resa några invändningar, vilket redan givits tillkänna i lagrådets delutlåtande beträffande remissens grundlagsfrågor.

Däremot vill lagrådet kraftigt reagera mot att omyndigförklaringens efterföljare – det totala eller partiella förvaltarskapet – ej alls skulle utgöra diskvalifikationsgrund när det gäller behörigheten att *ombesörja andra individers rättsangelägenheter*. Att den som i det framtida systemet blir helt eller partiellt frånkänd rättshandlingsförmåga i sin egen rättssfär, skulle enligt lag ha behörighet att handha motsvarande rättsangelägenheter för *annans* räkning, är klart otillfredsställande och inkonsekvent.

Kravet på konsekvens i lagstiftningen (jfr 8 kap. 18 § tredje stycket punkten 1–4 RF) medför ovillkorligen, att i det nya systemet inbyggs en spärr, utvisande att en person, som är föremål för förvaltarförordnande, också lagligen är frånkänd behörighet att för annans räkning företa rättshandlingar som han inte äger företa för egen räkning. Principen måste villkorslöst inkrivas i FB. Därvid bör den naturliga platsen vara förslagets 11 kap. 9 §, där förvaltarens ensamrådighet fastslås. Lagrådet återkommer under nämnda lagrum till frågan om bestämmelsens utformning.

Vad lagrådet nu anfört bör få återverkningar i första hand inom FB:s eget regelsystem. Uttryckligen bör således göras reservationer i förslagets 10 kap. 1, 2 och 4 §§ som väsentligen gäller förälders förmyndarkapacitet; till reservationernas utformning återkommer lagrådet under berörda lagrum. Med en generell regel av den behörighetsdiskvalificerande natur som lagrådet förordar för 11 kap. 9 §:s del torde kunna avvaras liknande reglering i vad avser urvalet inför rättens förordnande av god man eller förvaltare; lämplighetskravet torde i de sammanhangen vara tillfyllest.

D) Det under punkt C avhandlade spörsmålet har företrädesvis gått ut på att *inom FB:s regelsystem* bör gälla att den, som genom förvaltarskapsförordnande helt eller partiellt frånkänts rättshandlingsförmåga inom sin egen rättssfär, omöjligen skall kunna bli lagligen tillerkänd behörighet att företaga motsvarande rättshandlingar för annans räkning.

Principen måste rimligen slå igenom på alla områden där fråga uppkommer om att berörd individ skulle vara anförtrodd att företaga rättshandlingar för annans räkning, t. ex. när det gäller ansvariga funktionärer på associationsrättens fält eller i verksamhet av den art som utövas av advokater, revisorer m. fl.

Även utanför området, där rättshandlingar för annans räkning är i fråga, måste tas konsekvensen att den som genom förvaltarskap är frånkänd rättshandlingsförmåga inom sin egen rättssfär, inte skall kunna utöva beslutanderätt i andras rättsangelägenheter av motsvarande slag. Särskilt framträdande blir härvidlag de som har domaruppgifter, men även de som betrotts med myndighetsutövning i övrigt måste tas i beaktande.

Med hänsyn till det anförda måste lagrådet framhålla såsom nödvändigt att det lagligen fastslås, att den som blir föremål för förvaltarskap blir *i motsvarande mån* obehörig att på andra områden fylla funktioner som innefattar beslutsfattande av betydelse för andras rättsställning.

Att från grunden starta ett arbete med att närmare kartlägga vilka lagstiftningsåtgärder som på en mångfald områden behövs för nu behandlat ändamål är en uppgift som inte ankommer på lagrådet. Lagrådet vill dock nämna det tekniska grepp som förekom vid förmynderskapslagens tillkomst 1924. Då ansågs att när det ej var möjligt att inom förmynderskapslagstiftningens ram lösa vissa problem vars räckvidd nådde in på ett flertal andra rättsområden, en särskild lag skulle stiftas. Resultatet blev då 1924 års lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet. I sak skall naturligtvis inte dragas några paralleller mellan den lagstiftningen och nu förevarande problemställning. Men tekniskt kan det med verkan för alla berörda rättsområden tänkas att ha en fristående lag om verkan av att förvaltarskap anordnats för någon. Lagrådet är medvetet om att en lösning av antydd art inte står i samklang med ett av den tilltänkta reformens syften – att undvika sådan integritetsstörande stämpel som omyndigförklaringen ansetts medföra. Men detta syfte bör inte vinnas till priset av att man i den kommande lagstiftningen accepterar oformligheter och nytillskapade risker i rättslivet.

En lösning – på ena eller andra sättet – av de problem som behandlats i denna punkt, torde man väl hinna frambringa, eftersom lagstiftningen avses träda i kraft först den 1 januari 1989. Lagrådet behandlar alltså det remitterade ärendet under förutsättande av att en kompletteringslösning av de i denna punkt berörda problemen arbetas fram.

E) Såväl i förslagets lagtext som i den allmänna och speciella motiveringen används uttrycken hälsotillstånd (11 kap. 4 § och 17 §), sinnestillstånd (11 kap. 5 §) och tillstånd utan närmare precisering av uttryckens innebörd. Detta kan enligt lagrådets mening ge upphov till tvekan om vad som avses i de skilda situationerna. Lagrådet vill därför framhålla att det vore önskvärt, om det under ärendets fortsatta gång gjordes en precisering av den avsedda innebörden av de använda uttryckssätten.

F) Beträffande en formell fråga avseende lagtextens utformning är att anföra följande. När det gäller att i förslaget språkligt precisera att man åsyftar den som är föremål för godmansförordnande eller förvaltarskapsförordnande, används termen "*huvudmannen*". Den använda terminologin har otvivelaktigt sin förankring i lagmotivs och i den juridiska litteraturens gängse uttryckssätt, vari behandlas relationen mellan en huvudman och en syssloman/fullmäktig.

Men beteckningen "huvudman" leder ofrånkomligen till missvisande associationer när beteckningen används i här förevarande sammanhang, avseende en reglering som inskränker individens självbestämmanderätt. Visst är den enskilde, biståndsbehövande personen centralfiguren i de sammanhang som nu är i fråga – alla åtgärder skall vara till hans nytta. Men han är i en situation vari han saknar ett av huvudmannaskapets viktigaste element, nämligen behörighet att *dirigera* vad som genom en mellanman skall åtgöras i hans rättsliga angelägenheter.

Med hänsyn till att nu föreslagen reglering går ut på att anvisa metoder att åstadkomma att huvudintressentens dirigerande kompetens beskärs totalt eller i vart fall på ett ingripande sätt, framstår det som något verklighetsfrämmande, att beteckna honom som "huvudman" i den rättsligen i

stort sett maktlösa position, vari hans hälsa eller levnadsomständigheter i övrigt försatt honom.

Från nu angivna utgångspunkter vill lagrådet avstyrka att i lagtexten används uttrycket "huvudmannen". Försök till andra formuleringar redovisas i det följande. Delvis återfinns dessa i utlåtandets huvudtext, nämligen när det gäller bestämmelser som föreslås ändrade även i andra hänseenden. I övrigt redovisas formuleringsändringarna i en *bilaga 1* till utlåtandet.

G) Även om ett beslut om omyndigförklaring har sin grund i att den det gäller saknar förmåga att ta vård om sina angelägenheter och därför behöver en förmyndare, innebär gällande ordning inte att den omyndige helt skjuts åt sidan. Det finns vissa rättshandlingar som är så nära knutna till den enskildes person att denne trots en omyndigförklaring förutsätts själv medverka till dem. Så är fallet vid ingående av äktenskap (2 kap. 2 § ÄktB), adoption (4 kap. 2 och 5 a §§ FB), upprättande av äktenskapsförord (7 kap. 3 § andra stycket ÄktB), arvsavsägelse (17 kap. 2 § andra stycket ÄB) och upprättande av testamente (9 kap. 1 § ÄB). Någon ändring beträffande den enskildes egen medverkan har inte föreslagits. För att en rättshandling skall bli giltig krävs dock för närvarande, utom vad gäller upprättande av testamente, samtycke från förmyndaren. Anledningen till detta är att det gäller rättshandlingar som griper djupt in i den enskildes förhållanden. Det har inte ansetts tillfredsställande att helt lägga avgörandet i dessa frågor i den omyndiges egen hand.

I remissförslaget upptages inte något motsvarande krav på samtycke till de rättshandlingar av personlig natur som företas av den för vilken förvaltare har förordnats. Någon närmare motivering varför kravet på samtycke slopats har inte lämnats. Orsaken synes få sökas i förslagets strävan att undvika regler som särbehandlar den för vilken förvaltare förordnats. Den särskilda skyddsaspekt som inryms i den nuvarande lagstiftningen har fått träda i bakgrunden. En viss spärr till skydd för den enskilde ligger i den allmänna regeln att den omyndige måste ha förmåga att bedöma den rättshandling som är i fråga, för att den skall bli giltig.

Beträffande ingående av äktenskapsförord och avtal om arvsavsägelse synes remissförslaget utgå från att ett förvaltarförordnande kan innefatta en vetorätt för förvaltaren mot rättshandlingar som företas av den enskilde. Enligt lagrådets mening är det dock knappast möjligt att utforma förordnanden på det sättet.

De skyddssynpunkter som ligger bakom den nuvarande lagstiftningen gör sig enligt lagrådets mening fortfarande gällande med samma styrka. Det bör framhållas, att avtal och andra rättshandlingar på det personliga området kan ha mer långtgående verkningar än många rättshandlingar på det rent ekonomiska planet. Någon olägenhet med att inhämta samtycke har inte framkommit. Att detta skulle innebära någon diskriminerande särbehandling som strider mot förslagets allmänna syften kan lagrådet inte heller finna. Det bör även påpekas att en viss olikhet i förhållande till de övriga nordiska länderna kommer att skapas om förslaget genomförs. Lagrådet får under hänvisning till det anförda förorda att de nuvarande kraven på samtycke till rättshandlingar av rent personlig natur, som före-

tas av en omyndigförklarad, får gälla även beträffande den för vilken förvaltare förordnats.

Lagtextförslag i enlighet med det nu anförda kommer i det följande att presenteras under 2 kap. 2 § och 7 kap. 3 § ÄktB, 4 kap. 2 § och 5 a § FB samt 17 kap. 2 § ÄB.

4 kap.
2 och 5 a §§

Enligt gällande rätt får omyndigförklarad varken adoptera eller adopteras utan förmyndarens samtycke. Remissförslaget innehåller inte någon motsvarande föreskrift beträffande den som har förvaltare. Lagrådet hänvisar till vad som anförts i inledningen under punkt G och förordar att samtycke i dessa fall skall inhämtas från förvaltaren. Lagtexten kan förslagsvis ges följande lydelse:

2 §: "Den, för vilken förvaltare är förordnad, får inte utan förvaltarens samtycke antaga adoptivbarn."

5 a §: "Den som – – – dessa makar.

Samtycke enligt – – – barnets förmyndare.

Den, för vilken förvaltare är förordnad, får inte adopteras utan förvaltarens samtycke."

10 kap.
1, 2 och 4 §§

Av skäl som lagrådet anfört under inledningens punkt B förordas att i förevarande paragrafer görs ändringar – vilka sammanhänger med lagrådets förslag under 11 kap. 9 § – i enlighet med följande avfattningsförslag:

1 §: "Den som – – – vara förmyndare.

Att förälders eller särskilt förordnad förmyndares behörighet att vid rättshandlingar företräda underårig kan vara begränsad eller utesluten följer av 11 kap. 9 § andra stycket."

2 §: "För barn – – – dessa förmyndare.

Dör en av föräldrarna eller är någon av dem underårig eller blir någon av dem entledigad från eller eljest obehörig att utöva förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

För barn – – – ensam förmyndare."

4 §: "Har en underårig inte någon förmyndare, skall rätten förordna sådan. När förmyndare enligt 11 kap. 9 § blir obehörig att företaga rättshandlingar för annans räkning, skall rätten, om det inte är obehövligt, förordna förmyndare med uppgift att för en underårigs räkning företaga motsvarande rättshandlingar."

Till den sistnämnda föreskriften kan fogas kommentaren, att förordnande av förmyndare kan vara onödigt, om det förefinnes en andra föräldraförmyndare med oinskränkt rättshandlingsförmåga.

När fråga är om rättshandlingar eller om rättegång mellan, å ena sidan, någon som har ställföreträdare enligt FB och, å andra sidan, ställföreträdaren eller någon med viss anknytning till denne gäller, som en allmän regel att ställföreträdaren inte får företräda den som ställföreträdarskapet avser. Enligt 11 kap. 2 § andra stycket skall i dessa fall en god man förordnas. För rättshandlingsfallens del ges en föreskrift därom i första meningen genom en hänvisning till 13 kap. 2 §. Att en god man skall förordnas i rättegångsfallen regleras genom en särskild bestämmelse i 11 kap. 2 § andra meningen. Den bestämmelsen får anses innebära att ställföreträdaren inte heller i dessa fall får företräda den som ställföreträdarskapet avser.

Det kan ifrågasättas om inte för båda de nämnda fallen förbudet för en ställföreträdare enligt FB att uppträda som sådan lämpligen borde regleras i 13 kap. 2 §. En för fallen gemensam föreskrift att en god man skall förordnas skulle därvid kunna ges i 11 kap. 2 § andra stycket genom en hänvisning till 13 kap. 2 §. Med en sådan ordning skulle 11 kap. 2 § andra stycket kunna utformas på följande sätt:

"God man skall även förordnas, när den som har en förmyndare, god man eller förvaltare skall företa en rättshandling eller vara part i en rättegång och behöver biträde men enligt 13 kap. 2 § inte kan företrädas av förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren."

Tredje stycket kan lämpligen formuleras på följande sätt:

"God man skall också i annat fall än som avses i första eller andra stycket förordnas för den som har förmyndare, god man eller förvaltare, om det förekommer en angelägenhet i vilken han har ett intresse som strider mot sådan företrädares eller dennes makes intresse. Rätten skall meddela sådant förordnande om förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren eller den som denne i sådan egenskap företräder begär det eller det annars är lämpligt."

Båda styckena har avfattats så, att man undviker termen huvudman.

4 §

I den föreslagna bestämmelsens andra mening behandlas läget när den enskildes "hälsotillstånd" hindrar att vederbörandes mening inhämtas. I gällande rätt talas i motsvarande regel (18 kap. 3 §) i stället bara om "tillstånd". Sistnämnda uttryck synes vara att föredraga, då man bör kunna ta i beaktande hinder av endera psykisk eller fysisk natur och jämväl fall där dylika förhållanden förekommer i kombination.

5 §

Bestämmelsen behandlar situationer, då god mans rättshandlingar blir oförbindande för den som biträds av god man. Anledningen kan därvid vara att angelägenheten har fallit utanför godmansförordnandets ram eller att samtycke inte förelegat ehuru sådant kunnat inhämtas. I specialmotive-

ringen nämns möjligheten att gode mannen utverkar "ett generellt samtycke" till rättshandlingar inom ramen för uppdraget.

Lagrådet vill i det sammanhanget framhålla möjligheten att för gode mannen utställs en generalfullmakt, varmed undviks sådana kalamiteter som åsyftas i paragrafen. Genom en generalfullmakt för en anförvant eller annan närstående torde t.ex. långvårdspatienter redan med nuvarande ordning ofta kunna få sina ekonomiska angelägenheter omskötta; detta f.ö. oavsett om godmanskap är anordnat eller ej.

7 §

Det förhållandet att ett förordnande av förvaltare på ett annat och mer ingripande sätt än ett förordnande av god man påverkar den enskildes möjligheter att företa rättshandlingar bör komma till uttryck när det gäller förutsättningarna för att ett förvaltarförordnande skall kunna meddelas. Det bör sålunda, som inledningsvis anförts under A, för ett sådant förordnande krävas att den enskilde är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Med en sådan förutsättning för åtgärden bör också, i enlighet med remissförslaget, överförmyndaren kunna ges rätt att närmare bestämma uppdragets omfattning. Lagrådet föreslår med beaktande av det anförda att paragrafen ges följande lydelse:

"Om någon beträffande vilken det föreligger en sådan situation som anges i 4 § är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får rätten förordna förvaltare för honom eller henne. Förvaltare får dock inte förordnas, om det är tillräckligt att god man förordnas eller att den enskilde på något annat mindre ingripande sätt får hjälp.

Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde.

Rätten får överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma uppdragets omfattning."

8 §

Tanken med bestämmelsen i denna paragraf är att det i princip skall gälla några undantag från räckvidden av ett förvaltarskapsförordnande som meddelats enligt den näst föregående 7 §, ett undantag som dock kan upphävas av rätten om särskilda skäl föranleder det. För att denna tanke klarare skall komma till uttryck föreslås att bestämmelsen ges följande avfattning:

"Utan hinder av förvaltarförordnande enligt 7 § äger den som avses med förordnandet rätt att själv

1. sluta avtal om tjänst eller annat arbete,
2. förfoga över vad han genom eget arbete – – – ställe samt
3. förfoga över vad han efter det att – – – förvaltarens rådighet.

Om särskilda skäl föranleder det, får dock rätten föreskriva att förvaltarförordnande skall omfatta även förhållande som avses i första stycket."

9 §

Av skäl som lagrådet anfört under inledningens punkt C förordas att i förevarande paragraf tas in ett nytt andra stycke, klargörande ett viktigt principiellt spörsmål, nämligen att förvaltarskapsförordnande måste få konsekvenser i fråga om den biståndsbehövandes behörighet att företräda andra i rättsliga sammanhang. Det nya stycket föreslås få följande lydelse:

"I den mån den, för vilken förvaltare har förordnats, i följd av första stycket saknar behörighet att företaga rättshandlingar för egen del, är han också obehörig att företaga motsvarande rättshandlingar för annans räkning."

Lagrådet föreslår i sammanhanget därjämte att första stycket jämkas enligt följande:

"Förvaltaren har – – – rådighet över den enskildes – – – som omfattas av uppdraget."

20 §

Första stycket har enligt lagrådet fått en otillfredsställande språklig utformning, främst genom att uttrycket "om han eller hon" återkommer tre gånger. Det bör därför omformuleras, förslagsvis på följande sätt:

"En god man eller förvaltare som gör sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig för uppdraget eller som av annan orsak inte är lämplig att inneha detta, skall entledigas från uppdraget."

Andra stycket kan lämpligen jämkas i enlighet med följande:

"Uppkommer fråga – – – fara för den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser, besluta att – – – ärendet avgörs."

28 §

Enligt paragrafen skall rätten genast kungöra beslut om anordnande eller upphörande av förvaltarskap i Post- och Inrikes Tidningar. I paragrafen bör inläsas att kungörande bör ske även av beslut enligt 23 § om ändrad omfattning av ett förvaltarskap. Även i sådana fall får det anses att man, låt vara marginellt, anordnar ett utvidgat förvaltarskap respektive partiellt upphäver ett pågående förvaltarskap. Behovet av kungörelse i sådana fall bör dock bedömas med beaktande av kungörandets ändamål: är förändringen utan egentlig betydelse för tredje man kan kungörandet underlåtas.

13 kap.

2 §

Såsom anförts under 11 kap. 2 § kan ifrågasättas om inte i förevarande paragraf borde tas med även det förhållandet att den som är ställföreträdare enligt FB inte får uppträda som sådan i en rättegång, vari han eller person med viss anknytning till honom är motpart till den som ställföreträ-

darskapet avser. Om den ordningen väljs, skulle paragrafens två första stycken kunna utformas på följande sätt:

"Uppstår fråga om rättshandling eller rättegång mellan en – – – stridande intressen.

En god – – – att företräda den för vilken han förordnats, om det uppstår fråga om en rättshandling eller rättegång mellan denne, å ena sidan, och den gode – – – förvaltaren företräder, å andra sidan."

14 kap.

1 §

Lagrådet förordar att paragrafens andra mening ersätts av ett andra stycke av följande lydelse:

"Vad som i detta kapitel föreskrivs i fråga om förmyndare gäller också i fråga om gode män och förvaltare som har att förvalta del i oskiftat bo. Vad som föreskrivs beträffande omyndig skall därvid gälla den som har god man eller förvaltare."

15 kap.

1 §

De nuvarande bestämmelserna om förmyndares förvaltning av egendom skall enligt förslaget vara tillämpliga även på godmanskap och förvaltarskap. En föreskrift härom har intagits i ett nytt andra stycke i 15 kap. 1 §. I ett tredje stycke har intagits en från nuvarande 18 kap. 8 § överförd bestämmelse om försäljning av egendom som har tillfallit allmänna arvsfonden.

Enligt lagrådets mening bör bestämmelserna om förmyndares egendomsförvaltning liksom för närvarande utgöra en obruten enhet och därefter följa den föreskrift som gör de nämnda bestämmelserna tillämpliga på god mans och förvaltares förvaltning samt föreskriften om egendom som tillfallit allmänna arvsfonden. Lagrådet föreslår därför att 1 § andra stycket med viss omformulering och 1 § tredje stycket i oförändrat skick tas in som 20 respektive 22 § och att förslagets 20 § som en följd härav får bli 21 §. Med denna omflyttning kan nuvarande 1 § behållas oförändrad. Omformuleringen av vad som sålunda blir 20 § betingas av att hänvisningen i denna paragraf bör omfatta även 1 § och avse bestämmelserna om förmyndares egendomsförvaltning i tillämpliga delar. Enligt lagrådets förslag kan 20 § ges följande lydelse:

"Vad som föreskrivs i 1–18 §§ om förmyndares förvaltning skall gälla också i fråga om godmanskap och förvaltarskap."

20 §

Reglerna om ersättning till god man har gjorts tillämpliga också på förvaltare. Särskilt när det gäller mer omfattande och ingripande förvaltarskapsförordnanden kan viss tvekan inställa sig. Detta gäller framför allt sådana personer som omyndigförklaras idag. De speciella skyddsbehoven för

denna personkategori understryks också med rätta i remissen. Man kan då enligt lagrådets mening fråga sig om det är riktigt att mjuka upp den nuvarande ordningen såvitt gäller ersättning av den "omyndiges" egna medel. Vissa begränsningar gäller för närvarande enligt 15 kap. 19 § tredje och fjärde styckena FB. Utöver den "omyndiges" (skyddsbehövandes) intresse bör man även uppmärksamma möjligheten av kommunalbesvärsprocesser rörande kommunala beslut som påstås innefatta en orättvis eller otillbörlig kostnadsövervältring från kommunernas sida. Lagrådet förordar sålunda att de nuvarande skyddsreglerna i FB med oförändrad lydelse behålls för de mer omfattande förvaltarskapen. Bestämmelser i ämnet torde inplaceras som 21 § i kapitlet. (Om tillämpningen av nuvarande ersättningsregler när det gäller god man, se Walin, Föräldrabalken, 1986 s. 444).

Bestämmelsen kan lämpligen utformas enligt följande:

"Gode män – – – uppdragets fullgörande.

Beslut om – – – utgå av medel som tillhör den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser. Arvode och ersättning som ej skall utgå av sådana medel skall betalas av kommunen. Såvitt angår ersättning till förvaltare får ersättningen utgå av den enskildes medel endast i samma mån som så föreskrivs i 19 § tredje stycket beträffande omyndig."

16 kap.

De nuvarande bestämmelserna om förmyndares redovisningsskyldighet har i förslaget gjorts tillämpliga på godmanskap och förvaltarskap. Det har skett på så sätt att i de enskilda paragraferna tagits in kompletterande tillägg beträffande god man och förvaltare eller godmanskap och förvaltarskap. Enligt lagrådets uppfattning kan en för flertalet paragrafer gemensam föreskrift att bestämmelserna i fråga skall vara tillämpliga med fördel ersätta de nämnda tilläggen. Den nuvarande lagtexten – frånsett 2 och 5 §§ – kan därvid behållas i stort sett oförändrad. Lagrådet föreslår därför, att en föreskrift av angivet slag tas in i slutet av kapitlet som 15 § och ges följande lydelse:

"Bestämmelserna i 1, 3, 4 och 6–14 §§ om förmyndare och förmyndares förvaltning gäller även i fråga om godmanskap och förvaltarskap."

Lagrådets förslag om införande av en 15 § av angivet innehåll har föranlett lagrådet att inte på sedvanligt sätt granska den föreslagna lagtexten i berörda delar.

20 kap.

2 §

Andra stycket i remissförslaget tar sikte endast på det fallet att ansökan om förvaltare gjorts beträffande någon som uppenbarligen inte förstår vad saken gäller eller skulle lida skada av att få del av ansökningen; rätten skall i sådant fall förordna god man för honom i och för ärendet.

Motsvarande situation kan också föreligga när det gäller förordnande av

god man eller i fråga om ändring av förordnandes omfattning. Stycket kan därför lämpligen inledas på följande sätt.

"I ärende angående förvaltarskap eller godmanskap beträffande någon som uppenbarligen – – –"

2 a §

Med hänvisning till vad lagrådet anfört under 2 § synes med fördel förevarande paragraf kunna inledas på liknande sätt, nämligen med orden:

"Om det i ärende angående förvaltarskap eller godmanskap inte föreligger fall som avses i – – –"

Med en sådan formulering kan 2 a §:s andra mening utgå.

Övergångsbestämmelser

Vad angår bestämmelsen i punkt 2 är att anföra följande. Särskild uppmärksamhet förtjänar den övergångssituation som de hamnar i, som är omyndigförklarade enligt den gamla ordningen och som av någon orsak inte fått omyndigförklaringen ersatt med godmanskap eller förvaltarskap före utgången av år 1990. Enligt förslaget återfår dessa efter nämnda datum sin fulla rättshandlingsförmåga och har inte längre någon företrädare enligt FB. Den föreslagna bestämmelsen kan förklaras med att det är önskvärt att reformen slår igenom så snart som möjligt. Emellertid kan det inte uteslutas att det vid den genomgång av de inskrivna förmynderskapen som förutsätts ha skett före 1990, kan ha förbisetts något ärende. Med hänsyn till att de omyndigförklarade saknar rättshandlingsförmåga och att bestämmelserna om förmyndare och förvaltarskap är avsedda som skydd för den enskilde, anser lagrådet att det inte är förenligt med lagstiftningens syfte, att riskera att någon – på grund av en föreskrift av främst administrativ karaktär – kan komma att stå utan det skydd och den hjälp vartill han kan vara berättigad. Någon olägenhet med att låta ett tillsvidareförordnande gälla till dess beslut fattats i de enskilda fallen kan lagrådet inte finna. Lagrådet föreslår därför, att det inte anges någon tidsgräns för tillsvidareförordnande av förvaltare. Lämpligen bör övergångsbestämmelsen i denna punkt avslutningsvis kunna kompletteras med en instruktion till överförmyndaren av följande lydelse: "Det åligger överförmyndare att före utgången av år 1990 gå igenom samtliga förordnanden om omyndighetsförklaring och vidtaga de åtgärder som är erforderliga till följd av de nya bestämmelserna".

I punkt 2 andra meningen används beteckningen "huvudmannen" för den som förvaltarskapet avser. Såsom lagrådet förut anfört är beteckningen missvisande och bör undvikas. Lagrådet föreslår därför att meningen omformuleras på följande sätt:

"Härvid skall förmyndaren anses vara förvaltare med uppdrag att vårda den tidigare omyndighetsförklarades angelägenheter utan begränsning."

Några övergångsbestämmelser har inte meddelats för det fallet att det vid ikraftträdandet pågår ett mål om omyndigförklaring eller hävande av sådan förklaring. Enligt motiven får i sådant fall handläggningen avbrytas

och målet avskrivas. Samma fråga kommer under sådana förhållanden att behöva anhänggiggöras på nytt. Detta innebär en olägenhet och kan medföra att avgörandet fördröjs. En enklare reglering bör därför eftersträvas. Lagrådet föreslår för förekommande fall en bestämmelse i en fjärde punkt av följande innehåll:

"4. Om det vid ikraftträdandet pågår ett mål om omyndighetsförklaring eller hävande av sådan förklaring, skall handläggningen fortsättningsvis anses avse ett ärende angående förvaltarskap."

Slutligen torde med tanke på lagstiftningens centrala karaktär böra beaktas att hänvisningar till FB kan finnas i annan lagstiftning. Det kan lämpligen ske i en femte punkt av följande lydelse:

"5. Förekommer i lag eller annan författning någon hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den bestämmelsen."

Förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken

2 kap.
2 §

Enligt nuvarande bestämmelse får den som är omyndigförklarad inte ingå äktenskap utan förmyndarens samtycke. Remissförslaget innehåller inte någon motsvarighet till denna föreskrift för den som har förvaltare enligt FB. Av skäl som anförts under punkt G i inledningen anser lagrådet att nuvarande krav på samtycke bör behållas. Med hänsyn till lagrådets ståndpunkt att ett förordnande av förvaltare inte blir möjligt med mindre den enskilde saknar förmåga att vårda sig eller sin egendom, anser lagrådet att krav på samtycke bör gälla även vid ett partiellt förvaltarskap.

Lagrådet föreslår att paragrafen får följande lydelse:

"Den, för vilken förvaltare förordnats, får inte ingå äktenskap utan förvaltarens samtycke. Om förvaltaren inte lämnar sitt samtycke, får domstol på ansökan av den enskilde tillåta äktenskapet."

7 kap.
3 § andra stycket

Eftersom remissförslaget inte innehåller någon ändring av paragrafen kommer vad där sägs om omyndig att i framtiden gälla endast för underårig. I remissen sägs att det inte föreligger något hinder mot att utforma ett förvaltarförordnande så att det innefattar en begränsning i rätten att ingå äktenskapsförord. Lagrådet delar inte denna uppfattning. Äktenskapsförord är ett personligt avtal som förutsätter den enskildes medverkan vid upprättandet (jfr prop. 1986/87:1 s. 129). Ett förvaltarförordnande kan därför inte utformas på så sätt att det innebär en begränsning i den enskildes rätt att medverka. Lagrådet hänvisar även i denna punkt till vad som anförts under G i inledningen och förordar att medgivande till upprättande av äktenskapsförord skall inhämtas också från förvaltare enligt FB. Lagtexten kan förslagsvis utformas enligt följande:

"Äktenskapsförord skall – – – är omyndig eller har förvaltare förordnad för sig. I så fall skall dock förmyndarens eller förvaltarens skriftliga medgivande inhämtas."

Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken

17 kap.
2 § andra stycket

Enligt detta stycke i nu gällande lydelse får omyndigförklarad inte avsäga sig arv utan förmyndarens samtycke. I remissförslaget har bestämmelsen tagits bort utan att ersättas med en motsvarande föreskrift beträffande den som har förvaltare förordnad för sig enligt FB. Förändringen kommenteras med att den som har förvaltare kan behöva inhämta förvaltarens samtycke, om det ingår i förvaltarens uppdrag att företräda huvudmannen när det gäller arvsavsägelse. Som lagrådet utvecklat i inledningen under punkt G synes det inte gå att utforma ett förordnande på det sättet, och i vart fall kan man inte tala om att den enskilde skall "företrädas" av någon annan.

Den nuvarande lagstiftningen bygger på uppfattningen att arvsavsägelse är av så stor betydelse för arvingen att det inte är lämpligt att den omyndige ensam avgör frågan. Av skäl som lagrådet anfört i den tidigare nämnda punkten G förordas, att någon saklig ändring av bestämmelsen inte görs.

Lagrådet föreslår att förevarande stycke får följande lydelse:

"Underårig får inte avsäga sig arv. Den, för vilken förvaltare förordnats, får inte avsäga sig arv utan förvaltarens samtycke."

Förslaget till lag om ändring i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden

6 §

Med hänsyn till vad lagrådet anfört under 2 kap. 2 § ÄktB bör förevarande paragrafs andra stycke 1 i nuvarande lydelse behållas oförändrad. Remissförslagets avsedda reglering i punkt 1 enligt förslagets numrering bör därför ges beteckning 1 a.

Av den sistnämnda punkten jämfört med tredje stycket följer att rätten vid handläggning av ärende angående anordnande eller upphörande av förvaltarskap skall bestå av en lagfaren domare och nämndemän. Enligt lagrådet bör detsamma gälla för ärende om jämkning av omfattningen av ett förvaltarskap enligt 11 kap. 23 § FB. Även detta lagrum bör därför tas med i hänvisningen i nu aktuell punkt. Uttrycket "anordnande eller upphörande" bör vidare lämpligen ändras till "anordnande eller ändring". Med beaktande av det anförda kan den berörda punkten förslagsvis ges följande lydelse:

"1 a. anordnande eller ändring av förvaltarskap enligt 11 kap. 7, 19 eller 23 § föräldrabalken."

Erik Nyman:

Ett förordnande av en god man innebär till skillnad från ett förordnande av en förvaltare inte någon förlust av rättshandlingsförmåga för den som förordnandet gäller. Det bör därför inte i vidare mån än som kommer i fråga för annan delägare i en samägd fastighet, som inte är omyndig eller inte har en förvaltare med ett uppdrag som omfattar försäljning av fastigheten, ankomma på rätten att, därför att en delägare har en god man, bestämma ett lägsta pris för försäljning av denna. Det är heller inte fallet för närvarande. Den enskilde kan själv eller genom den gode mannen bevaka sin rätt. Bestämmelserna i 9 § första stycket andra meningen, 12 § första stycket andra meningen och 19 § tredje stycket bör med hänsyn till det anförda begränsas till att avse den som är omyndig och den som har förvaltare.

Övriga lagförslag

Lagrådet:

Förslagen lämnas utan erinran.

Avslutande anmärkning

Sammanfattningsvis i lagstiftningsärendet vill lagrådet uttala följande.

Lagrådet har biträtt uppfattningen att i framtiden förvaltarskapsfall – den nuvarande gruppen av omyndigförklarade – inte skall frånkännas rösträtt.

Ytterligare ansluter sig lagrådet till synsättet att, i den mån nuvarande omyndigförklaringsinstitut kan av de berörda upplevas såsom en integritetsmässigt nedvärderande stämpel, det är önskvärt att såvitt möjligt eliminera eller mildra denna reaktion.

Remissförslagets metod att i sistnämnda avseende gå fram med en ny terminologi kan ha ett visst värde. Men tveksamhet uppstår när i terminologins släptåg framförs slutsatser som inverkar förändrande på omyndigförklaringsfallens/förvaltarskapsfallens rättsställning och rättsskydd.

I flertalet av dessa förändringsidéer har lagrådet – efter att ha genomgått dem en efter en såsom ovan redovisats – funnit anledning till betänkligheter i många hänseenden. Nuvarande rätts skyddsnät för dem som i framtiden blir förvaltarskapsfall rivs enligt förslaget upp på ett betänkligt sätt. Med all erkänsla för remissförslagets grundsyn om alla människors lika värde och om respekten för människors självbestämmanderätt och integritet vill lagrådet hävda att gällande rätts skyddsmekanismer – tillkomna i främsta rummet av omsorg om dem som blir de framtida förvaltarskapsfallen men också med tanke på tredje man – är i det väsentliga välbetänkta. Ambitionen att sudda ut den nedsättande stämpel som omyndigförklaring ansetts kunna innebära bör inte i sig godtas som motiv för att ta bort skyddsregler som på goda grunder tillkommit för att tjäna de skyddsbehövandes bästa.

11 kap.
5 § första stycket

"En rättshandling som en god man har företagit utanför sitt förordnande är inte bindande för den som förordnandet avser. En rättshandling som utan dennes samtycke företagits inom ramen för förordnandet är inte heller bindande för den som förordnandet avser, såvida inte denne på grund av sitt sinnestillstånd varit ur stånd att ge uttryck åt sin mening eller denna av annan orsak inte kunnat inhämtas."

5 § andra stycket

"Har den – – – hushållningen, skall samtycke från den som han företräder anses föreligga, om denne inte – – – riktade sig."

6 §

"Om en rättshandling som en god man har företagit inte blir bindande enligt 5 §, är den gode mannen skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne tillfogats. Detta gäller – – bindande verkan mot den för vars räkning den företagits till följd av – – – känna till."

10 §

"Med förvaltarens samtycke får den enskilde själv – – – förvaltaruppdraget. Om verkan av avtal som den enskilde har ingått – – – för underåriga."

11 §

"Den enskilde är inte bunden av en rättshandling som en förvaltare har företagit utanför sitt förordnande. Förvaltaren – – – skada som denne tillfogats."

19 § första stycket

"Om en – – – så snart den som förordnandet avser begär det. När en – – – till rätten."

23 § andra stycket

"Innan rätten – – – överförmyndaren och den enskilde beredas tillfälle att yttra sig."

23 § tredje stycket

"Kan slutligt – – – medföra fara för den enskilde, meddela beslut – – – tredje styckena."

12 kap.
3 § tredje stycket

"Om den tingsrätt där ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § eller ett förvaltarskap är inskrivet får kännedom om att den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser har fått – – – in där."

13 kap.
4 §

"Vad i 3 § sägs gäller också för en god man och en förvaltare i förhållande till den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser."

5 § andra stycket

"Motsvarande skyldighet åvilar en god man och en förvaltare gentemot den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser och dennes make. Om betydelsen av samtycke i vissa fall finns bestämmelser i 11 kap. 5 §."

9 §

"Förmyndare, gode – – – den omyndige eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser.

Är flera – – – den omyndige eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser, svarar de – – – för ersättningen. Ersättningsansvaret skall – – – för bristen bestämmas enligt samma grunder."

16 kap.
2 § fjärde och femte styckena

"Har den omyndige eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser efter den tid – – – månad därefter.

Är det – – – omyndig eller någon för vilken har förordnats god man eller förvaltare, skall förteckning – – – har skett."

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 februari 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Thalén

Föredragande: statsrådet Leijon

Proposition om god man och förvaltare

1 Anmälan av lagrådsyttrande m. m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande den 3 december 1987 (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 24 september 1987) över förslag till

1. lag om ändring i föräldrabalken,
2. lag om ändring i vallagen (1972: 620),
3. lag om ändring i kommunallagen (1977: 179),
4. lag om ändring i äktenskapsbalken,
5. lag om ändring i ärvdabalken,
6. lag om ändring i lagen (1928: 281) om allmänna arvsfonden,
7. lag om ändring i jordabalken,
8. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970: 988),
9. lag om ändring i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter,
10. lag om ändring i rättegångsbalken,
11. lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden,
12. lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar,
13. lag om ändring i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt,
14. lag om ändring i lagen (1915: 218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,
15. lag om ändring i lagen (1936: 81) om skuldebrev,
16. lag om ändring i lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer,
17. lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,
18. lag om ändring i lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg,
19. lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349),
20. lag om ändring i lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring,
21. lag om ändring i lagen (1979: 84) om delpensionsförsäkring,
22. lag om ändring i socialtjänstlagen (1980: 620),
23. lag om ändring i lagen (1944: 133) om kastrering,
24. lag om ändring i lagen (1966: 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall,

25. lag om ändring i transplantationslagen (1975: 190),
26. lag om ändring i lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.,
27. lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617),
28. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987: 618),
29. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385),
30. lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931),
31. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713),
32. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
33. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979: 1152),
34. lag om ändring i lagen (1976: 600) om offentlig anställning,
35. lag om ändring i lagen (1977: 293) om handel med drycker,
36. lag om ändring i lagen (1984: 989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara.

Lagrådet har den 13 oktober 1987 avgett ett särskilt yttrande i detta lagstiftningsärende över dels de allmänna grunderna för de till föräldrabalken hänförliga centrala ändringsförslagen, dels förslag till lag om ändring i regeringsformen och förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen. En proposition om dessa lagförslag har beslutats den 22 oktober 1987 och därefter överlämnats till riksdagen (prop. 1987/88: 32).

I lagrådsremissen ingick också ett ändringsförslag beträffande lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter. I prop. 1987/88: 31 föreslås att den lagen skall upphävas den 1 januari 1989. Det finns därför ingen anledning att i förevarande proposition föreslå någon ändring i lagen. Jag har i denna del samrått med chefen för civildepartementet.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande över de lagförslag som nu återstår i detta lagstiftningsärende och anför.

Lagrådet har i det stora hela godtagit grunderna för den föreslagna reformen men har i en del enskilda frågor haft erinringar mot de remitterade förslagen. Erinringarna har varit av både saklig och redaktionell natur. I sak har kritiken framför allt tagit sikte på de lösningar som lagrådsremissen innehåller beträffande rekvisiten för förordnande av förvaltare samt möjligheterna för den som har förvaltare att ingå rättshandlingar av olika slag, att företräda andra i skilda angelägenheter och att inneha vissa uppdrag och befattningar.

Jag kan biträda de flesta av lagrådets ändringsförslag, även om jag på några punkter förordar en delvis annorlunda formulering av lagtexten. Också i övrigt bör vissa redaktionella ändringar göras i de remitterade lagförslagen.

I det följande uppehåller jag mig företrädesvis vid de delar av lagrådets yttrande där jag har en annan uppfattning i sak än lagrådet eller där lagrådets uttalanden föranleder särskilda kommentarer från min sida.

När det gäller möjligheten för den som har förvaltare att inneha uppdrag och befattningar är jag bara beredd att i viss utsträckning tillmötesgå lagrådet. Om någon har fått förvaltare utan att det har gjorts någon begränsning av förvaltarens uppdrag, bör det gälla vissa inskränkningar i dennes möjligheter att inneha eller utöva uppdrag och befattningar. Ett

begränsat uppdrag bör däremot inte medföra några sådana inskränkningar. Som förebild kan tjäna de bestämmelser i gällande rätt som begränsar omyndigas möjligheter på motsvarande sätt. Det sagda föranleder ändringar dels i lagförslag 9, 10, 27–30 och 32–36, dels i 35 lagar som anges i avsnitt 2.

För att bestämmelser av detta slag skall kunna fungera i praktiken, torde det vara nödvändigt att – liksom för närvarande är fallet beträffande uppgifter om omyndigförklaringar – låta uppgifter om totalt förvaltarskap ingå i folkbokföringen. Det ankommer på regeringen att utfärda föreskrifter om det.

I de nämnda lagarna bör vidare två följdändringar göras till de föreslagna ändringarna i föräldrabalken. Den ena är en justering av en lagrumshänvisning i 20 § rättshjälpslagen (1972: 429). Den andra rör bestämmelserna i 4 kap. 4 § bankaktiebolagslagen (1987: 618) om översändande av emissionsbevis m. m. och motsvarar de av lagrådet granskade förslagen till ändring i 4 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975: 1385), 33 § aktiefondslagen (1974: 931) och 4 kap. 6 § försäkringsrörelselagen (1982: 713).

Innan jag går in på de enskilda lagbestämmelserna vill jag ta upp en fråga som inte har berörts i anslutning till de remitterade förslagen eller i lagrådets yttrande men som har behandlats i riksdagens socialutskott. Det gäller huruvida en god man som har utsetts att företräda ett utländskt barn som har kommit till Sverige utan sina föräldrar har rätt att begära och uppbära barnbidrag för barnet (jfr SoU 1986/87: 34 s. 13 f). Den rättsliga ställningen för barn som utan att adopteras kommer till Sverige och saknar familjerättslig anknytning här är – som utskottet har konstaterat – föremål för utredning. Utredningsuppgiften åvilar numera förmynderskapsutredningen. Jag är med hänsyn härtill inte beredd att behandla den angivna frågan om barnbidrag i förevarande sammanhang. I denna del har jag samrått med statsrådet Lindqvist.

Förslaget till ändring i föräldrabalken

4 kap.
2 och 5 a §§

Lagrådet har ansett att den som har förvaltare inte skall få adoptera eller adopteras utan förvaltarens samtycke. Vad lagrådet har anfört till stöd för denna uppfattning utgör enligt min mening inte skäl att frångå den ståndpunkt jag har intagit i remissprotokollet. Jag vill i sammanhanget påminna om att det av 6 § följer att rätten skall göra en allmän lämplighetsprövning av adoptionsfrågan.

10 kap.
1, 2 och 4 §§

Lagrådet har här föreslagit ändringar som sammanhänger med dess förslag till ändring av 11 kap. 9 §. De föreslagna ändringarna i förevarande paragrafer går ut på att en förmyndare inte skulle få företa sådana rättshand-

lingar för den underåriges räkning som han på grund av ett förvaltarförordnande är förhindrad att företa för egen del. I enlighet med de överväganden jag har gjort med avseende på 11 kap. 9 § är jag beredd att i viss mån beakta lagrådets synpunkter. Jag anser dock inte att andra förvaltarförordnanden än sådana som har getts utan begränsning av uppdraget skall inverka diskvalificerande på förmyndarens behörighet att företräda den underårige. Ett förordnande utan begränsning av uppdraget bör å andra sidan utgöra ett absolut hinder för den enskilde att uppträda som förmyndare. Hindret bör följa direkt av förvaltarförordnandet. Den enskilde bör alltså inte behöva i särskild ordning entledigas från sitt uppdrag som förmyndare för att förlora behörigheten att företräda den underårige.

Bestämmelsen i 10 kap. 1 § att en underårig inte får vara förmyndare bör följaktligen kompletteras med motsvarande förbud för den som har förvaltare utan begränsning av uppdraget. I 10 kap. 2 § första stycket bör göras en motsvarande justering. Där kan också bestämmelsen om verkan av den ena föräldern död utgå. Att förmynderskapet i det fallet tillfaller den andra föräldern ensam framgår nämligen av andra stycket jämfört med 6 kap. 9 § första stycket. Med den lösning jag har valt behöver ingen saklig ändring göras i 10 kap. 4 § i det remitterade förslaget.

11 kap.

7 §

Lagrådet har framfört betänkligheter när det gäller grunderna för förordnande av förvaltare. Enligt det remitterade förslaget skall förvaltare förordnas i fall där grundförutsättningarna för ett godmansförordnande är för handen men det inte är tillräckligt med ett sådant förordnande eller andra mindre ingripande insatser. Lagrådet anser dock att förordnande av förvaltare bör ges en självständig reglering och att det för ett sådant förordnande bör krävas – förutom att förutsättningar för godmanskap föreligger – att den enskilde är ur stånd att vårda sig eller sin egendom.

En av grundtankarna bakom den föreslagna reformen är att ingen människa skall utsättas för större ingrepp i den personliga integriteten än vad som är klart befogat i det enskilda fallet. Den grundtanken har varit vägledande vid utformningen av lagrådsremissens bestämmelser om förordnande av förvaltare. Lagrådets förslag ligger i linje med denna grundtanke. Med hänsyn härtill kan jag biträda detta förslag. Jag vill tillägga att förslaget, på samma sätt som det remitterade förslaget, innebär att förvaltare kan förordnas även när den enskilde endast delvis är ur stånd att vårda sin egendom, varvid förvaltarförordnandet får anpassas till detta förhållande.

9 §

Lagrådet har reagerat mot att en person som har förvaltare skulle ha behörighet att för annans räkning ombesörja sådana rättsliga angelägenheter som han eller hon på grund av förvaltarförordnandet inte får handha inom den egna rättssfären.

Jag delar lagrådets uppfattning att den som har förvaltare utan att någon begränsning har gjorts av uppdraget inte bör vara behörig att företa rättshandlingar för annans räkning. Däremot anser jag att ett partiellt förvaltarförordnande inte bör frånta den enskilde behörigheten att för annans räkning företa just sådana rättshandlingar som förordnandet avser. En bestämmelse av den innebörden skulle vara svår att tillämpa i praktiken.

Att några begränsningar i behörigheten att företräda andra inte inträder vid partiella förvaltarförordnanden är något som rätten bör beakta då den bestämmer ett förordnandes omfattning.

28 §

Lagrådet har ansett att även rättens beslut enligt 11 kap. 23 § om ändrad omfattning av ett förvaltarskap bör kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Jag kan ansluta mig till denna uppfattning. Enligt min mening bör en skyldighet att kungöra dessa beslut framgå direkt av lagtexten.

15 kap.
20 §

Lagrådet har förordat att de beloppsgränser som omgärdar möjligheten att ta ut ersättning till förmyndare av den omyndiges medel skall gälla även vid förvaltarskap. Jag finner i denna fråga inte skäl att frångå den ståndpunkt som jag har intagit i det remitterade förslaget. En annan sak är att de nyss nämnda beloppsgränserna i många fall kan vara vägledande även vid förvaltarskap och godmanskap, i synnerhet när uppdraget har getts utan begränsning (jfr beträffande godmanskap prop. 1974: 142 s. 149 och 180).

Med anledning av den omdisposition av 15 kap. som bör genomföras i enlighet med vad lagrådet har förordat i anslutning till 1 § bör förevarande paragraf förskjutas ett steg framåt och alltså bilda en ny 21 §.

20 kap.
2 §

Enligt lagrådets uppfattning bör rättens skyldighet att förordna god man enligt förevarande paragraf vidgas till att omfatta *dels* andra ärenden angående förvaltarskap än sådana som rör ansökan om förvaltare, *dels* ärenden om godmanskap.

Jag delar lagrådets uppfattning när det gäller ärenden som rör utvidgning av ett förvaltarskaps omfattning. I sådana ärenden torde nämligen förhållandena i många fall vara likartade med dem som föreligger i ärenden angående ansökan om förvaltare. Vidare finns det inte några skäl att i ärenden om anordnande av förvaltarskap begränsa paragrafens räckvidd till fall då ärendet har anhängiggjorts genom ansökan. I övrigt vidhåller jag emellertid den uppfattning som har kommit till uttryck i det remitterade förslaget. När det gäller ärenden om förordnande av god man föreligger enligt gällande rätt inte någon skyldighet för rätten att förordna en god man att bevaka den enskildes rätt i ärendet. Något behov av en lagändring på den punkten har inte visat sig föreligga.

2 a §

Förevarande paragraf bör justeras i enlighet med mina överväganden beträffande 2 §.

Det kan inträffa att det i samma ärende förekommer framställningar om både utvidgning och inskränkning av ett förvaltarskap. Självfallet skall då inte förordnas ett rättegångsbiträde enligt 2 a §, om förutsättningarna för ett godmansförordnande enligt 2 § är uppfyllda.

Övergångsbestämmelserna

Vad lagrådet har anfört om övergångsbestämmelserna kan jag ansluta mig till. Den instruktion till överförmyndarna som lagrådet har önskat lägga till i punkt 2 anser jag dock vara av sådant slag att den inte bör ges i lagform. Det bör ankomma på regeringen att meddela föreskrifter av detta slag.

Förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken

2 kap.

2 §

Lagrådet förordar för förvaltarskapens del att en motsvarighet behålls till bestämmelsen i nuvarande 2 kap. 2 § äktenskapsbalken om förmyndarens samtycke till äktenskap.

Kravet på förmyndarens samtycke i dessa fall får ses mot bakgrund i första hand av de ekonomiska rättsverkningar som äktenskapet för med sig. Men ingående av äktenskap är ändå en handling av övervägande personlig natur. Den spärr som ligger i att kontrahenterna förutsätts ha rättslig handlingsförmåga får enligt min mening anses vara tillräcklig i sammanhanget. Äktenskapsbalkens regler om jämkning vid bodelning ger också möjlighet att vid äktenskapsskillnad komma till rätta med oskäliga bodelningsanspråk. I förarbetena till äktenskapsbalken anges som exempel på jämkningsgrundande omständigheter bland annat det sätt på vilket den ekonomiska situationen i äktenskapet har uppstått och makarnas hälsotillstånd (prop. 1986/87: 1 s. 185).

Med hänsyn till vad jag nu har anfört biträder jag inte lagrådets förslag i denna del.

7 kap.

3 §

Efter att ha tagit del av lagrådets synpunkter är jag beredd att revidera min uppfattning i lagrådsremissen om att ett förvaltarförordnande skulle kunna utformas på så sätt att det innefattar en begränsning i rätten att ingå äktenskapsförord. Lika litet kan ett förordnande avseende förvaltning av viss egendom innebära att den enskilde måste inhämta förvaltarens samtycke för att ingå äktenskapsförord som omfattar egendomen. Även om en förutsättning för ingående av äktenskapsförord är att makarna har rättshandlingsförmåga, finns det i många fall behov av en spärregel som tar

sikte på den nu aktuella personkategorin. Enligt min mening skulle det dock leda för långt att, som lagrådet har föreslagit, låta en sådan spärregel utlösas redan vid ett partiellt förvaltarförordnande. Regeln bör i stället utformas på så sätt att en person som har förvaltare utan begränsning av uppdraget inte får ingå äktenskapsförord utan förvaltarens samtycke.

Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken

17 kap.

2 §

En arvsavsägelse berör den avstående arvingen så nära att den förutsätter arvingens personliga medverkan. En förvaltare för arvingen kan alltså inte företa en sådan rättshandling på arvingens vägnar. Jag ansluter mig till lagrådets uppfattning att förvaltarförordnandet inte heller kan anses innefatta en rätt för förvaltaren att motsätta sig att den enskilde företar rättshandlingar av detta slag. Det torde dock i många fall vara olämpligt att låta en person som har förvaltare själv avgöra en fråga av så ingripande betydelse som arvsavsägelse. En motsvarighet till den nuvarande bestämmelsen om förmyndarens samtycke till arvsavsägelse av den som är omyndigförklarad bör följaktligen införas. En sådan regel bör lämpligen utformas som ett krav på förvaltarens samtycke till arvsavsägelse i de fall förvaltaruppdraget har getts utan begränsning. Att kravet på samtycke till arvsavsägelse inte kommer att gälla vid partiellt förvaltarförordnande är en omständighet som får beaktas vid avgränsningen av förordnandet.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden

6 §

Med hänsyn till vad jag anfört beträffande 2 kap. 2 § äktenskapsbalken behövs ingen följdändring i förevarande paragraf. Däremot godtar jag vad lagrådet har föreslagit när det gäller tingsrättens sammansättning i ärenden om jämkning av ett förvaltarskaps omfattning.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt

9, 12 och 19 §§

En ledamot av lagrådet har anfört att skyldigheten för rätten att utan yrkande bestämma ett lägsta pris vid försäljning av en fastighet på offentlig auktion bör begränsas till fall då någon delägare är omyndig eller har förvaltare och inte – som har föreslagits i lagrådsremissen – gälla även då någon av delägarna har god man. Jag biträder denna uppfattning.

2 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta

dels de av lagrådet nu granskade lagförslagen med vidtagna ändringar,

dels förslag till

37. lag om ändring i lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
38. lag om ändring i lagen (1970: 417) om marknadsdomstol m. m.,
39. lag om ändring i lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister,
40. lag om ändring i lagen (1974: 1082) om bostadsdomstol,
41. lag om ändring i lagen (1977: 729) om patentbesvärsrätten,
42. lag om ändring i lagen (1978: 28) om försäkringsdomstolar,
43. lag om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1),
44. lag om ändring i lagen (1929: 145) om skiljemän,
45. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429),
46. lag om ändring i lagen (1973: 188) om arrendenämnder och hyresnämnder,
47. lag om ändring i oljekrislagen (1975: 197),
48. lag om ändring i lagen (1976: 839) om statens va-nämnd,
49. lag om ändring i förfogandelagen (1978: 262),
50. lag om ändring i lagen (1934: 437) om Sveriges riksbank,
51. lag om ändring i lagen (1982: 1158) om riksgäldskontoret,
52. lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,
53. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
54. lag om ändring i sparbankslagen (1987: 619),
55. lag om ändring i föreningsbankslagen (1987: 620),
56. lag om ändring i lagen (1987: 667) om ekonomiska föreningar,
57. lag om ändring i lagen (1980: 1102) om handelsbolag och enkla bolag,
58. lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige,
59. lag om ändring i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning att driva näring här i riket,
60. lag om ändring i lagen (1980: 1103) om årsredovisning m. m. i vissa företag,
61. lag om ändring i lagen (1966: 742) om hotell- och pensionatrörelse,
62. lag om ändring i lagen (1984: 81) om fastighetsmäklare,
63. lag om ändring i lagen (1952: 166) om häradsallmänningar,
64. lag om ändring i lagen (1952: 167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna,
65. lag om ändring i rennäringslagen (1971: 437),
66. lag om ändring i lagen (1976: 997) om vattenförbund,
67. lag om ändring i ackordslagen (1970: 847),

68. lag om ändring i radioansvarighetslagen (1966: 756),

69. lag om ändring i lagen (1982: 460) om ansvarighet för närradio,

70. lag om ändring i lagen (1982: 521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar,

71. lag om ändring i lagen (1985: 1057) om ansvarighet för lokala kabelsändningar,

Samråd har skett med chefen för försvarsdepartementet beträffande lagförslag 49, med chefen för socialdepartementet beträffande lagförslag 17, 18, 20– 25, 35, 36 och 52, med statsrådet Lindqvist beträffande lagförslag 26 och 42, med chefen för finansdepartementet beträffande lagförslag 32, 33, 50 och 51, med statsrådet Johansson beträffande lagförslag 27, 28, 30, 31, 38, 54, 55 och 58, med chefen för utbildningsdepartementet beträffande lagförslag 19, med chefen för jordbruksdepartementet beträffande lagförslag 63–65, med chefen för arbetsmarknadsdepartementet beträffande lagförslag 39 och 53, med chefen för industridepartementet beträffande lagförslag 41 och 59, med chefen för civildepartementet beträffande lagförslag 3 och 34 samt med chefen för miljö- och energidepartementet beträffande lagförslag 47.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av förmynderskapsutredningens betänkande

Utredningen har fått i uppdrag att med förtur undersöka möjligheterna att avskaffa institutet omyndigförklaring. I detta betänkande redovisar utredningen resultatet av sina överväganden i frågan.

Utredningen konstaterar inledningsvis att en omyndigförklaring har allvarliga konsekvenser för den som drabbas. Han eller hon berövas sin rättsliga handlingsförmåga i så gott som alla hänseenden. En omyndigförklaring berör inte bara den ekonomiska rörelsefriheten utan begränsar över huvud taget den enskildes möjlighet att ta initiativ och hävda en åsikt. Något som upplevs som särskilt negativt är att rösträtten i allmänna val går förlorad.

De långtgående inskränkningarna i den enskildes rättshandlingsförmåga inträffar även i sådana fall då en omyndigförklaring framför allt är motiverad för att ta ifrån den enskilde bestämmanderätten över viss egendom e.d. En omyndigförklaring kan alltså sägas vara ett trubbigt instrument som i stor utsträckning speglar en äldre tids synsätt. I många fall kan en omyndigförklaring få allvarliga följder för den omyndigförklarades psykiska tillstånd och försvåra en social anpassning.

Genom en reform år 1974 av reglerna i föräldrabalken inskränktes möjligheterna att förklara en person omyndig, samtidigt som det blev lättare att förordna god man för den som behöver hjälp med att sköta sina angelägenheter. Härigenom har antalet omyndigförklarade sjunkit från ca 30 000 år 1976, då reformen trädde i kraft, till omkring 15 000 vid 1985 års utgång. Detta antal kan på sikt förväntas minska, bl.a. som resultat av en ökad aktivitet hos överförmyndarna när det gäller att ta initiativ till hävanden av omyndigförklaringar. Enligt utredningens mening har emellertid en omyndigförklaring sådana nackdelar att starka skäl talar för att institutet helt avskaffas. En sådan åtgärd står också i samklang med de tankegångar som kommer fram i socialtjänstlagen och den nyligen antagna lagen om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. Respekten för människors självbestämmanderätt och integritet står där i förgrunden.

Ett avskaffande av omyndigförklaringsinstitutet kräver emellertid att man på ett annat sätt tillgodoser behovet av hjälp och skydd för personer som på grund av sjukdom e.d. saknar förmåga att själva ha hand om sina angelägenheter. Det är bl.a. viktigt att psykiskt svaga personer skyddas från påtryckningar av personer i deras omgivning som vill få till stånd

olika ekonomiska dispositioner. Vid sidan av dem som i dag är omyndigförklarade finns det också andra grupper som behöver hjälp i såväl personliga som ekonomiska eller rättsliga frågor.

För att den enskilde skall få ett tillfredsställande skydd är det inte tillräckligt med de möjligheter som erbjuds enligt socialtjänst- och omsorgslagstiftningen. Inte heller kan man lita till de nuvarande möjligheterna att ogiltigförklara avtal som har slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet m.m. I stället måste enligt utredningens mening nya former för bistånd tillskapas inom ramen för föräldrabalken. Närmast till hands ligger då att bygga ut det nuvarande godmansinstitutet.

Utredningens undersökningar — som bl.a. har utförts genom en enkät till landets tingsrätter och ett stort antal överförmyndare — visar att, även om det gällande godmansinstitutet väl fyller sin uppgift som ett alternativ till omyndigförklaring, det inte helt kan ersätta omyndigförklaringarna. Framför allt utgör risken för att den gode mannen och huvudmannen ingår kolliderade rättshandlingar ett hinder. Denna kollisionsrisk hänger i sin tur samman med att den som får god man formellt behåller sin rättshandlingsförmåga.

Utredningen föreslår därför att, jämsides med att omyndigförklaringarna avskaffas, det införs ett utbyggt godmansinstitut, kallat förvaltarskap. För att inte den hjälpbehövande skall behöva utsättas för mer ingripande åtgärder än nödvändigt bör det nuvarande godmansinstitutet samtidigt behållas med vissa justeringar.

Huvuddragen i det föreslagna förvaltarinstitutet är följande.

- De allmänna förutsättningarna för ett förvaltarförordnande är desamma som vid förordnande av god man. En förvaltare kan sålunda förordnas, när någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person.
- Ett förvaltarskap skall anpassas så, att det motsvarar den enskildes behov av bistånd i varje särskilt fall. Förvaltarskapet kan begränsas till att avse förvaltningen av viss egendom, t.ex. en fastighet, eller viss rättslig angelägenhet. Det är inte nödvändigt att en viss egendom, t.ex. pensionstillgångar, ställs under förvaltning i sin helhet utan huvudmannen kan ges rätt att själv disponera över en del.
- Förvaltaren har ensam rådighet över den egendom och de angelägenheter som omfattas av förvaltaruppdraget. I den delen förlorar alltså huvudmannen sin egen rättshandlingsförmåga.
- Ett förvaltarförordnande påverkar inte huvudmannens rätt att rösta i allmänna val. Ingen skall alltså i fortsättningen kunna bli fråntagen sin rösträtt på grund av sjukdom e.d.
- Liksom en god man förordnas en förvaltare av tingsrätten. När förhållandena motiverar det, är domstolen skyldig att ompröva omfattningen av ett förvaltarskap.
- Behöriga att ansöka om förvaltarförordnande är bl.a. den enskilde

själv, hans eller hennes make och närmaste släktingar samt överförmyndaren. Huvudregeln är att den enskilde skall höras muntligt, innan förvaltare förordnas. Vidare skall domstolen ha tillgång till läkarintyg eller annan likvärdig utredning.

Med den utformning förvaltarinstitutet har fått liknar det systemet med omyndigförklaringar i vissa andra länder där domstolarna har möjlighet att bestämma räckvidden av en omyndigförklaring med hänsyn till de särskilda förhållanden som föreligger. Ett förvaltarförordnande riktar sig emellertid inte på samma sätt som en omyndigförklaring mot den enskildes person utan tar mera direkt sikte på förvaltningen av hans eller hennes egendom eller bevakning av en viss rättslig eller ekonomisk angelägenhet. Den enskilde slipper alltså den stämpel som det i dag innebär att bli omyndigförklarad.

Som tidigare nämnts föreslår utredningen att det nuvarande godmansinstitutet behålls. Tanken är att domstolen först skall pröva om det är tillräckligt att förordna en god man för någon, innan ett förvaltarförordnande tillgrips.

Utredningen föreslår en del ändringar i regleringen av godmansinstitutet för att det klarare skall framgå att den som har fått god man behåller sin rättsliga handlingsförmåga. Den gode mannen skall som regel vara skyldig att inhämta huvudmannens samtycke till de rättshandlingar han vill ingå för dennes räkning. Undantag gäller, om huvudmannens tillstånd utgör hinder mot inhämtande av hans eller hennes mening eller om huvudmannens mening av någon annan orsak inte kan inhämtas. En rättshandling som den gode mannen utan samtycke har ingått för huvudmannen blir i princip ogiltig.

När det gäller förfarandet vid utseende av god man föreslås vissa ändringar för att stärka den enskildes rättssäkerhet. I stor utsträckning kommer enligt förslaget samma regler att gälla som vid förordnande av förvaltare.

Utredningens förslag medför omfattande ändringar i 10—20 kap. föräldrabalken. Det föranleder även ändringar i knappt fyrtio författningar utanför föräldrabalken.

Utredningen föreslår att avskaffandet av omyndigförklaringsinstitutet sker så snart som möjligt, så att bl.a. det nuvarande rösträttshindret försvinner. Eftersom det i den delen krävs en grundlagsändring, måste det emellertid först fattas två riksdagsbeslut med mellanliggande val. Det torde också vara nödvändigt med ett visst förberedelsearbete hos berörda myndigheter, främst domstolar och överförmyndare, innan de nya reglerna kan träda i kraft. Med hänsyn härtill föreslår utredningen den 1 januari 1989 som ikraftträdandedag.

Utredningen fortsätter sitt arbete med övriga delar av uppdraget. Det innefattar bl.a. en översyn av föräldrabalkens förvaltningsregler och en undersökning av möjligheterna att förenkla handläggningen vid domstolarna och hos överförmyndarna. Även de förmynderskapsfrågor som har internationell anknytning ingår i utredningens fortsatta uppdrag.

1. Förslag till
Lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs i fråga om föräldrabalken

dels att 4 kap. 2 § och 18 kap. skall upphöra att gälla,

dels att 4 kap. 5 a §, 10 och 11 kap., 12 kap. 2—6 §§, 13 kap. 2—10 §§, 14 kap. 1 §, 15 kap. 1 §, 16 kap. 1—14 §§, 17 kap. 7 §, 19 kap. 17 §, 20 kap. 1, 2, 5, 8 och 11 §§ samt rubrikerna till 10—17 kap. skall ha följande lydelse,

dels att i 15 kap. skall införas en ny paragraf, 20 §, och i 20 kap. tre nya paragrafer, 2 a—c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse — *Föreslagen lydelse*

4 kap. 5 a §[1]

Den som inte har fyllt arton år får ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Moderns samtycke skall ha lämnats sedan hon har återhämtat sig tillräckligt efter nedkomsten. Vid adoption av någon annans adoptivbarn skall i stället samtycke inhämtas från barnets adoptivföräldrar eller, om en adoptivförälder är gift med någon av barnets föräldrar, från båda dessa makar.

Samtycke enligt första stycket behövs ej av den som är sinnessjuk, sinnesslö, utan del i vårdnaden eller på okänd ort. Är detta fallet beträffande var och en av dem som enligt första stycket skall samtycka till adoptionen, skall i stället samtycke inhämtas från barnets förmyndare.

Den som är förklarad omyndig får inte adopteras utan förmyndarens samtycke.

11 kap. Om förmyndare

11 kap. 1 §

För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna *äro föräldrarna* förmyndare. Dör en av föräldrarna eller *kan* någon av dem *enligt 4 § icke vara förmyndare*, eller blir någon av dem entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

10 kap. Om förmyndare

10 kap. 1 §

För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna *är dessa* förmyndare. Dör en av föräldrarna eller *är* någon av dem *underårig* eller blir någon av dem entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

[1] Senaste lydelse 1981:363

[2] Senaste lydelse 1976:612

Nuvarande lydelse

För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.

11 kap. 2 §[1]

Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltjämt vara barnets förmyndare.

11 kap. 3 §

Finnes ej någon som *efter vad i* 1 eller 2 § *sägs* skall vara förmyndare *för underårig*, skall rätten förordna förmyndare.

För den som är förklarad omyndig skall ock förmyndare förordnas.

11 kap. 4 §[2]

Den som själv är omyndig må ej vara förmyndare; och upphöre därför förmyndarens befattning, om han varder förklarad omyndig.

Har förmyndare förordnats enligt 3 § *första stycket* på grund av att *fader* eller *moder* är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

11 kap. 5 §[2]

När förmyndare skall *förordnas skall därtill* utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

För underåriga syskon bör gemensam förmyndare *förordnas, såvida icke* särskilda skäl *tala* däremot.

11 kap. 6 §

Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för underårig,

Föreslagen lydelse

För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.

10 kap. 2 §

Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltjämt vara barnets förmyndare.

10 kap. 3 §

Finns det inte någon som skall vara förmyndare *enligt* 1 eller 2 §, skall rätten förordna förmyndare *för den underårige.*

10 kap. 4 §

Har förmyndare förordnats enligt 3 § på grund av att *fadern* eller *modern* är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

10 kap. 5 §

Till förmyndare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

Den som är underårig får inte vara förmyndare.

För underåriga syskon bör *domstolen förordna en* gemensam förmyndare, *om inte* särskilda skäl *talar* däremot.

10 kap. 6 §

Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för *en* underå-

[1] Senaste lydelse 1976:612
[2] Senaste lydelse 1974:1038

Nuvarande lydelse

och *hava* föräldrarna eller en av dem *givit tillkänna*, vem de *önska* till förmyndare *för den underårige, varde han därtill förordnad, såframt* han *ej finnes* olämplig.

11 kap. 7 §

För omyndig må, när omständigheterna *sådant påkalla*, flera förmyndare förordnas.

Prövas den eller de som på grund av lag *skola* vara förmyndare *icke* lämpligen *böra handhava* förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.

11 kap. 8 §[1]

En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet *för en underårig* utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.

Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.

11 kap. 9 §

Gör förmyndaren sig skyldig till missbruk eller försummelse *vid utövandet av sin befattning, eller* kommer *han* på ekonomiskt obestånd, och *prövas han* på grund *härav vara* olämplig *såsom* förmyndare, eller *finnes* han av annan orsak *icke* längre lämplig att *innehava förmynderskapet, varde han entledigad.*

Föreslagen lydelse

rig och *har* föräldrarna eller en av dem *gett* tillkänna vem de *önskar* till förmyndare, *skall denne förordnas, om* han *eller hon inte är* olämplig.

10 kap. 7 §

När omständigheterna *påkallar det, kan* flera förmyndare förordnas *för samma person.*

Kan den eller de som på grund av lag *skall* vara förmyndare *inte* lämpligen *ha hand om* förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.

10 kap. 8 §

En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.

Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.

10 kap. 9 §

En förmyndare skall entledigas, om han vid utövandet av sitt uppdrag gör sig skyldig till missbruk eller försummelse, *om han* kommer på ekonomiskt obestånd och på grund *därav är* olämplig *att vara* förmyndare eller *om* han av *någon* annan orsak *inte* längre *är* lämplig att *inneha sitt uppdrag.*

[1] Senaste lydelse 1983:47

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap. 10 §	10 kap. 10 §
Dör förmyndaren, och *finnes ej* någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den *rätt*, hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.	Dör förmyndaren och *finns det inte* någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den *tingsrätt* hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.
11 kap. 11 §	10 kap. 11 §
Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och *rätten*.	Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och *tingsrätten*.
11 kap. 12 §[1]	10 kap. 12 §
Fråga om förordnande av förmyndare *för underårig upptages* av den *rätt* där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet *icke* ägt rum, av den *rätt* där inskrivning skall ske.	Fråga om förordnande av förmyndare *tas upp* av den *tingsrätt* där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet *inte har* ägt rum, av den *tingsrätt* där inskrivning skall ske.
Då någon som uppnått myndig ålder förklaras omyndig, skall förmyndare förordnas av den rätt där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes. Erfordras ny förmyndare, skall sådan förordnas av den rätt där förmynderskapet är inskrivet.	
Fråga om entledigande av förmyndare *upptages* av den *rätt* där förmynderskapet är *inskrivet* eller skall *inskrivas*.	Fråga om entledigande av förmyndare *tas upp* av den *tingsrätt* där förmynderskapet är eller skall *vara inskrivet*.
11 kap. 13 §[1]	10 kap. 13 §
I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.	I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.
11 kap. 14 §[1]	10 kap.14 §
Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från *sådan befattning* utan att ha fått tillfälle att yttra sig *i ärendet*.	Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från *ett sådant uppdrag* utan att ha fått tillfälle att yttra sig.

[1] Senaste lydelse 1976:612

Nuvarande lydelse

11 kap. 15 §[1]

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om *omedelbar vård erfordras om* den omyndiges angelägenheter, förordna förmyndare för tiden *intill* dess ärendet *avgöres av rätten.*

Har i mål om omyndighetsförklaring rätten meddelat beslut enligt 10 kap. 14 § om att den, vars försättande i omyndighet det är fråga om, skall vara omyndig för tiden intill dess målet avgöres, skall rätten i där angiven ordning förordna förmyndare för honom för nämnda tid.

11 kap. 16 §[1]

Uppkommer fråga om *förmyndares entledigande av orsak som anges i* 9 § och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den *omyndiges rätt och bästa, förordna om förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet* för tiden *intill* dess ärendet *avgöres av rätten.*

Innan beslut *fattas om förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet,* skall, *om det kan ske utan märklig tidsutdräkt,* förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig.

11 kap. 17 §[2]

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den omyndige själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden *om en underårig* får entledigas även på

Föreslagen lydelse

10 kap. 15 §

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om den omyndiges angelägenheter *kräver omedelbar vård,* förordna förmyndare för tiden *till* dess ärendet *slutligt avgörs.*

10 kap. 16 §

Uppkommer fråga om *att enligt* 9 § *entlediga en förmyndare* och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den *omyndige, besluta att förmyndaren skall skiljas från sitt uppdrag* för tiden *till* dess ärendet *avgörs.*

Innan *rätten meddelar* beslut *enligt första stycket,* skall förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig, *om det inte är fara i dröjsmål.*

10 kap. 17 §

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den omyndige själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden får entledigas även på ansökan av so-

[1] Senaste lydelse 1976:612
[2] Senaste lydelse 1983:47

Nuvarande lydelse

ansökan av socialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör omyndig som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Mot rättens beslut i ärende som avses i första stycket får *talan föras*, förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

Föreslagen lydelse

cialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör *en* omyndig som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Rättens beslut i ärende som avses i första stycket får *överklagas*, förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

11 kap. *Om god man och förvaltare*

Om god man

11 kap. 1 §

Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir han enligt 10 kap. 16 § skild från utövningen av det, skall rätten förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den omyndiges angelägenheter.

11 kap. 2 §

Har en förmyndare eller hans make och den omyndige del i oskiftat dödsbo, skall rätten förordna god man att vårda den omyndiges rätt i boet vid boutredningen liksom vid bodelning och skifte eller ingående av avtal om sammanlevnad i oskiftat bo.

God man skall även förordnas för en omyndig eller annan på vars vägnar det skall företas en rättshandling vid vilken ställföreträdaren enligt 13 kap. 2 § ej kan företräda honom eller henne. Detsamma gäller, om det uppstår fråga om rättegång

mellan å ena sidan den omyndige eller huvudmannen och å andra sidan ställföreträdaren eller dennes make eller någon som ställföreträdaren företräder.

Om det i annat fall än som avses i första eller andra stycket förekommer en angelägenhet där ställföreträdaren eller hans make kan ha ett intresse som strider mot den omyndiges eller huvudmannens, skall rätten förordna god man för den omyndige eller huvudmannen, om ställföreträdaren begär det eller det annars är lämpligt.

11 kap. 3 §

Rätten skall förordna god man

1. om det vid ett dödsfall finns en till namnet känd arvinge som vistas på okänd eller avlägsen ort och därför inte kan bevaka sin rätt i boet och förvalta sin lott i det,

2. om det vid ett dödsfall inte kan utredas huruvida den döde har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före allmänna arvsfonden eller före eller tillsammans med någon annan känd arvinge, eller också kunskap saknas om såväl namnet som vistelseorten beträffande en i övrigt känd arvinge, och det på grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans eller hennes lott i boet förvaltas,

3. om en testamentstagare vistas på okänd eller avlägsen ort eller är okänd och hans eller hennes rätt därför behöver bevakas enligt vad som föreskrivs om arvinge,

4. om det i övrigt krävs att en bortovarandes rätt bevakas eller en bortovarandes egendom förvaltas,

5. om det enligt förordnande i testamente eller annan rättshandling beror av en framtida händelse vem

egendom skall tillfalla eller egendom först framdeles skall tillträdas med äganderätt och det krävs att den blivande ägarens rätt bevakas eller att egendomen förvaltas för hans eller hennes räkning, eller

6. om egendom, enligt vad som särskilt föreskrivs, skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i detta kapitel.

Förordnande enligt första stycket sker efter anmälan eller när behovet blir känt på annat sätt. Krävs en god man för den som har rätt i ett dödsbo, skall det anmälas hos tingsrätten av den som har boet i sin vård.

Rättshandlingar som en god man har företagit med stöd av ett förordnande enligt denna paragraf gäller även om den egendom som förordnandet avsåg tillfaller någon som den gode mannen inte var förordnad att företräda.

11 kap. 4 §

Om någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, förordna god man för honom eller henne. Förordnande får inte meddelas utan samtycke från den för vilken god man skall utses, om inte den enskildes tillstånd utgör hinder mot inhämtande av hans eller hennes mening eller det annars finns särskilda skäl.

11 kap. 5 §

Om en god man, som har företagit en rättshandling för huvudmannen, har handlat utanför sitt förordnande, är rättshandlingen

inte bindande för huvudmannen. Detsamma gäller, om en god man har företagit en rättshandling inom ramen för förordnandet men utan samtycke från huvudmannen, såvida inte huvudmannens tillstånd har utgjort hinder mot inhämtande av hans eller hennes mening eller huvudmannens mening av annan orsak inte har kunnat inhämtas.

Har den gode mannen inom ramen för förordnandet ingått en rättshandling som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen, skall huvudmannens samtycke anses föreligga, om han eller hon inte före rättshandlingen har gett uttryck för annat till den mot vilken rättshandlingen riktade sig.

11 kap. 6 §

Om en rättshandling som en god man har företagit för huvudmannen inte blir bindande enligt 5 §, är den gode mannen skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne lider på grund härav.

Om förvaltare

11 kap. 7 §

Om det beträffande någon föreligger en sådan situation som anges i 4 § och det inte är tillräckligt att god man förordnas eller att den enskilde på något annat mindre ingripande sätt får hjälp, kan rätten förordna förvaltare för honom eller henne. Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde. Rätten får överlåta åt överförmyndaren att lämna närmare föreskrifter om uppdragets omfattning.

11 kap. 8 §

Inom ramen för förvaltaruppdraget har förvaltaren ensam rådighet över huvudmannens egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget.

11 kap. 9 §

Med förvaltarens samtycke får huvudmannen själv företa rättshandlingar även i en angelägenhet som omfattas av förvaltaruppdraget. Om verkan av avtal som huvudmannen har ingått utan samtycke gäller vad som föreskrivs i 9 kap. 6 och 7 §§ för underåriga.

11 kap. 10 §

Endast om det finns särskilda skäl får förvaltaruppdraget omfatta
1. huvudmannens rätt att själv sluta avtal om tjänst eller annat arbete,
2. vad huvudmannen genom eget arbete har förvärvat efter det att förvaltare har förordnats, liksom avkastningen av sådan egendom och vad som har trätt i egendomens ställe samt
3. vad huvudmannen efter det att förvaltare har förordnats erhåller genom gåva eller testamente under villkor att egendomen inte skall omfattas av förvaltarens rådighet.

11 kap. 11 §

Förvaltaren kan omhänderta egendom som avses i 10 § i avvaktan på att rätten avgör om egendomen skall omfattas av förvaltaruppdraget.

Innan rätten meddelar beslut som avses i första stycket skall huvudmannen och överförmyndaren beredas tillfälle att yttra sig.

11 kap. 12 §

Om en förvaltare, som har företagit en rättshandling för huvudmannen, har handlat utanför förvaltaruppdraget, är rättshandlingen inte bindande för huvudmannen. Förvaltaren är i sådant fall skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne lider på grund härav.

Gemensamma bestämmelser

11 kap. 13 §

Till god man eller förvaltare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Skall en god man förordnas att bevaka en omyndigs eller bortovarandes rätt i dödsbo och har den avlidne gett tillkänna vem han önskar till god man, skall denne förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

Den som är underårig får inte vara god man eller förvaltare.

11 kap. 14 §

När omständigheterna påkallar det, kan flera gode män eller förvaltare förordnas för samma person.

Är flera gode män eller förvaltare ansvariga för skada som de har orsakat tredje man, svarar de solidariskt för ersättningen. Ersättningsbeloppet skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter den grad av vållande som åvilar dem. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas på samma sätt.

11 kap. 15 §

Godmanskap och förvaltarskap står under tillsyn av överförmyndaren och tingsrätten.

11 kap. 16 §

Ansökan om förordnande av god man eller förvaltare får göras av överförmyndaren, förmyndare, den som ansökningen avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt hans eller hennes make och närmaste släktingar.

Ansökan om förordnande av förvaltare får också göras av god man som avses i 4 §.

11 kap. 17 §

I ärende om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt sexton år skall rätten bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ärende om förordnande av god man enligt 4 § eller förvaltare skall, om det inte är obehövligt, rätten också inhämta yttrande från make och närmaste släktingar, överförmyndaren, vårdinrättning och socialnämnd. Den som ansökningen avser skall i ett sådant ärende höras muntligt, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Rätten kan dock underlåta muntligt förhör, om den enskilde själv har gjort ansökan eller medgivit det ifrågasatta förordnandet eller det annars finns särskilda skäl.

Myndigheter som anges i andra stycket är skyldiga att lämna rätten sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet.

11 kap. 18 §

Rätten får inte förordna förvaltare utan läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Utan motsvarande utredning får rätten inte heller i

ärende om förordnande av god man enligt 4 § underlåta att inhämta den enskildes mening på grund av hans eller hennes tillstånd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan utredning som avses i första stycket.

11 kap. 19 §

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av god man eller förvaltare, får rätten, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål annars skulle medföra uppenbar skada för den enskilde, förordna god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs. Sådant förordnande av god man som avses i 4 § eller förvaltare kan meddelas även beträffande den som är underårig att gälla från och med den dag han eller hon fyller arton år.

Innan beslut enligt första stycket meddelas skall den som ansökningen avser ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Beslut enligt första stycket får när som helst ändras av rätten.

11 kap. 20 §

Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, skall rätten besluta att godmanskapet eller förvaltarskapet skall upphöra. Har god man förordnats enligt 3 § 1—5, skall han entledigas så snart huvudmannen begär det. När en god man har slutfört sitt uppdrag, skall han genast anmäla det till rätten.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad

från sitt uppdrag. Skall godmanskapet eller förvaltarskapet fortsätta, är han dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts.

11 kap. 21 §

En god man eller förvaltare skall entledigas, om han vid utövandet av sitt uppdrag gör sig skyldig till missbruk eller försummelse, om han kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig att vara god man eller förvaltare eller om han av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha sitt uppdrag.

Uppkommer fråga om att enligt första stycket entlediga en god man eller förvaltare och kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för huvudmannen, besluta att den gode mannen eller förvaltaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

11 kap. 22 §

Ansökan om entledigande av en god man eller förvaltare och om upphörande av godmanskap eller förvaltarskap får göras av överförmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren, huvudmannen, om han eller hon har fyllt sexton år, samt huvudmannens make och närmaste släktingar.

Rätten får också självmant ta upp frågor som avses i första stycket.

11 kap. 23 §

Dör en god man eller förvaltare skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den tingsrätt där godmanskapet eller förvaltarskapet är eller skall vara inskrivet.

11 kap. 24 §

Rätten är skyldig att på ansökan av någon av dem som anges i 16 § ompröva ett godmanskaps eller förvaltarskaps omfattning. Rätten kan också utan ansökan göra en sådan omprövning.

Innan rätten meddelar beslut enligt första stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren samt överförmyndaren och huvudmannen beredas tillfälle att yttra sig.

11 kap. 25 §

Ingen får förordnas till god man eller förvaltare eller entledigas från ett sådant uppdrag utan att ha fått tillfälle att yttra sig. Är det fråga om beslut enligt 21 § andra stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

11 kap. 26 §

Frågor om förordnande eller entledigande av god man enligt 1 eller 2 § tas upp av den tingsrätt där förmynderskapet eller motsvarande ställföreträdarskap är eller skall vara inskrivet. Är det fråga om förmynderskap som inte skall vara inskrivet, avgörs frågan om behörig domstol med tillämpning av 12 kap. 1 § andra stycket.

Uppkommer vid utredning av ett dödsbo fråga om förordnande av god man enligt 3 §, hör ärendet till den tingsrätt varunder boet lyder. Skall god man annars förordnas enligt 3 eller 4 §, tas ärendet upp av tingsrätten i den ort där den för vilken god man skall förordnas har egendom eller där annars behov av god man har yppat sig.

Andra frågor som gäller godmanskap tas upp av den tingsrätt där godmanskapet är inskrivet.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	11 kap. 27 § *Ansökan om förordnande av förvaltare tas upp av tingsrätten i den ort där den som avses med ansökningen har sitt hemvist eller, om han eller hon inte har hemvist i riket, av Stockholms tingsrätt.* *Andra frågor som gäller förvaltarskap tas upp av den tingsrätt där förvaltarskapet är inskrivet.*
	11 kap. 28 § *Rättens beslut i frågor som gäller godmanskap eller förvaltarskap får överklagas, förutom av den som beslutet rör, av var och en som har rätt att göra ansökan i frågan. Förmyndare eller annan ställföreträdare får dock inte överklaga beslut enligt 2 § första och andra styckena.*
	11 kap. 29 § *Rätten skall genast kungöra beslut om anordnande eller upphörande av förvaltarskap i Post- och Inrikes Tidningar.*
12 kap. Om inskrivning av förmynderskap	12 kap. Om inskrivning av förmynderskap, *godmanskap och förvaltarskap*
2 §	
Då någon som uppnått myndig ålder förklarats omyndig, varde förmynderskapet inskrivet vid den rätt, där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes.	*Godmanskap och förvaltarskap skall skrivas in vid den tingsrätt där ansökan om anordnande av godmanskapet eller förvaltarskapet gjordes.*
3 §	
Finner *rätten*, där förmynderskap är inskrivet, med hänsyn till den omyndiges eller hans föräldrars boningsort eller av annan orsak, att tillsynen över förmynderskapet lämpligen bör överflyttas till annan *rätt, äge* den *rätt*, där förmyn-	Finner *den tingsrätt* där *ett* förmynderskap är inskrivet, med hänsyn till den omyndiges eller hans föräldrars boningsort eller av annan orsak, att tillsynen över förmynderskapet lämpligen bör överflyttas till *en* annan *tingsrätt, kan*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
derskapet är inskrivet, besluta därom. Underrättelse om beslutet skall *ofördröjligen givas* den *rätt, till vilken* tillsynen *sålunda* överflyttas, och *varde* förmynderskapet där *inskrivet.*	den *tingsrätt där* förmynderskapet är inskrivet besluta därom. Underrättelse om beslutet skall *utan dröjsmål ges till* den *tingsrätt dit* tillsynen överflyttas, och förmynderskapet *skall skrivas in* där. *Första stycket tillämpas även i fråga om godmanskap enligt 11 kap. 1—3 §§. Överflyttning av godmanskap som avses i 11 kap. 1 eller 2 § får dock, om även förmynderskapet eller motsvarande ställföreträdarskap är inskrivet, inte ske annat än i samband med överflyttning av detta.* *Om den tingsrätt där ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § eller ett förvaltarskap är inskrivet får kännedom om att huvudmannen har fått sitt hemvist på en ort som hör under en annan tingsrätt, skall den förstnämnda tingsrätten överflytta tillsynen dit. Underrättelse om beslutet skall utan dröjsmål ges till den tingsrätt dit tillsynen har överflyttats, och godmanskapet eller förvaltarskapet skall skrivas in där.*
4 §[1]	
När förmynderskap *inskrives,* skall *rätten, där så erfordras, angiva,* vilken överförmyndare det tillkommer att utöva *tillsyn över förmynderskapet.* I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga, *skall vad i 3 § sägs äga motsvarande tillämpning.*	När förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap inskrivs,* skall *tingsrätten, om det behövs, ange* vilken överförmyndare det tillkommer att utöva *tillsynen.* I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap* från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga *tillämpas* 3 §.
5 §	
Rätten tillser, att förmynderskap *inskrives* och förmyndare *varder förordnad,* då det skall ske.	*Tingsrätten skall se till* att förmynderskap *inskrivs* och förmyndare *förordnas,* då det skall ske.

[1] Senaste lydelse 1969:799

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §[1]	
Då rätten meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok, som *föres vid rätten.*	Då rätten har meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap,* skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok som *förs hos tingsrätten.*
13. kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares plikter	13 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares, *god mans och förvaltares* plikter
2 §	
Uppstår fråga om rättshandling mellan *myndlingen* och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, *äge* förmyndaren *ej den* rätt att företräda myndlingen, *varom i* 1 § *sägs. Hava* syskon gemensam förmyndare, *äge* denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, *såframt* de *ej hava* inbördes stridande intressen.	Uppstår fråga om rättshandling mellan *en myndling* och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, *har* förmyndaren *inte* rätt att företräda myndlingen *enligt* 1 §. *Har* syskon gemensam förmyndare, *får* denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, *om* de *inte har* inbördes stridande intressen.
	En god man eller förvaltare har inte rätt att företräda sin huvudman, om det uppstår fråga om rättshandling mellan å ena sidan huvudmannen och å andra sidan den gode mannen eller förvaltaren, dennes make eller någon som den gode mannen eller förvaltaren företräder.
Har *förmyndaren* slutit avtal, *vartill han, enligt vad* i första stycket *sägs, saknat behörighet, skall angående skyldigheten att återbära vad jämlikt avtalet må vara uppburet, eller att utgiva ersättning därför, vad i* 9 kap. 7 § första stycket *är stadgat äga motsvarande tillämpning.*	Har *en förmyndare, god man eller förvaltare* slutit avtal i *strid med* första *eller andra* stycket, *tillämpas* 9 kap. 7 § första stycket *i fråga om återbärings- och ersättningsskyldighet.*
3 §	
Upphävd genom lag 1974:1038	*Förmyndare skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och*

[1] Senaste lydelse 1974:1038

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning används till nytta för myndlingen.
4 §[1]	
Förmyndaren skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning användas till nytta för myndlingen.	*Gode män och förvaltare skall omsorgsfullt och noggrant utföra sina uppdrag. Vid förvaltning av huvudmannens medel skall de se till att medlen i skälig omfattning används till nytta för huvudmannen.*
5 §	
Har *myndlingen* fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall *jämväl* makens mening inhämtas.	Har *en myndling* fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans *eller hennes* mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall *även* makens mening inhämtas. *Motsvarande skyldighet åvilar gode män och förvaltare gentemot huvudmannen och dennes make. Om betydelsen av huvudmannens samtycke i vissa fall finns bestämmelser i 11 kap. 5 §.*
6 §	
Förmyndaren skall rörande allt *vad* till förmynderskapet *hörer giva* överförmyndaren *ävensom* rätten de upplysningar som infordras.	*Förmyndare, gode män och förvaltare* skall rörande allt *som hör* till förmynderskapet, *godmanskapet eller förvaltarskapet ge* överförmyndaren *och* rätten de upplysningar som infordras.
7 §[2]	
För *den omyndiges* egendom skall förmyndaren, *såframt rätten prövar skäl därtill vara för handen,* lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. Säkerheten skall, *på sätt* rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.	För *en omyndigs* egendom skall förmyndaren, *om rätten finner skäl till det,* lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. *Motsvarande skyldighet att ställa säkerhet åvilar gode män och förvaltare.* Säkerheten skall, *enligt vad* rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

[1] Senaste lydelse 1974:1038
[2] Senaste lydelse 1970:1000

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

8 §[1]

Har en omyndig flera förmyndare, skall de, såvitt rör egendomen, ha hand om förmynderskapet gemensamt. Rätten kan dock förordna att tillgångarna skall för förvaltning fördelas på visst sätt mellan dem eller att vissa tillgångar skall förvaltas av en förmyndare ensam. Den som ensam råder över vissa tillgångar får också ikläda den omyndige sådana förbindelser som faller inom området för dessa tillgångars förvaltning.

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland förmyndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtrotts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter. *Har den som är förklarad omyndig flera förmyndare, förordnar rätten en av dem att ha den omsorg om myndlingens person som anges i 1 §.*

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland förmyndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtrotts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter.

Har en omyndig flera förmyndare och kan dessa ej enas i ett ärende som rör den omyndiges egendom och som de skall besluta i, gäller den mening som överförmyndaren biträder. Är det fråga om en åtgärd som kräver överförmyndarens samtycke, kan samtycke ges till åtgärden även om förmyndarna har olika mening. I sådana fall skall överförmyndaren dock bereda medförmyndare tillfälle att yttra sig innan överförmyndaren beslutar i saken.

Första och tredje styckena tillämpas även när någon har flera gode män eller förvaltare.

9 §

Förmyndare *vare pliktig* att ersätta skada som *han* uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* den omyndige.

Förmyndare, *gode män och förvaltare är skyldiga* att ersätta skada som *de* uppsåtligen eller av vårdslöshet *har orsakat* den omyndige *eller huvudmannen.*

[1] Senaste lydelse 1983:47

Nuvarande lydelse

Äro flera förmyndare ansvariga för skada som de *tillskyndat* den omyndige, *svare* de för ersättningen *en för alla och alla för en*. Ersättningsbeloppet *varde förmyndarna emellan slutligen fördelat* efter den *större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last. Finnes* någon *sakna tillgång till gäldande av vad på honom belöper*, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas *efter enahanda grunder.*

Föreslagen lydelse

Är flera förmyndare, *gode män eller förvaltare* ansvariga för skada som de *har orsakat* den omyndige *eller huvudmannen, svarar* de *solidariskt* för ersättningen. Ersättningsbeloppet *skall slutligt fördelas mellan de ansvariga* efter den *grad av vållande som åvilar dem. Om* någon *saknar tillgångar att betala sin andel med*, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas *på samma sätt.*

10 §

Vill *den omyndige*, sedan han blivit myndig, eller ny förmyndare göra anspråk på ersättning *efter vad i* 9 § *stadgas*, skall han, *såframt* de handlingar, *varom* i 16 kap. 12 § *förmäles*, överlämnats till honom *efter vad där sägs*, inom ett år därefter väcka talan om anspråket, *eller vare sin talan förlustig.* Vad *sålunda stadgats skall ej äga tillämpning*, om den avgående förmyndaren gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Vill *en omyndig*, sedan han blivit myndig, eller *en* ny förmyndare göra anspråk på ersättning *enligt* 9 §, skall han, *om* de handlingar *som anges* i 16 kap. 12 § *har* överlämnats till honom, inom ett år därefter väcka talan om anspråket. *I annat fall har han förlorat sin talerätt.* Vad *som nu har sagts gäller inte* om den avgående förmyndaren *har* gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Första stycket tillämpas även i fråga om talan mot god man eller förvaltare.

14 kap. Om vård av *omyndigs* rätt i oskiftat bo

14 kap. Om vård av rätt i oskiftat bo

1 §

Har omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet.

Har *en* omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet. *Detsamma gäller i fråga om gode män och förvaltare som har förordnats att förvalta huvudmannens egendom i fall då denne har del i oskiftat bo.*

Nuvarande lydelse

15 kap. Om *förmyndares* förvaltning av *omyndigs* egendom

Föreslagen lydelse

15 kap. Om förvaltning av egendom

1 §

Förmyndaren vare pliktig att *tillse* att den omyndiges tillgångar *äro* anbragta *sålunda* att erforderlig trygghet *finnes* för deras bestånd och skälig avkastning *erhålles.*

En förmyndare, god man eller förvaltare är skyldig att *se till* att den omyndiges *eller huvudmannens* tillgångar *är* anbragta *så* att erforderlig trygghet *finns* för deras bestånd och skälig avkastning *erhålls.*

De föreskrifter som i 2—18 §§ reglerar förmyndares förvaltning tillämpas också i fråga om gode män och förvaltare.

Har egendom i dödsbo, vilken har förvaltats av en god man som avses i 11 kap. 3 §, efter preskription av rätt att ta arv eller testamente eller annars tillfallit allmänna arvsfonden, gäller i fråga om egendomens försäljning lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden.

20 §

Gode män och förvaltare är berättigade att efter uppdragets slutförande eller, om uppdraget varar längre tid än ett år, årligen erhålla skäligt arvode för uppdraget samt ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande.

Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas av överförmyndaren. Denne bestämmer dessutom i vad mån arvode och ersättning för utgifter skall utgå av huvudmannens medel. Arvode och ersättning som ej skall utgå av huvudmannens medel skall betalas av kommunen.

16 kap. Om *förmyndares* redovisningsskyldighet

16 kap. Om redovisningsskyldighet

1 §

Förmyndaren vare pliktig att över sin förvaltning av den omyndiges

Förmyndare, gode män och förvaltare är skyldiga att föra räken-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
egendom föra räkenskaper på sådant sätt att därigenom för varje år en *noggrann redovisning lämnas* för den omyndiges tillgångar och skulder samt för förvaltningens gång.	*skaper över sin förvaltning av den omyndiges eller huvudmannens egendom* på sådant sätt att därigenom för varje år *lämnas* en *noggrann redovisning* för den omyndiges *eller huvudmannens* tillgångar och skulder samt för förvaltningens gång.
2 §	
När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren *ingiva* förteckning över egendomen. *Varder den som uppnått myndig ålder förklarad omyndig skall förmyndaren, inom tre månader från det förmynderskapet inskrevs, till överförmyndaren ingiva förteckning över den omyndiges egendom vid tiden för omyndighetsförklaringen.*	När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller *en* underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren *ge in en* förteckning över egendomen.
	Gode män och förvaltare som har förordnats att förvalta egendom skall inom två månader från det att inskrivning ägt rum ge in en förteckning till överförmyndaren över den egendom som omfattas av förordnandet. Denna skyldighet gäller inte, om förvaltningen avser andel i oskiftat dödsbo.
	Förteckning som avges av en god man som har förordnats enligt 11 kap. 1 § behöver endast uppta den lösa egendom som den gode mannen har tagit hand om.
Har den omyndige efter den tid som avses i första stycket erhållit egendom som skall stå under *förmyndarens förvaltning*, skall förteckning över denna egendom *ingivas* till överförmyndaren inom en månad därefter.	Har den omyndige *eller huvudmannen* efter den tid som avses i första *eller andra* stycket erhållit egendom som skall stå under *förvaltning av förmyndare, god man eller förvaltare*, skall förteckning över denna egendom *ges in* till överförmyndaren inom en månad därefter.

Nuvarande lydelse

Är det andel i oskiftat bo som tillfallit omyndig, skall förteckning, *varom ovan stadgas, ingivas* först inom en månad efter det bodelning eller skifte skett.

Föreslagen lydelse

Är det andel i oskiftat bo som *har* tillfallit *en* omyndig *eller huvudman*, skall förteckning *ges in* först inom en månad efter det bodelning eller skifte har skett.

Har domstolen beslutat utvidga omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag när det gäller annan egendomsförvaltning än som avser andel i oskiftat bo, skall den gode mannen eller förvaltaren inom en månad från beslutet till överförmyndaren ge in en förteckning över den egendom som omfattas av det utvidgade uppdraget.

3 §

Å förteckning som avses i 2 § skall förmyndaren teckna försäkran under edlig förpliktelse, att hans uppgifter *äro i allo* riktiga och att *ej* något är med vilja och vetskap utelämnat. Rätten *äge* vid vite förelägga honom att bestyrka *detta* med ed, *såframt* yrkande *därom framställes* av överförmyndaren eller det *eljest finnes* påkallat. *Har annan tagit befattning med den omyndiges egendom, må ock edgång åläggas honom, om skäl äro därtill.*

På förteckning som avses i 2 § skall förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* teckna försäkran under edlig förpliktelse att hans uppgifter *är till alla delar* riktiga och att *inte* något är med vilja och vetskap utelämnat. Rätten *får* vid vite förelägga honom att bestyrka *sin försäkran* med ed, *om* yrkande *om detta framställs* av överförmyndaren eller det *annars är* påkallat. *Om det finns skäl till det, kan edgång också åläggas annan som har tagit befattning med den omyndiges eller huvudmannens egendom.*

4 §

Saknar omyndig tillgångar, då förmynderskap *för honom inskrives*, skall förmyndaren göra anmälan *därom* till överförmyndaren inom *tre* månader från det inskrivningen ägde rum.

Vad i 3 § *stadgas* skall i tillämpliga delar gälla anmälan, *varom* i första stycket *sägs*.

Saknar *en* omyndig *eller huvudman* tillgångar, då förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap skrivs in*, skall förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* göra anmälan *om detta* till överförmyndaren inom *två* månader från det inskrivningen ägde rum.

Vad *som föreskrivs* i 3 § skall i tillämpliga delar gälla *en sådan* anmälan *som avses* i första stycket.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 §[1]	
Före den 1 mars varje år *avgive* förmyndaren till överförmyndaren årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året, varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren *avgiva* sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.	Före den 1 mars varje år *skall* förmyndaren till överförmyndaren *avge* årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren *avge* sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.
I årsräkning och sluträkning *skola upptagas* tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.	I årsräkning och sluträkning *skall upptas* tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.
	Första eller andra stycket gäller i tillämpliga delar även god man och förvaltare.
	Har domstolen inskränkt omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag, gäller reglerna om sluträkning i fråga om den egendom som inte längre omfattas av uppdraget.
	Upphör ett godmanskap enligt 11 kap. 1 § innan tid för avgivande av årsräkning eller sluträkning rörande förmynderskapet för den omyndige inträffar, får sluträkning rörande godmanskapet begränsas till att avse en redogörelse endast för de åtgärder som har vidtagits av den gode mannen. I övrigt skall förmyndaren avge en redogörelse för förvaltningen av den omyndiges egendom även under den tid som godmanskapet har varat.

[1] Senaste lydelse 1985:941

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §[1]	
Har förmyndaren till överförmyndaren *ingivit* anmälan eller annan handling, enligt vilken den omyndige saknar tillgångar eller *icke* har andra tillgångar än lösören, som *ej lämna* inkomst, *vare förmyndaren* fri från skyldighet att *avgiva* räkning, intill dess genom föryttring av sådana lösören eller *eljest* tillgångar av annan beskaffenhet *tillfalla* den omyndige.	Har förmyndaren, *den gode mannen eller förvaltaren* till överförmyndaren *gett in en* anmälan eller annan handling, enligt vilken den omyndige *eller huvudmannen* saknar tillgångar eller *inte* har andra tillgångar än lösören som *inte lämnar* inkomst, *är han* fri från skyldighet att *avge* räkning, intill dess genom föryttring av sådana lösören eller *annars* tillgångar av annan beskaffenhet *tillfaller* den omyndige *eller huvudmannen.*
Överförmyndaren *må* i annat fall för visst år eller tills vidare befria *förmyndare* från att *avgiva* räkning eller *medgiva* att sådan upprättas i förenklad form, *där* det med hänsyn till tillgångarnas ringa värde eller beskaffenhet *finnes kunna* ske utan fara för den omyndige.	Överförmyndaren *får* i annat fall för visst år eller tills vidare befria *förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren* från att *avge* räkning eller *medge* att sådan upprättas i förenklad form, *om* det med hänsyn till tillgångarnas ringa värde eller beskaffenhet *kan* ske utan fara för den omyndige *eller huvudmannen.*
7 §[1]	
I förteckning över omyndigs egendom *så ock* i årsräkning och sluträkning *skola* tillgångar och skulder fullständigt *angivas* med uppgift *å* de särskilda tillgångarnas värde. *Finnes* hos den omyndige pantbrev som avser honom tillhörig fastighet eller tomträtt, skall detta särskilt *angivas. Äro* medel insatta hos bank eller *kvarstå* medel hos försäkringsbolag, skall uppgift lämnas om den räkning, *varå* medlen *innestå.* I fråga om värdepapper, som ej *äro* nedsatta hos bank *efter vad* i 15 kap. *stadgas,* skall nummer eller annan beteckning anmärkas. *Finnas* tillgångar som *stå* under den omyndiges eller annans särskilda förvaltning, skall förmyndaren *jämväl*	I förteckning över *en* omyndigs egendom *samt i* årsräkning och sluträkning *skall* tillgångar och skulder fullständigt *anges* med uppgift *om* de särskilda tillgångarnas värde. *Finns* hos den omyndige pantbrev som avser honom tillhörig fastighet eller tomträtt, skall detta särskilt *anges. Är* medel insatta hos bank eller *kvarstår* medel hos försäkringsbolag, skall uppgift lämnas om den räkning *där* medlen *innestår.* I fråga om värdepapper, som ej *är* nedsatta hos bank *enligt bestämmelserna* i 15 kap. skall nummer eller annan beteckning anmärkas. *Finns det* tillgångar som *står* under den omyndiges eller annans särskilda förvaltning, skall förmyndaren *även* lämna

[1] Senaste lydelse 1974:1038

Nuvarande lydelse

lämna uppgift därom, *så ock* om dessa tillgångars värde, *såframt det är honom kunnigt. Skola* i årsräkning eller sluträkning *upptagas* tillgångar eller skulder, för vilkas fullständiga angivande erfordras utförlig uppräkning, *må* beträffande dem hänvisning göras till förut avgiven förteckning eller årsräkning, *där* det lämpligen kan ske.

Förteckning och räkning *skola* innehålla fullständig uppgift *å* förmyndarens och den omyndiges namn och hemvist samt förmyndarens postadress.

Föreslagen lydelse

uppgift därom *samt* om dessa tillgångars värde, *om han känner till det. Skall* i årsräkning eller sluträkning *upptas* tillgångar eller skulder, för vilkas fullständiga angivande erfordras utförlig uppräkning, *får* beträffande dem hänvisning göras till förut avgiven förteckning eller årsräkning, *om* det lämpligen kan ske.

Förteckning och räkning *skall* innehålla fullständig uppgift *om* förmyndarens och den omyndiges namn och hemvist samt förmyndarens postadress.

Första och andra styckena gäller i tillämpliga delar även för god man och förvaltare.

8 §[1]

Innehåller förteckning över omyndigs egendom uppgift *å* tillgångar som på grund av giftorätt, arv, testamente eller gåva tillfallit den omyndige, eller *upptager* årsräkning eller sluträkning sådana tillgångar, om vilka uppgift förut ej lämnats, skall vid förteckningen eller räkningen fogas besannad avskrift av bodelnings- eller skifteshandling, testamente eller gåvobrev, om sådant *finnes, så ock* av bouppteckning, *där* den ej förut *ingivits* till överförmyndaren. Är handling, *varom* nu *sagts* av vidlyftig beskaffenhet, *må* avskriften lämnas *allenast* i erforderliga delar.

Upptager förteckning, årsräkning eller sluträkning värdehandlingar som ej *äro* nedsatta hos riksbanken eller annan bank *efter vad* i 15 kap. *stadgas*, skall vid förteckningen eller räkningen fogas intyg av två personer, att värdehand-

Innehåller förteckning över omyndigs *eller huvudmans* egendom uppgift *om* tillgångar som på grund av giftorätt, arv, testamente eller gåva tillfallit den omyndige *eller huvudmannen*, eller *upptar* årsräkning eller sluträkning sådana tillgångar, om vilka uppgift förut ej lämnats, skall vid förteckningen eller räkningen fogas besannad avskrift av bodelnings- eller skifteshandling, testamente eller gåvobrev, om sådant *finns, samt* av bouppteckning, *om* den ej förut *har getts in* till överförmyndaren. Är handling, *som* nu *avses* av vidlyftig beskaffenhet, *får* avskriften lämnas i erforderliga delar.

Upptar förteckning, årsräkning eller sluträkning värdehandlingar som ej *är* nedsatta hos riksbanken eller annan bank *enligt bestämmelserna* i 15 kap, skall vid förteckningen eller räkningen fogas intyg av två personer, att värdehand-

[1] Senaste lydelse 1981:1336

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
lingarna *finnas* i förmyndarens förvar. *Innestå* medel hos bank, skall genom bevis från banken styrkas hur mycket som innestår, *så ock* i vad mån förbehåll gjorts att medlen *må uttagas* utan överförmyndarens samtycke.	lingarna *finns* i förmyndarens, *gode mannens eller förvaltarens* förvar. *Innestår* medel hos bank, skall genom bevis från banken styrkas hur mycket som innestår *samt* i vad mån förbehåll gjorts att medlen *får tas ut* utan överförmyndarens samtycke.
9 §	
Möter till följd av förmynderskapets vidlyftiga beskaffenhet eller av annan orsak hinder att inom tid, som är för varje särskilt fall bestämd, avlämna förteckning, årsräkning eller sluträkning, skall inom samma tid anmälan om hindret göras till överförmyndaren; *och utsätte denne* ny tid, inom vilken förmyndaren har att *ingiva* handlingen.	Möter till följd av förmynderskapets, *godmanskapets eller förvaltarskapets* vidlyftiga beskaffenhet eller av annan orsak hinder att inom *den* tid, som är för varje särskilt fall bestämd, avlämna förteckning, årsräkning eller sluträkning, skall inom samma tid anmälan om hindret göras till överförmyndaren. *Denne skall i så fall sätta ut en* ny tid, inom vilken förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* har att *ge in* handlingen.
10 §	
Försummar förmyndaren att i rätt tid *avgiva* förteckning, årsräkning eller sluträkning eller anmälan, *varom* i 4 § *sägs, anmäle* överförmyndaren försummelsen hos rätten, *och äge rätten att* genom vite tillhålla *förmyndaren* att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan *göres efter vad nyss är sagt* skall överförmyndaren, *där* det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren om hans skyldighet.	Försummar förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* att i rätt tid *avge* förteckning, årsräkning eller sluträkning eller anmälan *som avses* i 4 §, *skall* överförmyndaren *anmäla* försummelsen hos rätten, *som* genom vite *kan* tillhålla *den försumlige* att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan *görs*, skall överförmyndaren, *om* det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* om hans skyldighet.
11 §	
Då förmyndarens befattning upphör, *vare förmyndaren pliktig* att till myndlingen, om han blivit myndig, eller, om förmynderskapet övergått *å* annan, till denne ofördröjligen *utgiva* de tillgångar	Då förmyndarens befattning upphör, *är han skyldig* att till myndlingen, om han blivit myndig, eller, om förmynderskapet övergått *till någon* annan, till denne ofördröjligen *utge* de tillgångar

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
som förmyndaren för myndlingens räkning har *om händer.*	som förmyndaren har *hand om* för myndlingens räkning. *Motsvarande skyldighet åvilar en god man eller förvaltare när uppdraget upphör, inskränks eller övergår till någon annan.*
12 §	
Sedan av förmyndaren avgiven sluträkning blivit granskad, skall överförmyndaren till den som *äger mottaga* redovisning för förmyndarens förvaltning överlämna, förutom sluträkningen, hos överförmyndaren förvarad förteckning över den omyndiges tillgångar och skulder, *så ock* samtliga de räkningar som avgivits under hela den tid *omyndighetstillståndet varat.* Var förmyndaren, då hans befattning upphörde, fri från skyldighet att *avgiva* sluträkning, *skola de handlingar, varom ovan sägs,* av överförmyndaren tillställas den som *äger mottaga* redovisning, endast *såframt* denne eller den avgående förmyndaren framställer begäran därom eller *ock* överförmyndaren, *på sätt* i 17 kap. 4 § *sägs, å* sådan handling gjort anteckning om anmärkning, utan att anmärkningen föranlett ansökan till rätten.	Sedan av förmyndaren avgiven sluträkning blivit granskad, skall överförmyndaren till den som *skall ta emot* redovisning för förmyndarens förvaltning överlämna, förutom sluträkningen, hos överförmyndaren förvarad förteckning över den omyndiges tillgångar och skulder, *liksom* samtliga de räkningar som avgivits under hela den tid *han eller hon varit omyndig.* Var förmyndaren, då hans befattning upphörde, fri från skyldighet att *avge* sluträkning, *skall handlingarna* av överförmyndaren tillställas den som *skall ta emot* redovisning, endast *om* denne eller den avgående förmyndaren framställer begäran därom eller överförmyndaren, *enligt vad som sägs* i 17 kap. 4 §, *på* sådan handling gjort anteckning om anmärkning, utan att anmärkningen föranlett ansökan till rätten.
Hava de handlingar som avses i första stycket tillställts ny förmyndare, åligger det denne att inom två månader därefter till överförmyndaren återställa handlingarna. Överförmyndaren skall vid handlingarnas överlämnande skriftligen erinra förmyndaren härom. Försummar förmyndaren att återställa handlingarna, *skall vad* i 10 § *stadgas* om påföljd av försummelse, *varom där sägs, äga motsvarande tillämpning.*	*Har* de handlingar som avses i första stycket tillställts *en* ny förmyndare, åligger det denne att inom två månader därefter till överförmyndaren återställa handlingarna. Överförmyndaren skall vid handlingarnas överlämnande skriftligen erinra förmyndaren härom. Försummar förmyndaren att återställa handlingarna, *tillämpas bestämmelserna* i 10 § om påföljd av försummelse *som avses där.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Skall åtgärd, *varom* i första stycket *sägs, vidtagas* av överförmyndaren, och *varder* den avgående förmyndarens förvaltning godkänd av myndlingen eller ny förmyndare, innan handlingarna tillställts honom, *vare* godkännandet utan verkan.	Skall åtgärd *som avses* i första stycket *vidtas* av överförmyndaren, och *blir* den avgående förmyndarens förvaltning godkänd av myndlingen eller ny förmyndare, innan handlingarna tillställts honom, *är* godkännandet utan verkan. *Bestämmelserna i första—tredje styckena om förmyndare och omyndig tillämpas också i fråga om god man, förvaltare och huvudman.*
13 §	
När förmyndarens befattning upphört, *skola* de rörande *förmynderskapet* förda räkenskaper samt de betalningsbevis och andra handlingar, som *finnas* förvarade till styrkande av särskilda poster i räkenskaperna, av förmyndaren hållas *för granskning tillgängliga å* tid och ort som i händelse av tvist *bestämmas* av överförmyndaren. Sedan tiden för väckande av talan om ersättning mot förmyndaren gått till ända eller, *där* sådan talan väckts, målet blivit avgjort genom laga kraft ägande dom, *skola* nämnda räkenskaper och handlingar *utgivas* till den som *äger mottaga* redovisning för förmyndarens förvaltning.	När förmyndarens, *gode mannens eller förvaltarens* befattning *har* upphört, *skall* de rörande *uppdraget* förda räkenskaper samt de betalningsbevis och andra handlingar, som *finns* förvarade till styrkande av särskilda poster i räkenskaperna, av förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* hållas *tillgängliga för granskning på den* tid och ort som i händelse av tvist *bestäms* av överförmyndaren. Sedan tiden för väckande av talan om ersättning mot förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* gått till ända eller, *om* sådan talan väckts, målet blivit avgjort genom laga kraft ägande dom, *skall* nämnda räkenskaper och handlingar *utges* till den som *skall ta emot* redovisning för förmyndarens, *gode mannens eller förvaltarens* förvaltning.
14 §	
Vad i 5—13 §§ *stadgas* om förmyndare, skall om förmyndaren är död, *äga motsvarande tillämpning å hans* dödsbo eller, *därest hans kvarlåtenskap* är avträdd till konkurs, konkursförvaltningen.	Vad *som* i 5—13 §§ *föreskrivs* om förmyndare, *god man och förvaltare* skall, om förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* är död, *tillämpas på dennes* dödsbo eller, *om kvarlåtenskapen* är avträdd till konkurs, konkursförvaltningen.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 kap. Om tillsyn över *förmyndarens förvaltning*	17 kap. Om tillsyn över *förvaltningen*
7 §	
Upphävd genom lag 1974:1038.	*Bestämmelserna i 1—6 §§ om förmyndare och omyndig tillämpas också i fråga om god man, förvaltare och huvudman.*
19 kap. Om överförmyndare	19 kap. Om överförmyndare
17 §	
Överförmyndare och överförmyndarnämnd *äro* skyldiga att föra bok angående de förmynderskap *och* godmanskap som inskrivits och *stå* under deras tillsyn. Över ärenden rörande förmynderskap, *vilka* ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.	Överförmyndare och överförmyndarnämnd *är* skyldiga att föra bok angående de förmynderskap, godmanskap *och förvaltarskap* som *har* inskrivits och *står* under deras tillsyn. Över ärenden rörande förmynderskap, *som* ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.
20 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om rättegången	20 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om rättegången
1 §[1]	
I mål om faderskap, vårdnad, umgängesrätt, underhåll *och omyndighetsförklaring eller dess hävande äga* 15 kap. 29, 30 och 33 a §§ giftermålsbalken *motsvarande tillämpning.*	I mål om faderskap, vårdnad, umgängesrätt *eller* underhåll *tillämpas* 15 kap. 29, 30 och 30 a §§ giftermålsbalken.
2 §[1]	
Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt *18* kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej *kunna* delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl *föreligga* att förordna god man. *Gode mannen*	Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt *11* kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej *kan* delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl *föreligger* att förordna god man.

[1] Senaste lydelse 1976:612

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
skall samråda med part för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske.	
I fråga om ersättning till god man som avses i första stycket gäller vad som föreskrives i 10 kap. 13 § om ersättning åt rättegångsbiträde.	
Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part äga motsvarande tillämpning på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.	
Då fråga är om omyndighetsförklaring, bör iakttagas att förordnande om skyldighet att inställa sig personligen ej ges beträffande den som avses med ansökningen, om inställelsen skulle kunna medföra men eller fara för honom.	*Har ansökan om förvaltare gjorts beträffande någon som uppenbarligen inte förstår vad saken gäller eller skulle lida skada av att få del av ansökningen, skall rätten förordna en god man enligt 11 kap. att företräda honom eller henne i ärendet och bevaka hans eller hennes rätt.*
	En god man som avses i första eller andra stycket skall samråda med den part för vilken han har förordnats, i den mån det skan ske.

2 a §

Har ansökan gjorts om förvaltare och föreligger inte fall som avses i 2 § andra stycket, skall rätten förordna ett biträde att bevaka den enskildes rätt i ärendet, om det inte är uppenbart att ett biträde inte behövs. Ett rättegångsbiträde skall också förordnas, om den som har förvaltare begär att förvaltarskapet skall upphöra eller ändras och det inte är uppenbart att ett biträde inte behövs.

2 b §

Den som har förordnats till god man enligt 2 § eller rättegångsbiträde enligt 2 a § har efter rättens prövning rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Kostnaden skall stanna på staten, såvida inte motparten till den, för vilken god man eller rättegångsbiträde har förordnats, skäligen bör

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	åläggas att ersätta staten kostnaden.
	2 c §
	Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part tillämpas också på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.
	5 §[1]
Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap *gälla* i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap. Härvid *skola* bestämmelserna om omyndig, hans make och närmaste *fränder, då* fråga *är* om godmanskap som avses i *18* kap. 3 eller 4 §, gälla den, för vilken god man förordnats, *samt* dennes make och närmaste *fränder. Då* fråga *är* om godmanskap för omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där.	Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap *gäller* i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap *samt förvaltare och förvaltarskap.* Härvid *skall* bestämmelserna om omyndig, hans make och närmaste *anhöriga, när det är* fråga om godmanskap som avses i *11* kap. 3 eller 4 §, gälla den för vilken god man har förordnats *och* dennes make och närmaste *släktingar samt i fråga om förvaltarskap den för vilken förvaltare har förordnats och dennes make och närmaste släktingar. Är det* fråga om godmanskap för *en* omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där.
	8 §[1]
Beslut *eller dom,* som *i mål om omyndighetsförklaring eller* i ärende om förmynderskap *eller* godmanskap enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten, länder till efterrättelse utan hinder av att *talan föres däremot.* Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo *häves* eller förmyndare *eller* god man *dömes* till utgivande av försuttet vite.	Beslut som i ärende om förmynderskap, godmanskap *eller förvaltarskap* enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten länder till efterrättelse utan hinder av att *beslutet överklagas.* Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo *hävs* eller förmyndare, god man *eller förvaltare döms* till utgivande av försuttet vite.

[1] Senaste lydelse 1976:612

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 §[1]	
Mot beslut som *underrätt* har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. *14 §*, 11 kap. *15 eller 16 § eller 18 kap. 14 §*, skall *talan föras* särskilt.	Beslut som *tingsrätten* har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. *15 eller 16 § eller* 11 kap. *19 § eller 21 § andra stycket* skall *överklagas* särskilt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2. Den som vid ikraftträdandet är omyndigförklarad enligt äldre bestämmelser skall tills vidare, dock längst till utgången av år 1989, anses ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § i dess nya lydelse. Härvid skall förmyndaren anses vara förvaltare med uppdrag att bevaka huvudmannens rätt, förvalta huvudmannens egendom och sörja för hans eller hennes person.

3. Förordnande av god man som har skett enligt äldre bestämmelser skall anses ha meddelats enligt motsvarande nya bestämmelser i 11 kap.

– – –

3. Förslag till
Lag om ändring i vallagen (1972:620).

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § och 4 kap. 2 § vallagen (1972:620) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap. 3 §[1]	
Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller aderton år *och som ej på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig.*	Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller aderton år.

4 kap. 2 §[1]

I allmän röstlängd tas upp svensk medborgare som den 1 juni enligt länsstyrelsens personband är kyrkobokförd i valdistriktet och som har fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år. Om en beslutad ändring i den kommunala indelningen skall träda i kraft vid följande årsskifte, tas i längden upp den som skall vara kyrkobokförd i distriktet enligt den nya indelningen.

Under de förutsättningar som i första stycket anges för svenska medborgare tas i röstlängden upp även de utlänningar som enligt länsstyrelsens personband har varit kyrkobokförda i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret.

Den som den 1 juni enligt länsstyrelsens personband på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig tas dock ej upp i längden.

För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.

För utlänningar antecknas att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen.

Denna lag träder i kraft den

[1] Senaste lydelse 1985:203

4. Förslag till
Lag om ändring i kommunallagen (1977:179)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § kommunallagen (1977:179) skall ha föjande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap. 3 §	
Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. *Den som är omyndigförklarad av domstol har dock ej rösträtt.* Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.	Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i landsting har den som är röstberättigad vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige i kommun inom landstingskommunen.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgöres på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Denna lag träder i kraft den

5. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap. 3 §	
Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige har den som är kyrkbokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och har uppnått arton års ålder senast på valdagen. *Den*	Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och har uppnått arton års ålder senast på valdagen. Den

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
som är omyndigförklarad av domstol har dock inte rösträtt. Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han eller hon har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.	som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han eller hon har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i annan församling.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Denna lag träder i kraft den

– – –

7. Förslag till Lag om ändring i giftermålsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om giftermålsbalken
dels att 2 kap. 2 § skall upphöra att gälla,
dels att 3 kap. 2 §, 5 kap. 14 §, 6 kap. 4 § och 15 kap. 31 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap. 2 §[1]	
Den som varken är eller skall vara kyrkobokförd i riket skall vid hindersprövningen förete det intyg av utländsk myndighet om sin behörighet att ingå äktenskapet som han kan anskaffa.	
Fordras tillstånd *eller samtycke* till äktenskap enligt 2 kap. 1 *eller 2 §* eller 3 § andra stycket, skall bevis om sådant tillstånd *eller samtycke* företes vid hindersprövningen.	Fordras tillstånd till äktenskap enligt 2 kap. 1 eller 3 § andra stycket skall bevis om sådant tillstånd företes vid hindersprövningen.
5 kap. 14 §[2]	
Kan den ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv sköta sina angelägenheter och fattas medel för familjens underhåll, får den andra maken i behövlig omfattning lyfta den sjuke eller bortavarande makens inkomst och avkastningen av den makens egendom samt kvittera ut banktillgodohavanden och andra penningmedel. Vad som har sagts nu om makes behörighet gäller dock ej, om sammanlevnaden mellan makarna har upphört eller om fullmäktig, förmyndare *eller* god man finns för den sjuke eller bortavarande maken.	Kan den ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv sköta sina angelägenheter och fattas medel för familjens underhåll, får den andra maken i behövlig omfattning lyfta den sjuke eller bortavarande makens inkomst och avkastningen av den makens egendom samt kvittera ut banktillgodohavanden och andra penningmedel. Vad som har sagts nu om makes behörighet gäller dock ej, om sammanlevnaden mellan makarna har upphört eller om fullmäktig, förmyndare, god man *eller förvaltare* finns för den sjuke eller bortavarande maken.
Rättshandling som avses i första stycket är bindande för den sjuke eller bortavarande maken även om medlen inte behövdes för familjens underhåll, såvida tredje man varken insåg eller borde ha insett att behovet ej förelåg.	
6 kap. 4 §[3]	
Make må ej avhända sig eller låta inteckna fast egendom, vari andra maken har giftorätt, utan att	*En make får inte* avhända sig eller låta inteckna fast egendom, vari andra maken har giftorätt,

[1] Senaste lydelse 1973:645
[2] Senaste lydelse 1978:854
[3] Senaste lydelse 1970:999

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
denne skriftligen med två vittnen samtycker därtill. Är andra maken omyndig eller bortovarande, *ankomme* på *förmyndare eller god man* att *giva* samtycke, *varom nyss är sagt.* Särskilt samtycke *vare ej erforderligt,* om den make, som vill *företaga* åtgärden är förmyndare *eller* god man för andra maken.	utan att denne skriftligen med två vittnen samtycker därtill. Är andra maken omyndig eller bortovarande *eller har en förvaltare förordnats för honom eller henne, ankommer det* på *förmyndaren, god man eller förvaltaren* att *lämna sådant* samtycke. Särskilt samtycke *behövs inte,* om den make som vill *företa* åtgärden är förmyndare, god man *eller förvaltare* för *den* andra maken.
Har make avhänt sig fast egendom utan erforderligt samtycke, *vare* åtgärden *ogill,* om andra maken eller dennes förmyndare *eller* gode man väcker *klander därå; han instämme dock sin* talan inom tre månader, sedan *han* fick kännedom om åtgärden, och senast inom ett år, efter det lagfart beviljades.	Har *en* make avhänt sig fast egendom utan erforderligt samtycke, *är* åtgärden *ogiltig,* om andra maken eller dennes förmyndare, gode man *eller förvaltare* väcker *klandertalan. Sådan* talan *skall väckas* inom tre månader, sedan *andra maken, förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren* fick kännedom om åtgärden, och senast inom ett år efter det lagfart beviljades.
Vad i denna paragraf *är stadgat* om fast egendom *skall äga motsvarande tillämpning i avseende å tomträtt; och skall vad i* andra *stycket sägs* om lagfart gälla *om* inskrivning.	Vad *som föreskrivs* i denna paragraf om fast egendom *gäller i tillämpliga delar tomträtt, varvid* andra *styckets föreskrift* om lagfart *skall* gälla inskrivning.

15 kap. 31 §[1]

Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man som *sägs* i *18* kap. föräldrabalken. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej kan delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl föreligger att förordna god man. Gode mannen skall samråda med part för vilken han förordnats i den mån det kan ske.	Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man som *avses* i *11* kap. föräldrabalken. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej kan delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl föreligger att förordna god man. Gode mannen skall samråda med part för vilken han förordnats i den mån det kan ske.

[1] Senaste lydelse 1978:854

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
I fråga om ersättning till god man som avses i första stycket skall gälla vad i *10* kap. *13 §* föräldrabalken stadgas angående ersättning åt rättegångsbiträde.	I fråga om ersättning till god man som avses i första stycket skall gälla vad i *20* kap. *2 b §* föräldrabalken stadgas angående ersättning åt rättegångsbiträde.

Denna lag träder i kraft den

8. Förslag till Lag om ändring i ärvdabalken

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 9 och 11 §§, 17 kap. 2 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 1 och 18 §§, 20 kap. 8 § samt 24 kap. 4 och 5 §§ ärvdabalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
12 kap. 9 §	
Om nyttjanderättshavaren genom vanvård av egendomen eller genom annat otillbörligt förfarande uppenbarligen äventyrar ägarens bästa, *må* rätten på ansökan ålägga honom att ställa säkerhet för egendomen eller *ock* förordna, att denna skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i *18* kap. föräldrabalken.	Om nyttjanderättshavaren genom vanvård av egendomen eller genom annat otillbörligt förfarande uppenbarligen äventyrar ägarens bästa, *får* rätten på ansökan ålägga honom att ställa säkerhet för egendomen eller *också* förordna, att denna skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i *11 kap.* föräldrabalken.
För skada, som nyttjanderättshavaren uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* ägaren, skall ersättning *gäldas*, då nyttjanderätten upphör eller egendomen *ställes* under vård och förvaltning av god man.	För skada, som nyttjanderättshavaren uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* ägaren, skall ersättning *betalas*, då nyttjanderätten upphör eller egendomen *ställs* under vård och förvaltning av god man.
11 §	
Skall enligt testamente någon njuta avkomst av egendom i kvarlåtenskapen och egendomen, till betryggande av hans rätt, sättas under särskild vård, skall den, där ej annat följer av testamentet, ställas under förvaltning av god man som avses i *18* kap. föräldrabalken.	Skall enligt testamente någon njuta avkomst av egendom i kvarlåtenskapen och egendomen, till betryggande av hans rätt, sättas under särskild vård, skall den, där ej annat följer av testamentet, ställas under förvaltning av god man som avses i *11* kap. föräldrabalken.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

17 kap. 2 §

Avsäger sig arvinge, genom godkännande av testamente eller eljest, skriftligen hos arvlåtaren sin rätt till arv, är det gällande. Bröstarvinge äger dock utfå sin laglott, med mindre han avstått från denna mot skäligt vederlag eller ock egendom, svarande mot laglotten, tillkommer arvingens make enligt testamente eller tillfaller hans avkomlingar enligt lag eller enligt testamente med föreskrift om fördelning på sätt om bröstarv är stadgat.

Ej må underårig avsäga sig arv, *ej heller omyndigförklarad* utan förmyndarens skriftliga samtycke.

Där ej annat framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse *ock* mot arvingens avkomlingar.

En underårig får inte avsäga sig arv utan förmyndarens skriftliga samtycke.

Om något annat *inte* framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse *också* mot arvingens avkomlingar.

18 kap. 2 §[1]

Till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare eller av den som i annat fall har att förvalta boet, skall egendomen, om den ej står under vård av förmyndare, syssloman eller annan, vårdas av delägare som sammanbodde med den avlidne eller annars kan ta hand om egendomen. Den som har tagit hand om egendomen skall genast underrätta övriga delägare om dödsfallet och, om det behövs god man för någon delägare, göra anmälan hos rätten enligt *18* kap. föräldrabalken. Vad som har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.

Till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare eller av den som i annat fall har att förvalta boet, skall egendomen, om den ej står under vård av förmyndare, syssloman eller annan, vårdas av delägare som sammanbodde med den avlidne eller annars kan ta hand om egendomen. Den som har tagit hand om egendomen skall genast underrätta övriga delägare om dödsfallet och, om det behövs god man för någon delägare, göra anmälan hos rätten enligt *11* kap. föräldrabalken. Vad som har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.

Finns det inte någon som sålunda tar hand om den dödes egendom, skall medlem av hushållet som den döde tillhörde, hyresvärd eller annan som är närmast till det ta hand om egendomen samt tillkalla delägare eller anmäla dödsfallet till socialnämnden. Då anmälan skett eller förhållandet på annat sätt blir känt, skall socialnämnden, om det behövs, göra vad som enligt första stycket åligger delägare. För kostnaderna med anledning av detta har kommunen rätt till ersättning av boet.

[1] Senaste lydelse 1981:359

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
19 kap. 1 §	
Då dödsbodelägare begär det, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap *handhava* förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsedd att i *avseende å* förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äger jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall *ock* meddelas på begäran av den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verkställande, eller på begäran av borgenär eller den som står i ansvar för betalning av gäld efter den döde, där det måste *antagas* att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt *18* kap. 3 *eller* 4 § föräldrabalken god man förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl därtill.	Då dödsbodelägare begär det, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap *handha* förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsedd att i *fråga om* förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äger jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall *också* meddelas på begäran av den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verkställande, eller på begäran av borgenär eller den som står i ansvar för betalning av gäld efter den döde, där det måste *antas* att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt *11* kap. 3, 4 *eller* 7 § föräldrabalken god man *eller förvaltare* förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl därtill.
Skall enligt testamente egendomen vara undantagen delägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller kan den utsedde ej utföra uppdraget, skall rätten, då ansökan *göres* av någon vars rätt är beroende av utredningen eller förhållandet eljest *varder kunnigt*, meddela beslut som i första stycket *sägs*.	Skall enligt testamente egendomen vara undantagen delägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller kan den utsedde ej utföra uppdraget, skall rätten, då ansökan *görs* av någon vars rätt är beroende av utredningen eller förhållandet eljest *blir känt*, meddela beslut som *avses* i första stycket.
Beslut enligt denna paragraf *må* grundas *jämväl å* testamente som ej vunnit laga kraft.	Beslut enligt denna paragraf *får* grundas *även på* testamente som ej vunnit laga kraft.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 §	
Boutredningsman är pliktig att ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* dödsboet eller någon, vars rätt är beroende av utredningen.	Boutredningsman är pliktig att ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* dödsboet eller någon, vars rätt är beroende av utredningen.
Äro flera utredningsmän ersättningspliktiga, *svara* de *en för alla och alla för en.* Ersättningsbeloppet skall utredningsmännen emellan slutligen fördelas efter den större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last.	*Är* flera utredningsmän ersättningspliktiga, *svarar* de *solidariskt.* Ersättningsbeloppet skall utredningsmännen emellan slutligen fördelas efter den större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last.
Om skyldighet att hos bank nedsätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som *tillkomma* omyndig eller den för vilken god man förordnats, stadgas i föräldrabalken.	Om skyldighet att hos bank nedsätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som *tillkommer* omyndig eller den för vilken god man *eller förvaltare* förordnats, stadgas i föräldrabalken.
20 kap. 8 §[1]	
Bouppteckning skall inom en månad efter upprättandet jämte bestyrkt avskrift för registrering *ingivas* till rätten i den ort där den döde skolat svara i tvistemål i allmänhet eller, om behörig domstol ej sålunda *finnes*, till Stockholms tingsrätt. *Äro* flera bouppteckningar, *skola* de *ingivas* samtidigt; och skall tiden härför räknas från det den sista bouppteckningen upprättades.	Bouppteckning skall inom en månad efter upprättandet jämte bestyrkt avskrift för registrering *ges in* till rätten i den ort där den döde skolat svara i tvistemål i allmänhet eller, om behörig domstol ej sålunda *finns*, till Stockholms tingsrätt. *Finns det* flera bouppteckningar, *skall* de *ges in* samtidigt; och skall tiden härför räknas från det den sista bouppteckningen upprättades.
Bestyrkt avskrift av bouppteckningen skall förvaras hos rätten.	
Har omyndig del i boet eller *finnes* delägare, för vilken god man skall förordnas, skall ytterligare en bestyrkt avskrift *ingivas* för varje överförmyndare som skall ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap eller godmanskap. Är bouppteckningen av vidlyftig beskaffenhet, *må* denna avskrift omfatta endast erforderliga delar.	Har omyndig del i boet *eller är någon för vilken förvaltare enligt föräldrabalken har förordnats delägare* eller *finns* delägare, för vilken god man skall förordnas, skall ytterligare en bestyrkt avskrift *ges in* för varje överförmyndare som skall ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap, *förvaltarskap* eller godmanskap. Är bouppteckning-

[1] Senaste lydelse 1974:1039

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	en av vidlyftig beskaffenhet, *får* denna avskrift omfatta endast erforderliga delar.
Äro ej erforderliga avskrifter ingivna, *skola* sådana *tagas* på boets bekostnad.	*Är inte* erforderliga avskrifter ingivna, *skall* sådana *tas* på boets bekostnad.

24 kap. 4 §

Träder efterlevande make, som deltagit i avtalet, i nytt gifte, eller dör delägare och efterlämnar han såsom dödsbodelägare någon, som ej deltagit i avtalet, skall detta, om uppsägning sker inom fyra månader därefter, upphöra att gälla tre månader efter uppsägningen.

Där förmyndare *eller* god man deltagit i avtalet, skall vid förmynderskapets *eller* godmanskapets upphörande rätt till uppsägning som i första stycket *sägs* tillkomma den *å* vars vägnar avtalet slutits.	*Om* förmyndare, god man *eller förvaltare* deltagit i avtalet, skall vid förmynderskapets, godmanskapets *eller förvaltarskapets* upphörande rätt till uppsägning som *avses* i första stycket tillkomma den *på* vars vägnar avtalet slutits.

5 §

Har, efter det avtal om sammanlevnad i oskiftat bo slutits, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden som därvid *voro* avgörande, eller *finnes* avtalet av annan särskild orsak ej böra bestå, *må* rätten på delägares talan förklara, att avtalet skall upphöra att gälla.	Har, efter det avtal om sammanlevnad i oskiftat bo slutits, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden som därvid *var* avgörande, eller *befinns* avtalet av annan särskild orsak ej böra bestå, *får* rätten på delägares talan förklara, att avtalet skall upphöra att gälla.
Om hävande av avtal, vars fortsatta bestånd medför äventyr för delägare som är omyndig eller för vilken god man är förordnad, är särskilt stadgat.	Om hävande av avtal, vars fortsatta bestånd medför äventyr för delägare som är omyndig eller för vilken god man *eller förvaltare* är förordnad, är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den

9. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 §[1]	
Har egendom i dödsbo, vilken förvaltats av god man, *som i 11 kap kap. 4 § lagen om förmynderskap sägs*, efter preskription av rätt att *taga* arv eller testamente eller *ock eljest* tillfallit fonden, *vare* han *pliktig* fullgöra vad enligt 8 § första stycket åligger god man, som där avses.	Har egendom i dödsbo, vilken förvaltats av god man *eller förvaltare enligt föräldrabalken*, efter preskription av rätt att *ta* arv eller testamente eller *annars* tillfallit fonden, *är den gode mannen eller förvaltaren skyldig att* fullgöra vad *som* enligt 8 § första stycket åligger *en* god man som där avses.

Denna lag träder i kraft den

10. Förslag till
Lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 3 § jordabalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 kap. 3 §	
Bestämmelserna i 1 och 2 §§ äger ej tillämpning, om	
1. handling på vilken äganderätten grundats är förfalskad eller på rätte ägarens vägnar utfärdad av någon som saknade behörighet därtill eller är ogiltig såsom tillkommen under sådant tvång som avses i 28 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,	
2. rätte ägaren, när han utfärdade den handling på vilken äganderätten grundats, var i konkurs eller omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet,	2. rätte ägaren, när han utfärdade den handling på vilken äganderätten grundats, var i konkurs eller omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet *eller inte hade rätt att bestämma över fastigheten på grund av att*

[1] Senaste lydelse 1933:318.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom.

3. förvärvet enligt lag är ogiltigt, enär det icke skett i föreskriven form eller med iakttagande av andra föreskrivna villkor eller med samtycke av någon vars rätt beröres eller med stöd av tillstånd eller annan åtgärd av domstol eller annan myndighet.

Denna lag träder i kraft den

11. Förslag till Lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 12 § fastighetsbildningslagen (1970:988) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap. 12 §	
Om god man enligt *18 kap. 4 §* föräldrabalken behöver förordnas, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla detta hos rätten.	Om god man enligt *11 kap. 3 §* föräldrabalken behöver förordnas, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla detta hos rätten.

Denna lag träder i kraft den

12. Förslag till Lag om ändring lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 §	
Kallelse och delgivning enligt 9 § *ombesörjes* av den som skall hålla sammanträdet. Denne skall vidare göra anmälan hos rätten, när god man enligt *18 kap. 4 §* föräldrabalken behöver förordnas.	Kallelse och delgivning enligt 9 § *ombesörjs* av den som skall hålla sammanträdet. Denne skall vidare göra anmälan hos rätten, när god man enligt *11 kap. 3 §* föräldrabalken behöver förordnas.

Denna lag träder i kraft den

13. Förslag till Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 13 §, 10 kap. 7 § och 20 kap. 14 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap. 13 §[1]	
Domare *vare* jävig att handlägga mål:	Domare *är* jävig att handlägga mål:

1. Om han själv är part eller eljest har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada;

2. om han med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller om han på liknande sätt är part närstående;

3. om han till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 2;

4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare *eller* god man för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;	4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare, god man *eller förvaltare* för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;

5. om han eller någon honom närstående, som sägs i 2, till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 4;

6. om han är parts vederdeloman, dock ej om parten sökt sak med honom för att göra honom jävig;

7. om han i annan rätt såsom domare eller befattningshavare fattat beslut, som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller såsom skiljeman tagit befattning därmed;

8. om han i saken såsom rättegångsombud fört parts talan eller biträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig; eller

[1] Senaste lydelse 1973:240

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9. om eljest särskild omständighet föreligger, som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i målet.	
10 kap. 7 §	
Tvist på grund av förmyndares *eller* god mans förvaltning *må* väckas vid den rätt, där förmynderskapet *eller* godmanskapet är eller senast varit inskrivet, eller *ock* vid rätten i den ort, där förvaltningen förts.	Tvist på grund av förmyndares, god mans *eller förvaltares* förvaltning *får* väckas vid den rätt där förmynderskapet, godmanskapet *eller förvaltarskapet* är eller senast varit inskrivet, eller *också* vid rätten i den ort där förvaltningen förts.
Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, *må* tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort, där förvaltningen förts.	Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, *får* tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort där förvaltningen förts.
20 kap. 14 §[1]	
Är målsäganden omyndig och rör brottet egendom, varöver han ej råder, eller rättshandling, som han ej själv äger ingå, *äge* hans ställföreträdare angiva brottet eller tala därå. Rör brottet den omyndiges person, *äge* den som har vårdnaden om honom angiva brottet eller tala därå. Vad i 11 kap. 2—5 §§ är stadgat om part och ställföreträdare i tvistemål *äge motsvarande tillämpning* beträffande målsägande, även om han ej för talan.	Är målsäganden omyndig och rör brottet egendom, varöver han ej råder, eller rättshandling, som han ej själv äger ingå, *får* hans ställföreträdare angiva brottet eller tala därå. *Samma rätt har en förvaltare enligt föräldrabalken för en målsägandes räkning när brottet rör egendom eller rättshandling som omfattas av förvaltarens uppdrag.* Rör brottet den omyndiges person, *får* den som har vårdnaden om honom angiva brottet eller tala därå. Vad i 11 kap. 2—5 §§ är stadgat om part och ställföreträdare i tvistemål *tillämpas* beträffande målsägande, även om han ej för talan.
Om rättegångsombud för målsägande *gälle* vad i 12 kap. är stadgat.	Om rättegångsombud för målsägande *gäller* vad i 12 kap. är stadgat.

Denna lag träder i kraft den

[1] Senaste lydelse 1974:239

14. Förslag till Lag om ändring i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden.

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §[1]	
Underrätt är vid handläggning av ärende domför med en lagfaren domare, om ej annat följer av vad som *föreskrives* nedan i denna paragraf.	Underrätt är vid handläggning av ärende domför med en lagfaren domare, om ej annat följer av vad som *föreskrivs* nedan i denna paragraf.
Vid annan handläggning än som sägs i 3 eller 4 § skall rätten *hava* den sammansättning som anges i tredje stycket,	Vid annan handläggning än som sägs i 3 eller 4 § skall rätten *ha* den sammansättning som anges i tredje stycket,
om ärendet är tvistigt,	om ärendet är tvistigt,
om eljest särskild anledning föreligger därtill, eller	om eljest särskild anledning föreligger därtill, eller
om ärendet angår	om ärendet angår
1. medgivande till *äktenskap enligt 2 kap. 2 § giftermålsbalken eller till* åtgärd beträffande makars egendom enligt 6 kap. 6 § *nämnda balk* eller förordnande angående sådan egendoms förvaltning i andra fall,	1. medgivande till åtgärd beträffande makars egendom enligt 6 kap. 6 § *giftermålsbalken* eller förordnande angående sådan egendoms förvaltning i andra fall,
2. *talan mot överförmyndares beslut,*	2. *anordnande eller upphörande av förvaltarskap enligt 11 kap. 7 eller 20 § föräldrabalken,*
3. *nedsättning av bolags aktiekapital eller grundfond eller tillstånd till vinstutdelning i bolag eller till fusion,*	3. *talan mot överförmyndares beslut,*
4. *förvaltning av stiftelse, eller*	4. *nedsättning av bolags aktiekapital eller grundfond eller tillstånd till vinstutdelning i bolag eller till fusion,*
5. *tillstånd till viss förvaltningsåtgärd i annat fall än som avses ovan i detta stycke.*	5. *förvaltning av stiftelse, eller*
	6. *tillstånd till viss förvaltningsåtgärd i annat fall än som avses ovan i detta stycke.*

[1] Senaste lydelse 1984:1032

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

I fall som avses i andra stycket skall rätten bestå av en lagfaren domare och nämndemän, när ärendet skall prövas enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken, samt eljest av minst tre och högst fyra lagfarna domare. Har nämndemän säte i rätten äger 15 kap. 29 och 30 §§ giftermålsbalken motsvarande tillämpning.

Regeringen får för andra fall än som avses i andra stycket föreskriva att ärenden som avser förordnande eller entledigande av förmyndare *eller* god man eller inskrivning av förmynderskap *eller* godmanskap får handläggas av en tjänsteman som inte är lagfaren.

Regeringen får för andra fall än som avses i andra stycket föreskriva att ärenden som avser förordnande eller entledigande av förmyndare, god man *eller förvaltare* eller inskrivning av förmynderskap, godmanskap *eller förvaltarskap* får handläggas av en tjänsteman som inte är lagfaren.

Denna lag träder i kraft den

15. Förslag till Lag om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar.

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

15 §[1]

Vad i den lag *stadgas* skall *äga motsvarande tillämpning* i fråga om vård av värdehandlingar, som *tillhöra* den för vilken god man *förordnats efter vad i 18* kap. 3 eller 4 § föräldrabalken *stadgas, så ock* i fråga om medel, som för *hans* räkning *innestå* hos bank och *ej må uttagas* utan överförmyndarens tillstånd.

Vad *som föreskrivs* i denna lag skall *tillämpas även* i fråga om vård av värdehandlingar som *tillhör* den för vilken god man *enligt 11* kap. 3 eller 4 § föräldrabalken *eller förvaltare enligt samma balk har förordnats, liksom* i fråga om medel som för *huvudmannens* räkning *står inne* hos bank och *inte får tas ut* utan överförmyndarens tillstånd.

[1] Senaste lydelse 1974:1042

Denna lag träder i kraft den

16. Förslag till Lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt

Härigenom föreskrivs att 9 och 12 §§ lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 §	
I *sammanhang* med förordnande om offentlig auktion *bestämme* rätten *ock, där sådant av* någon delägare *yrkas*, ett pris, *varunder* godset *ej må* försäljas. Är fråga om försäljning av fastighet, *däri* omyndig har del, skall sådant pris *utsättas, ändå att yrkande därom ej framställes.*	I *samband* med *ett* förordnande om offentlig auktion *skall* rätten *också, om det yrkas av* någon delägare, *bestämma* ett pris *under vilket* godset *inte får* försäljas. Är *det* fråga om försäljning av *en* fastighet, *i vilken en* omyndig har del *eller som till någon del förvaltas av en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken*, skall *ett* sådant pris *bestämmas, även om det inte yrkas av någon.*
I övrigt *varder* försäljningsvillkoren *bestämda* av gode mannen.	I övrigt *skall* försäljningsvillkoren *bestämmas* av gode mannen.
12 §[1]	
Äro samtliga delägare vid auktionen *tillstädes* och *varda* de överens om *antagande* eller *förkastande av* anbud, som *å* auktionen *göres skall vid* deras beslut *bero; dock att, där* fråga *är* om fastighet, *vari omyndig har del*, försäljning *ej må* ske, *utan* den omyndiges andel *varder* betald *efter* det *enligt 9 § utsatta pris.*	*Om* samtliga delägare *är närvarande* vid auktionen och de *är* överens om *att anta* eller *förkasta ett* anbud som *lämnas på* auktionen, *gäller* deras beslut. *Är det* fråga om *en* fastighet, *för vilken rätten utan yrkande enligt 9 § skall bestämma ett visst lägsta pris, får* försäljning *dock inte* ske *om inte* den omyndiges andel *eller den andel som förvaltas av god man eller förvaltare enligt föräldrabalken blir* betald *enligt* det *bestämda priset.*
Varda delägarna ej ense, *efter ty nyss är sagt, gälle* högsta anbudet såsom antaget, *där* det ej understiger *pris, som* enligt 9 § *må vara utsatt.* Är lott i samfälld fastighet särskilt intecknad och uppgår den på sådan lott belöpande *andel* i den bjudna köpeskillingen icke till beloppet av den gäld, för vilken lotten på grund av inteckning häftar, *må ej* anbudet *antagas, med mind-*	*Är* delägarna ej ense, *gäller* högsta anbudet såsom antaget, *om* det ej understiger *det pris som har bestämts* enligt 9 §. Är lott i samfälld fastighet särskilt intecknad och uppgår den på sådan lott belöpande *andelen* i den bjudna köpeskillingen icke till beloppet av den gäld, för vilken lotten på grund av inteckning häftar, *får* anbudet *inte antas, om inte* ägare av övriga lot-

[1] Senaste lydelse 1907:83 s. 3

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
re ägare av övriga lotter *det medgiva: dock att vad sålunda föreskrivits icke äger tillämpning, där* försäljningen avser att från två eller flera hemmanslotter avsöndra mark, som varit till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp *anslagen.*	ter *medger det. Vad som nu har sagts gäller dock inte, om* försäljningen avser att från två eller flera hemmanslotter avsöndra mark, som varit *anslagen* till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp.

Denna lag träder i kraft den

17. Förslag till Lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
22 §	
Där fullmaktsgivaren *förklaras omyndig eller kommer under annans målsmanskap, have* rättshandling, som fullmäktigen *företager, icke* större verkan än den skulle haft, om fullmaktsgivaren själv företagit *densamma.*	*Om* fullmaktsgivaren *får en förvaltare enligt föräldrabalken, har en* rättshandling som fullmäktigen *företar och som omfattas av förvaltarens uppdrag inte* större verkan än den skulle *ha* haft, om fullmaktsgivaren själv *hade* företagit *rättshandlingen.*

Denna lag träder i kraft den

18. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1936:81) om skuldebrev skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	17 §
Ändå att ny borgenär är i god tro, *må* gäldenären mot honom göra gällande:	*Även om en* ny borgenär är i god tro, *får* gäldenären mot honom göra gällande att skuldebrevet är förfalskat, *att det på* gäldenärens vägnar *har utfärdats* av någon som saknade behörighet *till det* eller *att det är* ogiltigt *på grund av att det har kommit till* under *sådant* tvång *som anges* i 28 § lagen *(1915:218)* om avtal *och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.*
att skuldebrevet är förfalskat, *eller å* gäldenärens vägnar *utfärdat* av någon som *därtill* saknade behörighet, eller ogiltigt *såsom tillkommet* under tvång *varom sägs* i 28 § lagen om avtal, *eller såsom utfärdat* av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet; eller	*Vidare får gäldenären även mot en godtroende borgenär göra gällande att skuldebrevet har utfärdats* av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet eller *inte hade rätt att utfärda skuldebrevet på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom.*
att skuldebrevet dödats eller betalning fullgjorts genom *fordringsbeloppets nedsättande* i allmänt förvar, eller att borgenären *i följd* av preskription eller proklama förlorat sin talan eller att skuldförhållandet ändrats genom tvångsackord.	*Slutligen får gäldenären även mot en godtroende borgenär åberopa* att skuldebrevet *har* dödats eller *att* betalning *har* fullgjorts genom *att fordringsbeloppet har satts ned* i allmänt förvar eller att borgenären *på grund* av preskription eller proklama *har* förlorat sin talan eller att skuldförhållandet *har* ändrats genom tvångsackord.

Denna lag träder i kraft den

19. Förslag till Lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer

Härigenom föreskrivs att 3 och 6 §§ lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §	
När boskillnad har beviljats eller det har dömts till äktenskapsskillnad, får vardera maken ansöka om kallelse på egna eller andra makens okända borgenärer.	
Kallelse på okända borgenärer får också sökas av *förmyndaren, när någon har förklarats omyndig.*	Kallelse på okända borgenärer får också sökas av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken.*
6 §	
En borgenär, som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Har kallelsen skett på ansökan av *förmyndare,* gäller vad som har sagts om gäldenären i stället *förmyndaren.* Anmälan behövs inte, om borgenären inom anmälningstiden åberopar sin fordran i gäldenärens konkurs eller i förhandling om offentligt ackord.	En borgenär, som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Har kallelsen skett på ansökan av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken,* gäller vad som har sagts om gäldenären i stället *gode mannen eller förvaltaren.* Anmälan behövs inte, om borgenären inom anmälningstiden åberopar sin fordran i gäldenärens konkurs eller i förhandling om offentligt ackord.

Förlust av rätten att kräva ut en huvudfordran omfattar även fordran på ränta och annan tilläggsförpliktelse samt fordran på grund av borgen.

Denna lag träder i kraft den

20. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 8 och 10 §§ och 20 kap. 8 § lagen (1962:381) om allmän försäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
16 kap. 8 §[1]	
Försäkrad som åtnjuter förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall beträffande försäkrad, vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet, så ock den som åtnjuter änkepension eller förmån enligt 9 kap. gälla, om förhållandena så ändras att rätten till pensionen eller förmånen därav påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren.	Försäkrad som åtnjuter förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall beträffande försäkrad, vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet, så ock den som åtnjuter änkepension eller förmån enligt 9 kap. gälla, om förhållandena så ändras att rätten till pensionen eller förmånen därav påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den försäkrade har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget.*
Underlåtes anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *må* pensionen eller förmånen *indragas* för viss tid eller tills vidare.	*Underlåts* anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *får* pensionen eller förmånen *dras in* för viss tid eller tills vidare.
10 §	
Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antagas* att han avlidit, *äga* hans efterlevande *åtnjuta* familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *må* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den bortovarande. I fråga om omyndig *må* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Finnes* den bor-	Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antas* att han avlidit, *har* hans efterlevande *rätt till* familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *får* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den bortovarande. I fråga om omyndig *får* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Förklaring kan*

[1] Senaste lydelse 1972:166

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
tovarande sedermera vara vid liv, skall pension ej vidare utgå.	*också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken. Befinns* den bortovarande sedermera vara vid liv, skall pension ej vidare utgå.
20 kap. 8 §[1]	
Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, av riksförsäkringsverket, lämna de uppgifter, som *äro* av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande omyndig *åvilar uppgiftsskyldigheten* förmyndaren.	Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, av riksförsäkringsverket, lämna de uppgifter som *är* av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande *den som är* omyndig *eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken har* förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, gode mannen eller förvaltaren skyldighet att lämna uppgifter.*

Denna lag träder i kraft den

21. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 §	
Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan *härom* till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven.	Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan *om detta* till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskri-

[1] Senaste lydelse 1974:510

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och *mantalsskrives* i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Uppbäres* förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, är *jämväl* sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.	ven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och *mantalsskrivs* i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den som uppbär förmånen har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget. Uppbärs* förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, *gode man eller förvaltare*, är *även* sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.
Underlåtes anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *må, där* underlåtenheten inverkat på rätten till eller beloppet av hustrutillägg eller kommunalt bostadstilllägg, sådan förmån *indragas såsom stadgas i* 7 § första stycket.	*Underlåts* anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl *får*, om underlåtenheten inverkat på rätten till eller beloppet av hustrutillägg eller kommunalt bostadstilllägg, sådan förmån *dras in enligt* 7 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den

22. Förslag till Lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § studiestödslagen (1973:349) skall ha följande lydelse.

9 kap. 2 §[1]

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburet studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på

[1] Senaste lydelse 1986:250

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 15—19 §§, 4 kap. 28—35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig *på grund av ålder,* åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlägga räntan.

Denna lag träder i kraft den

23. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 12 § och 8 kap. 6 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

5 kap. 12 §

Har försäkrad blivit borta under resa eller i annat sammanhang och kan det antagas att han har avlidit till följd av arbetsskada, har hans efterlevande rätt till livränta. Som villkor för utbetalning av livränta får dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig får sådan förklaring krävas från hans förmyndare.

Har försäkrad blivit borta under resa eller i annat sammanhang och kan det antagas att han har avlidit till följd av arbetsskada, har hans efterlevande rätt till livränta. Som villkor för utbetalning av livränta får dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig får sådan förklaring krävas från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken.

Visar det sig sedermera att den försäkrade är vid liv eller att han har avlidit av annan orsak än arbetsskada, upphör rätten till livränta.

8 kap. 6 §

Den som har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag. Är den förmånsberättigade omyndig, skall *uppgifterna* lämnas av förmyndaren.	Den som har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag. Är den förmånsberättigade omyndig *eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken förordnats för honom*, skall *uppgifter* lämnas av förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.*

Denna lag träder i kraft den

24. Förslag till Lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
23 §[1]	
Bestämmelserna i 16 kap. 12 §, 17 kap. 1 § och 20 kap. 5, 6 och 8 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den pensionsberättigade, sammanträffande av förmåner, preskription, utmätningsförbud och uppgiftsskyldighet beträffande den som *är omyndigförklarad* tillämpas även i fråga om delpension.	Bestämmelserna i 16 kap. 12 § 17 kap. 1 § och 20 kap. 5, 6 och 8 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den pensionsberättigade, sammanträffande av förmåner, preskription, utmätningsförbud och uppgiftsskyldighet beträffande den som *har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* tillämpas även i fråga om delpension.

Denna lag träder i kraft den

[1] Senaste lydelse 1983:197

25. Förslag till Lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620)

Härigenom föreskrivs att 48 § socialtjänstlagen (1980:620) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
48 §[1]	
Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får när det gäller föräldrabalken avse endast uppgifter som anges i följande lagrum	
1 kap. 4 § föräldrabalken,	
2 kap. 1, 4—6, 8 och 9 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 9 § att besluta att inte påbörja utredning eller att lägga ned en påbörjad utredning,	
3 kap. 5, 6 och 8 §§ föräldrabalken,	
7 kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp.	7 kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp, *11 kap. 17 § andra stycket föräldrabalken.*

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får inte heller omfatta befogenhet att meddela beslut i frågor som avses i 25, 27 eller 28 § denna lag eller att fullgöra vad som ankommer på nämnden enligt 5 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag eller enligt 9 § lagen (1964:143) om bidragsförskott.

Denna lag träder i kraft den

26. Förslag till Lag om ändring i lagen (1944:133) om kastrering

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1944:133) om kastrering skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §[2]	
Kastrering *må, där* ej nedan annorlunda stadgas, *företagas allenast* efter tillstånd av socialstyrelsen. Sådant tillstånd *må icke* läm-	Kastrering *får, om* ej nedan annorlunda stadgas, *företas endast* efter tillstånd av socialstyrelsen. Sådant tillstånd *får inte* lämnas för

[1] Senaste lydelse 1981:1244
[2] Senaste lydelse 1981:1254

Nuvarande lydelse

nas för någon, *med mindre* tillfälle att yttra sig, där så kan ske, beretts, om han är underårig den som har vårdnaden om honom, *om han är omyndigförklarad hans förmyndare,* om han är gift hans make samt om han är intagen *å* allmän anstalt dennas läkare och föreståndare.

På den som har fyllt tjugotre år och är i stånd att lämna giltigt samtycke får kastrering enligt 1 § andra stycket *företagas* utan socialstyrelsens tillstånd, om den läkare som utför ingreppet samt någon annan läkare i den tjänsteställning regeringen föreskriver, i skriftligt utlåtande, med angivande av grunden för åtgärden på heder och samvete har förklarat förutsättningarna för *densamma* föreligga. Vad nu sagts skall dock ej gälla den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte eller hem som avses i lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall eller som är intagen på sjukhus med stöd av lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall.

Föreslagen lydelse

någon, *såvida inte* tillfälle att yttra sig, där så kan ske, *har* beretts, om han är underårig den som har vårdnaden om honom, om han är gift hans make samt om han är intagen *på* allmän anstalt dennas läkare och föreståndare.

På den som har fyllt tjugotre år och är i stånd att lämna giltigt samtycke får kastrering enligt 1 § andra stycket *företas* utan socialstyrelsens tillstånd, om den läkare som utför ingreppet samt någon annan läkare i den tjänsteställning regeringen föreskriver, i skriftligt utlåtande, med angivande av grunden för åtgärden på heder och samvete har förklarat förutsättningarna för *den* föreligga. Vad nu sagts skall dock ej gälla den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte eller hem som avses i lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall eller som är intagen på sjukhus med stöd av lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall.

Vid prövning som avses i andra stycket skall i tillämpliga delar iakttagas vad i första stycket andra punkten stadgas.

Denna lag träder i kraft den

27. Förslag till Lag om ändring i lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

18 §[1]

Patienten eller hans make, om makarna sammanbodde vid tiden

Föreslagen lydelse

Patienten eller hans make, om makarna sammanbodde vid tiden

[1] Senaste lydelse 1982:782

Nuvarande lydelse

för intagningen, eller annan, som då stadigvarande sammanbodde med honom, eller hans barn, fader, moder, syskon, förmyndare *eller* gode man får göra ansökan om utskrivning.

Ansökan hos utskrivningsnämnden *göres* skriftligen. Om patient som avses i 17 § andra stycket ger till känna att han icke vill vara intagen på sjukhuset, skall han genom överläkarens försorg underrättas om sin möjlighet att ansöka om utskrivning och tillfälle beredas honom att upprätta erforderliga handlingar.

Utskrivningsnämnden är icke skyldig att pröva ansökan om utskrivning förrän en månad förflutit från prövningen av tidigare ansökan.

Föreslagen lydelse

för intagningen, eller annan, som då stadigvarande sammanbodde med honom, eller hans barn, fader, moder, syskon, förmyndare, gode man *eller förvaltare* får göra ansökan om utskrivning.

Ansökan hos utskrivningsnämnden *skall göras* skriftligen. Om patient som avses i 17 § andra stycket ger till känna att han icke vill vara intagen på sjukhuset, skall han genom överläkarens försorg underrättas om sin möjlighet att ansöka om utskrivning och tillfälle beredas honom att upprätta erforderliga handlingar.

Utskrivningsnämnden är icke skyldig att pröva ansökan om utskrivning förrän en månad *har* förflutit från prövningen av tidigare ansökan.

Denna lag träder i kraft den

28. Förslag till Lag om ändring i transplantationslagen (1975:190)

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ transplantationslagen (1975:190) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

4 §

Ingrepp som avses i denna lag får *företagas* på levande person om denne skriftligen samtyckt till ingreppet.

Ingrepp på den som ej fyllt aderton år eller som på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag saknar förmåga att lämna samtycke enligt första stycket får ske om medicinska skäl påkallar att biologiskt material för

Föreslagen lydelse

Ingrepp som avses i denna lag får *företas* på *en* levande person om denne skriftligen samtyckt till ingreppet.

Ingrepp på den som ej fyllt aderton år eller som på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag saknar förmåga att lämna samtycke enligt första stycket får ske om medicinska skäl påkallar att biologiskt material för

Nuvarande lydelse

transplantation *tages* från denne. I fall som nu nämnts fordras socialstyrelsens tillstånd till ingreppet. Innan styrelsen avgör tillståndsfrågan skall beträffande den som är underårig hans vårdnadshavare och beträffande den som lider av psykisk abnormitet *förmyndare eller* god man beredas tillfälle att yttra sig. Tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger. Ingrepp får icke *företagas* mot givarens vilja.

Föreslagen lydelse

transplantation *tas* från denne. I fall som nu nämnts fordras socialstyrelsens tillstånd till ingreppet. Innan styrelsen avgör tillståndsfrågan skall beträffande den som är underårig hans vårdnadshavare och beträffande den som lider av psykisk abnormitet god man *eller förvaltare* beredas tillfälle att yttra sig. Tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger. Ingrepp får icke *företas* mot givarens vilja.

5 §

Vill någon komma i fråga som givare av biologiskt material skall den läkare som enligt 3 § har rätt att besluta om ingrepp upplysa honom och, i förekommande fall, vårdnadshavare, förmyndare *eller* god man om ingreppets beskaffenhet och om de risker som är förknippade med detta. Samtycke som avses i 4 § skall lämnas till läkaren. Denne skall därvid förvissa sig om att givaren har förstått innebörden av upplysningarna.

Vill någon komma i fråga som givare av biologiskt material skall den läkare som enligt 3 § har rätt att besluta om ingrepp upplysa honom och, i förekommande fall, vårdnadshavare, förmyndare, god man *eller förvaltare* om ingreppets beskaffenhet och om de risker som är förknippade med detta. Samtycke som avses i 4 § skall lämnas till läkaren. Denne skall därvid förvissa sig om att givaren har förstått innebörden av upplysningarna.

Denna lag träder i kraft den

29. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl.

Härigenom föreskrivs att 6 och 11 §§ lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Särskilda omsorger skall ges den psykiskt utvecklingsstörde endast om han begär det. Om han är

Särskilda omsorger skall ges den psykiskt utvecklingsstörde endast om han begär det. Om han är

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
under 15 år eller, i annat fall, om han uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, skall de särskilda omsorgerna ges på begäran av vårdnadshavare, förmyndare *eller* god man.	under 15 år eller, i annat fall, om han uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, skall de särskilda omsorgerna ges på begäran av vårdnadshavare, förmyndare, god man *eller förvaltare enligt föräldrabalken.*
11 §	
Landstingskommunen skall anmäla till överförmyndaren när en psykiskt utvecklingsstörd kan antas behöva *förmyndare eller* god man samt när *en omyndighetsförklaring bör kunna hävas eller* ett godmanskap kunna upphöra.	Landstingskommunen skall anmäla till överförmyndaren när en psykiskt utvecklingsstörd kan antas behöva god man *eller förvaltare* samt när ett godmanskap *eller förvaltarskap bör* kunna upphöra *eller uppdragets omfattning ändras.*

Denna lag träder i kraft den

30. Förslag till Lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse

Härigenom föreskrivs att 70 § lagen (1955:183) om bankrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
70 §[1]	
Omyndig äger utan förmyndares tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos bankaktiebolag efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får bankbolaget ej betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att *omhändertaga* medlen och företett bevis på detta, *äger* den omyndige ej vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos bolaget.	*En omyndig får* utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos bankaktiebolag efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får bankbolaget ej betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att *omhänderta* medlen och företett bevis på detta, *får* den omyndige ej vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos bolaget.
Medel som förmyndare *eller*	Medel som förmyndare, god

[1] Senaste lydelse 1968:601

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
god man förvaltar enligt föräldrabalken *få*, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, *tagas* ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare *och* god man *äga* på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som *sättas* in eller *stå* inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd *icke* utnyttjats.	man *eller förvaltare* förvaltar enligt föräldrabalken *får*, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, *tas* ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare, god man *och förvaltare kan* på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel som *sätts* in eller *står* inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd *inte* utnyttjats.

Denna lag träder i kraft den

31. Förslag till Lag om ändring i lagen (1955:416) om sparbanker

Härigenom föreskrivs att 35 c § lagen (1955:416) om sparbanker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
35 c §[1]	
Omyndig äger utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos sparbank efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får sparbanken ej betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att *omhändertaga* medlen och företett bevis på detta, *äger* den omyndige ej vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbe-	*En omyndig får* utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos sparbank efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får sparbanken ej betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att *omhändertа* medlen och företett bevis på detta, *får* den omyndige ej vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbe-

[1] Senaste lydelse 1968:602

Nuvarande lydelse

vis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos sparbanken.

Medel, som förmyndare *eller* god man förvaltar enligt föräldrabalken, *få*, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, *tagas* ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare *och* god man *äga* på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som *sättas* in eller *stå* inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd *icke* utnyttjats.

Föreslagen lydelse

vis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos sparbanken.

Medel som förmyndare, god man *eller förvaltare* förvaltar enligt föräldrabalken *får*, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, *tas* ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare, god man *och förvaltare kan* på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel som *sätts* in eller *står* inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd *inte* utnyttjats.

Denna lag träder i kraft den

32. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen

Härigenom föreskrivs att 42d § lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

42d §[1]

Omyndig äger utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos centralkassa efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får kassan ej betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att *omhändertaga* medlen och företett bevis på detta,

Föreslagen lydelse

En omyndig får utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos centralkassa efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får kassan ej betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att *omhänderta* medlen och företett bevis på detta, *får*

[1] Senaste lydelse 1968:602

Nuvarande lydelse

äger den omyndige ej vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos kassan.

Medel som förmyndaren *eller* god man förvaltar enligt föräldrabalken *få*, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, *tagas* ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare *och* god man *äga* på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som *sättas* in eller *stå* inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd *icke* utnyttjats.

Föreslagen lydelse

den omyndige ej vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos kassan.

Medel som förmyndare, god man *eller förvaltare* förvaltar enligt föräldrabalken *får*, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, *tas* ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare, god man *och förvaltare kan* på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som *sätts* in eller *står* inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd *inte* utnyttjats.

Denna lag träder i kraft den

33. Förslag till Lag om ändring i lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering

Härigenom föreskrivs att 12 och 23 §§ lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

12 §[1]

Den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införde aktieägaren lyfta utdelning och *mottaga* emissionsbe-

Föreslagen lydelse

Den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införde aktieägaren lyfta utdelning och *motta* emissionsbevis

[1] Senaste lydelse 1981:814

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
vis och, vid fondemission, brev på ny aktie skall på begäran *upptagas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.	och, vid fondemission, brev på ny aktie skall på begäran *upptas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 8 § andra stycket skall införas i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer den som avses i första stycket. Sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten upphört.

Uppgift ur förteckningen får ej lämnas ut till annan utan samtycke av den som *beröres* av förhållanden som antecknats i förteckningen.	Uppgift ur förteckningen får ej lämnas ut till annan utan samtycke av den som *berörs* av förhållanden som antecknats i förteckningen.

23 §[1]

Visar det sig att den som fått utdelning eller handling enligt 22 § saknade rätt därtill, skall aktiebolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet.

Vad i första stycket sägs gäller ej om

1. aktiebolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att utdelningen eller handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas,

2. mottagaren var omyndig.	2. mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

Denna lag träder i kraft den

34. Förslag till Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 12 och 15 §§ samt 4 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap. 12 §[2]	
I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av vill-	I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av vill-

[1] Senaste lydelse 1975:253
[2] Senaste lydelse 1981:458

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
kor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och *mottaga* emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran *upptagas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.	kor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och *motta* emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran *upptas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall införas i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer den som avses i första stycket. Sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten upphört.

Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som *beröres* av förhållanden som antecknats i förteckningen.	Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som *berörs* av förhållanden som antecknats i förteckningen.

15 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även beträffande den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller bestämmelse att han skall *äga* företräda aktierna och, beträffande avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av hans avkomsträtt skall sättas under särskild vård.	Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även beträffande den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller bestämmelse att han skall *ha rätt att* företräda aktierna och, beträffande avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av hans avkomsträtt skall sättas under särskild vård.
Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införingen skall göras anteckning om ägenderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företräda aktierna. I fråga om införing av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt	Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införingen skall göras anteckning om äganderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företräda aktierna. I fråga om införing av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
vad som sägs i denna lag om införing av aktieägare. Dock skall påskrift om införingen ej ske på aktiebrevet. När det *styrkes* att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.	vad som sägs i denna lag om införing av aktieägare. Dock skall påskrift om införingen ej ske på aktiebrevet. När det *styrks* att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.
När god man på grund av förordnande *jämlikt 18* kap. *4* § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande aktieägares räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.	När *en* god man på grund av förordnande *enligt 11* kap. *3* § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande aktieägares räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap. 3 §

Aktieägare som har företrädesrätt att *deltaga* i emission har rätt att för varje aktie få särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Är bolaget ej avstämningsbolag, får till aktiebrev hörande kupong användas som emissionsbevis. *Användes* ej kupong som emissionsbevis, skall i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.	Aktieägare som har företrädesrätt att *delta* i emission har rätt att för varje aktie få särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Är bolaget ej avstämningsbolag; får till aktiebrev hörande kupong användas som emissionsbevis. *Används* ej kupong som emissionsbevis, skall i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.
Begagnar aktieägare sin företrädesrätt att *deltaga* i emission i bolag som ej är avstämningsbolag, skall det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas förses med påskrift härom, om ej kuponger *användes* som emissionsbevis.	Begagnar aktieägare sin företrädesrätt att *delta* i emission i bolag som ej är avstämningsbolag, skall det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas förses med påskrift härom, om ej kuponger *används* som emissionsbevis.
I avstämningsbolag skall emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägaren genast i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt översändas till den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3	I avstämningsbolag skall emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägaren genast i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt översändas till den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
kap. 12 §. Var han vid mottagandet ej berättigad, skall bolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock ej, om bolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort *iakttagas* och ej heller om mottagaren var omyndig.	kap. 12 §. Var han vid mottagandet ej berättigad, skall bolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock ej, om bolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort *iakttas* och ej heller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

Denna lag träder i kraft den

35. Förslag till Lag om ändring i aktiefondslagen (1974:931)

Härigenom föreskrivs att 33 § aktiefondslagen (1974:931) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
33 §[1]	
I fråga om fondandelsbevis gäller, om annat ej följer av denna lag, i tillämpliga delar vad i lagen (1936:81) om skuldebrev *föreskrives* om löpande skuldebrev. Härvid är den som innehar fondandelsbevis ställt till viss man eller order och enligt fondbolagets påskrift på beviset anges vara ägare till fondandel som beviset avser likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av fondandel som beviset avser.	I fråga om fondandelsbevis gäller, om annat ej följer av denna lag, i tillämpliga delar vad i lagen (1936:81) om skuldebrev *föreskrivs* om löpande skuldebrev. Härvid är den som innehar fondandelsbevis ställt till viss man eller order och enligt fondbolagets påskrift på beviset anges vara ägare till fondandel som beviset avser likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av fondandel som beviset avser.

Om utdelningskuponger till fondandelsbevis finns bestämmelser i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.

[1] Senaste lydelse 1975:1392

Nuvarande lydelse

Utfärdas fondandelsbevis utan utdelningskuponger och innehåller fondbestämmelserna föreskrift att den som i fondbolagets register över innehav av fondandelar är antecknad såsom ägare av fondandel är behörig att uppbära på andelen belöpande utdelning, skall betalning av utdelning till denne anses giltig, även om han saknade rätt till utdelningen. Vad nu sagts gäller dock ej, om fondbolaget hade kännedom om att utdelningen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas eller om mottagaren var omyndig.

Föreslagen lydelse

Utfärdas fondandelsbevis utan utdelningskuponger och innehåller fondbestämmelserna föreskrift att den som i fondbolagets register över innehav av fondandelar är antecknad såsom ägare av fondandel är behörig att uppbära på andelen belöpande utdelning, skall betalning av utdelning till denne anses giltig, även om han saknade rätt till utdelningen. Vad nu sagts gäller dock ej, om fondbolaget hade kännedom om att utdelningen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas eller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

Denna lag träder i kraft den

36. Förslag till Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 12 och 15 §§ samt 4 kap. 6 § försäkringsrörelselagen (1982:713) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3 kap. 12 §

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare *eller*

Föreslagen lydelse

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare, god

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.	man *eller förvaltare* för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som skall tas upp i denna enligt första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan förteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av de förhållanden som har antecknats i förteckningen.

15 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägare. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtterna har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man på grund av ett förordnande enligt *18* kap. *4* § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.	När en god man på grund av ett förordnande enligt *11* kap. *3* § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap. 6 §

De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bolag som inte är ett avstämningsbolag, skall anteckning härom göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

Denna lag träder i kraft den

37. Förslag till Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Härigenom föreskrivs att 47 § taxeringslagen (1956:623)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

47 §[2]

Skyldighet att avgiva deklaration eller annan uppgift, varom i denna lag sägs, skall fullgöras

1) för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats en-

1) för omyndig av förmyndare eller god man som förordnats en-

[1] Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:773

[2] Senaste lydelse 1974:997

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ligt *18* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,	ligt *11* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,
2) för sådan person, för vilken god man förordnats enligt *18* kap. 3 *eller* 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning,	2) för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare har* förordnats enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning,

3) för avliden person och hans dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten,

4) för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom,

5) för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud, där ej beträffande staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet regeringen annorlunda förordnar,

6) för aktiefond av det fondbolag, som handhar förvaltningen av fonden eller, om förvaltningen övergått till förvaringsbank, av denna samt

7) för annan än här ovan omförmäld juridisk person, som ej längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

Denna lag träder i kraft den

38. Förslag till
Lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 kap. 2 §	
Skyldighet att lämna deklaration eller annan uppgift, som sägs i denna lag, skall fullgöras	
1. för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *18* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning	1. för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *11* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning
2. för sådan person, för vilken god man förordnats enligt *18* kap. 3 *eller* 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning	2. för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare har* förordnats enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning

3. för dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten

4. för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom

5. för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud samt

6. för annan än här ovan nämnd juridisk person, som inte längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

Denna lag träder i kraft den

39. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 5 § lagen (1976:600) om offentlig anställning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 kap. 5 §	
Att arbetstagare hos staten kan vara skyldig att frånträda utövning av tjänst, om han *förklaras omyndig eller försättes* i konkurs, följer av särskilda bestämmelser i lag eller annan författning.	Att arbetstagare hos staten kan vara skyldig att frånträda utövning av tjänst, om han *försätts* i konkurs, följer av särskilda bestämmelser i lag eller annan författning.

Denna lag träder i kraft den

40. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker

Härigenom föreskrivs att 63 § lagen (1977:293) om handel med drycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
63 §	
Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs *eller förklarats omyndig* och vill dödsboet, konkursboet *eller förmyndaren* fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet *respektive* första borgenärssammanträdet *eller omyndighetsförklaringen.* Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.	Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit *eller* försatts i konkurs och vill dödsboet *eller* konkursboet fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet *eller* första borgenärssammanträdet. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

Denna lag träder i kraft den

Lagrådsremissens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs i fråga om föräldrabalken[1]

dels att 4 kap. 2 §, 10 och 18 kap. skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 11 kap. 1–17 §§ skall betecknas 10 kap. 2–18 §§,

dels att 3 kap. 4 §, 4 kap. 5 a §, de nya 10 kap. 2–18 §§, 12 kap. 2–6 §§, 13 kap. 2–10 §§, 14 kap. 1 §, 15 kap. 1 §, 16 kap. 1–14 §§, 17 kap. 7 §, 19 kap. 17 §, 20 kap. 1, 2, 5, 8 och 11 §§ samt rubrikerna till 10–17 kap. skall ha följande lydelse,

dels att det i balken skall införas fem nya paragrafer, 10 kap. 1 §, 15 kap. 20 § och 20 kap. 2 a–c §§ samt ett nytt kapitel, 11 kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
4 §	
Är part i mål som avses i 1 eller 2 § underårig, får förmyndaren eller god man, om sådan enligt *18* kap. skall förordnas, föra talan för honom.	Är part i mål som avses i 1 eller 2 § underårig, får förmyndaren eller god man, om sådan enligt *11* kap. skall förordnas, föra talan för honom.
Modern skall höras i målet, om det kan ske.	
4 kap.	
5 a §	
Den som inte har fyllt arton år får ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Moderns samtycke skall ha lämnats sedan hon har återhämtat sig tillräckligt efter nedkomsten. Vid adoption av någon annans adoptivbarn skall i stället samtycke inhämtas från barnets adoptivföräldrar eller, om en adoptivförälder är gift med någon av barnets föräldrar, från båda dessa makar.	
Samtycke enligt första stycket behövs ej av den som är sinnessjuk, sinnesslö, utan del i vårdnaden eller på okänd ort. Är detta fallet beträffande var och en av dem som enligt första stycket skall samtycka till adoptionen, skall i stället samtycke inhämtas från barnets förmyndare.	
Den som är förklarad omyndig får inte adopteras utan förmyndarens samtycke.	
11 kap. Om förmyndare	10 kap. Om förmyndare
	10 kap. 1 §
	Den som är underårig får inte vara förmyndare.

[1] Balken omtryckt 1983:485.

11 kap. 1 §

För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna *äro föräldrarna* förmyndare. Dör en av föräldrarna eller *kan* någon av dem *enligt 4 § icke vara förmyndare*, eller blir någon av dem entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.

10 kap. 2 §

För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna *är dessa* förmyndare. Dör en av föräldrarna eller *är* någon av dem *underårig* eller blir någon av dem entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.

11 kap. 2 §

Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltjämt vara barnets förmyndare.

10 kap. 3 §

Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltjämt vara barnets förmyndare.

11 kap. 3 §

Finnes ej någon som efter vad i 1 eller 2 § sägs skall vara förmyndare för underårig, skall rätten förordna förmyndare.

För den som är förklarad omyndig skall ock förmyndare förordnas.

10 kap. 4 §

Har en underårig inte någon förmyndare enligt 1–3 §§, skall rätten förordna förmyndare *för den underårige.*

11 kap. 4 §

Den som själv är omyndig må ej vara förmyndare; och upphöre därför förmyndares befattning, om han varder förklarad omyndig.

Har förmyndare förordnats enligt *3 § första stycket* på grund av att *fader* eller *moder* är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

10 kap. 5 §

Har förmyndare förordnats enligt *4 §* på grund av att *fadern* eller *modern* är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

11 kap. 5 §

När förmyndare skall *förordnas skall därtill* utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

För underåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, *såvida icke* särskilda skäl *tala däremot.*

10 kap. 6 §

Till förmyndare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

För underåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, *om inte* särskilda skäl *talar emot det.*

11 kap. 6 §

Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för underårig, och *hava* föräldrarna eller en av dem *givit* tillkänna, vem de *önska*

10 kap. 7 §

Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för *en* underårig och *har* föräldrarna eller en av dem *gett* tillkänna vem de *önskar* till för-

till förmyndare *för den underårige, varde han därtill förordnad, såframt* han *ej finnes* olämplig.

11 kap. 7 §

För omyndig må, när omständigheterna *sådant påkalla,* flera förmyndare förordnas.

Prövas den eller de som på grund av lag *skola* vara förmyndare *icke* lämpligen *böra handhava* förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.

11 kap. 8 §

En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet *för en underårig* utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.

Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.

11 kap. 9 §

Gör förmyndaren sig skyldig till missbruk eller försummelse *vid utövandet av sin befattning, eller* kommer *han* på ekonomiskt obestånd, och *prövas han* på grund *härav vara* olämplig *såsom* förmyndare, eller *finnes han* av annan orsak *icke* längre lämplig att *innehava förmynderskapet, varde han entledigad.*

11 kap. 10 §

Dör förmyndaren, och *finnes ej* någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den *rätt,* hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.

myndare, *skall denne förordnas, om* han *eller hon inte är* olämplig.

10 kap. 8 §

När omständigheterna *påkallar det, kan* flera förmyndare förordnas *för samma person.*

Kan den eller de som på grund av lag *skall* vara förmyndare *inte* lämpligen *ha hand om* förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.

10 kap. 9 §

En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.

Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.

10 kap. 10 §

En förmyndare skall entledigas från sitt uppdrag, om förmyndaren vid utövandet av uppdraget gör sig skyldig till missbruk eller försummelse, *om förmyndaren* kommer på ekonomiskt obestånd och på grund *därav är* olämplig *att vara* förmyndare eller *om förmyndaren* av *någon* annan orsak *inte* längre *är* lämplig att *inneha sitt uppdrag.*

10 kap. 11 §

Dör förmyndaren och *finns det inte* någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den *tingsrätt* hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.

11 kap. 11 §
Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och *rätten*.

10 kap. 12 §
Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och *tingsrätten*.

11 kap. 12 §
Fråga om förordnande av förmyndare *för underårig upptages* av den *rätt* där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet *icke* ägt rum, av den *rätt* där inskrivning skall ske.

Då någon som uppnått myndig ålder förklaras omyndig, skall förmyndare förordnas av den rätt där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes. Erfordras ny förmyndare, skall sådan förordnas av den rätt där förmynderskapet är inskrivet.

Fråga om entledigande av förmyndare *upptages* av den *rätt* där förmynderskapet är *inskrivet* eller skall *inskrivas*.

10 kap. 13 §
Fråga om förordnande av förmyndare *tas upp* av den *tingsrätt* där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet *inte har* ägt rum, av den *tingsrätt* där inskrivning skall ske.

Fråga om entledigande av förmyndare *tas upp* av den *tingsrätt* där förmynderskapet är eller skall *vara inskrivet*.

11 kap. 13 §
I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.

10 kap. 14 §
I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.

11 kap. 14 §
Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från *sådan befattning* utan att ha fått tillfälle att yttra sig *i ärendet*.

10 kap. 15 §
Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från *ett sådant uppdrag* utan att ha fått tillfälle att yttra sig.

11 kap. 15 §
Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om *omedelbar vård erfordras om* den omyndiges angelägenheter, förordna förmyndare för tiden *intill* dess ärendet *avgöres av rätten*.

Har i mål om omyndighetsförklaring rätten meddelat beslut enligt 10 kap. 14 § om att den, vars försättande i omyndighet det är fråga om, skall vara omyndig för tiden intill dess målet avgöres, skall rätten i där angiven ordning förordna förmyndare för honom för nämnda tid.

10 kap. 16 §
Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om den omyndiges angelägenheter *kräver omedelbar vård*, förordna förmyndare för tiden *till* dess ärendet *slutligt avgörs*.

11 kap. 16 §

Uppkommer fråga om *förmyndares entledigande av orsak som anges i 9 §* och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den *omyndiges rätt och bästa, förordna om förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet* för tiden *intill* dess ärendet *avgöres av rätten.*

Innan beslut *fattas om förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet,* skall, *om det kan ske utan märklig tidsutdräkt,* förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig.

10 kap. 17 §

Uppkommer fråga om *att enligt 10 § entlediga en förmyndare* och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den *underårige, besluta att förmyndaren skall skiljas från sitt uppdrag* för tiden *till* dess ärendet *avgörs.*

Innan *rätten meddelar* beslut *enligt första stycket,* skall förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig, *om det inte är fara i dröjsmål.*

11 kap. 17 §

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den *omyndige* själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden *om en underårig* får entledigas även på ansökan av socialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör *omyndig* som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Mot rättens beslut i ärende som avses i första stycket får *talan föras,* förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

10 kap. 18 §

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den *underårige* själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden får entledigas även på ansökan av socialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör *en underårig* som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Rättens beslut i ärende som avses i första stycket får *överklagas,* förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

11 kap. *Om god man och förvaltare*

Om god man

11 kap. 1 §

Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir förmyndaren enligt 10 kap. 17 § skild från utövningen av det, skall rätten förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter.

11 kap. 2 §

Har en förmyndare eller förmyndarens make och den underårige del i oskiftat dödsbo, skall rätten förordna god man att vårda den underåriges rätt i boet vid boutredningen liksom vid bodelning och skifte eller ingående av avtal om sammanlevnad i oskiftat bo.

God man skall även förordnas för en underårig eller någon annan på vars vägnar det skall företas en rättshandling vid vilken ställföreträdaren enligt 13 kap. 2 § inte kan företräda den underårige eller huvudmannen. Detsamma gäller, om det uppstår fråga om rättegång mellan å ena sidan den underårige eller huvudmannen och å andra sidan ställföreträdaren eller dennes make eller någon som ställföreträdaren företräder.

Om det i annat fall än som avses i första eller andra stycket förekommer en angelägenhet där ställföreträdaren eller ställföreträdarens make kan ha ett intresse som strider mot den underåriges eller huvudmannens, skall rätten förordna god man för den underårige eller huvudmannen, om ställföreträdaren begär det eller det annars är lämpligt.

11 kap. 3 §

Rätten skall förordna god man

1. om det vid ett dödsfall finns en till namnet känd arvinge som vistas på okänd eller avlägsen ort och därför inte kan bevaka sin rätt i boet och förvalta sin lott i det,

2. om det vid ett dödsfall inte kan utredas, huruvida den döde har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före allmänna arvsfonden eller före eller tillsammans med någon annan känd arvinge, eller också kunskap saknas om såväl namnet som vistelseorten beträffande en i övrigt känd arvinge, och det på grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans eller hennes lott i boet förvaltas,

3. om en testamentstagare vistas

på okänd eller avlägsen ort eller är okänd och hans eller hennes rätt därför behöver bevakas enligt vad som föreskrivs om arvinge,

4. om det i övrigt krävs att en bortavarandes rätt bevakas eller en bortavarandes egendom förvaltas,

5. om det enligt förordnande i testamente eller annan rättshandling beror av en framtida händelse, vem egendom skall tillfalla, eller egendom först framdeles skall tillträdas med äganderätt, och det krävs att den blivande ägarens rätt bevakas eller att egendomen förvaltas för den blivande ägarens räkning, eller

6. om egendom, enligt vad som särskilt föreskrivs, skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i detta kapitel.

Förordnande enligt första stycket sker efter anmälan eller när behovet blir känt på annat sätt. Krävs en god man för den som har rätt i ett dödsbo, skall det anmälas hos tingsrätten av den som har boet i sin vård.

Rättshandlingar som en god man har företagit med stöd av ett förordnande enligt denna paragraf gäller, även om den egendom som förordnandet avsåg tillfaller någon som den gode mannen inte var förordnad att företräda.

11 kap. 4 §

Om någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, förordna god man för honom eller henne. Förordnande får inte meddelas utan samtycke av den för vilken god man skall utses, om inte den enskildes hälsotillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

11 kap. 5 §

Om en god man, som har företagit en rättshandling för huvudman-

nen, har handlat utanför sitt förordnande, är rättshandlingen inte bindande för huvudmannen. En rättshandling är inte heller bindande för huvudmannen om en god man har företagit den inom ramen för förordnandet men utan samtycke av huvudmannen, såvida inte huvudmannens sinnestillstånd har hindrat att hans eller hennes mening inhämtas eller huvudmannens mening av annan orsak inte har kunnat inhämtas.

Har den gode mannen inom ramen för förordnandet ingått en rättshandling som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen, skall huvudmannens samtycke anses föreligga, om han eller hon inte före rättshandlingen har gett uttryck för annat till den mot vilken rättshandlingen riktade sig.

11 kap. 6 §

Om en rättshandling som en god man har företagit för huvudmannens räkning inte blir bindande för huvudmannen enligt 5 §, är den gode mannen skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne lider på grund härav. Detta gäller dock inte, om rättshandlingen saknar bindande verkan mot huvudmannen till följd av någon särskild omständighet, som den gode mannen inte kände till och som tredje man inte med fog kunde förutsätta att den gode mannen skulle känna till.

Om förvaltare

11 kap. 7 §

Om det beträffande någon föreligger en sådan situation som anges i 4 § och det inte är tillräckligt att god man förordnas eller att den enskilde på något annat mindre ingripande sätt får hjälp, får rätten förordna förvaltare för honom eller henne. Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde. Rätten får

överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma uppdragets omfattning.

11 kap. 8 §

Endast om det finns särskilda skäl får rätten förordna att förvaltaruppdraget skall omfatta

1. huvudmannens rätt att själv sluta avtal om tjänst eller annat arbete,

2. vad huvudmannen genom eget arbete har förvärvat efter det att förvaltare har förordnats, liksom avkastningen av sådan egendom och vad som har trätt i egendomens ställe samt

3. vad huvudmannen efter det att förvaltare har förordnats erhåller genom gåva eller testamente under villkor att egendomen inte skall omfattas av förvaltarens rådighet.

11 kap. 9 §

Förvaltaren har inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över huvudmannens egendom och företräder denne i alla angelägenheter som rör uppdraget.

11 kap. 10 §

Med förvaltarens samtycke får huvudmannen själv företa rättshandlingar även i en angelägenhet som omfattas av förvaltaruppdraget. Om verkan av avtal som huvudmannen har ingått utan samtycke gäller vad som föreskrivs i 9 kap. 6 och 7 §§ för underåriga.

11 kap. 11 §

Om en förvaltare som har företagit en rättshandling för huvudmannen har handlat utanför förvaltaruppdraget, är rättshandlingen inte bindande för huvudmannen. Förvaltaren är i sådant fall skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne lider på grund härav.

Gemensamma bestämmelser

11 kap. 12 §

Till god man eller förvaltare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Skall

en god man förordnas att bevaka en underårigs eller bortavarandes rätt i dödsbo och har den avlidne gett tillkänna vem den avlidne önskar till god man, skall denne förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

Den som är underårig får inte vara god man eller förvaltare.

11 kap. 13 §

När omständigheterna påkallar det, kan flera gode män eller förvaltare förordnas för samma person.

Är flera gode män eller förvaltare ansvariga för skada som de har orsakat tredje man, svarar de solidariskt för ersättningen. Ersättningsbeloppet skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter den grad av vållande som åvilar dem. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas på samma sätt.

11 kap. 14 §

Godmanskap och förvaltarskap står under tillsyn av överförmyndaren och tingsrätten.

11 kap. 15 §

Ansökan om förordnande av god man eller förvaltare får göras av överförmyndaren, förmyndare, den som ansökningen avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt hans eller hennes make och närmaste släktingar.

Ansökan om förordnande av förvaltare får också göras av god man som avses i 4 §.

Frågor om förordnande av god man eller förvaltare skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

11 kap. 16 §

I ärende om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt sexton år skall rätten bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ärende om förordnande av god

man enligt 4 § eller förvaltare skall, om det inte är obehövligt, rätten också inhämta yttrande från make och närmaste släktingar, överförmyndaren, vårdinrättning, omsorgsnämnd och socialnämnd. Den som ansökningen avser skall i ett sådant ärende höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Rätten kan dock underlåta att höra den enskilde muntligen om denne själv har gjort ansökan eller medgivit det ifrågasatta förordnandet eller det annars finns särskilda skäl.

Myndigheter och inrättningar som anges i andra stycket är skyldiga att lämna rätten sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet.

11 kap. 17 §

Innan rätten förordnar förvaltare skall den inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Sådan utredning krävs också när domstolen skall förordna god man enligt 4 § utan att den enskilde har samtyckt till det.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan utredning som avses i första stycket.

11 kap. 18 §

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av god man eller förvaltare, får rätten, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål annars skulle medföra uppenbar skada för den enskilde, förordna god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs. Förordnande av detta slag av god man som avses i 4 § eller förvaltare kan meddelas även för den som är underårig att gälla från och med den dag då han eller hon fyller arton år.

Innan beslut enligt första stycket

meddelas skall den som ansökningen avser ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Beslut enligt första stycket får när som helst ändras av rätten.

11 kap. 19 §

Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, skall rätten besluta att godmanskapet eller förvaltarskapet skall upphöra. Har god man förordnats enligt 3 § 1–5, skall den gode mannen entledigas så snart huvudmannen begär det. När en god man eller förvaltare har slutfört sitt uppdrag, skall han genast anmäla det till rätten.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Skall godmanskapet eller förvaltarskapet fortsätta, är han dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts.

11 kap. 20 §

En god man eller förvaltare skall entledigas, om han eller hon vid utövandet av sitt uppdrag gör sig skyldig till missbruk eller försummelse, om han eller hon kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig att vara god man eller förvaltare eller om han eller hon av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha sitt uppdrag.

Uppkommer fråga om att enligt första stycket entlediga en god man eller förvaltare och kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för huvudmannen, besluta att den gode mannen eller förvaltaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

11 kap. 21 §

Ansökan om entledigande av en god man eller förvaltare och om upphörande av godmanskap eller förvaltarskap får göras av någon av dem som avses i 15 § första styc-

ket eller av den gode mannen eller förvaltaren.

Rätten får också självmant ta upp frågor som avses i första stycket.

11 kap. 22 §

Dör en god man eller förvaltare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den tingsrätt där godmanskapet eller förvaltarskapet är eller skall vara inskrivet.

11 kap. 23 §

Rätten är skyldig att på ansökan av någon av dem som anges i 15 § första stycket eller av den gode mannen eller förvaltaren ompröva ett godmanskaps eller förvaltarskaps omfattning. Rätten kan också utan ansökan göra en sådan omprövning.

Innan rätten meddelar beslut enligt första stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren samt överförmyndaren och huvudmannen beredas tillfälle att yttra sig.

Kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för huvudmannen, meddela beslut i frågan för tiden till dess ärendet avgörs. I fråga om sådant beslut tillämpas bestämmelserna i 18 § andra och tredje styckena.

11 kap. 24 §

Ingen får förordnas till god man eller förvaltare eller entledigas från ett sådant uppdrag utan att ha fått tillfälle att yttra sig. Är det fråga om beslut enligt 20 § andra stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

11 kap. 25 §

Frågor om förordnande eller entledigande av god man enligt 1 eller 2 § tas upp av den tingsrätt där förmynderskapet eller motsvarande ställföreträdarskap är eller skall vara inskrivet. Är det fråga om förmynderskap som inte skall vara in-

skrivet, avgörs frågan om behörig domstol med tillämpning av 12 kap. 1 § andra stycket.

Uppkommer vid utredning av ett dödsbo fråga om förordnande av god man enligt 3 §, hör ärendet till den tingsrätt varunder boet lyder. Skall god man annars förordnas enligt 3 §, tas ärendet upp av tingsrätten i den ort där den för vilken god man skall förordnas har egendom eller där annars behov av god man har yppat sig.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt 1–3 §§ tas upp av den tingsrätt där godmanskapet är inskrivet.

11 kap. 26 §

Ansökan om förordnande av god man enligt 4 § eller av förvaltare tas upp av tingsrätten i den ort där den som avses med ansökningen har sitt hemvist eller, om han eller hon inte har hemvist i riket, av Stockholms tingsrätt.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt 4 § eller förvaltarskap tas upp av den tingsrätt där godmanskapet eller förvaltarskapet är inskrivet.

11 kap. 27 §

Rättens beslut i frågor som gäller godmanskap eller förvaltarskap får överklagas, förutom av den som beslutet rör, av var och en som har rätt att göra ansökan i frågan. Förmyndare eller annan ställföreträdare får dock inte överklaga beslut enligt 2 § första och andra styckena.

11 kap. 28 §

Rätten skall genast kungöra beslut om anordnande eller upphörande av förvaltarskap i Post- och Inrikes Tidningar.

12 kap. Om inskrivning av förmyndarskap

12 kap. Om inskrivning av förmyndarskap, *godmanskap och förvaltarskap*

2 §

Då någon som uppnått myndig ålder förklarats omyndig, varde förmynderskapet inskrivet vid den rätt, där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes.

Godmanskap och förvaltarskap skall skrivas in vid den tingsrätt där ansökan om anordnande av godmanskapet eller förvaltarskapet gjordes.

3 §

Finner *rätten*, där förmynderskap är inskrivet, med hänsyn till den omyndiges eller hans föräldrars boningsort eller av annan orsak, att tillsynen över förmynderskapet lämpligen bör *överflyttas* till annan *rätt, äge* den *rätt*, där förmynderskapet är inskrivet, besluta *därom*. Underrättelse om beslutet skall *ofördröjligen givas* den *rätt till vilken* tillsynen *sålunda överflyttas*, och *varde* förmynderskapet där *inskrivet*.

Finner *den tingsrätt* där *ett* förmynderskap är inskrivet, med hänsyn till den omyndiges eller hans föräldrars boningsort eller av annan orsak, att tillsynen över förmynderskapet lämpligen bör *flyttas över* till *en* annan *tingsrätt, får* den *tingsrätt* där förmynderskapet är inskrivet besluta *om det*. Underrättelse om beslutet skall *utan dröjsmål ges till* den *tingsrätt dit* tillsynen *flyttas*, och förmynderskapet *skall skrivas in* där.

Första stycket tillämpas även i fråga om godmanskap enligt 11 kap. 1–3 §§. Överflyttning av godmanskap som avses i 11 kap. 1 eller 2 § får dock, om även förmynderskapet eller motsvarande ställföreträdarskap är inskrivet, inte ske annat än i samband med överflyttning av detta.

Om den tingsrätt där ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § eller ett förvaltarskap är inskrivet får kännedom om att huvudmannen har fått sitt hemvist på en ort som hör under en annan tingsrätt, skall den förstnämnda tingsrätten flytta över tillsynen dit. Underrättelse om beslutet skall utan dröjsmål ges till den tingsrätt dit tillsynen har flyttats, och godmanskapet eller förvaltarskapet skall skrivas in där.

4 §

När förmynderskap *inskrives*, skall *rätten, där så erfordras, angiva*, vilken överförmyndare *det tillkommer att* utöva *tillsyn över förmynderskapet*.

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga, *skall vad i* 3 § *sägs äga motsvarande tillämpning*.

När förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap skrivs in*, skall *tingsrätten, om det behövs, ange* vilken överförmyndare *som skall* utöva *tillsynen*.

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap* från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga *tillämpas* 3 §.

5 §

Rätten tillser, att förmynderskap *inskrives* och förmyndare *varder förordnad,* då det skall ske.

Tingsrätten skall se till att förmynderskap *skrivs in* och förmyndare *förordnas,* då det skall ske.

6 §

Då rätten meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok, som *föres vid rätten.*

Då rätten har meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap,* skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok som *förs hos tingsrätten.*

13 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares plikter

13 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares, *god mans och förvaltares* plikter

2 §

Uppstår fråga om rättshandling mellan *myndlingen* och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, *äge* förmyndaren *ej den* rätt att företräda myndlingen, *varom i* 1 § *sägs. Hava* syskon gemensam förmyndare, *äge* denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, *såframt* de *ej hava* inbördes stridande intressen.

Uppstår fråga om rättshandling mellan *en myndling* och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, *har* förmyndaren *inte* rätt att företräda myndlingen *enligt* 1 §. *Har* syskon gemensam förmyndare, *får* denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, *om* de *inte har* inbördes stridande intressen.

En god man eller förvaltare har inte rätt att företräda sin huvudman, om det uppstår fråga om rättshandling mellan å ena sidan huvudmannen och å andra sidan den gode mannen eller förvaltaren, dennes make eller någon som den gode mannen eller förvaltaren företräder.

Har *förmyndaren* slutit avtal, *vartill han, enligt vad* i första stycket *sägs, saknat behörighet, skall angående skyldigheten att återbära vad jämlikt avtalet må vara uppburet, eller att utgiva ersättning därför, vad i* 9 kap. 7 § första stycket *är stadgat äga motsvarande tillämpning.*

Har *en förmyndare, god man eller förvaltare* slutit avtal i *strid med* första *eller andra* stycket, *tillämpas* 9 kap. 7 § första stycket *i fråga om återbärings- och ersättningsskyldighet.*

3 §

Upphävd genom lag 1974:1038.

Förmyndare skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning används till nytta för myndlingen.

4 §

Förmyndaren skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning användas till nytta för myndlingen.

Gode män och förvaltare skall omsorgsfullt och noggrant utföra sina uppdrag. Vid förvaltning av huvudmannens medel skall de se till att medlen i skälig omfattning används till nytta för huvudmannen.

5 §

Har *myndlingen* fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall *jämväl* makens mening inhämtas.

Har *en myndling* fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall *även* makens mening inhämtas.

Motsvarande skyldighet åvilar gode män och förvaltare gentemot huvudmannen och dennes make. Om betydelsen av huvudmannens samtycke i vissa fall finns bestämmelser i 11 kap. 5 §.

6 §

Förmyndaren skall rörande allt *vad* till förmynderskapet *hörer giva* överförmyndaren *ävensom* rätten de upplysningar som infordras.

Förmyndare, gode män och förvaltare skall rörande allt *som hör* till förmynderskapet, *godmanskapet eller förvaltarskapet ge* överförmyndaren *och* rätten de upplysningar som infordras.

7 §

För *den omyndiges* egendom skall förmyndaren, *såframt rätten prövar skäl därtill vara för handen,* lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. Säkerheten skall, *på sätt* rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

För *en omyndigs* egendom skall förmyndaren, *om rätten finner skäl till det,* lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. *Motsvarande skyldighet att ställa säkerhet åvilar gode män och förvaltare.* Säkerheten skall, *enligt vad* rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

8 §

Har en omyndig flera förmyndare, skall de, såvitt rör egendomen, ha hand om förmynderskapet gemensamt. Rätten kan dock förordna att tillgångarna skall för förvaltning fördelas på visst sätt mellan dem eller att vissa tillgångar skall förvaltas av en förmyndare ensam. Den som ensam råder över vissa tillgångar får också ikläda den omyndige sådana förbindelser som faller inom området för dessa tillgångars förvaltning.

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland för-

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland för-

myndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtrotts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter. *Har den som är förklarad omyndig flera förmyndare, förordnar rätten en av dem att ha den omsorg om myndlingens person som anges i 1 §.*

myndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtrotts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter.

Har en omyndig flera förmyndare och kan dessa ej enas i ett ärende som rör den omyndiges egendom och som de skall besluta i, gäller den mening som överförmyndaren biträder. Är det fråga om en åtgärd som kräver överförmyndarens samtycke, kan samtycke ges till åtgärden även om förmyndarna har olika mening. I sådana fall skall överförmyndaren dock bereda medförmyndare tillfälle att yttra sig innan överförmyndaren beslutar i saken.

Första och tredje styckena tillämpas även när någon har flera gode män eller förvaltare.

9 §

Förmyndare *vare pliktig* att ersätta skada som *han* uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* den omyndige.

Äro flera förmyndare ansvariga för skada som de *tillskyndat* den omyndige, *svare* de för ersättningen *en för alla och alla för en*. Ersättningsbeloppet *varde förmyndarna emellan slutligen fördelat* efter den *större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last. Finnes* någon *sakna tillgång till gäldande av vad på honom beröper*, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas *efter enahanda grunder.*

Förmyndare, *gode män och förvaltare är skyldiga* att ersätta skada som *de* uppsåtligen eller av vårdslöshet *har orsakat* den omyndige *eller huvudmannen.*

Är flera förmyndare, *gode män eller förvaltare* ansvariga för skada som de *har orsakat* den omyndige *eller huvudmannen, svarar* de *solidariskt* för ersättningen. Ersättningsbeloppet *skall slutligt fördelas mellan de ansvariga* efter den *grad av vållande som åvilar dem. Om* någon *saknar tillgångar att betala sin andel med*, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas *på samma sätt.*

10 §

Vill *den omyndige*, sedan han blivit myndig, eller ny förmyndare göra anspråk på ersättning *efter vad i* 9 § *stadgas*, skall han, *såframt* de handlingar, *varom* i 16 kap. 12 § *förmäles*, överlämnats till honom *efter vad där sägs*, inom ett år där-

Vill *en omyndig*, sedan han blivit myndig, eller *en* ny förmyndare göra anspråk på ersättning *enligt* 9 §, skall han, *om* de handlingar *som anges* i 16 kap. 12 § *har* överlämnats till honom, inom ett år därefter väcka talan om anspråket. *I*

efter väcka talan om anspråket, *eller vare sin talan förlustig*. Vad *sålunda stadgats skall ej äga tillämpning*, om den avgående förmyndaren gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

annat fall har han förlorat sin talerätt. Vad som nu har sagts gäller inte om den avgående förmyndaren *har* gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Första stycket tillämpas även i fråga om talan mot god man eller förvaltare.

14 kap. Om vård av *omyndigs* rätt i oskiftat bo

14 kap. Om vård av rätt i oskiftat bo

1 §

Har omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet.

Har *en* omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet. *Detsamma gäller i fråga om gode män och förvaltare som har förordnats att förvalta huvudmannens egendom i fall då denne har del i oskiftat bo.*

15 kap. Om *förmyndares* förvaltning av *omyndigs* egendom

15 kap. Om förvaltning av egendom

1 §

Förmyndaren vare pliktig att *tillse* att den omyndiges tillgångar *äro anbragta sålunda* att erforderlig trygghet *finnes* för deras bestånd och skälig avkastning *erhålles*.

En förmyndare, god man eller förvaltare är skyldig att *se till* att den omyndiges *eller huvudmannens* tillgångar *är placerade så* att erforderlig trygghet *finns* för deras bestånd och skälig avkastning *erhålls*.

De föreskrifter som i 2–18 §§ reglerar förmyndares förvaltning tillämpas också i fråga om gode män och förvaltare.

Har egendom i dödsbo, vilken har förvaltats av en god man som avses i 11 kap. 3 §, efter preskription av rätt att ta arv eller testamente eller annars tillfallit allmänna arvsfonden, gäller i fråga om egendomens försäljning lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden.

20 §

Gode män och förvaltare är berättigade att efter uppdragets slutförande eller, om uppdraget varar längre tid än ett år, årligen erhålla skäligt arvode för uppdraget samt ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande.

Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas av överförmyndaren. Denne bestämmer dessutom i vad mån arvode och ersättning för utgifter skall utgå av huvudmannens medel. Arvode och ersättning som ej skall utgå av huvudmannens medel skall betalas av kommunen.

16 kap. Om *förmyndares* redovisningsskyldighet

16 kap. Om redovisningsskyldighet

1 §

Förmyndaren vare pliktig att över sin förvaltning av den omyndiges egendom föra räkenskaper på sådant sätt att därigenom för varje år en *noggrann redovisning lämnas* för den omyndiges tillgångar och skulder samt för förvaltningens gång.

Förmyndare, gode män och förvaltare är skyldiga att föra räkenskaper över sin förvaltning av den omyndiges eller huvudmannens egendom på sådant sätt att därigenom för varje år *lämnas* en *noggrann redovisning* för den omyndiges *eller huvudmannens* tillgångar och skulder samt för förvaltningens gång.

2 §

När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren *ingiva* förteckning över egendomen. *Varder den som uppnått myndig ålder förklarad omyndig skall förmyndaren, inom tre månader från det förmynderskapet inskrevs, till överförmyndaren ingiva förteckning över den omyndiges egendom vid tiden för omyndighetsförklaringen.*

När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller *en* underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren *ge in en* förteckning över egendomen.

Gode män och förvaltare som har förordnats att förvalta egendom skall inom två månader från det att inskrivning ägt rum ge in en förteckning till överförmyndaren över den egendom som omfattas av förordnandet. Denna skyldighet gäller inte, om förvaltningen avser andel i oskiftat dödsbo.

Förteckning som avges av en god man som har förordnats enligt 11 kap. 1 § behöver endast uppta den lösa egendom som den gode mannen har tagit hand om.

Har den omyndige efter den tid som avses i första stycket erhållit egendom som skall stå under *för-*

Har den omyndige *eller huvudmannen* efter den tid som avses i första *eller andra* stycket erhållit

myndarens förvaltning, skall förteckning över denna egendom *ingivas* till överförmyndaren inom en månad därefter.

Är det andel i oskiftat bo som tillfallit omyndig, skall förteckning, *varom ovan stadgas*, *ingivas* först inom en månad efter det bodelning eller skifte skett.

egendom som skall stå under *förvaltning av förmyndare, god man eller förvaltare*, skall förteckning över denna egendom *ges in* till överförmyndaren inom en månad därefter.

Är det andel i oskiftat bo som *har* tillfallit *en* omyndig *eller huvudman*, skall förteckning *ges in* först inom en månad efter det bodelning eller skifte har skett.

Har rätten beslutat utvidga omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag när det gäller annan egendomsförvaltning än som avser andel i oskiftat bo, skall den gode mannen eller förvaltaren inom en månad från beslutet till överförmyndaren ge in en förteckning över den egendom som omfattas av det utvidgade uppdraget.

3 §

Å förteckning som avses i 2 § skall förmyndaren teckna försäkran under edlig förpliktelse, att hans uppgifter *äro i allo* riktiga och att *ej* något är med vilja och vetskap utelämnat. Rätten *äge* vid vite förelägga honom att bestyrka *detta* med ed, *såframt* yrkande *därom framställes* av överförmyndaren eller det *eljest finnes* påkallat. *Har annan tagit befattning med den omyndiges egendom, må ock edgång åläggas honom, om skäl äro därtill.*

På förteckning som avses i 2 § skall förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* teckna försäkran under edlig förpliktelse att hans uppgifter *är till alla delar* riktiga och att *inte* något är med vilja och vetskap utelämnat. Rätten *får* vid vite förelägga honom att bestyrka *sin försäkran* med ed, *om* yrkande *om detta framställs* av överförmyndaren eller det *annars är* påkallat. *Om det finns skäl till det, kan edgång också åläggas annan som har tagit befattning med den omyndiges eller huvudmannens egendom.*

4 §

Saknar omyndig tillgångar, då förmynderskap *för honom inskrives*, skall förmyndaren göra anmälan *därom* till överförmyndaren inom *tre* månader från det inskrivningen ägde rum.

Vad i 3 § *stadgas* skall i tillämpliga delar gälla anmälan, *varom* i första stycket *sägs*.

Saknar *en* omyndig *eller huvudman* tillgångar, då förmynderskap, *godmanskap eller förvaltarskap skrivs in*, skall förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* göra anmälan *om detta* till överförmyndaren inom *två* månader från det inskrivningen ägde rum.

Vad *som föreskrivs* i 3 § skall i tillämpliga delar gälla *en sådan* anmälan *som avses* i första stycket.

5 §[2]

Före den 1 mars varje år *avgive* förmyndaren till överförmyndaren årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året, varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren *avgiva* sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.

I årsräkning och sluträkning *skola upptagas* tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.

Före den 1 mars varje år *skall* förmyndaren till överförmyndaren *avge* årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren *avge* sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.

I årsräkning och sluträkning *skall upptas* tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.

Första och andra styckena gäller i tillämpliga delar även god man och förvaltare.

Har rätten inskränkt omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag, gäller reglerna om sluträkning i fråga om den egendom som inte längre omfattas av uppdraget.

Upphör ett godmanskap enligt 11 kap. 1 § innan tid för avgivande av årsräkning eller sluträkning rörande förmynderskapet för den omyndige inträffar, får sluträkning rörande godmanskapet begränsas till att avse en redogörelse endast för de åtgärder som har vidtagits av den gode mannen. I övrigt skall förmyndaren avge en redogörelse för förvaltningen av den omyndiges egendom även under den tid som godmanskapet har varat.

6 §

Har förmyndaren till överförmyndaren *ingivit* anmälan eller annan handling, enligt vilken den omyndige saknar tillgångar eller *icke* har andra tillgångar än lösören, som *ej lämna* inkomst, *vare* förmyndaren fri från skyldighet att *avgiva* räkning, intill dess genom föryttring

Har förmyndaren, *den gode mannen eller förvaltaren* till överförmyndaren *gett in en* anmälan eller annan handling, enligt vilken den omyndige *eller huvudmannen* saknar tillgångar eller *inte* har andra tillgångar än lösören som *inte lämnar* inkomst, *är* förmyndaren fri

[2] Senaste lydelse 1985:941.

av sådana lösören eller *eljest* tillgångar av annan beskaffenhet *tillfalla* den omyndige.

Överförmyndaren *må* i annat fall för visst år eller tills vidare befria *förmyndare* från att *avgiva* räkning eller *medgiva* att sådan upprättas i förenklad form, *där* det med hänsyn till tillgångarnas ringa värde eller beskaffenhet *finnes kunna* ske utan fara för den omyndige.

från skyldighet att *avge* räkning, intill dess genom föryttring av sådana lösören eller *annars* tillgångar av annan beskaffenhet *tillfaller* den omyndige *eller huvudmannen.*

Överförmyndaren *får* i annat fall för visst år eller tills vidare befria *förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren* från att *avge* räkning eller *medge* att sådan upprättas i förenklad form, *om* det med hänsyn till tillgångarnas ringa värde eller beskaffenhet *kan* ske utan fara för den omyndige *eller huvudmannen.*

7 §

I förteckning över omyndigs egendom *så ock* i årsräkning och sluträkning *skola* tillgångar och skulder fullständigt *angivas* med uppgift *å* de särskilda tillgångarnas värde. *Finnes* hos den omyndige pantbrev som avser honom tillhörig fastighet eller tomträtt, skall detta särskilt *angivas. Äro* medel insatta hos bank eller *kvarstå* medel hos försäkringsbolag, skall uppgift lämnas om den räkning, *varå* medlen *innestå.* I fråga om värdepapper, som ej *äro* nedsatta hos bank *efter vad* i 15 kap. *stadgas,* skall nummer eller annan beteckning anmärkas. *Finnas* tillgångar som *stå* under den omyndiges eller annans särskilda förvaltning, skall förmyndaren *jämväl* lämna uppgift därom, *så ock* om dessa tillgångars värde, *såframt det är honom kunnigt. Skola* i årsräkning eller sluträkning *upptagas* tillgångar eller skulder, för vilkas fullständiga angivande erfordras utförlig uppräkning, *må* beträffande dem hänvisning göras till förut avgiven förteckning eller årsräkning, *där* det lämpligen kan ske.

Förteckning och räkning *skola* innehålla fullständig uppgift *å* förmyndarens och den omyndiges namn och hemvist samt förmyndarens postadress.

I förteckning över *en* omyndigs egendom *samt* i årsräkning och sluträkning *skall* tillgångar och skulder fullständigt *anges* med uppgift *om* de särskilda tillgångarnas värde. *Finns* hos den omyndige pantbrev som avser honom tillhörig fastighet eller tomträtt, skall detta särskilt *anges. Är* medel insatta hos bank eller *kvarstår* medel hos försäkringsbolag, skall uppgift lämnas om den räkning *där* medlen *innestår.* I fråga om värdepapper, som ej *är* nedsatta hos bank *enligt bestämmelserna* i 15 kap. skall nummer eller annan beteckning anmärkas. *Finns det* tillgångar som *står* under den omyndiges eller annans särskilda förvaltning, skall förmyndaren *även* lämna uppgift därom *samt* om dessa tillgångars värde, *om han känner till det. Skall* i årsräkning eller sluträkning *upptas* tillgångar eller skulder, för vilkas fullständiga angivande erfordras utförlig uppräkning, *får* beträffande dem hänvisning göras till förut avgiven förteckning eller årsräkning, *om* det lämpligen kan ske.

Förteckning och räkning *skall* innehålla fullständig uppgift *om* förmyndarens och den omyndiges namn och hemvist samt förmyndarens postadress.

Första och andra styckena gäller i tillämpliga delar även för god man och förvaltare.

8 §[3]

Innehåller förteckning över omyndigs egendom uppgift *å* tillgångar som på grund av bodelning, arv, testamente eller gåva tillfallit den omyndige, eller *upptager* årsräkning eller sluträkning sådana tillgångar, om vilka uppgift förut ej lämnats, skall vid förteckningen eller räkningen fogas besannad avskrift av bodelnings- eller skiftes-handling, testamente eller gåvobrev, om sådant *finnes, så ock* av boupptecknin, *där* den ej förut *ingivits* till överförmyndaren. Är handling, *varom* nu *sagts* av vidlyftig beskaffenhet, *må* avskriften lämnas *allenast* i erforderliga delar.

Upptager förteckning, årsräkning eller sluträkning värdehandlingar som ej *äro* nedsatta hos riksbanken eller annan bank *efter vad* i 15 kap. *stadgas,* skall vid förteckningen eller räkningen fogas intyg av två personer, att värdehandlingarna *finnas* i förmyndarens förvar. *Innestå* medel hos bank, skall genom bevis från banken styrkas hur mycket som innestår, *så ock* i vad mån förbehåll gjorts att medlen *må uttagas* utan överförmyndarens samtycke.

Innehåller förteckning över omyndigs *eller huvudmans* egendom uppgift *om* tillgångar som på grund av bodelning, arv, testamente eller gåva tillfallit den omyndige *eller huvudmannen,* eller *upptar* årsräkning eller sluträkning sådana tillgångar, om vilka uppgift förut ej lämnats, skall vid förteckningen eller räkningen fogas besannad avskrift av bodelnings- eller skiftes-handling, testamente eller gåvobrev, om sådant *finns, samt* av boupptecknin, *om* den ej förut *har getts in* till överförmyndaren. Är handling, *som* nu *avses* av vidlyftig beskaffenhet, *får* avskriften lämnas i erforderliga delar.

Upptar förteckning, årsräkning eller sluträkning värdehandlingar som ej *är* nedsatta hos riksbanken eller annan bank *enligt bestämmelserna* i 15 kap., skall vid förteckningen eller räkningen fogas intyg av två personer, att värdehandlingarna *finns* i förmyndarens, *gode mannens eller förvaltarens* förvar. *Innestår* medel hos bank, skall genom bevis från banken styrkas hur mycket som innestår *samt* i vad mån förbehåll gjorts att medlen *får tas ut* utan överförmyndarens samtycke.

9 §

Möter till följd av förmynderskapets vidlyftiga beskaffenhet eller av annan orsak hinder att inom tid, som är för varje särskilt fall bestämd, avlämna förteckning, årsräkning eller sluträkning, skall inom samma tid anmälan om hindret göras till överförmyndaren, *och utsätte denne* ny tid, inom vilken förmyndaren har att *ingiva* handlingen.

Möter till följd av förmynderskapets, *godmanskapets eller förvaltarskapets* vidlyftiga beskaffenhet eller av annan orsak hinder att inom *den* tid, som är för varje särskilt fall bestämd, avlämna förteckning, årsräkning eller sluträkning, skall inom samma tid anmälan om hindret göras till överförmyndaren. *Denne skall i så fall sätta ut en* ny tid, inom vilken förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* har att *ge in* handlingen.

[3] Senaste lydelse 1987:790.

10 §

Försummar förmyndaren att i rätt tid *avgiva* förteckning, årsräkning eller sluträkning eller anmälan, *varom* i 4 § *sägs, anmäle* överförmyndaren försummelsen hos rätten, *och äge rätten att* genom vite tillhålla *förmyndaren* att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan *göres efter vad nyss är sagt*, skall överförmyndaren, *där* det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren om hans skyldighet.

Försummar förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* att i rätt tid *avge* förteckning, årsräkning eller sluträkning eller anmälan *som avses* i 4 §, *skall* överförmyndaren *anmäla* försummelsen hos rätten, *som* genom vite *kan* tillhålla *den försumlige* att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan *görs*, skall överförmyndaren, *om* det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* om hans skyldighet.

11 §

Då förmyndarens befattning upphör, *vare* förmyndaren *pliktig* att till myndlingen, om *han* blivit myndig, eller, om förmynderskapet övergått *å* annan, till denne ofördröjligen *utgiva* de tillgångar som förmyndaren för myndlingens räkning har *om händer*.

Då förmyndarens befattning upphör, *är* förmyndaren *skyldig* att till myndlingen, om *denne* blivit myndig, eller, om förmynderskapet övergått *till någon* annan, till denne ofördröjligen *utge* de tillgångar som förmyndaren har *hand om* för myndlingens räkning. *Motsvarande skyldighet åvilar en god man eller förvaltare när uppdraget upphör, inskränks eller övergår till någon annan.*

12 §

Sedan av förmyndaren avgiven sluträkning blivit granskad, skall överförmyndaren till den som *äger mottaga* redovisning för förmyndarens förvaltning överlämna, förutom sluträkningen, hos överförmyndaren förvarad förteckning över den omyndiges tillgångar och skulder, *så ock* samtliga de räkningar som avgivits under hela den tid *omyndighetstillståndet varat*. Var förmyndaren, då hans befattning upphörde, fri från skyldighet att *avgiva* sluträkning, *skola de handlingar, varom ovan sägs,* av överförmyndaren tillställas den som *äger mottaga* redovisning, endast *såframt* denne eller den avgående förmyndaren framställer begäran därom eller *ock* överförmyndaren, *på sätt* i 17 kap. 4 § *sägs, å* sådan handling gjort anteckning om anmärkning, utan att anmärkningen föranlett ansökan till rätten.

Hava de handlingar som avses i

Sedan av förmyndaren avgiven sluträkning blivit granskad, skall överförmyndaren till den som *skall ta emot* redovisning för förmyndarens förvaltning överlämna, förutom sluträkningen, hos överförmyndaren förvarad förteckning över den omyndiges tillgångar och skulder, *liksom* samtliga de räkningar som avgivits under hela den tid *denne varit omyndig*. Var förmyndaren, då hans befattning upphörde, fri från skyldighet att *avge* sluträkning, *skall handlingarna* av överförmyndaren tillställas den som *skall ta emot* redovisning, endast *om* denne eller den avgående förmyndaren framställer begäran därom eller överförmyndaren, *enligt vad som sägs* i 17 kap. 4 §, *på* sådan handling gjort anteckning om anmärkning, utan att anmärkningen föranlett ansökan till rätten.

Har de handlingar som avses i

första stycket tillställts ny förmyndare, åligger det denne att inom två månader därefter till överförmyndaren återställa handlingarna. Överförmyndaren skall vid handlingarnas överlämnande skriftligen erinra förmyndaren härom. Försummar förmyndaren att återställa handlingarna, *skall vad* i 10 § *stadgas* om påföljd av försummelse, *varom där sägs, äga motsvarande tillämpning*.

Skall åtgärd, *varom* i första stycket *sägs, vidtagas* av överförmyndaren, och *varder* den avgående förmyndarens förvaltning godkänd av myndlingen eller ny förmyndare, innan handlingarna tillställts honom, *vare* godkännandet utan verkan.

första stycket tillställts *en* ny förmyndare, åligger det denne att inom två månader därefter till överförmyndaren återställa handlingarna. Överförmyndaren skall vid handlingarnas överlämnande skriftligen erinra förmyndaren härom. Försummar förmyndaren att återställa handlingarna, *tillämpas bestämmelserna* i 10 § om påföljd av försummelse *som avses där*.

Skall åtgärd *som avses* i första stycket *vidtas* av överförmyndaren, och *blir* den avgående förmyndarens förvaltning godkänd av myndlingen eller ny förmyndare, innan handlingarna tillställts honom, *är* godkännandet utan verkan.

Bestämmelserna i första–tredje styckena om förmyndare och omyndig tillämpas också i fråga om god man, förvaltare och huvudman.

13 §

När förmyndarens befattning upphört, *skola* de rörande *förmynderskapet* förda räkenskaper samt de betalningsbevis och andra handlingar, som *finnas* förvarade till styrkande av särskilda poster i räkenskaperna, av förmyndaren hållas *för granskning tillgängliga å* tid och ort som i händelse av tvist *bestämmas* av överförmyndaren. Sedan tiden för väckande av talan om ersättning mot förmyndaren gått till ända eller, *där* sådan talan väckts, målet blivit avgjort genom laga kraft ägande dom, *skola* nämnda räkenskaper och handlingar *utgivas* till den som *äger mottaga* redovisning för förmyndarens förvaltning.

När förmyndarens, *gode mannens eller förvaltarens* befattning *har* upphört, *skall* de rörande *uppdraget* förda räkenskaper samt de betalningsbevis och andra handlingar, som *finns* förvarade till styrkande av särskilda poster i räkenskaperna, av förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* hållas *tillgängliga för granskning på den* tid och ort som i händelse av tvist *bestäms* av överförmyndaren. Sedan tiden för väckande av talan om ersättning mot förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* gått till ända eller, *om* sådan talan väckts, målet blivit avgjort genom laga kraft ägande dom, *skall* nämnda räkenskaper och handlingar *utges* till den som *skall ta emot* redovisning för förmyndarens, *gode mannens eller förvaltarens* förvaltning.

14 §

Vad i 5–13 §§ *stadgas* om förmyndare, skall om förmyndaren är död, *äga motsvarande tillämpning å hans* dödsbo eller, *därest hans*

Vad *som* i 5–13 §§ *föreskrivs* om förmyndare, *god man och förvaltare* skall, om förmyndaren, *gode mannen eller förvaltaren* är död,

kvarlåtenskap är avträdd till konkurs, konkursförvaltningen.

tillämpas på dennes dödsbo eller, *om kvarlåtenskapen* är avträdd till konkurs, konkursförvaltningen.

17 kap. Om tillsyn över *förmyndares förvaltning*

17 kap. Om tillsyn över *förvaltningen*

7 §

Upphävd genom lag 1974:1038.

Bestämmelserna i 1–6 §§ om förmyndare och omyndig tillämpas också i fråga om god man, förvaltare och huvudman.

19 kap. Om överförmyndare

19 kap. Om överförmyndare

17 §

Överförmyndare och överförmyndarnämnd *äro* skyldiga att föra bok angående de förmynderskap *och* godmanskap som inskrivits och *stå* under deras tillsyn. Över ärenden rörande förmynderskap, *vilka* ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.

Överförmyndare och överförmyndarnämnd *är* skyldiga att föra bok angående de förmynderskap, godmanskap *och förvaltarskap* som *har* inskrivits och *står* under deras tillsyn. Över ärenden rörande *de* förmynderskap, *som* ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.

20 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om rättegången

20 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om rättegången

1 §[4]

I mål om faderskap, vårdnad, umgänge, underhåll *och omyndighetsförklaring eller dess hävande* tillämpas 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken.

I mål om faderskap, vårdnad, umgänge *och* underhåll tillämpas 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken.

2 §

Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt *18* kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej *kunna* delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl *föreligga* att förordna god man. *Gode mannen skall samråda med part för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske.*

I fråga om ersättning till god man som avses i första stycket gäller vad som föreskrives i 10 kap. 13 § om ersättning åt rättegångsbiträde.

Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt *11* kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej *kan* delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl *föreligger* att förordna god man.

Har ansökan om förvaltare gjorts beträffande någon som uppenbarligen inte förstår vad saken gäller eller skulle lida skada av att få del av ansökningen, skall rätten

[4] Senaste lydelse 1987:790.

Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part äga motsvarande tillämpning på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.

Då fråga är om omyndighetsförklaring, bör iakttagas att förordnande om skyldighet att inställa sig personligen ej ges beträffande den som avses med ansökningen, om inställelsen skulle kunna medföra men eller fara för honom.

förordna en god man enligt 11 kap. att företräda honom eller henne i ärendet och bevaka hans eller hennes rätt.

En god man som avses i första eller andra stycket skall samråda med den part för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske.

2 a §

Har ansökan gjorts om förvaltare och föreligger inte fall som avses i 2 § andra stycket, skall rätten förordna ett biträde att bevaka den enskildes rätt i ärendet, om det inte är uppenbart att ett biträde inte behövs. Ett rättegångsbiträde skall också förordnas, om den som har förvaltare begär att förvaltarskapet skall upphöra eller ändras och det inte är uppenbart att ett biträde inte behövs.

2 b §

Den som har förordnats till god man enligt 2 § eller rättegångsbiträde enligt 2 a § har efter rättens prövning rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Kostnaden skall stanna på staten, såvida inte motparten till den, för vilken god man eller rättegångsbiträde har förordnats, skäligen bör åläggas att ersätta staten kostnaden.

2 c §

Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part tillämpas också på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.

5 §

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap *gälla* i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap. Härvid

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap *gäller* i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap *samt för-*

skola bestämmelserna om omyndig, *hans* make och närmaste *fränder, då* fråga *är* om godmanskap som avses i *18* kap. 3 eller 4 §, gälla den, för vilken god man förordnats, *samt* dennes make och närmaste *fränder. Då* fråga *är* om godmanskap för omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där.

valtare och förvaltarskap. Härvid *skall* bestämmelserna om omyndig, *dennes* make och närmaste *anhöriga, när det är* fråga om godmanskap som avses i *11* kap. 3 eller 4 §, gälla den för vilken god man har förordnats *och* dennes make och närmaste *släktingar samt i fråga om förvaltarskap den för vilken förvaltare har förordnats och dennes make och närmaste släktingar. Är det* fråga om godmanskap för *en* omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där.

8 §

Beslut *eller dom,* som *i mål om omyndighetsförklaring eller* i ärende om förmynderskap *eller* godmanskap enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten, länder till efterrättelse utan hinder av att *talan föres däremot.* Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo *häves* eller förmyndare *eller* god man *dömes* till utgivande av försuttet vite.

Beslut som i ärende om förmynderskap, godmanskap *eller förvaltarskap* enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten länder till efterrättelse utan hinder av att *beslutet överklagas.* Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo *hävs* eller förmyndare, god man *eller förvaltare döms* till utgivande av försuttet vite.

11 §

Mot beslut som *underrätt* har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. *14 §,* 11 kap. *15 eller 16 § eller 18 kap. 14 §,* skall *talan föras* särskilt.

Beslut som *tingsrätten* har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. *16 eller 17 § eller* 11 kap. *18 §, 20 § andra stycket eller 23 § tredje stycket* skall *överklagas* särskilt.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2. Den som vid ikraftträdandet är omyndigförklarad enligt äldre bestämmelser skall tills vidare, dock längst till utgången av år 1990, anses ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § i dess nya lydelse. Härvid skall förmyndaren anses vara förvaltare med uppdrag att bevaka huvudmannens rätt, förvalta huvudmannens egendom och sörja för hans eller hennes person.

3. Förordnande av god man som har skett enligt äldre bestämmelser skall anses ha meddelats enligt motsvarande nya bestämmelser i 11 kap.

– – –

3 Förslag till

Lag om ändring i vallagen (1972: 620)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § samt 4 kap. 2 och 11 §§ vallagen (1972: 620)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap

3 §

Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller *aderton* år *och som ej på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig.*

Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller *arton* år.

Lydelse enligt prop. 1987/88: 21

4 kap

2 §

I allmän röstlängd tas upp svensk medborgare som den 1 juni enligt länsskattemyndighetens personband är kyrkobokförd i valdistriktet och som har fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år. Om en beslutad ändring i den kommunala indelningen skall träda i kraft vid följande årsskifte, tas i längden upp den som skall vara kyrkobokförd i distriktet enligt den nya indelningen.

Under de förutsättningar som i första stycket anges för svenska medborgare tas i röstlängden upp även de utlänningar som enligt länsskattemyndighetens personband har varit kyrkobokförda i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret.

Den som den 1 juni enligt länsskattemyndighetens personband på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig tas dock ej upp i längden.

För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.

För utlänningar antecknas att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen.

11 §

Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit kyrkobok-

Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit kyrkobok-

[1] Lagen omtryckt 1985: 203.

förd här någon gång och *ej på grund av 3 kap. 2 § regeringsformen är utesluten från rösträtt.*

förd här någon gång och *har uppnått arton års ålder senast på valdagen.*

Svensk medborgare skall anses bosatt utom riket, om han enligt länsskattemyndighetens personband ej är kyrkobokförd här.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

4 Förslag till

Lag om ändring i kommunallagen (1977: 179)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § kommunallagen (1977: 179) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap. 3 §	
Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. *Den som är omyndigförklarad av domstol har dock ej rösträtt.* Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.	Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i landsting har den som är röstberättigad vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige i kommun inom landstingskommunen.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgöres på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap. 3 §	
Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och har uppnått arton års ålder senast på valdagen. *Den som är omyndigförklarad av domstol har dock inte rösträtt.* Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han eller hon har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.	Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och har uppnått arton års ålder senast på valdagen. Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han eller hon har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i annan församling.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

– – –

7 Förslag till

Lag om ändring i äktenskapsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om äktenskapsbalken
dels att 2 kap. 2 § skall upphöra att gälla,
dels att 3 kap. 2 §, 6 kap. 4 § och 18 kap. 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap. 2 §	
Den som varken är eller skall vara kyrkobokförd här i landet skall vid hindersprövningen visa upp ett intyg av utländsk myndighet om sin behörighet att ingå äktenskapet, om ett sådant intyg kan anskaffas.	
Om det fordras tillstånd *eller samtycke* till äktenskapet, skall bevis om tillståndet *eller samtycket* visas upp vid hindersprövningen.	Om det fordras tillstånd till äktenskapet, skall bevis om tillståndet visas upp vid hindersprövningen.
6 kap. 4 §	
Kan den ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv sköta sina angelägenheter och fattas det medel för familjens underhåll, får den andra maken i behövlig omfattning lyfta den sjuka eller bortavarande makens inkomst och avkastning av dennes egendom samt kvittera ut banktillgodohavanden och andra penningmedel. Detta gäller dock ej, om samlevnaden mellan makarna har upphört eller om det finns fullmäktig, förmyndare *eller* god man för den sjuka eller bortavarande maken.	Kan den ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv sköta sina angelägenheter och fattas det medel för familjens underhåll, får den andra maken i behövlig omfattning lyfta den sjuka eller bortavarande makens inkomst och avkastning av dennes egendom samt kvittera ut banktillgodohavanden och andra penningmedel. Detta gäller dock ej, om samlevnaden mellan makarna har upphört eller om det finns fullmäktig, förmyndare, god man *eller förvaltare* för den sjuka eller bortavarande maken.
Rättshandling som avses i första stycket är bindande för den sjuka eller bortavarande maken även om medlen inte behövdes för familjens underhåll, såvida tredje man varken insåg eller borde ha insett att behovet inte förelåg.	
18 kap. 1 §	
Om den som talan enligt denna balk riktas mot saknar känt hemvist och det inte heller kan klarläggas var den parten uppehåller sig, skall dennes rätt i saken bevakas av god man enligt *18* kap. föräldrabalken. Detsamma gäller, om den som har känt hemvist utom riket inte kan nås för delgivning eller om denne underlåter att utse ombud för sig	Om den som talan enligt denna balk riktas mot saknar känt hemvist och det inte heller kan klarläggas var den parten uppehåller sig, skall dennes rätt i saken bevakas av god man enligt *11* kap. föräldrabalken. Detsamma gäller, om den som har känt hemvist utom riket inte kan nås för delgivning eller om denne underlåter att utse ombud för sig

och det finns särskilda skäl att förordna god man.

Gode mannen skall samråda med den som han har förordnats för, om det kan ske. I fråga om ersättning till gode mannen gäller *10 kap. 13 §* föräldrabalken.

och det finns särskilda skäl att förordna god man.

Gode mannen skall samråda med den som han har förordnats för, om det kan ske. I fråga om ersättning till gode mannen gäller *20 kap. 2 b §* föräldrabalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

8 Förslag till

Lag om ändring i ärvdabalken[1]

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 9 och 11 §§, 17 kap. 2 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 1 och 18 §§, 20 kap. 8 § samt 24 kap. 4 och 5 §§ ärvdabalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
12 kap.	
9 §	
Om nyttjanderättshavaren genom vanvård av egendomen eller genom annat otillbörligt förfarande uppenbarligen äventyrar ägarens bästa, *må* rätten på ansökan ålägga honom att ställa säkerhet för egendomen eller *ock* förordna, att denna skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i *18* kap. föräldrabalken.	Om nyttjanderättshavaren genom vanvård av egendomen eller genom annat otillbörligt förfarande uppenbarligen äventyrar ägarens bästa, *får* rätten på ansökan ålägga honom att ställa säkerhet för egendomen eller *också* förordna, att denna skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i *11* kap. föräldrabalken.
För skada, som nyttjanderättshavaren uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* ägaren, skall ersättning *gäldas*, då nyttjanderätten upphör eller egendomen *ställes* under vård och förvaltning av god man.	För skada, som nyttjanderättshavaren uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* ägaren, skall ersättning *betalas*, då nyttjanderätten upphör eller egendomen *ställs* under vård och förvaltning av god man.
11 §	
Skall enligt testamente någon njuta avkomst av egendom i kvarlåtenskapen och egendomen, till betryggande av hans rätt, sättas under särskild vård, skall den, där ej annat följer av testamentet, ställas under förvaltning av god man som avses i *18* kap. föräldrabalken.	Skall enligt testamente någon njuta avkomst av egendom i kvarlåtenskapen och egendomen, till betryggande av hans rätt, sättas under särskild vård, skall den, där ej annat följer av testamentet, ställas under förvaltning av god man som avses i *11* kap. föräldrabalken.
17 kap.	
2 §	
Avsäger sig arvinge, genom godkännande av testamente eller eljest, skriftligen hos arvlåtaren sin rätt till arv, är det gällande. Bröstarvinge äger dock utfå sin laglott, med mindre han avstått från denna mot skäligt vederlag eller ock egendom, svarande mot laglotten, tillkommer arvingens make enligt testamente eller tillfaller hans avkomlingar enligt lag eller testamente med föreskrift om fördelning på sätt om bröstarv är stadgat.	
Ej må underårig avsäga sig arv, *ej heller omyndigförklarad utan förmyndarens skriftliga samtycke.*	*En* underårig *får inte* avsäga sig arv.

[1] Balken omtryckt 1981: 359.

Där ej annat framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse *ock* mot arvinges avkomlingar.

Om något annat *inte* framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse *också* mot arvinges avkomlingar.

18 kap.
2 §

Till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare eller av den som i annat fall har att förvalta boet, skall egendomen, om den ej står under vård av förmyndare, syssloman eller annan, vårdas av delägare som sammanbodde med den avlidne eller annars kan ta hand om egendomen. Den som har tagit hand om egendomen skall genast underrätta övriga delägare om dödsfallet och, om det behövs god man för någon delägare, göra anmälan hos rätten enligt *18* kap. föräldrabalken. Vad som har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.

Till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare eller av den som i annat fall har att förvalta boet, skall egendomen, om den ej står under vård av förmyndare, syssloman eller annan, vårdas av delägare som sammanbodde med den avlidne eller annars kan ta hand om egendomen. Den som har tagit hand om egendomen skall genast underrätta övriga delägare om dödsfallet och, om det behövs god man för någon delägare, göra anmälan hos rätten enligt *11* kap. föräldrabalken. Vad som har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.

Finns det inte någon som sålunda tar hand om den dödes egendom, skall medlem av hushållet som den döde tillhörde, hyresvärd eller annan som är närmast till det ta hand om egendomen samt tillkalla delägare eller anmäla dödsfallet till socialnämnden. Då anmälan skett eller förhållandet på annat sätt blir känt, skall socialnämnden, om det behövs, göra vad som enligt första stycket åligger delägare. För kostnaderna med anledning av detta har kommunen rätt till ersättning av boet.

19 kap.
1 §

Då dödsbodelägare begär det, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap *handhava* förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsett att i *avseende å* förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äger jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall *ock* meddelas på begäran av den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verkställande, eller på begäran av borgenär eller den som står i ansvar för

Då dödsbodelägare begär det, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap *handha* förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsedd att i *fråga om* förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äger jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall *också* meddelas på begäran av den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verkställande, eller på begäran av borgenär eller den som

betalning av gäld efter den döde, där det måste *antagas* att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt *18* kap. 3 *eller* 4 § föräldrabalken god man förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl därtill.

Skall enligt testamente egendomen vara undantagen delägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller kan den utsedde ej utföra uppdraget, skall rätten, då ansökan *göres* av någon vars rätt är beroende av utredningen eller förhållandet eljest *varder kunnigt*, meddela beslut som i första stycket *sägs*.

Beslut enligt denna paragraf *må* grundas *jämväl å* testamente som ej vunnit laga kraft.

står i ansvar för betalning av gäld efter den döde, där det måste *antas* att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken god man *eller förvaltare* förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl därtill.

Skall enligt testamente egendomen vara undantagen delägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller kan den utsedde ej utföra uppdraget, skall rätten, då ansökan *görs* av någon vars rätt är beroende av utredningen eller förhållandet eljest *blir känt*, meddela beslut som *avses* i första stycket.

Beslut enligt denna paragraf *får* grundas *även på* testamente som ej vunnit laga kraft.

18 §

Boutredningsman är pliktig att ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* dödsboet eller någon, vars rätt är beroende av utredningen.

Äro flera utredningsmän ersättningspliktiga, *svara* de *en för alla och alla för en*. Ersättningsbeloppet skall utredningsmännen emellan slutligen fördelas efter den större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last.

Om skyldighet att hos bank nedsätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som *tillkomma* omyndig eller den för vilken god man förordnats, stadgas i föräldrabalken.

Boutredningsman är pliktig att ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* dödsboet eller någon, vars rätt är beroende av utredningen.

Är flera utredningsmän ersättningspliktiga, *svarar* de *solidariskt*. Ersättningsbeloppet skall utredningsmännen emellan slutligen fördelas efter den större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last.

Om skyldighet att hos bank nedsätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som *tillkommer* omyndig eller den för vilken god man *eller förvaltare* förordnats, stadgas i föräldrabalken.

20 kap.
8 §

Bouppteckning skall inom en månad efter upprättandet jämte bestyrkt avskrift för registrering *ingivas* till rätten i den ort där den döde skolat svara i tvistemål i allmänhet eller, om behörig domstol ej sålunda *finnes*, till Stockholms

Bouppteckning skall inom en månad efter upprättande jämte bestyrkt avskrift för registrering *ges in* till rätten i den ort där den döde skolat svara i tvistemål i allmänhet eller, om behörig domstol ej sålunda *finns*, till Stockholms tingsrätt.

tingsrätt. *Äro* flera bouppteckningar, *skola* de *ingivas* samtidigt; och skall tiden härför räknas från det den sista bouppteckningen upprättades.

Finns det flera bouppteckningar, *skall* de *ges in* samtidigt; och skall tiden härför räknas från det den sista bouppteckningen upprättades.

Bestyrkt avskrift av bouppteckningen skall förvaras hos rätten.

Har omyndig del i boet eller *finnes* delägare, för vilken god man skall förordnas, skall ytterligare en bestyrkt avskrift *ingivas* för varje överförmyndare som skall ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap eller godmanskap. Är bouppteckningen av vidlyftig beskaffenhet, *må* denna avskrift omfatta endast erforderliga delar.

Har omyndig del i boet *eller är någon för vilken förvaltare enligt föräldrabalken har förordnats delägare* eller *finns* delägare, för vilken god man skall förordnas, skall ytterligare en bestyrkt avskrift *ges in* för varje överförmyndare som skall ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap, *förvaltarskap* eller godmanskap. Är bouppteckningen av vidlyftig beskaffenhet, *får* denna avskrift omfatta endast erforderliga delar.

Äro ej erforderliga avskrifter ingivna, *skola* sådana *tagas* på boets bekostnad.

Är inte erforderliga avskrifter ingivna, *skall* sådana *tas* på boets bekostnad.

24 kap.
4 §

Träder efterlevande make, som deltagit i avtalet, i nytt gifte, eller dör delägare och efterlämnar han såsom dödsbodelägare någon, som ej deltagit i avtalet, skall detta, om uppsägning sker inom fyra månader därefter, upphöra att gälla tre månader efter uppsägningen.

Där förmyndare *eller* god man deltagit i avtalet, skall vid förmynderskapets *eller* godmanskapets upphörande rätt till uppsägning som i första stycket *sägs* tillkomma den *å* vars vägnar avtalet slutits.

Om förmyndare, god man *eller förvaltare* deltagit i avtalet, skall vid förmynderskapets, godmanskapets *eller förvaltarskapets* upphörande rätt till uppsägning som *avses* i första stycket tillkomma den *på* vars vägnar avtalet slutits.

5 §

Har, efter det avtal om sammanlevnad i oskiftat bo slutits, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden som därvid *voro* avgörande, eller *finnes* avtalet av annan särskild orsak ej böra bestå, *må* rätten på delägares talan förklara, att avtalet skall upphöra att gälla.

Om hävande av avtal, vars fortsatta bestånd medför äventyr för delägare som är omyndig eller för vilken god man är förordnad, är särskilt stadgat.

Har efter det avtal om sammanlevnad i oskiftat bo slutits, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden som därvid *var* avgörande, eller *befinns* avtalet av annan särskild orsak ej böra bestå, *får* rätten på delägares talan förklara, att avtalet skall upphöra att gälla.

Om hävande av avtal, vars fortsatta bestånd medför äventyr för delägare som är omyndig eller för vilken god man *eller förvaltare* är förordnad, är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

9 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1928: 281) om allmänna arvsfonden

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1928: 281) om allmänna arvsfonden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 §[1]	
Har egendom i dödsbo, vilken förvaltats av god man, *som i 11 kap. 4 § lagen om förmynderskap sägs*, efter preskription av rätt att *taga* arv eller testamente eller *ock eljest* tillfallit fonden, *vare han pliktig* fullgöra vad enligt 8 § första stycket åligger god man, som där avses.	Har egendom i dödsbo, vilken förvaltas av god man *enligt 11 kap. 3 § föräldrabalken*, efter preskription av rätt att *ta* arv eller testamente eller *annars* tillfallit fonden, *är denne skyldig att* fullgöra vad *som* enligt 8 § första stycket åligger *en* god man som där avses.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1933: 318.

10 Förslag till

Lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 3 § jordabalken[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 kap.	
3 §	
Bestämmelserna i 1 och 2 §§ äger ej tillämpning, om	
1. handling på vilken äganderätten grundats är förfalskad eller på rätte ägarens vägnar utfärdad av någon som saknade behörighet därtill eller är ogiltig såsom tillkommen under sådant tvång som avses i 28 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,	
2. rätte ägaren, när han utfärdade den handling på vilken äganderätten grundats, var i konkurs eller omyndig eller handlade under inflytande av rubbad självsverksamhet,	2. rätte ägaren, när han utfärdade den handling på vilken äganderätten grundats, var i konkurs eller omyndig eller handlade under inflytande av rubbad självsverksamhet *eller inte hade rådighet över den fasta egendomen på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom,*
3. förvärvet enligt lag är ogiltigt, enär det icke skett i föreskriven form eller med iakttagande av andra föreskrivna villkor eller med samtycke av någon vars rätt beröres eller med stöd av tillstånd eller annan åtgärd av domstol eller annan myndighet.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Balken omtryckt 1971:1209.

11 Förslag till

Lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970: 988)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 12 § fastighetsbildningslagen[1] (1970: 988) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	4 kap.
	12 §
Om god man enligt *18 kap. 4 §* föräldrabalken behöver förordnas, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla detta hos rätten.	Om god man enligt *11 kap. 3 §* föräldrabalken behöver förordnas, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla detta hos rätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1971: 1035.

12 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 §	
Kallelse och delgivning enligt 9 § *ombesörjes* av den som skall hålla sammanträdet. Denne skall vidare göra anmälan hos rätten, när god man enligt *18 kap. 4 §* föräldrabalken behöver förordnas.	Kallelse och delgivning enligt 9 § *ombesörjs* av den som skall hålla sammanträdet. Denne skall vidare göra anmälan hos rätten, när god man enligt *11 kap. 3 §* föräldrabalken behöver förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

13 Förslag till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 13 §, 10 kap. 7 § och 20 kap. 14 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

4 kap.
13 §[3]

Domare *vare* jävig att handlägga mål:

Domare *är* jävig att handlägga mål:

1. Om han själv är part eller eljest har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada;

2. om han med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller om han på liknande sätt är part närstående;

3. om han till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 2;

4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare *eller* god man för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;

4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare, god man *eller förvaltare* för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;

5. om han eller någon honom närstående, som sägs i 2, till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 4;

6. om han är parts vederdeloman, dock ej om parten sökt sak med honom för att göra honom jävig;

7. om han i annan rätt såsom domare eller befattningshavare fattat beslut, som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller såsom skiljeman tagit befattning därmed;

8. om han i saken såsom rättegångsombud fört parts talan eller biträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig; eller

9. om eljest särskild omständighet föreligger, som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i målet.

10 kap.
7 §

Tvist på grund av förmyndares *eller* god mans förvaltning *må* väckas vid den rätt, där förmynderska-

Tvist på grund av förmyndares, god mans *eller förvaltares* förvaltning *får* väckas vid den rätt där för-

[3] Senaste lydelse 1973: 240.

pet *eller* godmanskapet är eller senast varit inskrivet, eller *ock* vid rätten i den ort, där förvaltningen förts.

Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, *må* tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort, där förvaltningen förts.

mynderskapet, godmanskapet *eller förvaltarskapet* är eller senast varit inskrivet, eller *också* vid rätten i den ort där förvaltningen förts.

Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, *får* tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort där förvaltningen förts.

20 kap.
14 §[5]

Är målsäganden omyndig och rör brottet egendom, varöver han ej råder, eller rättshandling, som han ej själv äger ingå, *äge* hans ställföreträdare angiva brottet eller tala därå. Rör brottet den omyndiges person, *äge* den som har vårdnaden om honom angiva brottet eller tala därå. Vad i 11 kap. 2– 5 §§ är stadgat om part och ställföreträdare i tvistemål *äge motsvarande tillämpning* beträffande målsägande, även om han ej för talan.

Om rättegångsombud för målsägande *gälle* vad i 12 kap. är stadgat.

Är målsäganden omyndig och rör brottet egendom, varöver han ej råder, eller rättshandling, som han ej själv äger ingå, *får* hans ställföreträdare angiva brottet eller tala därå. *Samma rätt har en förvaltare enligt föräldrabalken för en målsägandes räkning när brottet rör egendom eller rättshandling som omfattas av förvaltarens uppdrag.* Rör brottet den omyndiges person, *får* den som har vårdnaden om honom angiva brottet eller tala därå. Vad i 11 kap. 2–5 §§ är stadgat om part och ställföreträdare i tvistemål *tillämpas* beträffande målsägande, även om han ej för talan.

Om rättegångsombud för målsägande *gäller* vad i 12 kap. är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[5] Senaste lydelse 1974: 239.

14 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1987/88: 8	*Föreslagen lydelse*
6 §	
Underrätt är vid handläggning av ärende domför med en lagfaren domare, om ej annat följer av vad som *föreskrives* nedan i denna paragraf.	Underrätt är vid handläggning av ärende domför med en lagfaren domare, om ej annat följer av vad som *föreskrivs* nedan i denna paragraf.
Vid annan handläggning än som sägs i 3 eller 4 § skall rätten *hava* den sammansättning som anges i tredje stycket,	Vid annan handläggning än som sägs i 3 eller 4 § skall rätten *ha* den sammansättning som anges i tredje stycket,

om ärendet är tvistigt,
om eljest särskild anledning föreligger därtill, eller
om ärendet angår

1. *tillstånd till äktenskap enligt 2 kap. 2 § äktenskapsbalken,*	1. *anordnande eller upphörande av förvaltarskap enligt 11 kap. 7 eller 19 § föräldrabalken,*

2. talan mot överförmyndares beslut,
3. nedsättning av bolags aktiekapital eller grundfond eller tillstånd till vinstutdelning i bolag eller till fusion,
4. förvaltning av stiftelse, eller
5. tillstånd till viss förvaltningsåtgärd i annat fall än som avses ovan i detta stycke.

I fall som avses i andra stycket skall rätten bestå av en lagfaren domare och nämndemän, när ärendet skall prövas enligt äktenskapsbalken, lagen (1987: 232) om sambors gemensamma hem eller föräldrabalken, och annars av minst tre och högst fyra lagfarna domare. När nämndemän ingår i rätten, skall 14 kap. 17 § äktenskapsbalken tillämpas.

Regeringen får för andra fall än som avses i andra stycket föreskriva att tjänstemän som inte är lagfarna får handlägga ärenden som är av enkel beskaffenhet och som avser	Regeringen får för andra fall än som avses i andra stycket föreskriva att tjänstemän som inte är lagfarna får handlägga ärenden som är av enkel beskaffenhet och som avser
1. förordnande eller entledigande av förmyndare *eller* god man,	1. förordnande eller entledigande av förmyndare, god man *eller förvaltare,*
2. inskrivning av förmynderskap *eller* godmanskap,	2. inskrivning av förmynderskap, godmanskap *eller förvaltarskap,*
3. avträdande av egendom till förvaltning av boutredningsman och förordnande eller entledigande av boutredningsman,	3. avträdande av egendom till förvaltning av boutredningsman och förordnande eller entledigande av boutredningsman,
4. förordnande av bodelningsförrättare.	4. förordnande av bodelningsförrättare,

5. förordnande av skiftesman vid arvskifte, eller

6. dödande av handlingar och inteckningar enligt lagen (1927: 85) om dödande av förkommen handling, dock ej i fall som avses i 12 a § nämnda lag.

5. förordnande av skiftesman vid arvskifte, eller

6. dödande av handlingar och inteckningar enligt lagen (1927: 85) om dödande av förkommen handling, dock ej i fall som avses i 12 a § nämnda lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

15 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
15 §	
Vad i denna lag *stadgas* skall *äga motsvarande tillämpning* i fråga om vård av värdehandlingar, som *tillhöra* den, för vilken god man *förordnats efter vad i 18* kap. 3 eller 4 § föräldrabalken *stadgas, så ock* i fråga om medel, som för *hans* räkning *innestå* hos bank och *ej må uttagas* utan överförmyndarens tillstånd.	Vad *som föreskrivs* i denna lag skall *tillämpas även* i fråga om vård av värdehandlingar som *tillhör* den, för vilken god man *enligt 11* kap. 3 eller 4 § föräldrabalken *eller förvaltare enligt samma balk har förordnats, liksom* i fråga om medel som för *huvudmannens* räkning *står inne* hos bank och *inte får tas ut* utan överförmyndarens tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1976: 616.

16 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt

Härigenom föreskrivs att 9, 12 och 19 §§ lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 §	
I *sammanhang* med förordnande om offentlig auktion *bestämme* rätten *ock, där sådant av* någon delägare *yrkas*, ett pris, *varunder* godset *ej må* försäljas. Är fråga om försäljning av fastighet, *däri* omyndig har del, skall sådant pris *utsättas, ändå att yrkande därom ej framställes.*	I *samband* med *ett* förordnande om offentlig auktion *skall* rätten *också, om det yrkas av* någon delägare, *bestämma* ett pris *under vilket* godset *inte får* försäljas. Är *det* fråga om försäljning av *en* fastighet, *i vilken en* omyndig har del *eller som till någon del förvaltas av en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken*, skall *ett* sådant pris *bestämmas, även om det inte yrkas av någon.*
I övrigt *varde* försäljningsvillkoren *bestämda* av gode mannen.	I övrigt *skall* försäljningsvillkoren *bestämmas* av gode mannen.
12 §[1]	
Äro samtliga delägare vid auktionen *tillstädes* och *varda* de överens om *antagande* eller *förkastande av* anbud, som *å* auktionen *göres skall vid* deras beslut *bero; dock att, där* fråga *är* om fastighet, *vari omyndig har del,* försäljning *ej må* ske, *utan* den omyndiges andel *varder* betald *efter* det *enligt 9 § utsatta pris.*	*Om* samtliga delägare *är närvarande* vid auktionen och de *är* överens om *att anta* eller *förkasta ett* anbud som *lämnas på* auktionen, *gäller* deras beslut. *Är det* fråga om *en* fastighet, *för vilken rätten utan yrkande enligt 9 § skall bestämma ett visst lägsta pris, får* försäljning *dock inte* ske *om inte* den omyndiges andel *eller den andel som förvaltas av god man eller förvaltare enligt föräldrabalken blir* betald *enligt* det *bestämda priset.*
Varda delägarna ej ense, *efter ty nyss är sagt, gälle* högsta anbudet såsom antaget, *där* det ej understiger *pris, som* enligt 9 § *må vara utsatt.* Är lott i samfälld fastighet särskilt intecknad och uppgår den på sådan lott belöpande *andel* i den bjudna köpeskillingen icke till beloppet av den gäld, för vilken lotten på grund av inteckning häftar, *må ej* anbudet *antagas, med mindre* ägare av övriga lotter *det medgiva; dock att vad sålunda föreskrivits*	*Är* delägarna ej ense, *gäller* högsta anbudet såsom antaget, *om* det ej understiger *det pris som har bestämts* enligt 9 §. Är lott i samfälld fastighet särskilt intecknad och uppgår den på sådan lott belöpande *andelen* i den bjudna köpeskillingen icke till beloppet av den gäld, för vilken lotten på grund av inteckning häftar, *får* anbudet *inte antas, om inte* ägare av övriga lotter *medger det. Vad som nu har sagts gäller dock inte, om* försäljningen avser

[1] Senaste lydelse 1907: 83 s. 3.

icke äger tillämpning, där försäljningen avser att från två eller flera hemmanslotter avsöndra mark, som varit till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp *anslagen.*

att från två eller flera hemmanslotter avsöndra mark, som varit *anslagen* till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp.

19 §[2]

Vad i denna lag finnes stadgat äge ej tillämpning å sådan samfällighet, som avses i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter, eller å sådan allmänning, som avses i lagen (1952: 166) om häradsallmänningar eller lagen (1952: 167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av allenast en fastighet, eller av fiskevårdsområde, omfattande allenast en fastighet eller det till allenast en fastighet hörande fisket.

Beträffande egendomsförhållanden som rör makar, sambor, delägare i oskiftat dödsbo, bolagsmän, redare som ingått överenskommelse om partrederi eller deltagare i samma gruvrörelse finns särskilda bestämmelser.

Bestämmelserna i 15 kap. 15 § föräldrabalken skall inte tillämpas i fråga om försäljning enligt denna lag av samfälld fast egendom, *vari omyndig äger del.*

Bestämmelserna i 15 kap. 15 § föräldrabalken skall inte tillämpas i fråga om försäljning enligt denna lag av samfälld fast egendom, *som till någon del ägs av omyndig eller förvaltas av god man eller förvaltare enligt föräldrabalken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[2] Senaste lydelse 1987: 796.

17 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1915: 218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1915: 218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	22 §
Där fullmaktsgivaren *förklaras omyndig eller kommer under annans målsmanskap, have* rättshandling, som fullmäktigen *företager, icke* större verkan än den skulle haft, om fullmaktsgivaren själv företagit *densamma.*	*Om* fullmaktsgivaren *får en förvaltare enligt föräldrabalken, har en* rättshandling som fullmäktigen *företar och som omfattas av förvaltarens uppdrag inte* större verkan än den skulle *ha* haft, om fullmaktsgivaren själv *hade* företagit *rättshandlingen.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

18 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1936: 81) om skuldebrev

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1936: 81) om skuldebrev skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 §	
Ändå att ny borgenär är i god tro, *må* gäldenären mot honom göra gällande:	*Även om en* ny borgenär är i god tro, *får* gäldenären mot honom göra gällande att skuldebrevet är förfalskat, *att det på* gäldenärens vägnar *har utfärdats* av någon som saknade behörighet *till det* eller *att det är* ogiltigt *på grund av att det har kommit till* under *sådant* tvång *som anges* i 28 § lagen *(1915:218)* om avtal *och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.*
att skuldebrevet är förfalskat, *eller å* gäldenärens vägnar *utfärdat* av någon som *därtill* saknade behörighet, eller ogiltigt *såsom tillkommet* under tvång *varom sägs* i 28 § lagen om avtal, *eller såsom utfärdat* av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet; eller	*Vidare får gäldenären även mot en godtroende borgenär göra gällande att skuldebrevet har utfärdats* av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet eller *inte hade rätt att utfärda skuldebrevet på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom.*
att skuldebrevet dödats eller betalning fullgjorts genom *fordringsbeloppets nedsättande* i allmänt förvar, eller att borgenären *i följd* av preskription eller proklama förlorat sin talan, eller att skuldförhållandet ändrats genom tvångsackord.	*Slutligen får gäldenären även mot en godtroende borgenär åberopa* att skuldebrevet *har* dödats eller *att* betalning *har* fullgjorts genom *att fordringsbeloppet har satts ned* i allmänt förvar eller att borgenären *på grund* av preskription eller proklama *har* förlorat sin talan eller att skuldförhållandet *har* ändrats genom tvångsackord.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

19 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer

Härigenom föreskrivs att 3 och 6 §§ lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[1]	
När ansökan om äktenskapsskillnad eller anmälan enligt 9 kap. 1 § andra stycket äktenskapsbalken har gjorts, får vardera maken ansöka om kallelse på egna eller andra makens okända borgenärer.	
Kallelse på okända borgenärer får också sökas av *förmyndaren, när någon har förklarats omyndig.*	Kallelse på okända borgenärer får också sökas av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken.*
6 §	
En borgenär, som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Har kallelsen skett på ansökan av *förmyndare*, gäller vad som har sagts om gäldenären i stället *förmyndaren*. Anmälan behövs inte, om borgenären inom anmälningstiden åberopar sin fordran i gäldenärens konkurs eller i förhandling om offentligt ackord.	En borgenär, som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Har kallelsen skett på ansökan av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken,* gäller vad som har sagts om gäldenären i stället *gode mannen eller förvaltaren.* Anmälan behövs inte, om borgenären inom anmälningstiden åberopar sin fordran i gäldenärens konkurs eller i förhandling om offentligt ackord.

Förlust av rätten att kräva ut en huvudfordran omfattar även fordran på ränta och annan tilläggsförpliktelse samt fordran på grund av borgen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1987: 810.

20 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 8 och 10 §§ och 20 kap. 8 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
16 kap.	
8 §	
Försäkrad som åtnjuter förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall beträffande försäkrad, vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet, så ock den som åtnjuter änkepension eller förmån enligt 9 kap. gälla, om förhållandena så ändras att rätten till pensionen eller förmånen därav påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren.	Försäkrad som åtnjuter förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall beträffande försäkrad, vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet, så ock den som åtjnuter änkepension eller förmån enligt 9 kap. gälla, om förhållandena så ändras att rätten till pensionen eller förmånen därav påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den försäkrade har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget.*
Underlåtes anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *må* pensionen eller förmånen *indragas* för viss tid eller tills vidare.	*Underlåts* anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *får* pensionen eller förmånen *dras in* för viss tid eller tills vidare.
10 §	
Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antagas* att han avlidit, *äga* hans efterlevande *åtnjuta* familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *må* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den *bortovarande*. I fråga om omyndig *må* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Finnes den bortovarande sedermera vara* vid liv, skall pension ej vidare utgå.	Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antas* att han avlidit, *har* hans efterlevande *rätt till* familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *får* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den *bortavarande*. I fråga om omyndig *får* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabal-*

[1] Lagen omtryckt 1982: 120.

ken. Visar det sig sedermera att den bortavarande är vid liv skall pension ej vidare utgå.

20 kap.
8 §

Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, av riksförsäkringsverket, lämna de uppgifter, som *äro* av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande omyndig *åvilar uppgiftsskyldigheten* förmyndaren.

Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, av riksförsäkringsverket, lämna de uppgifter som *är* av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande *den som är* omyndig *eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken har* förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, gode mannen eller förvaltaren skyldighet att lämna uppgifterna.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

21 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom föreskrivs att 8 och 11 §§ lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 §[2]	
Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan *härom* till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och *mantalsskrives* i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Uppbäres* förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, är *jämväl* sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.	Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan *om detta* till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och *mantalsskrivs* i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den som uppbär förmånen har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget. Uppbärs* förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, *gode man eller förvaltare,* är *även* sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.
11 §	
Ansökan om förmån enligt denna lag skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt *ävensom* en av sökanden och, om han är gift, hans make underskriven förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna *äro* med sanningen överensstämmande. För *omyndig* sö-	Ansökan om förmån enligt denna lag skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt *samt* en av sökanden och, om han är gift, hans make underskriven förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna *är* med sanningen överensstämmande. För sökande *som är*

[1] Lagen omtryckt 1976: 1014.
[2] Senaste lydelse 1987: 207.

kande skall förklaringen *avgivas* av förmyndaren.	*omyndig eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* skall förklaringen *avges* av förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.*	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

22 Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § studiestödslagen[1] (1973: 349) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 kap. 2 §	
Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.	
Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburet studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 15–19 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.	
Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig *på grund av ålder,* åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.	Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.
På återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlägga räntan.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1987: 303.

23 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 12 § och 8 kap. 6 § lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 kap. 12 §	
Har försäkrad blivit borta under resa eller i annat sammanhang och kan det antagas att han har avlidit till följd av arbetsskada, har hans efterlevande rätt till livränta. Som villkor för utbetalning av livränta får dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig får sådan förklaring krävas från hans förmyndare.	Har försäkrad blivit borta under resa eller i annat sammanhang och kan det antagas att han har avlidit till följd av arbetsskada, har hans efterlevande rätt till livränta. Som villkor för utbetalning av livränta får dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig får sådan förklaring krävas från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken.*
Visar det sig sedermera att den försäkrade är vid liv eller att han har avlidit av annan orsak än arbetsskada, upphör rätten till livränta.	
8 kap. 6 §	
Den som har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag. Är den förmånsberättigade omyndig, skall uppgifterna lämnas av förmyndaren.	Den som har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag. Är den förmånsberättigade omyndig *eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken förordnats för honom,* skall uppgifterna lämnas av förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1977: 264.

24 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1979: 84) om delpensionsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1979: 84) om delpensionsförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
23 §[1]	
Bestämmelserna i 16 kap. 12 §, 17 kap. 1 § och 20 kap. 5, 6 och 8 §§ lagen (1962: 381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den pensionsberättigade, sammanträffande av förmåner, preskription, utmätningsförbud och uppgiftsskyldighet beträffande den som *är omyndigförklarad* tillämpas även i fråga om delpension.	Bestämmelserna i 16 kap. 12 §, 17 kap. 1 § och 20 kap. 5, 6 och 8 §§ lagen (1962: 381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den pensionsberättigade, sammanträffande av förmåner, preskription, utmätningsförbud och uppgiftsskyldighet beträffande den som *har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* tillämpas även i fråga om delpension.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1983: 197.

25 Förslag till

Lag om ändring i socialtjänstlagen (1980: 620)

Härigenom föreskrivs att 48 § socialtjänstlagen (1980: 620) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
48 §[1]	
Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får när det gäller föräldrabalken avse endast uppgifter som anges i följande lagrum	
1 kap. 4 § föräldrabalken,	
2 kap. 1, 4–6, 8 och 9 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 9 § att besluta att inte påbörja utredning eller att lägga ned en påbörjad utredning,	
3 kap. 5, 6 och 8 §§ föräldrabalken,	
7 kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp.	7 kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp,
	11 kap. 16 § andra stycket föräldrabalken.
Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får inte heller omfatta befogenhet att meddela beslut i frågor som avses i 25, 27 eller 28 § denna lag eller att fullgöra vad som ankommer på nämnden enligt 5 § lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag eller enligt 9 § lagen (1964: 143) om bidragsförskott.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1981: 1244.

26 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1944: 133) om kastrering

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1944: 133) om kastrering skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §[1]	
Kastrering *må, där* ej nedan annorlunda stadgas, *företagas allenast* efter tillstånd av socialstyrelsen. Sådant tillstånd *må icke* lämnas för någon, *med mindre* tillfälle att yttra sig, där så kan ske, beretts, om han är underårig den som har vårdnaden om honom, *om han är omyndigförklarad hans förmyndare*, om han är gift hans make samt om han är intagen *å* allmän anstalt dennas läkare och föreståndare.	Kastrering *får, om* ej nedan annorlunda stadgas, *företas endast* efter tillstånd av socialstyrelsen. Sådant tillstånd *får inte* lämnas för någon, *såvida inte* tillfälle att yttra sig, där så kan ske, *har* beretts, om han är underårig den som har vårdnaden om honom, om han är gift hans make samt om han är intagen *på* allmän anstalt dennas läkare och föreståndare.

På den som har fyllt tjugotre år och är i stånd att lämna giltigt samtycke får kastrering enligt 1 § andra stycket företagas utan socialstyrelsens tillstånd, om den läkare som utför ingreppet samt någon annan läkare i den tjänsteställning regeringen föreskriver, i skriftligt utlåtande, med angivande av grunden för åtgärden på heder och samvete har förklarat förutsättningarna för densamma föreligga. Vad nu sagts skall dock ej gälla den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte eller hem som avses i lagen (1981: 1243) om vård av missbrukare i vissa fall eller som är intagen på sjukhus med stöd av lagen (1966: 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall.

Vid prövning som avses i andra stycket skall i tillämpliga delar iakttagas vad i första stycket andra punkten stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1981: 1254.

27 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1966: 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall[1]

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1966: 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 §	
Patienten eller hans make, om makarna sammanbodde vid tiden för intagningen, eller annan, som då stadigvarande sammanbodde med honom eller hans barn, fader, moder, syskon, förmyndare *eller* gode man får göra ansökan om utskrivning.	Patienten eller hans make, om makarna sammanbodde vid tiden för intagningen, eller annan, som då stadigvarande sammanbodde med honom, eller hans barn, fader, moder, syskon, förmyndare, gode man *eller förvaltare* får göra ansökan om utskrivning.

Ansökan hos utskrivningsnämnden göres skriftligen. Om patient som avses i 17 § andra stycket ger till känna att han icke vill vara intagen på sjukhuset, skall han genom överläkarens försorg underrättas om sin möjlighet att ansöka om utskrivning och tillfälle beredas honom att upprätta erforderliga handlingar.

Utskrivningsnämnden är icke skyldig att pröva ansökan om utskrivning förrän en månad förflutit från prövningen av tidigare ansökan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1982: 782.

28 Förslag till

Lag om ändring i transplantationslagen (1975: 190)

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ transplantationslagen (1975: 190) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §	
Ingrepp som avses i denna lag får *företagas* på levande person om denne skriftligen samtyckt till ingreppet.	Ingrepp som avses i denna lag får *företas* på *en* levande person om denne skriftligen samtyckt till ingreppet.
Ingrepp på den som ej fyllt aderton år eller som på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag saknar förmåga att lämna samtycke enligt första stycket får ske om medicinska skäl påkallar att biologiskt material för transplantation *tages* från denne. I fall som nu nämnts fordras socialstyrelsens tillstånd till ingreppet. Innan styrelsen avgör tillståndsfrågan skall beträffande den som är underårig hans vårdnadshavare och beträffande den som lider av psykisk abnormitet *förmyndare eller* god man beredas tillfälle att yttra sig. Tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger. Ingrepp får *icke företagas* mot givarens vilja.	Ingrepp på den som ej fyllt aderton år eller som på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag saknar förmåga att lämna samtycke enligt första stycket får ske om medicinska skäl påkallar att biologiskt material för transplantation *tas* från denne. I fall som nu nämnts fordras socialstyrelsens tillstånd till ingreppet. Innan styrelsen avgör tillståndsfrågan skall beträffande den som är underårig hans vårdnadshavare och beträffande den som lider av psykisk abnormitet god man *eller förvaltare* beredas tillfälle att yttra sig. Tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger. Ingrepp får *inte företas* mot givarens vilja.
5 §	
Vill någon komma i fråga som givare av biologiskt material skall den läkare som enligt 3 § har rätt att besluta om ingrepp upplysa honom och, i förekommande fall, vårdnadshavare, förmyndare *eller* god man om ingreppets beskaffenhet och om de risker som är förknippade med detta. Samtycke som avses i 4 § skall lämnas till läkaren. Denne skall därvid förvissa sig om att givaren har förstått innebörden av upplysningarna.	Vill någon komma i fråga som givare av biologiskt material skall den läkare som enligt 3 § har rätt att besluta om ingrepp upplysa honom och, i förekommande fall, vårdnadshavare, förmyndare, god man *eller förvaltare* om ingreppets beskaffenhet och om de risker som är förknippade med detta. Samtycke som avses i 4 § skall lämnas till läkaren. Denne skall därvid förvissa sig om att givaren har förstått innebörden av upplysningarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

29 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.

Härigenom föreskrivs att 6 och 11 §§ lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §	
Särskilda omsorger skall ges den psykiskt utvecklingsstörde endast om han begär det. Om han är under 15 år eller, i annat fall, om han uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, skall de särskilda omsorgerna ges på begäran av vårdnadshavare, förmyndare *eller* god man.	Särskilda omsorger skall ges den psykiskt utvecklingsstörde endast om han begär det. Om han är under 15 år eller, i annat fall, om han uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, skall de särskilda omsorgerna ges på begäran av vårdnadshavare, förmyndare, god man *eller förvaltare enligt föräldrabalken.*
11 §	
Landstingskommunen skall anmäla till överförmyndaren när en psykiskt utvecklingsstörd kan antas behöva *förmyndare eller* god man samt när *en omyndighetsförklaring bör kunna hävas eller* ett godmanskap kunna upphöra.	Landstingskommunen skall anmäla till överförmyndaren när en psykiskt utvecklingsstörd kan antas behöva god man *eller förvaltare* samt när ett godmanskap *eller förvaltarskap bör* kunna upphöra *eller uppdragets omfattning ändras.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

30 Förslag till

Lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 23 § bankrörelselagen (1987: 617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2 kap.
23 §

En omyndig får utan förmyndarens tillstånd förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos en bank efter det han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får banken inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos banken.

Medel som en förmyndare *eller* god man förvaltar enligt föräldrabalken får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av överförmyndare, förmyndare *eller* god man utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.

Föreslagen lydelse

Medel som en förmyndare, god man *eller förvaltare* förvaltar enligt föräldrabalken får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndare kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av överförmyndare, förmyndare, god man *eller förvaltare* utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

31 Förslag till

Lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987: 618)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 13 och 16 §§ bankaktiebolagslagen (1987: 618) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

3 kap.

13 §

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av förhållanden som har antecknats i förteckningen.

16 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bankaktiebolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägaren. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtten har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man, på grund av ett förordnande enligt *18* kap. *4* § första stycket 5 föräldrabalken,

När en god man, på grund av ett förordnande enligt *11* kap. *3* § första stycket 5 föräldrabalken,

förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

32 Förslag till

Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385)[1]

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 12 och 15 §§ samt 4 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975: 1385) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
12 §	
I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och *mottaga* emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran *upptagas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.	I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och *motta* emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran *upptas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.
I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall införas i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer den som avses i första stycket. Sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten upphört.	
Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som *beröres* av förhållanden som antecknats i förteckningen.	Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som *berörs* av förhållanden som antecknats i förteckningen.
15 §	
Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även beträffande den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller bestämmelse att han skall *äga* företräda aktierna och, beträffande avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av hans avkomsträtt skall sättas under särskild vård.	Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även beträffande den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller bestämmelse att han skall *ha rätt att* företräda aktierna och, beträffande avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av hans avkomsträtt skall sättas under särskild vård.

[1] Lagen omtryckt 1982: 739.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införingen skall göras anteckning om äganderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företräda aktierna. I fråga om införing av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införing av aktieägare. Dock skall påskrift om införingen ej ske på aktiebrevet. När det *styrkes* att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.

När god man på grund av förordnande *jämlikt 18* kap. *4* § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande aktieägares räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införingen skall göras anteckning om äganderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företräda aktierna. I fråga om införing av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införing av aktieägare. Dock skall påskrift om införingen ej ske på aktiebrevet. När det *styrks* att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.

När *en* god man på grund av förordnande *enligt 11* kap. *3* § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande aktieägares räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap.
3 §

Aktieägare som har företrädesrätt att *deltaga* i emission har rätt att för varje aktie få särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Är bolaget ej avstämningsbolag, får till aktiebrev hörande kupong användas som emissionbevis. *Användes* ej kupong som emissionbevis, skall i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Begagnar aktieägare sin företrädesrätt att *deltaga* i emission i bolag som ej är avstämningsbolag, skall det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas förses med påskrift härom, om ej kuponger *användes* som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägaren genast i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt översändas till den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 §. Var han vid mottagandet ej

Aktieägare som har företrädesrätt att *delta* i emission har rätt att för varje aktie få särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Är bolaget ej avstämningsbolag, får till aktiebrev hörande kupong användas som emissionsbevis. *Används* ej kupong som emissionsbevis, skall i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Begagnar aktieägare sin företrädesrätt att *delta* i emission i bolag som ej är avstämningsbolag, skall det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas förses med påskrift härom, om ej kuponger *används* som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägaren genast i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt översändas till den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 §. Var han vid mottagandet ej

berättigad, skall bolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock ej, om bolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort *iakttagas* och ej heller om mottagaren var omyndig.

berättigad, skall bolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock ej, om bolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort *iakttas* och ej heller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

33 Förslag till

Lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931)

Härigenom föreskrivs att 33 § aktiefondslagen (1974: 931) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
33 §[1]	
I fråga om fondandelsbevis gäller, om annat ej följer av denna lag, i tillämpliga delar vad i lagen (1936: 81) om skuldebrev *föreskrives* om löpande skuldebrev. Härvid är den som innehar fondandelsbevis ställt till viss man eller order och enligt fondbolagets påskrift på beviset anges vara ägare till fondandel som beviset avser likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av fondandel som beviset avser.	I fråga om fondandelsbevis gäller, om annat ej följer av denna lag, i tillämpliga delar vad i lagen (1936: 81) om skuldebrev *föreskrivs* om löpande skuldebrev. Härvid är den som innehar fondandelsbevis ställt till viss man eller order och enligt fondbolagets påskrift på beviset anges vara ägare till fondandel som beviset avser likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av fondandel som beviset avser.
Om utdelningskuponger till fondandelsbevis finns bestämmelser i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.	
Utfärdas fondandelsbevis utan utdelningskuponger och innehåller fondbestämmelserna föreskrift att den som i fondbolagets register över innehav av fondandelar är antecknad såsom ägare av fondandel är behörig att uppbära på andelen belöpande utdelning, skall betalning av utdelning till denne anses giltig, även om han saknade rätt till utdelningen. Vad nu sagts gäller dock ej, om fondbolaget hade kännedom om att utdelningen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas eller om mottagaren var omyndig.	Utfärdas fondandelsbevis utan utdelningskuponger och innehåller fondbestämmelserna föreskrift att den som i fondbolagets register över innehav av fondandelar är antecknad såsom ägare av fondandel är behörig att uppbära på andelen belöpande utdelning, skall betalning av utdelning till denne anses giltig, även om han saknade rätt till utdelningen. Vad nu sagts gäller dock ej, om fondbolaget hade kännedom om att utdelningen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas eller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1975: 1392.

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 12 och 15 §§ samt 4 kap. 6 § försäkringsrörelselagen (1982: 713) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

3 kap.

12 §

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som skall tas upp i denna enligt första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan förteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av de förhållanden som har antecknats i förteckningen.

15 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägare. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtterna har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man på grund av ett förordnande enligt *18* kap. *4* § 5 för-

När en god man på grund av ett förordnande enligt *11* kap. *3* §

äldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

första stycket 5 föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap.
6 §

De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bolag som inte är ett avstämningsbolag, skall anteckning härom göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

35 Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)

Härigenom föreskrivs att 47 § taxeringslagen (1956: 623)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
47 §[2]	
Skyldighet att avgiva deklaration eller annan uppgift, varom i denna lag sägs, skall fullgöras	
1) för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *18* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,	1) för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *11* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,
2) för sådan person, för vilken god man förordnats enligt *18* kap. 3 *eller* 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning,	2) för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare har* förordnats enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning,

3) för avliden person och hans dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten,

4) för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom,

5) för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud, där ej beträffande staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet regeringen annorlunda förordnar,

6) för aktiefond av det fondbolag, som handhar förvaltningen av fonden eller, om förvaltningen övergått till förvaringsbank, av denna samt

7) för annan än här ovan omförmäld juridisk person, som ej längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1971: 399. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.
[2] Senaste lydelse 1974: 997.

36 Förslag till

Lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979: 1152)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979: 1152) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 kap.	
2 §	
Skyldighet att lämna deklaration eller annan uppgift, som sägs i denna lag, skall fullgöras	
1. för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *18* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning	1. för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt *11* kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning
2. för sådan person, för vilken god man förordnats enligt *18* kap. 3 *eller* 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning	2. för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare har* förordnats enligt *11* kap. 3, 4 *eller 7* § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning

3. för dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten

4. för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom

5. för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud samt

6. för annan än här ovan nämnd juridisk person, som inte längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

37 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976: 600) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 5 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 kap. 5 §	
Att arbetstagare hos staten kan vara skyldig att frånträda utövning av tjänst, om han *förklaras omyndig eller försättes* i konkurs, följer av särskilda bestämmelser i lag eller annan författning.	Att arbetstagare hos staten kan vara skyldig att frånträda utövning av tjänst, om han *försätts* i konkurs, följer av särskilda bestämmelser i lag eller annan författning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Lagen omtryckt 1986: 430.

38 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977: 293) om handel med drycker

Härigenom föreskrivs att 63 § lagen (1977: 293) om handel med drycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
63 §	
Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs *eller förklarats omyndig* och vill dödsboet, konkursboet *eller förmyndaren* fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet *respektive* första borgenärssammanträdet *eller omyndighetsförklaringen*. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.	Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit *eller* försatts i konkurs och vill dödsboet *eller* konkursboet fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet *eller* första borgenärssammanträdet. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

39 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1984: 989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1984: 989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

5 §

Den som uppbär en förmån, som administeras av riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna, är skyldig att utan dröjsmål till försäkringskassan anmäla förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen.

Om förmånstagaren är *omyndig*, åligger anmälningsskyldigheten förmyndaren. *I fråga om den som är underårig är också vårdnadshavaren anmälningsskyldig.* Sker utbetalning eljest till någon annan än förmånstagaren, åligger motsvarande skyldighet även den till vilken förmånen betalas ut.

Om förmånstagaren är *underårig*, åligger anmälningsskyldigheten förmyndaren *och* vårdnadshavaren. *Om den som uppbär förmånen har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget.* Sker utbetalning eljest till någon annan än förmånstagaren, åligger motsvarande skyldighet även den till vilken förmånen betalas ut.

Innehåll

Sid.

Propositionens huvudsakliga innehåll 1
Propositionens lagförslag 3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 september 1987 129
1 Inledning 129
2 Allmän motivering 130
2.1 Allmänna utgångspunkter 130
2.2 Rösträtt 134
2.3 Godmansinstitutet 135
2.3.1 Tillämpningsområdet 135
2.3.2 Förutsättningar för att förordna god man i vissa fall 137
2.3.3 Uppgifterna för en god man vid sjukdom o. d. 139
2.3.4 Gode mannens behörighet och förhållandet till tredje man 140
2.4 Förvaltarskap 144
2.4.1 Allmänna förutsättningar för ett förvaltarförordnande 144
2.4.2 Förvaltarskapets omfattning m. m. 145
2.4.3 Förvaltarens behörighet och förhållandet till tredje man 147
2.5 Processuella frågor m. m. 149
2.5.1 Handläggningsformen 149
2.5.2 Initiativrätten i ärenden om godmanskap och förvaltarskap 150
2.5.3 Utredningen i ärenden om förordnande av god man eller förvaltare 151
2.5.4 Interimistiska förordnanden 152
2.6 Följdändringar i annan lagstiftning 153
2.7 Ikraftträdande m. m. 154
2.8 Kostnader och resursbehov 155
3 Upprättade lagförslag 155
4 Specialmotivering 157
4.1 Föräldrabalken 157
4.3 Vallagen (1972: 620) 201
4.4 Kommunallagen (1977: 179) 202
4.5 Lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter 202
4.7 Äktenskapsbalken 202
4.8 Ärvdabalken 204
4.9 Lagen (1928: 281) om allmänna arvsfonden 206
4.10 Jordabalken 207
4.11 Fastighetsbildningslagen (1970:988) 207
4.12 Lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter 207
4.13 Rättegångsbalken 207
4.14 Lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden 209
4.15 Lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar 210
4.16 Lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt 211
4.17 Lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område 212
4.18 Lagen (1936: 81) om skuldebrev 212
4.19 Lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer 213
4.20 Lagen (1962: 381) om allmän försäkring 213
4.21 Lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension 214
4.22 Studiestödslagen (1973: 349) 215
4.23 Lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring 215

4.24 Lagen (1979: 84) om delpensionsförsäkring 216
4.25 Socialtjänstlagen (1980: 620) 216
4.26 Lagen (1944: 133) om kastrering 217
4.27 Lagen (1966: 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall 217
4.28 Transplantationslagen (1975: 190) 218
4.29 Lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. 218
4.30 Bankrörelselagen (1987: 617) 219
4.31 Bankaktiebolagslagen (1987: 618) 219
4.32 Aktiebolagslagen (1975: 1385) 220
4.33 Aktiefondslagen (1974: 931) 222
4.34 Försäkringsrörelselagen (1982: 713) 222
4.35 Taxeringslagen (1956: 623) 224
4.36 Fastighetstaxeringslagen (1979: 1152) 224
4.37 Lagen (1976: 600) om offentlig anställning 225
4.38 Lagen (1977: 293) om handel med drycker 225
4.39 Lagen (1984: 989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara 225
5 Hemställan 226
6 Beslut 227
Utdrag ur lagrådets protokoll den 3 december 1987 228
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 februari 1988 247

Bilaga 1 Sammanfattning av förmynderskapsutredningens betänkande 256
Bilaga 2 Utredningens lagförslag 1, 3–5 och 7–40[1] 259
Bilaga 3 Lagrådsremissens lagförslag 1, 3–5 och 7–39[2] 336

[1] Utredningens lagförslag 2 och 6 har fogats vid prop. 1987/88: 32 som *bilaga 2*.
[2] Lagrådsremissens lagförslag 2 och 6 har fogats vid prop. 1987/88: 32 som *bilaga 4*.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1988